

รายงานฉบับสมบูรณ์ Final Report

โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
ต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย

จัดทำโดย

ศ.ดร.อาชนัน เกาะไพบุลย์ และคณะฯ
สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เสนอต่อ

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

มีนาคม พ.ศ. 2569

บทคัดย่อ

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรอบใหม่ โดยเฉพาะภายหลังการกลับเข้าสู่ตำแหน่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา D. Trump เรื่องดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีทางเศรษฐกิจทั่วโลก ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ เพราะไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างต่อเนื่องและยาวนาน การรับมือกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศของไทย คือ การหาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นผ่านการส่งออก ในขณะที่การพึ่งตลาดภายในประเทศเพื่อเป็นกันชน (Buffer) ทำได้ยาก ณ ขณะนี้ สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบันได้ทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Shock การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานจึงเป็นเรื่องจำเป็น ไทยมีโอกาสได้รับอานิสงค์จากการปรับห่วงโซ่อุปทานและมีการย้ายฐานการผลิตมายังไทยภายใต้กระแส China plus one การต่อยอดจากการย้ายฐานการลงทุน คือ การสร้างความเชื่อมโยงมายังกิจกรรมเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการไทย นอกจากนั้นท่ามกลางสถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค ไทยอาจต้องเตรียมความพร้อมพึ่งพาตนเองในสินค้าจำเป็น

Abstract

The geopolitical tension especially after the return of President Trump has an impact on the economic activities worldwide. Thailand is one as the country has been globally integrated for years. Seeking the export opportunities emerged from the geopolitical tension is the remaining option for Thailand as the domestic market has not yet fully recovered from the COVID-19 crisis and hit hard by the surge of Chinese imports. Interestingly, the shocks derived from the tension is the mix between positive and negative shocks so that enhancing the flexibility of the supply chain is the key to weather the uncertainty. Thailand is likely to benefit from the supply chain reconfiguration of many multinational enterprises (MNEs) through the China plus one sentiment. To amplify the benefit of the supply chain reconfiguration, Thailand needs to forge the local linkages with the entry of these MNEs. As the escalating tension is observed in many places around the world, it is worth for Thailand to prepare the self-sufficiency in necessities.

บทสรุปผู้บริหาร

- สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรอบใหม่ที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน เป็นต้นมา ได้ทวีความรุนแรง ผันผวนและซับซ้อนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภายหลังการกลับเข้าสู่ตำแหน่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา D. Trump เรื่องดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั่วโลก
- ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ เพราะไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน
- วัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ วิเคราะห์และระบุปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทยในปัจจุบัน
- สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศใหญ่ที่สำคัญและมีนัยต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิตของไทย ประกอบด้วย 4 สถานการณ์หลัก ที่แต่ละเรื่องมีประเด็นที่สำคัญแตกต่างกัน ได้แก่
 1. US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศต่าง ๆ
 2. กระแส FTA ภายใต้อาณัติ Trump 2.0
 3. สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค
 4. นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์
- วันนี้นี้เศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญความท้าทายที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจโตต่ำ กำลังซื้อในประเทศน้อย และถูกซ้ำเติมด้วยเงินบาทแข็งค่า สาขาการผลิตอุตสาหกรรมจำนวนมากมีอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ต่ำ และต่ำกว่าในช่วงวิกฤต COVID-19
- แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เหลืออยู่ คือ การส่งออกที่ยังคงไปได้ดีในระดับที่น่าพอใจ โดยส่วนแบ่งตลาดโลกของไทยทั้งสินค้าโดยรวม และสินค้าอุตสาหกรรมหลายสินค้ามีความสามารถในการแข่งขันเป็นที่น่าสนใจ
- ไทยอยู่ในตำแหน่งเป็นฐานประกอบสินค้าอุตสาหกรรมในห่วงโซ่การผลิตของโลก เช่นเดียวกับกับจีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดีย ดังนั้นการที่สหรัฐฯ ลดลงการพึ่งการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากจีน ประเทศที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันบน GVC โลกอย่างไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดียจึงมีแนวโน้มได้ประโยชน์ในการเข้าตลาดสหรัฐฯ
- ปัญหาการสวมสิทธิ์สินค้าจากจีนผ่านไทยไปยังสหรัฐฯ คาดว่าเกิดขึ้นกับสินค้าบางรายการ ไม่ใช่เกิดในวงกว้างอย่างที่มีการวิจารณ์กัน

- ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และ/หรือจำหน่ายภายในประเทศกำลังเผชิญความท้าทายจากทุนจีนทั้งในลักษณะการนำเข้า และการเข้ามาลงทุนโดยตรงของผู้ประกอบการจีน
- การรับมือกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศของไทย คือ การหาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นผ่านการส่งออก ในขณะที่การพึ่งพาดตลาดภายในประเทศเพื่อเป็นกันชน (Buffer) ทำได้ยาก ณ ขณะนี้
- สิ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบันได้ทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Shock การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานจึงเป็นเรื่องจำเป็น
- โอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์อีกประการหนึ่ง คือ การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการไทย
- ท่ามกลางสถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศต้องพิจารณา มิติถึงการพึ่งพาตนเอง (Self-sufficiency) เพิ่มเติม โดยเฉพาะสินค้าจำเป็น ไม่ว่าจะเป็น อาหาร ยา สินค้าอุปโภคบริโภค สาขาการผลิตอย่างอาหารเป็นสาขาที่ไทยมีความสามารถในการผลิต ส่งออก และพึ่งพาตนเองได้ในระดับที่สูง
- การวางยุทธศาสตร์ต้องเชื่อมโยงไปกับพันธะการเปิดเสรีภายใต้ Trade Deal ที่ไทยทำกับสหรัฐฯ ในสาขาการผลิตที่เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าอย่างอุตสาหกรรมยา ใจยุทธการพึ่งพาตนเองจึงต้องคำนึงถึงปัญหา Supply Chain Disruption ต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และการผลิตสินค้าทดแทน เป็นต้น
- อุตสาหกรรมยานยนต์กำลังเผชิญการแข่งขันอย่างรุนแรงจาก BEVs นำเข้าจากจีนที่เป็นความท้าทายที่รุนแรงที่สุดในรอบ 50 ปี นับตั้งแต่อุตสาหกรรมพัฒนาขึ้นในไทย
- แนวโน้มสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศข้างต้นซ้ำเติมแนวโน้มความต้องการลดลงจากการเข้าสู่ตลาดของ BEVs ที่กระจายไปในแต่ละภูมิภาค ให้เหลือเพียงไม่กี่ฐานยังคงเดินหน้า หรืออาจเร่งเร็วขึ้นกว่าเดิม
- กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0 ต่อห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs คาดว่าทำให้กระแสการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอีกความท้าทายต่อห่วงโซ่อุปทาน โดยเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ (1) กระแส Decarbonization และ (2) Circular Economy โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง Remanufacturing
- ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ทั้งจาก Reciprocal tariff และความไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ความต้องการ BEVs โดยรวมลดลง

- สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศคาดว่าจะเป็นแรงกดดันให้ผู้ผลิต BEVs จีนในไทยต้องใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อลดข้อครหาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าที่ไม่เป็นธรรม
- การผลิต BEVs คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์รุนแรงกว่าเมื่อเทียบกับ ICEVs
- กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมไม่กี่อุตสาหกรรมที่คาดว่าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ความท้าทายสำหรับไทย คือ การเพิ่มบทบาทในห่วงโซ่อุปทานและกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ และการเพิ่มการเชื่อมโยงมายังฐานการผลิตในไทย
- สถานการณ์เหล่านี้ทำให้บริษัทข้ามชาติต้องลดการพึ่งพาฐานการผลิตในจีน แต่ทำด้วยความระมัดระวังท่ามกลางกระแสความไม่แน่นอน บริษัทเหล่านี้จึงเลือกประเทศที่มีความคุ้นเคย เช่น เป็นฐานการผลิตเดิม ดังนั้นการลงทุนใหม่จึงเป็นการขยายฐาน และ/หรือเป็นฐานการผลิตในกิจกรรมอื่นๆ อยู่แล้ว
- การคว้าโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ คือ สิ่งไทยควรดำเนินมาตรการเชิงรุก พร้อมกับคำนึงถึงความสามารถพึ่งพาตนเองในการผลิตสินค้าจำเป็นพื้นฐาน (เช่น อาหาร ยา วัคซีนโรค และสินค้าอุปโภคจำเป็นอื่น ๆ) เพื่อรองรับเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขีด นอกจากนี้ภาครัฐและเอกชนควรทำงานร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านสินค้าจำเป็น
- ในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ การประกาศจุดยืนทางการเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์) ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Vehicles) พร้อมกับการยืนยันอย่างหนักแน่นที่ไทยเป็น Last Man Standing สำหรับการผลิต ICEV ท่ามกลางกระแสการยุบรวมฐานการผลิต ICEV ของโลกเป็นเรื่องจำเป็นท่ามกลางกระแสภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
- นอกจากนี้การให้การช่วยเหลือผู้ผลิตชิ้นส่วนไทยในห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์เพื่อยกระดับให้สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดใหม่ ๆ โดยเฉพาะข้อกำหนดทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านความปลอดภัย พร้อมกับการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศของ BEVs ที่รับสิทธิประโยชน์การส่งเสริมการลงทุน ที่นำไปสู่การสร้างห่วงโซ่อุปทานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าอย่างแท้จริงเพื่อให้ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง
- ในขณะที่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การมียุทธศาสตร์ชาติการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะอื่น ๆ เพื่อให้ทิศทางการพัฒนามีเอกภาพและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศตามความสามารถการแข่งขันเป็นหัวใจ

- การเชิญชวนการลงทุนจากต่างประเทศท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับจุดเด่นพื้นฐานของไทย (มากกว่าการแข่งขันการให้สิทธิประโยชน์การลงทุน) ทั้งการมีผู้เล่นสำคัญในทุกตำแหน่งของห่วงโซ่อุปทานของอิเล็กทรอนิกส์ โครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นเสถียรภาพเรื่องไฟฟ้าและความเพียงพอของน้ำประปา ความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ห่างจากพื้นที่ขัดแย้ง และเสี่ยงที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่ และฐานการผลิตของไทยเป็นที่น่าเชื่อถือ (Trusted Production Base) โดยเฉพาะการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทต่างชาติ

Executive Summary

- The geopolitical tension in the new millennium, which was kicked off by the conflict between Russia and Ukraine, has been escalating greatly after the return to the office of the President D. Trump. Inevitably, the tension has impact on economic activities worldwide.
- Thailand is one of the countries affected by the tension as the country has been long globally integrated through international trade and direct investment.
- The main purpose of this research is to analyze and identify key geopolitical factors to the operation of Thai manufacturing and its supply chain.
- The Thai manufacturing sector is impacted by four geopolitical developments. They are (1) US Reciprocal Tariffs and Trade deals the US has had with other countries; (2) FTA proliferation under Trump 2.0; (3) The tension in East Asia; and (4) Policies toward strategic sectors.
- Currently, the Thai economy is facing several challenges, including the two-decades-long growth sluggish, the weak domestic demand, the currency appreciation, and presence of the excess capacities in many sectors since the COVID-19 crisis.
- The remaining growth engine of the Thai economy is export. So far, the export performance has been decently good as the world market share of Thailand (all and manufacturing products) was virtually constant. In many products, Thailand is the world leading exporters.
- Thailand is positioned as the assembly activities as similar as China, Vietnam, Indonesia and India. The escalating geopolitical tension causes US import less from China so these countries in the same position in the GVCs export more to the US.
- Myths about the export circumvention of Chinese products via Thailand to the US remains although they would be negligible.
- By contrast, the import-substitutable and domestic market-oriented manufacturing sectors have been pressured fiercely from the Chinese firms through imports and direct investment.

- Thailand must seek export opportunity emerged from the geopolitical tension. It is less likely for Thailand to use the domestic market for the global uncertainty driven by the geopolitical tension.
- What has been overlooked is the geopolitical tension could bring both positive and negative demand shocks. Enhancing the supply chain flexibility is the key to weather the tension.
- Extending the linkage to the rest of the economy is another way Thailand can harness the emerging opportunity from the geopolitical tension. The linkage must be extended to indigenous firms.
- Self-sufficiency in critical necessities (e.g., foods, medicines) is worth to be integrated into policy responses of Thailand in weathering the geopolitical tension.
- Policy stance toward how Thailand negotiates upcoming FTA initiatives must take into consideration what Thailand committed to the US under the US reciprocal tariff deal. This is especially true for the necessities and their self-sufficiency
- The automotive industry in Thailand, which is virtually based on internal combustion engine (ICE) powertrain, is facing the most severe crisis in the past fifty years due to the rise of BEVs especially Chinese ones.
- The geopolitical tension would worsen the declining demand for ICEVs after the rise of BEVs. Hence, the consolidation of production hubs around the world is expected to either continue or accelerate.
- Many FTAs signed in Trump 2.0 would have environmental commitments that would affect the ICEV supply chains. It would happen in 2 themes, i.e., decarbonization and circular economy especially remanufacturing
- The uncertainty arising from the geopolitical tension would lower demand for BEVs worldwide. The pressure would be greater on Chinese BEV manufacturers so they must engage more with non-Chinese suppliers in their BEV supply chain. This will offer business opportunities for Thai suppliers and make Chinese BEVs become the true global brand.

- BEV manufacturing is riskier to experience the parts shortage due to the geopolitical tension.
- The electronic industry is the few whose demand continue to grow amid the geopolitical tension. Hence, to harness the growing demand opportunity, Thailand must enhance the role of the electronic GVCs.
- While the China plus one sentiment continues to play a pivotal role in the supply chain reconfiguration of MNEs, they have done conservatively by reallocating among existing production bases. It is less likely to invest in totally new investment locations
- Thailand should adopt a proactive strategy to capitalize on trade and investment diversion driven by geopolitical tensions. A self-sufficiency strategy for critical necessities should form part of the national framework to mitigate risks arising from severe geopolitical tensions, including regional conflicts. The public and private sectors must work together to ensure capable firms have adequate access to capital funds.
- In the automotive industry, firm commitment on manufacturing environmentally friendly vehicles is required to mitigate the risk of production hub consolidation.
- Assistance should be extended to Thai auto parts producers in the automotive value chain to enhance their capacity to meet newly introduced environmental and safety requirements.
- To worth fiscal resources used on EV 3.0 and EV 3.5, the local content requirements must be enforced effectively. This is the crucial step for Thailand to be a truly BEV production hub.
- Thailand should develop the national strategy to promote the electronic supply chain. It must be consistent with the development plan of other industries, so that the policy directions of all industries will be aligned and complement with each other. Hence, the policy directions of all industries will be synchronized and complement with each other.
- Thailand should demonstrate the country's key strengths to entice MNEs. They comprise export capacity throughout the semiconductor supply chain, robust basic

infrastructure, a trusted manufacturing base, and geographic areas relatively shielded from potential conflict.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
Executive Summary	ช
สารบัญ	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
สารบัญตาราง	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 กลุ่มเป้าหมาย	1-2
1.4 ตัวชี้วัดโครงการ	1-2
1.5 วิธีการศึกษา	1-3
1.6 โครงสร้างการจัดองค์กรในการดำเนินโครงการ	1-17
1.7 แผนการดำเนินงาน	1-18
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1-19
บทที่ 2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่มูลค่าของโลก หรือ Global Value Chain (GVC) และ ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	
2.1 แรงจูงใจการสร้าง GVC	2-1
2.2 สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อ GVC	2-4
บทที่ 3 ภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญ ของไทย	
3.1 สถานการณ์ที่ 1: US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศ ต่าง ๆ	3-1
3.2 สถานการณ์ที่ 2: กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0	3-5
3.3 สถานการณ์ที่ 3: สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค	3-6
3.4 สถานการณ์ที่ 4: นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์	3-10

บทที่ 4 บทวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของภาคอุตสาหกรรมไทยในยุคหลังวิกฤต COVID-19	
4.1 สถานการณ์เศรษฐกิจมหภาคของไทย: เศรษฐกิจโตต่ำ กำลังซื้อในประเทศน้อย และถูกซ้ำเติมด้วยเงินบาทแข็งค่า	4-1
4.2 สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมไทย: ยังไม่ฟื้นจาก COVID-19 ปัญหากำลังการผลิตส่วนเกิน แต่การส่งออกยังไปได้	4-4
4.3 โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศและตำแหน่งบน GVC ของภาคอุตสาหกรรมไทย	4-14
4.4 ปัญหาทุนจีน	4-19
4.5 นัยยะต่อการรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	4-26
บทที่ 5 บทวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและห่วงโซ่อุปทานของสาขาอุตสาหกรรมสำคัญ	
5.1 กลุ่มยานยนต์	5-1
5.2 กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์	5-11
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	
6.1 ข้อสรุป	6-1
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	6-7
ภาคผนวกที่ 1 รายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	ผ1-1
ภาคผนวกที่ 2 การจัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา ณ ห้องประชุมชั้น 6 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ณ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2569 เวลา 9.30-12.00 น.	ผ2-1
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ดัชนีความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายเศรษฐกิจของโลก หรือ GEPU (Global Economic Policy Uncertainty Index) ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2568	2-8
ภาพที่ 3.1 US Reciprocal Tariffs ของประเทศรายใหญ่ที่ส่งออกไปสหรัฐฯ	3-2
ภาพที่ 3.2 แผนที่การยึดครองหมู่เกาะ Spratly ในทะเลจีนใต้	3-7
ภาพที่ 4.1 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคระหว่างไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2562 - ไตรมาส 3 ปี พ.ศ. 2568	4-1
ภาพที่ 4.2 อัตราเงินเฟ้อของไทยเทียบกับประเทศในภูมิภาคระหว่างกรกฎาคม พ.ศ. 2567-ตุลาคม พ.ศ. 2568 (ร้อยละการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน)	4-2
ภาพที่ 4.3 ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงินของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคระหว่างมกราคม พ.ศ. 2567 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2568	4-4
ภาพที่ 4.4 อัตราการใช้กำลังการผลิตเฉลี่ยของภาคอุตสาหกรรม (Seasonally adjusted Integrated index) ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ถึงตุลาคม พ.ศ. 2568	4-5
ภาพที่ 4.5 อัตราการใช้กำลังการผลิตแยกรายสาขาอุตสาหกรรมของปี พ.ศ. 2567 และ (มค.-ตค.) พ.ศ. 2568 เทียบกับปี พ.ศ. 2564	4-6
ภาพที่ 4.6 (ร้อยละ) ส่วนแบ่งตลาดโลกของสินค้าโดยรวมและสินค้าอุตสาหกรรมของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2557-2567	4-7
ภาพที่ 4.7 สัดส่วน (ร้อยละ) การนำเข้าจากจีนต่อการนำเข้ารวมระหว่างปี พ.ศ. 2548-2567	4-19
ภาพที่ 4.8 ดุลการค้าของไทยกับจีนและสหรัฐฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2567	4-20
ภาพที่ 4.9 ดุลการค้าระหว่างไทยกับจีนและสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2567 ตาม HS Section	4-21
ภาพที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการขยายตัวการส่งออกและดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมระหว่าง มค. พ.ศ. 2564 - กย. พ.ศ. 2568	4-22
ภาพที่ 4.11 (ร้อยละ) สัดส่วนการนำเข้าจากจีนต่อการนำเข้ารวมของประเทศอาเซียน พ.ศ. 2562 - สค. พ.ศ. 2568	4-23
ภาพที่ 5.1 ห่วงโซ่อุปทาน ICEVs	5-2
ภาพที่ 5.2 ห่วงโซ่อุปทาน BEVs	5-2

ภาพที่ 5.3 ส่วนแบ่งตลาดโลกของรถยนต์ประเภทต่าง ๆ ของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2560-2568 (มค.-สค.)	5-8
ภาพที่ 5.4 ห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์	5-12
ภาพที่ ผ2.1 ตัวอย่างหนังสือเชิญและกำหนดการประชุม	ผ2-3
ภาพที่ ผ2.2 เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนา	ผ2-13

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่สำคัญ	1-5
ตารางที่ 1.2 ประเด็นการวิเคราะห์ที่คาดว่าจะครอบคลุมในการศึกษานี้และนัยต่อการศึกษา	1-8
ตารางที่ 1.3 อุตสาหกรรมย่อยที่จะครอบคลุมในการศึกษา	1-9
ตารางที่ 1.4 หลักการและเหตุผลในการเลือกกลุ่มอุตสาหกรรม	1-12
ตารางที่ 1.5 องค์ประกอบและประเด็นการวิเคราะห์รายกลุ่มอุตสาหกรรม	1-14
ตารางที่ 2.1 ศัพท์ที่มีการใช้เพื่ออธิบายการแบ่งแยกขั้นตอนการผลิต	2-2
ตารางที่ 2.2 แนวทางการเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน	2-6
ตารางที่ 2.3 ปัจจัยที่ขับเคลื่อน GVC ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	2-7
ตารางที่ 3.1 มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของประเทศต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2021 เป็นต้นมา	3-12
ตารางที่ 4.1: (ร้อยละ) สัดส่วนของรายการที่ส่วนแบ่งตลาดของปี พ.ศ. 2567 มากกว่าหรือเท่ากับส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2565 ต่อรายการทั้งหมด	4-9
ตารางที่ 4.2: (ร้อยละ) จำนวนรายการที่มีค่า Revealed Comparative Advantage (RCA) เฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2565-2567 มากกว่า 1 ต่อรายการทั้งหมด	4-11
ตารางที่ 4.3 โครงสร้างตลาดส่งออกสินค้าสำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567	4-15
ตารางที่ 4.4 แหล่งนำเข้าสินค้าสำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทยในปี พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567	4-16
ตารางที่ 4.5 สัดส่วนของการค้าขึ้นส่วนและส่วนประกอบต่อการค้าภายใน GVC ในปี พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567	4-18
ตารางที่ 4.6 สัดส่วนการลงทุนโดยตรงของจีนในสาขาการผลิตของไทยระหว่าง พ.ศ. 2565 - 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568	4-24
ตารางที่ 4.7 ยอดจำนวนโรงงานสะสมระหว่าง พ.ศ. 2564 – (มค.-ตค.) พ.ศ. 2568	4-25
ตารางที่ 5.1 สัดส่วนการผลิตรถยนต์ที่มีใช้ BEVs ของประเทศสำคัญระหว่างปี พ.ศ. 2560-2567	5-7

ตารางที่ 5.2 พัฒนาการสำคัญในห่วงโซ่อุปทานกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์	5-13
ตารางที่ 6.1 สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ: ผลกระทบ และประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ	6-2
ตารางที่ ผ2.1 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมออนไลน์	ผ2-26
ตารางที่ ผ2.2 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมออนไลน์	ผ2-33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรอบใหม่ที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน เป็นต้น มา ได้ทวีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อการค้าเนนกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั่วโลก สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลัง ก่อตัวเป็นสถานการณ์ที่รุนแรงที่สุดนับจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นเมื่อปลายทศวรรษ 1980 (การทำลายกำแพง เบอริลิน และการรวมตัวของเยอรมันในปี ค.ศ. 1989) และต้นทศวรรษ 1990 (การล่มสลายของสหภาพรัสเซียในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1991)

สถานการณ์ในปัจจุบันมีความผันผวนและซับซ้อนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภายหลังการกลับเข้าสู่ตำแหน่งของ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา D. Trump ที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางการค้าที่เกิดกับเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา เป็นหลักและมุ่งเน้นการลดการขาดดุลการค้ากับประเทศต่าง ๆ โดยมีการกำหนดกำแพงภาษีนำเข้าสินค้าจากทุก แหล่งทั่วโลก โดยเฉพาะจากจีน และการสนับสนุนให้บริษัทต่าง ๆ ย้ายฐานการผลิตกลับสู่สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะ อุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีและชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

นอกจากทำทีนโยบายทางด้านต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาครั้งใหญ่ที่ทำให้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอยู่มี ความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็น ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ปัญหาในตะวันออกกลางโดยเฉพาะ สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและกลุ่มฮามาส ข้อพิพาทในเอเชียใต้ระหว่างอินเดียและปากีสถาน ข้อ พิพาทในทะเลจีนใต้โดยเฉพาะหมู่เกาะ Spratly ความขัดแย้งทางการเมืองและสถานะของไต้หวัน รวมถึงกรณี ที่ สหรัฐอเมริการ่วมกับอิสราเอลร่วมกันปฏิบัติการโจมตีอิหร่านเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 และนำไปสู่อบโตได้ จากอิหร่าน เรื่องเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ เพราะไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนเป็นประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับไทยทั้งสิ้นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อาทิ ความขัดแย้งระหว่าง มหาอำนาจอย่างจีนและสหรัฐอเมริกาส่งผลให้โครงข่ายการผลิตเดิมของบริษัทข้ามชาติที่มีมาก่อนหน้าอาจต้อง ปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสม และลดความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ ที่มีมหาอำนาจทั้งสองอาจมี ได้ในอนาคต ในขณะที่ความขัดแย้งในตะวันออกกลางส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันของโลก และกระทบทุกประเทศ รวมทั้งไทย หรือในกรณีของอินเดียซึ่งเป็นตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าสินค้าสำคัญของไทย ดังนั้นความขัดแย้งระหว่าง อินเดียและปากีสถานคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกและนำเข้าระหว่างไทยกับอินเดียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นต้น

ดังนั้นการติดตาม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อภาคอุตสาหกรรมจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ จึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเตรียมรับมือกับผลกระทบเหล่านี้ได้ ป้องกันการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานที่อาจส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทย การสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขัน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 วิเคราะห์และระบุปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทยในปัจจุบัน

1.2.2 วิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทย โดยการประเมินความเสี่ยงและโอกาสที่เกิดขึ้นในแต่ละภาคส่วน โดยพิจารณาถึงขีดความสามารถในการแข่งขัน การลงทุน การจ้างงาน และการปรับตัวของอุตสาหกรรมของไทย

1.2.3 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตไทย

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

1.3.1 ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

1.3.2 หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.4 ตัวชี้วัดโครงการ

1.4.1 ตัวชี้วัดระดับผลผลิต (Output)

1) ข้อมูลและปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของไทย จำนวน 1 ชุดข้อมูล

2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตไทย จำนวน 1 ชุดข้อมูล

1.4.2 ตัวชี้วัดระดับผลลัพธ์ (Outcome)

1) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมีข้อมูลและปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญของไทย

2) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตไทย

1.5 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาในโครงการวิจัยจะแตกต่างกันไปตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมที่ 1: การรวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการค้นคว้าจากงานวิจัย บทความ รายงาน ทางวิชาการ นโยบายภาครัฐ ข้อมูลสถิติเศรษฐกิจ จากหน่วยงานทั้งในประเทศและหน่วยงานต่างประเทศ

วิธีการศึกษา

การดำเนินงานในส่วนนี้จะเริ่มจาก

- รวบรวมหนังสือพิมพ์ วารสารวิชาการ งานวิจัย บทความ รายงานทางวิชาการ ทั้งจากภายในและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ อาทิ New York Times, Financial Times, The Economist, Nikkei Asia, Wall Street Journal, Bloomberg เพื่อสามารถติดตามสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
- ติดตามบทวิเคราะห์จากสถาบันวิจัยระดับโลก ภูมิภาค และ บริษัทเอกชน เช่น Statista, fDi Market Intelligence, Brookings Brief, Brookings, Economic Studies Bulletin, National Bureau of Economic Research (NBER), Economic Research Institute of ASEAN and East Asia (ERIA) และ East Asian Forum เพื่อติดตามบทวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
- ประมวล และจัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่จะมีผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทย และทิศทางการพัฒนาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
- สร้างฉากทัศน์สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เนื่องจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การครอบคลุมทุกสถานการณ์จึงทำไม่ได้ภายใต้กรอบระยะเวลาที่มี ดังนั้นการศึกษานี้

จึงคัดเลือก 4 สถานการณ์สำคัญที่คาดว่าจะมีนัยสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมไทย และสอดคล้องกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่คัดเลือกในการศึกษานี้และพิจารณาประเด็นที่สำคัญ/ช่องทางการส่งผ่านต่อภาคอุตสาหกรรมไทยดังนำเสนอในตารางที่ 1.1

กิจกรรมที่ 2: การวิเคราะห์และระบุปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทยที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทาน โดยเฉพาะในภาคการผลิตหลักที่พึ่งพาการนำเข้าหรือส่งออกสูง โดยคัดเลือกอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญและได้รับผลกระทบสูงในการศึกษาเชิงลึก เช่น ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ อาหาร บีโตร์เคมี เป็นต้น

วิธีการศึกษา

- จัดทำบทวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของภาคอุตสาหกรรมไทยในยุคหลังวิกฤต COVID-19 (บทวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมไทย) เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดลำดับความสำคัญของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่มีผลต่อไทย บทวิเคราะห์สถานการณ์ฯ ครอบคลุม 8 ประเด็นและนัยต่อการวิจัยดังรวบรวมในตารางที่ 1.2 (ดูรายละเอียดตัวอย่างของภาพและตารางที่คาดว่าจะดำเนินการในภาคผนวกที่ 1)
- ประเมินผลกระทบของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่สำคัญ (นำเสนอในตารางที่ 1.1) ต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทยในภาพรวม ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบันของภาคอุตสาหกรรม
- การประเมินผลกระทบฯ จะแบ่งแยกในระดับอุตสาหกรรมย่อยอย่างน้อยที่ระดับความละเอียดพิกัด 2 หลักของระบบ Thailand Industrial Classification System (TSIC) 22 อุตสาหกรรมย่อย (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.1

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่สำคัญ

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่สำคัญ	ประเด็นพิจารณาที่สำคัญ/ช่องทางการส่งผ่าน
<p>US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศต่าง ๆ</p>	<p>ทางตรง (Direct effect):</p> <ol style="list-style-type: none"> สินค้าส่งออกสหรัฐฯ ได้รับผลกระทบจากกำลังซื้อที่ลดลงจากผู้บริโภคในสหรัฐฯ ในขณะที่การย้ายฐานการผลิตออกจากไทยไปยังประเทศอื่น ๆ คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างจำกัด ไทยมีแนวโน้มที่จะนำเข้าสินค้าหลายรายการจากสหรัฐฯ เพิ่มมากขึ้น <p>ทางอ้อม (Indirect effect):</p> <p>ไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการแสวงหาระบบการชำระเงินค่าจากเงินเพิ่มขึ้น</p>
<p>กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0</p>	<p>ทางตรง:</p> <ol style="list-style-type: none"> กระแสการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นในโลกที่เป็น World minus US การวางยุทธศาสตร์ใหม่ ๆ ทางด้านการค้าเพื่อลดการพึ่งพาสหรัฐฯ (เดิมนำส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่ประเทศของการส่งออกไปสหรัฐฯ) <p>ทางอ้อม:</p> <ol style="list-style-type: none"> ระเบียบการค้าแบบพหุภาคี (Rule-based trade) เดิมนำปฏิรูปกติกาการค้าระหว่างประเทศในบางมิติที่เคยมีกระแสการต่อต้านก่อนที่ไทย Deal กับสหรัฐฯ
<p>สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค โดยเฉพาะกรณีไต้หวัน</p>	<p>ทางตรง (Direct effect)</p> <p>ความตึงเครียดมีส่วนเพิ่มต้นทุนค่าขนส่ง ค่าประกันภัยในการส่งสินค้าระหว่างประเทศ และทำให้ราคาสินค้ามีแนวโน้มปรับเพิ่มขึ้น และต้นทุนอำนาจซื้อของผู้บริโภคทั่วโลก</p> <p>ทางอ้อม (Indirect effect)</p>

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่สำคัญ	ประเด็นพิจารณาที่สำคัญ/ช่องทางทางการส่งผ่าน
นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์	<p>1. ผู้ประกอบการที่เคยใช้ตัวหน้าเป็นฐานการผลิตจะทยอยย้ายฐานตั้งในกรณีของ Printed Circuit Board (PCB) fabrication และกลุ่ม Power electronics อย่าง Delta การผลิตในตัวหน้าจะมีเฉพาะชิ้นส่วนหัวใจ เช่น ชิปชั้นสูง (Advanced chip) ที่ได้หัวเป็นผู้ผลิตที่สำคัญของโลกเพื่อใช้ต่อร่วมกับประเทศคู่กรณีในการตัดสินใจใช้กำลังทหาร (Silicon shield strategy) ไทยน่าจะจะเป็นฐานการผลิตหนึ่งที่ได้านิสงค์จาก Investment diversion ดังกล่าว</p> <p>2. ความตึงเครียดที่ขยายวงออกไปยังญี่ปุ่นและนำไปสู่การตอบโต้จากจีนต่อสินค้าญี่ปุ่นอาจเป็นโอกาสให้ไทยได้ประโยชน์จากการส่งออกเดิมที่จีนพึ่งพาญี่ปุ่น เช่น อาหารทะเล แซ่แห้ง เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ที่ประเทศมหาอำนาจ (ทั้งทางทหารและทางเศรษฐกิจ) ต้องการมีบทบาทนำ คือ อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ที่ต้องใช้เงินลงทุนอย่างมหาศาล และเป็นการลงทุนที่ต่อเนื่อง ● วันนี้มีเพียงแต่ประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ให้เงินอุดหนุนให้กับบริษัทชั้นนำเข้ามาตั้งโรงงานหรือในกรณีของสหรัฐฯ ที่ใช้เป็นประเด็นต่อรองในเรื่องการกำหนดอัตราภาษี Reciprocal รวมไปถึงการเข้าไปถือหุ้นในบริษัทเอกชน โดยความสนใจมุ่งไปที่ชิปชั้นสูง (Advanced chip) ที่ไม่เพียงแต่ทำให้ประเทศมีบทบาทนำทางด้านเทคโนโลยีการผลิตในอนาคต แต่ยังมีส่วนเพิ่มศักยภาพทางด้านบริหารของประเทศ ● ท่ามกลางการแข่งขันแย่งชิงที่รุนแรง ประเทศกำลังพัฒนาอย่างไทยต้องระมัดระวังที่จะเดินตามรอยประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ที่พุ่งเป้าไปที่ Advanced chip เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ โอกาสการผลิต Chip อื่น ๆ ที่สามารถทยอยออกไปในอุตสาหกรรม

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่สำคัญ	ประเด็นพิจารณาที่สำคัญ/ช่องทางการส่งผ่าน อื่น ๆ ได้ ^{ขึ้น} ด้งนการออกแบบยุทธศาสตร์ที่ยืดหยุ่นกับฐานอุตสาหกรรมในประเทศของตนจึง เป็นแนวทางที่จะมีส่วนช่วยตัดวงจรโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่าง ประเทศในปัจจุบัน
---	---

ที่มา: พัฒนาโดยทีมวิจัย

ตารางที่ 1.2

ประเด็นการวิเคราะห์ที่คาดว่าจะครอบคลุมในการศึกษานี้และนัยต่อการศึกษา

ประเด็น	นัยยะสำคัญต่อการศึกษา
1. สถานการณ์เศรษฐกิจโดยรวมของไทยเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค (การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ภาวะเงินเฟ้อ และอัตราแลกเปลี่ยน)	วิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจมหภาคโดยรวมของไทยชี้ให้เห็นถึงบทบาทของภาคอุตสาหกรรมต่อความท้าทายทางเศรษฐกิจโดยรวมของไทย
2. อัตราการใช้กำลังการผลิตทั้งภาพรวมและรายสาขาอุตสาหกรรม	นำเสนอสภาพปัญหาของภาคอุตสาหกรรมที่กำลังเผชิญที่แตกต่างกันในแต่ละภาคการผลิต
3. ระดับการพึ่งพาดตลาดโลกของไทย	สะท้อนทวิลักษณ์ (Dualistic) ของภาคอุตสาหกรรมไทยที่เป็นการผสมผสานระหว่างภาคการผลิตที่พึ่งพาดตลาดโลกที่สูง (Export-led growth) กับภาคการผลิตที่พึ่งพาดตลาดภายในประเทศเป็นหลัก และปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองภาค
4. ความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลก	สะท้อนศักยภาพทางการส่งออกที่แท้จริงของภาคอุตสาหกรรมไทยจากดัชนีต่าง ๆ เช่น ส่วนแบ่งตลาดโลกของไทย ดัชนี Revealed Comparative Advantage (RCA) เป็นต้น
5. โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของภาคอุตสาหกรรมไทย	สะท้อนความท้าทายและผลกระทบจากภูมิรัฐศาสตร์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
6. ตำแหน่งของไทยบนห่วงโซ่อุปทานโลก	โอกาสต่อไทยจากการทบทวนการกระจายฐานการผลิตเพื่อรองรับสถานการณ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเผชิญอยู่
7. ความท้าทายเรื่องทุนจีน	สะท้อนความท้าทายเฉพาะหน้าที่ไทยเผชิญท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีน ที่เป็นปัจจัยสำคัญท่ามกลางปัญหาภูมิรัฐศาสตร์

ประเด็น	นัยยะสำคัญต่อการศึกษา
8. ปัญหาการสวมสิทธิ์	สะท้อนสภาพปัญหาที่แท้จริงว่าไทยเป็นแหล่งสวมสิทธิ์ของจีนเพื่อเข้าตลาดสหรัฐฯ มากน้อยเพียงใด

ที่มา: ประมวลโดยนักวิจัย

ตารางที่ 1.3

อุตสาหกรรมย่อยที่จะครอบคลุมในการศึกษา

TSIC	คำอธิบาย
10	การผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร
11	การผลิตเครื่องตี๋ม
12	การผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ
13	การผลิตสิ่งทอ
14	การผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย
15	การผลิตเครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
16	การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้และไม้ก๊อก (ยกเว้นเฟอร์นิเจอร์) การผลิตสิ่งของจากฟางและวัสดุถักสานอื่นๆ
17	การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ
19	การผลิตถ่านโค้กและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นปิโตรเลียม
20	การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี
21	การผลิตเภสัชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ที่ใช้รักษาโรค และผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์ที่ใช้รักษาโรค

TSIC	คำอธิบาย
22	การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก
23	การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ
24	การผลิตโลหะขั้นมูลฐาน
25	การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะประดิษฐ์ (ยกเว้นเครื่องจักรและอุปกรณ์)
26	การผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ที่ใช้ในทาง ทัศนศาสตร์
27	การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า
28	การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น
29	การผลิตยานยนต์ รถพ่วง และรถกึ่งพ่วง
30	การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่นๆ
31	การผลิตเฟอร์นิเจอร์
32	การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ

ผลการศึกษาในกิจกรรมที่ 2 จะนำมาประมวลและจัดลำดับความสำคัญของอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบสูงจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ เพื่อให้ภาครัฐโดยเฉพาะสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) สามารถเตรียมมาตรการเพื่อรักษาผลประโยชน์ หรือ ลดผลกระทบทางลบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

กิจกรรมที่ 3: การวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทย โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อประเมินผลกระทบเชิงปริมาณหรือการวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง (Scenario Planning) อย่างน้อย 2 อุตสาหกรรม

วิธีการศึกษา

คณะนักวิจัยคัดเลือก 2 กลุ่มอุตสาหกรรมที่วิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วน) และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ตระการการเลือกทั้งสองกลุ่มอุตสาหกรรมนำเสนอในตารางที่ 1.4

บทวิเคราะห์ใน 2 กลุ่มอุตสาหกรรมจะมีองค์ประกอบร่วมกันดังนำเสนอในตารางที่ 1.5 โดยเนื้อหาหลายองค์ประกอบของแต่ละบทอาจแตกต่างกันไปตามบริบทที่กลุ่มอุตสาหกรรมกำลังเผชิญ

การประเมินผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศดำเนินในลักษณะการจำลองสถานการณ์ (Scenario planning) ที่ยึดโยงกับสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 2 พร้อมกับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

เหตุผลที่คณะนักวิจัยไม่เลือกใช้แบบจำลองเชิงปริมาณทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประเมินผลกระทบ เพราะแบบจำลองเหล่านี้ทั้งที่เป็นแบบจำลองใหม่ที่สร้างขึ้น หรือ ใช้จากแบบจำลองที่พัฒนาก่อนหน้า เป็นแบบจำลองที่ยึดโยงจากข้อมูลในอดีต (Historical Data) ที่คาดว่าไม่เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเผชิญในลักษณะการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) ที่เราอาจเห็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นในรอบ 3 ทศวรรษ นอกจากนั้นการประเมินผลกระทบเชิงปริมาณต้องประมาณสถานการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านตัวแปรอธิบายตัวใดตัวหนึ่ง ซึ่งการประมาณการณ์เชิงปริมาณดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจส่วนบุคคลในระดับที่สูง ภายใต้อาณัติสถานการณ์ที่มีพลวัตสูงอย่างสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์จึงมีโอกาสผิดพลาดสูง ดังนั้นการประมาณผลกระทบเชิงปริมาณมีประโยชน์ที่ค่อนข้างจำกัดต่อ สศอ. เมื่อเทียบกับการจัดทำสถานการณ์จำลอง

ตารางที่ 1.4

หลักการและเหตุผลในการเลือกกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	องค์ประกอบ	เหตุผลที่เลือกศึกษา
ยานยนต์	<ul style="list-style-type: none"> อุตสาหกรรมยานยนต์ทั้งระบบ เครื่องยนต์ สันดาป ไฟฟ้า และกลุ่มผสมทั้งไฮบริดและปลั๊กอินไฮบริด ชิ้นส่วนยานยนต์ 	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญทั้ง <ol style="list-style-type: none"> การผลิต (ณ ปี พ.ศ. 2566 ร้อยละ 11 ของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรม) การส่งออก (ร้อยละ 10 ของการส่งออกรวม ณ ปี พ.ศ. 2567) และ การจ้างงานตรงมากกว่า 300,000 คน (ปี พ.ศ. 2567) กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นกลุ่มที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งที่เป็นผลบวก และผลกระทบทางลบ ตัวอย่างผลกระทบทางบวก เช่น กระแสการกีดกันทางการค้าที่มีต่อรถยนต์จากจีน กระแสการบูรณาการผลิต (Consolidation) ของบริษัทรถยนต์ดั้งเดิม และการส่งออกรถยนต์ขนาดเล็กเครื่องดีเซล และชิ้นส่วนเครื่องยนต์จากไทยไปยังสหรัฐอเมริกา ท่ามกลางสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ตัวอย่างผลกระทบทางลบ เช่น การทะลักเข้ามาของรถยนต์จากจีนจากกระแสการกีดกันทางการค้าจากประเทศตะวันตก การย้ายฐานการผลิตของผู้ผลิตชิ้นส่วนเงินมายังไทย
อิเล็กทรอนิกส์	<ul style="list-style-type: none"> อิเล็กทรอนิกส์ต้นน้ำ เช่น เซมิคอนดักเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์กลางน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> เป็นคลัสเตอร์ฯ สำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทยทั้ง <ol style="list-style-type: none"> การผลิต (ณ ปี พ.ศ. 2566 ร้อยละ 16 ของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรม) การส่งออก (ร้อยละ 23.4 ของการส่งออกรวม ณ ปี พ.ศ. 2567) และ การจ้างงานทางตรง 404,800 คน (ปี พ.ศ. 2567)

กลุ่มอุตสาหกรรม	องค์ประกอบ	เหตุผลที่เลือกศึกษา
	<p>เช่น PCB ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ (Optical module, Power module)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ต้นน้ำที่สำคัญของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ หรือ ผลิตภัณฑ์อัจฉริยะ (Smart products) • กลุ่มอุตสาหกรรมเป็นหัวใจที่สำคัญอันหนึ่งท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ • ที่ผ่านมาเริ่มมีสัญญาณชัดเจนว่าไทยได้อานิสงส์จาก Investment diversion ออกจากจีนของบริษัทข้ามชาติต่าง ๆ เช่น การขยายกิจกรรมการทดสอบและประกอบของเซมิคอนดักเตอร์ PCB (กลางน้ำ) Power module, Image sensor และการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยเฉพาะเครื่องปรับอากาศที่เพิ่มขึ้น • การเตรียมตัววางประโยชน์ชนท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่คาดว่าจะเกิดประโยชน์ระยะยาวต่อรากฐานของอุตสาหกรรมไทย เพราะความสามารถในการแข่งขันของทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมจะช่วยให้ไทยสามารถต่อยอดพัฒนาการด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาตั้ง Data center ของ Google และการต่อยอดสินค้าส่งออกใหม่ เช่น อุปกรณ์เสริมทางการแพทย์ต่าง ๆ

ที่มา: คณะนักวิจัยได้ใช้ข้อมูลการผลิต การค้า และการจ้างงานจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 1.5

องค์ประกอบและประเด็นการวิเคราะห์รายกลุ่มอุตสาหกรรม

องค์ประกอบ	กลุ่มยานยนต์	กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์และ เครื่องใช้ไฟฟ้า
ความท้าทาย	การจัดการความท้าทายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะรถยนต์แบตเตอรี่ไฟฟ้า	การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานของบริษัทข้ามชาติ และการให้เงินอุดหนุนสร้างห่วงโซ่อุปทานของประเทศพัฒนาแล้ว
ธรรมชาติของห่วงโซ่อุปทาน	บทบาทของผู้ประกอบการภายในประเทศ	การต่อขยายห่วงโซ่อุปทานและการสร้างความเชื่อมโยงแต่ละห่วงโซ่อุปทานภายในประเทศ
สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	กระแสการกีดกันสินค้าจีน ที่เกิดทั้งผลกระทบทางลบ (รถแบตเตอรี่ไฟฟ้าจากจีนทะลักเข้าไทย การทะยอยเข้ามาตั้งฐานการผลิตของเซฟพลายเออร์จากจีน) และโอกาส (การสร้างเซฟพลายเช่นโดยผู้ประกอบการชาติอื่นๆ กระแสการยุบฐานการผลิต)	กระแสการปรับห่วงโซ่อุปทานเพื่อลดบทบาทจีนในห่วงโซ่อุปทาน การป้องกันปัญหาสินค้าสวมสิทธิ์ และปัญหาสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายของโลก
ผลกระทบตลอดห่วงโซ่อุปทาน	ผลการวิจัย	
ข้อเสนอแนะ	ผลการวิจัย	

การสร้างสถานการณ์จำลองจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อาทิ

1. ความท้าทายภาคอุตสาหกรรมไทย (ปัญหาอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ต่ำ ปัญหาสินค้าเชื่อ ปัญหาโครงสร้างการผลิตเดิม)
2. ความยั่งยืนของ Reciprocal Tariff ของสหรัฐอเมริกา (ผลการตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาต่อความชอบธรรมในการจัดเก็บ ผลกระทบต่อค่าครองชีพในสหรัฐอเมริกาจากผลการจัดเก็บภาษี)
3. สถานการณ์เศรษฐกิจของจีนและปัญหาการหนีตายของผู้ประกอบการทั้งภาพรวมและรายสาขาโดยเฉพาะรถแบตเตอรี่ไฟฟ้า
4. สถานการณ์ความไม่สงบในอินโดนีเซีย และกรณีพิพาทจีนและไต้หวัน

คณะนักวิจัยนำประเด็นเหล่านี้ไปหารือกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และ/หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาเป็นฉกทัศน์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

ตัวอย่างของผู้เชี่ยวชาญที่คาดว่าจะไปหารือ

ผู้เชี่ยวชาญภายในประเทศ

- ตัวแทนภาคเอกชนที่สำคัญ เช่น กลุ่มไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของสภาอุตสาหกรรม กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ สภาอุตสาหกรรมและ/หรือสมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย กลุ่มสมาคมสมองกลฝังใน สมาคมแผงวงจรแห่งประเทศไทย กลุ่มสมาคมชิ้นส่วน สมาคมผู้ค้าอะไหล่รถจักรยาน เป็นต้น
- บริษัทเอกชนชั้นนำ เช่น Silicon Craft, Delta, Infineon

ผู้เชี่ยวชาญในต่างประเทศ

- Professor Prema-chandra Athukorala, Australian National University, Australia
- Professor Fukumari Kimura, President of IDE-JETRO, Tokyo, Japan
- Professor Shujiro Urata, President of Research Institute of Economy, Trade and Industry (RIETI), Japan
- Dr. Jayant Menon, ISEAS-Yusof-Ishak Institute, Singapore.
- Dr. Kazunobu Hayakawa, Vice-president on Research, JETRO Bangkok

คณะนักวิจัยคาดว่าจะครอบคลุมตัวอย่างทั้งสิ้น 10-12 คน โดยตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการภายในประเทศจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก หรืออาจจะเป็นการจัด Focus group กลุ่มเล็ก 4-5 ท่าน ในขณะที่ตัวอย่างที่เป็นชาวต่างประเทศจะดำเนินการผ่านช่องทาง Online (เช่น Zoom meeting) หรืออาจจะเป็นการแลกเปลี่ยนในงานประชุมสัมมนาที่เกิดขึ้นในภูมิภาค

กิจกรรมที่ 4: การวิเคราะห์จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตไทย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผลการศึกษาตั้งแต่กิจกรรมที่ 1-3 ถูกประมวลเข้าหากันเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีเป้าหมายเพื่อให้ สศอ. สามารถเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการความเสี่ยง จัดเตรียมมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม และสามารถมีกรอบแนวทางการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมไทยให้มีห่วงโซ่อุปทานที่ยืดหยุ่นขึ้น และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตไทยในระยะปานกลางได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นจะถูกนำเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่จัดทำสามารถรับมือกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศได้อย่างบูรณาการ

กิจกรรมที่ 5: การสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาในรูปแบบผสม (Hybrid) (ณ สถานที่จัดงาน (Onsite) และแบบออนไลน์ (Online)) จำนวน 1 ครั้ง (50 ราย)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของโครงการจะนำมาจัดสัมมนาเผยแพร่เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ บทบาทของ สศอ. ต่อพัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ แลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นจากทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในวงกว้างทั้งภาครัฐและเอกชน

เบื้องต้นการประชุมสัมมนาจะมีทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ โดยมีผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่า 50 คน อย่างไรก็ตามคณะนักวิจัยจะหารือกับทาง สศอ. อีกครั้งถึงสถานที่จัด รวมถึงความเหมาะสมในการจัด

กลุ่มเป้าหมาย (เบื้องต้น) ที่จะเชิญเข้าร่วมในการสัมมนาประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการ และบุคลากรจาก สศอ. กระทรวงอุตสาหกรรม (รวม 20-25 คน)
- 2) นักวิชาการและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์/นักวิจัย (มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย เช่น TDRI) ตัวแทนจากส่วนราชการต่าง ๆ (เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) (รวม 20 คน)
- 3) ตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมและหอการค้าแห่งประเทศไทย (บริษัทเอกชน ทั้งระดับ SME และบริษัทส่งออกขนาดใหญ่) (รวม 20 คน)

4) ผู้สนใจทั่วไปและตัวแทนจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่อาจได้รับผลกระทบนอกเหนือจาก 2 อุตสาหกรรม (20 คน)

นอกจากนี้ คณะนักวิจัยคาดว่าจะสกัดผลการศึกษที่สำคัญของโครงการวิจัยมาจัดทำเป็นสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และสะท้อนบทบาทของ สศอ. ต่อพัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

1.6 โครงสร้างการจัดองค์กรในการดำเนินโครงการ

โครงสร้างการจัดองค์กรในการดำเนินโครงการมีรายละเอียดดังนี้

1. ศ.ดร. อาชนัน เกาะไพบุลย์

ตำแหน่ง: ผู้บริหารโครงการวิจัยและนักวิจัยหลัก

หน้าที่ในโครงการ:

- กำหนดทิศทางการทำวิจัยโดยรวมของโครงการ
- คัดเลือกตัวอย่างในการจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อสร้างฉันทกทัศน์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่กำลังเผชิญ
- จัดทำรายงานวิจัย และเตรียมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
- สกัดประเด็นสำคัญเพื่อนำไปจัดทำเอกสารเผยแพร่ในลักษณะ Policy brief

2. รศ. ดร. วรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์

ตำแหน่ง: นักวิจัยสมทบ

หน้าที่ในโครงการ:

- ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ผ่านการประชุมกลุ่มย่อยต่าง ๆ
- เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของโครงการวิจัย

3. ผศ.ดร. อลงกรณ์ ธนศรีธัญญากุล

ตำแหน่ง: นักวิจัยสมทบ

หน้าที่ในโครงการ:

- ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ผ่านการประชุมกลุ่มย่อยต่าง ๆ
- เข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ของโครงการวิจัย

1.7 แผนการดำเนินงาน

1.7.1 ระยะเวลาการดำเนินงาน 4 เดือน

1.7.2 แผนการดำเนินงาน

การดำเนินงาน / กิจกรรม	ตัวชี้วัดกิจกรรม		ระยะเวลาดำเนินการ			
	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมาย	เดือนที่			
			1	2	3	4
กิจกรรมที่ 1 : เตรียมแผนการดำเนินงานและจัดทำกรอบแนวคิดการศึกษา	-	-				
กิจกรรมที่ 2 : จัดส่งรายงานการศึกษาขั้นต้น (Inception report)	เล่ม	10				
กิจกรรมที่ 3 : การรวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการค้นคว้าจากงานวิจัย บทความ รายงานทางวิชาการ นโยบายภาครัฐ ข้อมูลสถิติเศรษฐกิจ จากหน่วยงานทั้งในประเทศและหน่วยงานต่างประเทศ	ชุดข้อมูล	1				
กิจกรรมที่ 4 : การวิเคราะห์และระบุปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทย	ชุดข้อมูล	1				
กิจกรรมที่ 5 : การวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทย โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เพื่อประเมินผลกระทบเชิงปริมาณหรือการวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง (Scenario planning) อย่างน้อย 2 อุตสาหกรรม	สาขา	2				
กิจกรรมที่ 6 : จัดส่งรายงานความก้าวหน้า (Progress report)	เล่ม	10				
กิจกรรมที่ 7 : การวิเคราะห์จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจ	ชุดข้อมูล	1				

การดำเนินงาน / กิจกรรม	ตัวชี้วัดกิจกรรม		ระยะเวลาดำเนินการ			
	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมาย	เดือนที่			
			1	2	3	4
เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตไทย						
กิจกรรมที่ 8 : การสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษารูปแบบผสม (Hybrid) (ณ สถานที่จัดงาน (Onsite) และแบบออนไลน์ (Online)) จำนวน 1 ครั้ง (50 ราย)	ครั้ง	1				
กิจกรรมที่ 9 : จัดส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (Final report) พร้อมบทสรุปผู้บริหารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	เล่ม	50				

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจ ผลการศึกษาจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถประเมินและปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดความเปราะบางของห่วงโซ่อุปทาน และภาคการผลิต ซึ่งจะส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมของไทยสามารถรักษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในตลาดโลกที่มีความผันผวนสูง

1.8.2 สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว การมีข้อมูลเชิงลึกและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ชัดเจน จะช่วยให้ภาครัฐและเอกชนสามารถ บริหารจัดการความเสี่ยง ได้ดียิ่งขึ้น เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเศรษฐกิจไทย ต่อแรงกระแทกจากภายนอก และสนับสนุนการเติบโตอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่มูลค่าของโลก หรือ Global Value Chain (GVC) และภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

2.1 แรงจูงใจการสร้าง GVC

ก่อนที่สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรอบใหม่ปะทุขึ้น ระบบเศรษฐกิจของประเทศทั่วโลกเชื่อมโยงเข้าหากันเพิ่มขึ้นอย่างมากผ่านการค้า การลงทุน และการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ โดยมีบริษัทข้ามชาติที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางผ่านโครงข่ายการผลิตของบริษัท เพื่อดึงเอาความได้เปรียบของแต่ละประเทศ มาเสริมความสามารถในการแข่งขันในการผลิตสินค้า แบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประเทศต่าง ๆ กระตุ้นให้เศรษฐกิจขยายตัว และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนทั่วโลก

การเชื่อมโยงกันดังกล่าวมักอ้างถึงว่าเป็น ห่วงโซ่มูลค่าของโลก หรือ Global Value Chain (GVC) GVC ถูกเรียกในชื่อที่แตกต่างกัน อาทิ Global Production Network (GPN), Global Production Sharing (GPS), International Production Network (IPN) และ Outsourcing ซึ่งล้วนมุ่งอธิบายปรากฏการณ์การแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตทั้งสิ้น (ตารางที่ 2.1) โดยความสนใจในรายละเอียดของแต่ละคำข้างต้นแตกต่างกันบ้าง เช่น GVC จะพุ่งความสนใจไปที่มูลค่าที่เกิดขึ้น และการบริหารจัดการภายใน GVC (โดยเฉพาะในกลุ่มนักสังคมวิทยา) ในขณะที่ GPN/GPS/IPN สนใจไปที่นัยต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยฉบับนี้จะใช้ GVC เพราะปัจจุบันเป็นคำที่นิยมใช้ในองค์กรระหว่างประเทศทั้ง World Bank UNCTAD และ WTO อีกทั้งผู้คนในวงกว้างน่าจะคุ้นเคยกับ GVC มากกว่าเมื่อเทียบกับคำอื่น ๆ

ตารางที่ 2.1

ศัพท์ที่มีการใช้เพื่ออธิบายการแบ่งแยกขั้นตอนการผลิต

ชื่อที่มีการกล่าวอ้าง	งานที่มีการอ้างอิง
Global Value Chain (GVC)	องค์กรระหว่างประเทศ อาทิ ธนาคารโลก (World Bank) องค์กรการค้าโลก (WTO) หรือ UNCTAD และ Antras (2020) Ponte et al. (2019)
Global Production Sharing/Networks (GPS/GPN)	Athukorala (2014) Kano et al. (2020) นักวิชาการทางด้าน Geography
International Production Network (IPN)	Ando et al. (2021)
Outsourcing	Feenstra and Hanson (1996)

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

แรงจูงใจในการทำ GVC มาจากผลตอบแทนทางธุรกิจ หรือกำไร (Milberg and Winkler 2013: Ch.4) วัณนี้ การผลิตสินค้าสำเร็จรูปหนึ่ง ๆ สามารถแยกออกเป็นกิจกรรมการผลิตย่อย ๆ หรือ Value chain แต่ละ Value chain ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่แตกต่างกัน บาง Value chain ใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัย (Capital intensive) บางครั้งใช้วิศวกรกับนักวิทยาศาสตร์จำนวนมากในกระบวนการผลิต (Skilled labor intensive) ในขณะที่ Value chain อื่น ๆ ต้องพึ่งพาแรงงานกึ่งฝีมือทำงานร่วมกับเครื่องมือเครื่องจักรอย่างง่าย (Semi-skilled/unskilled labor intensive)

บริษัทที่เป็นเจ้าของสินค้าสำเร็จรูป หรือ Lead firm บริหาร GVC ที่ได้รับในแต่ละทางเลือก เช่น จะดำเนินการผลิตเอง หรือจะแบ่งบางขั้นออกไปให้บริษัทอื่น ๆ ผลิต ซึ่งเรียกบริษัทกลุ่มหลังว่า ซัพพลายเออร์ หรือที่มักอ้างถึงว่าเป็นกลุ่ม OEM (Original Equipment Manufacturing) นอกจากนี้ Lead firm จะพิจารณาว่าการแบ่งแยกขั้นตอนการผลิตจะกระจายไปทำในต่างประเทศหรือไม่ อย่างไร การกระจายไปต่างประเทศแม้ได้ประโยชน์จากความได้เปรียบที่ประเทศนั้นมี ไม่ว่าจะเป็นการมีอยู่ของทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล และ/หรือการมีอยู่ของแรงงาน แต่ต้องเผชิญความเสี่ยงที่เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยในต่างประเทศจะรั่วไหลไปต่างประเทศ ความวุ่นวายในการบริหารจัดการฐานการผลิตที่กระจายอยู่คนละประเทศ การคัดเลือกซัพพลายเออร์ที่เชื่อถือได้ (การส่งมอบ การปฏิบัติตามความตกลง การรักษาความลับทางธุรกิจ) ในบางกรณี Lead firm เลือกที่จะไปตั้งโรงงานสาขาในต่างประเทศ (การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ หรือ FDI) โดยจะเลือกตั้งแต่สถานที่ตั้งโรงงาน การจัดหาบริการสาธารณูปโภค โลจิสติกส์ในการนำเข้าและส่งออกสินค้าต่าง ๆ และ การบริหารแรงงานท้องถิ่น

เนื่องจากการกระจายฐานการผลิตไปต่างประเทศเกิดภาระต้นทุนจม (Sunk Cost) และใช้เวลาในการคืนทุน ประโยชน์สุทธิจึงไม่เพียงเป็นประโยชน์ระยะสั้นเท่านั้น แต่รวมไปถึงประโยชน์ในระยะยาวจากการกระจายฐานการผลิต โดยเฉพาะความได้เปรียบของประเทศที่ถูกดึงเข้ามาในเครือข่ายการผลิตเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของ

สินค้าสำเร็จรูป เช่น การเข้าถึงแรงงาน ต้นทุนโลจิสติกส์ และทรัพยากรบุคคล ดังนั้นการตัดสินใจย้ายฐานการผลิตใน GVC ไม่ได้มาจากปัจจัยในระยะสั้น เช่น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงของค่าแรงงาน เป็นต้น ปัจจัยระยะสั้นเหล่านี้มักเกิดขึ้นในลักษณะเหมือนฟางเส้นสุดท้าย (Tipping of the iceberg) ต่อปัญหาระยะยาวที่มีมาก่อนหน้า การที่บริษัทข้ามชาติในพื้นที่อยุธยา ปทุมธานี ที่ประสบการณมหาอุทกภัยของไทยในปี พ.ศ. 2554 แต่ยังคงดำเนินธุรกิจไทยอย่างต่อเนื่องเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว

นัยสำคัญอีกประการของ GVC คือ การทวีความสำคัญของ GVC ทำให้สินค้าอุตสาหกรรมที่ค้าขายระหว่างประเทศมีทั้งที่เป็นสินค้าสำเร็จรูป และสินค้าชิ้นกลางที่จำแนกต่อไปเป็นสินค้าชิ้นกลางทั่วไป และชิ้นส่วนและส่วนประกอบ หรือ P&C สำหรับที่ใช้ใน GVC สิ่งที่มีมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน คือ P&C เหล่านี้เหมือนกับสินค้าชิ้นกลางทั่วไปที่การซื้อขายให้ความสำคัญกับราคาที่ต่ำที่สุด และได้ปริมาณตามที่ต้องการ แต่ P&C นั้น การตัดสินใจต้องพิจารณาราคา และคุณลักษณะของ P&C ที่เป็นไปตามที่ตกลง การกำกับและประสานงานกับซัพพลายเออร์ เพื่อให้แน่ใจว่า P&C มีราคาที่เหมาะสม คุณภาพตามที่ต้องการ การส่งมอบที่ตรงตามเวลาที่กำหนด และข้อปฏิบัติอื่น ๆ (เช่น การจัดการภายในโรงงาน การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อแรงงาน)

รายละเอียดที่นอกเหนือจากราคาและปริมาณที่ต้องส่งมอบเหล่านี้เป็นรายละเอียดที่ไม่สามารถเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรในสัญญาได้ทั้งหมด หรืออ้างถึงว่าเป็นปัญหา Incomplete contract (Spencer, 2005; Helpman, 2006) ดังนั้นการคัดเลือกซัพพลายเออร์จึงมักต้องใช้เวลา และงบประมาณที่สูง ในทางปฏิบัติการเปลี่ยนซัพพลายเออร์แม้ทำได้ แต่สร้างภาระให้กับ Lead firm เช่นกัน ดังนั้นโอกาสที่ Lead firm จะเปลี่ยนซัพพลายเออร์เพียงเพราะมีรายใหม่เสนอราคาต่ำกว่าอีกรายหนึ่งเป็นไปได้ต่ำ

ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา การเข้าไปมีส่วนร่วมใน GVC คือ โอกาสที่ผู้ประกอบการของประเทศเหล่านี้สามารถที่จะส่งออกไปต่างประเทศได้ง่ายขึ้น ผู้ประกอบการจากประเทศกำลังพัฒนาไม่จำเป็นต้องมีความสามารถในการผลิตในทุกขั้นตอนการผลิต การมีความชำนาญในบางขั้นตอนของ GVC ก็สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมใน GVC ได้ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมใน GVC ยังมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอันเนื่องมาจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีของบริษัทข้ามชาติ¹

¹ อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะกลุ่มนักสังคมนิยม ชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในเครือข่าย GVC ต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อาทิ การติดกับดักอยู่ใน GVC ที่ทำแต่กิจกรรมการประกอบแบบง่าย ไม่ได้ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากนักกับประเทศกำลังพัฒนา หรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมใน GVC ยังอาจสร้างปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมกับประเทศดังกล่าว (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Ponte et al., 2019) อย่างไรก็ตาม งานศึกษาในกลุ่มนี้ก็ไม่ได้เสนอให้ประเทศต่าง ๆ ถอยออกจาก GVC แต่พยายามเสนอแนะแนวทางการหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบต่อการพัฒนาประเทศมากกว่า

2.2 สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อ GVC

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาชี้ชัดว่าโลกกำลังกลับเข้าสู่ยุคสงครามเย็นอีกครั้ง และเกิดโลกหลายขั้วขึ้นอีกครั้ง (Multipolar World) กรณีปัญหารัสเซีย-ยูเครน สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน การปรับเปลี่ยนนโยบายระหว่างประเทศของสหรัฐฯ ภายใต้ประธานาธิบดีทรัมป์สมัยที่ 2 (Trump 2.0) และกรณีพิพาทของไต้หวันและทะเลจีนใต้ที่มีประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะญี่ปุ่น เป็นเหตุที่ผลักดันให้เกิดโลกหลายขั้ว โดยเกณฑ์การแบ่งขั้วที่ชัดเจนเหมือนในอดีต และทำให้ประเทศเล็ก ๆ อย่างไทยหาจุดยืนที่เป็นกลางลำบากขึ้นเรื่อย ๆ

เรื่องดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำงานของ GVC อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การทวีความสำคัญของ GVC ในเศรษฐกิจโลกทำให้ประเทศต่าง ๆ เชื่อมโยงเข้าหากันผ่านการค้าและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ในขณะที่สงครามเย็นและโลกหลายขั้วทำให้กระแสการค้าและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศสะดุดลง

แต่สงครามเย็นในศตวรรษใหม่นี้แตกต่างจากสงครามเย็นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คือ สงครามเย็นในศตวรรษใหม่เกิดขึ้นท่ามกลางความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นที่พัฒนามากกว่า 30 ปี ภายหลังจากที่จีนผนวกตัวเองเข้าสู่ตลาดโลกเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก และมีบทบาทสำคัญต่อการผลิตและการค้าสินค้าของโลกในฐานะที่เป็น Global factory ที่เชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน) และเฉียงใต้ (อาเซียน) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจภายใต้ GVC ทำให้การหยุดความสัมพันธ์ทันที (Sudden stop) ทำไม่ได้ แต่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามการคาดการณ์ตามระดับความรุนแรงของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

หากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศได้สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจรุนแรง ทุกฝ่ายจะตระหนักถึงผลเสียต่อประเทศตนและกดดันให้ฝ่ายการเมืองหันหน้าเจรจาทหาทางออกร่วมมือกัน ผลกระทบต่อ GVC จึงมีจำกัด แต่หากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรุนแรงและนำไปสู่การใช้กำลังทางทหาร ผลต่อ GVC จะไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว

แต่คำว่า ‘ชั่วคราว’ ใช้เวลานานเท่าใดเป็นเรื่องที่ยากจะคาดเดา แต่หากพิจารณาปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ไม่ว่าจะ

- สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2018 (สมัยประธานาธิบดี Trump สมัยแรก) และรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มาตลอดจนถึง Trump 2.0 ที่ผันผวนสูงชันอย่างมาก
- สงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครนที่เริ่มตั้งแต่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2022 และมาตรการตอบโต้ของประเทศตะวันตกต่อรัสเซียที่วันนี้ยังไม่มีแนวโน้มจะจบลง กรณีโดรนของรัสเซียเข้าไปในน่านฟ้าของโปแลนด์เมื่อ 10 กันยายน พ.ศ. 2568 ยิ่งทำให้สถานการณ์รุนแรงขึ้น
- ปัญหากรณีพิพาทของไต้หวันที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น กรณีที่ผู้นำของสหรัฐฯ และจีนพบกันที่เมืองปูซาน เกาหลีใต้ เมื่อตุลาคม พ.ศ. 2568 ที่ทำให้ท่าทีการต่อต้านของสหรัฐฯ ต่อ

นโยบายจีนเดียวอ่อนลง (Chan et al. 2025) ท่าทีของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นต่อสถานการณ์จีน-
ไต้หวันทำให้กรณีพิพาทหากเกิดขึ้นขยายวงกว้างขึ้น (Straits Times 2025)

- สถานการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่แม้วันนี้บรรลู่ข้อตกลงสันติภาพที่มีสหรัฐฯ เป็น
คนกลาง แต่หลายฝ่ายยังกังวลกับเงื่อนไขและการปฏิบัติได้จริง (BBC, 2025a; Fassihi, 2025)

คำว่า ‘ชั่วคราว’ คาดว่าจะใช้เวลาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และทำให้ผลของสถานการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อการตัดสินใจใน
การลงทุนของบริษัทข้ามชาติ

ในขณะที่พัฒนาการต่าง ๆ ภายในจีนโดยเฉพาะบทบาทของรัฐที่เพิ่มขึ้นในกิจกรรมทางเศรษฐกิจทำให้บริษัท
ข้ามชาติโดยเฉพาะบริษัทจากสหภาพยุโรปมีความกังวลกับการขยายการลงทุนเพิ่มในจีน ดังสะท้อนในความคิดเห็นของ
ประธานหอการค้าสหภาพยุโรปในจีน

*“China’s move away from the rest of the world — embodied by the restrictions imposed under
its Covid-19 policy — indicates that, at the moment, ideology is trumping the economy,” the report
says. “In the past, China would have confronted challenges [such as geopolitical tensions and calls
from foreign companies to address human rights issues] with the same kind of pragmatism that
accelerated so much of its development over the decades.*

*The chamber calls on Beijing “to roll out its proven toolbox from the 1990s, and turn its
attention back to reform and opening up to reaffirm its credentials of being a reliable, predictable and
efficient market”. Meanwhile, it points out that “several companies are also now looking into the
options of reshoring, ‘nearshoring’ and ‘friend-shoring’.” (O’Farrell, 2022)*

เรื่องดังกล่าวซ้ำเติมกับจุดยืนที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤต COVID-19 และการจัดการกับการแพร่ระบาดของไวรัสของ
จีน โดยเฉพาะ zero-COVID-19 ว่าเศรษฐกิจโลกพึ่งพาฐานการผลิตในจีนมากจนเกินไป

นัยของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศดังกล่าวต่อ GVC คาดว่าเกิดขึ้นในลักษณะที่ GVC ลดการ
พึ่งพาทางเศรษฐกิจจากจีนโดยเฉพาะทางด้านการผลิต และพ้องถายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ๆ มากขึ้น เพื่อเพิ่ม
ความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันได้ดีขึ้น หรือที่อ้างถึงว่าเป็น Supply chain
resilience แต่การปรับสมดุลของกำลังการผลิตเพื่อให้ Supply chain resilience มากขึ้นเกิดขึ้นอย่างน้อย 4 กรณี
ดังสรุปในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2

แนวทางการเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน

แนวทางการสร้างความยืดหยุ่น Supply chain	ตัวอย่าง
1. การขยายฐานการผลิตเดิม (Intensive margin)	บริษัท A มีฐานการผลิตทั้งไทย และจีน การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานเกิดขึ้นในลักษณะพึ่งพาฐานการผลิตของไทยเพิ่มขึ้น และทยอยปรับลดการผลิตในจีน
2. การเพิ่มกิจกรรมเศรษฐกิจใหม่ในฐานการผลิตเดิม (Extensive margin type 1)	บริษัท A มีฐานการผลิตทั้งไทย และจีน แต่ฐานการผลิตในจีนเดิมมีกิจกรรมที่หลากหลายกว่าไทย การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานโดยเพิ่มกิจกรรมใหม่ในฐานการผลิตของไทย และลดการพึ่งพาจีน
3. การออกไปลงทุนในฐานการผลิตใหม่ (Extensive margin type 2)	บริษัท A มีฐานการผลิตในจีนเท่านั้น การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานโดยไปลงทุนตั้งโรงงานใหม่ในประเทศที่บริษัท A ยังไม่เข้าไปลงทุน
4. การจ้างมือปืน (Outsourcing)	บริษัท A หันไปพึ่งพาซัพพลายเออร์ในต่างประเทศ ที่อาจเป็นทั้งบริษัทสาขาของบริษัทข้ามชาติ หรือบริษัทของผู้ประกอบการท้องถิ่นเอง และกำกับคุณภาพผ่านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล

ที่มา: ประมวลโดยนักวิจัย

การตัดสินใจเลือกแนวทางการเพิ่มความยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ฐานการผลิตที่มีอยู่ (มีการกระจายฐานการผลิตนอกประเทศจีนมากน้อยเพียงใด) สิทธิประโยชน์การลงทุนที่แต่ละประเทศเสนอให้กับบริษัทข้ามชาติ ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค (เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุน อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน) (Beattle, 2022; Wolf, 2022; WTO, 2025; IMF, 2025) ลักษณะเฉพาะของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมที่กำลังพิจารณา และมาตรการอื่น ๆ จากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศโดยเฉพาะภาษีศุลกากรเพิ่มเติมต่อสินค้าสวมสิทธิ์

นอกจากนี้วันนี้ปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนให้ GVC ทวีความสำคัญมากขึ้นในอดีตกำลังเดินไปคนละทิศทาง ดังสรุปในตารางที่ 2.3 ทางด้านเทคโนโลยี ที่แบ่งขั้นตอนการผลิตออกเป็น Value Chain ย่อยคงเดินหน้าต่อเนื่อง ในขณะที่ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีคมนาคมและการสื่อสารระหว่างประเทศแม้อย่างคงเดินหน้า แต่คาดว่าได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ในตะวันออกกลาง ที่ส่งผลต่อราคาน้ำมัน ค่าขนส่งทั้งทางเรือและทางอากาศ ค่าเบี้ยประกันการขนส่งสินค้าปรับเพิ่มขึ้นได้เช่นกัน

ตารางที่ 2.3

ปัจจัยที่ขับเคลื่อน GVC ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
ท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

ปัจจัยที่ขับเคลื่อน GPN ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา	ทิศทางการเปลี่ยนแปลง จากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีคมนาคมและการสื่อสารระหว่างประเทศ	ยังคงเดินหน้าต่อเนื่อง ยกเว้นกรณีน้ำมัน
ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิตที่ทำให้ขั้นตอนการผลิตทั้งหมดสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย (module)	ยังคงเดินหน้าต่อเนื่อง
การลดภาษีศุลกากรของประเทศต่าง ๆ โดยเริ่มจากประเทศพัฒนาแล้ว และตามด้วยประเทศกำลังพัฒนาตามกรอบการเจรจาพหุภาคีตามกรอบของ WTO	กำลังเดินในทิศทางตรงกันข้าม
การเพิ่มบทบาทของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในสินค้าต่าง ๆ และทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเฉพาะเพื่อใช้ในสินค้าสำเร็จรูปหนึ่ง	ยังคงเดินหน้า แต่รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เข้ามาแทรกแซงการทำงานของกลไกตลาด
บรรยากาศการค้าการลงทุนที่เอื้อต่อความร่วมมือระหว่างประเทศ	กำลังเดินในทิศทางตรงกันข้าม

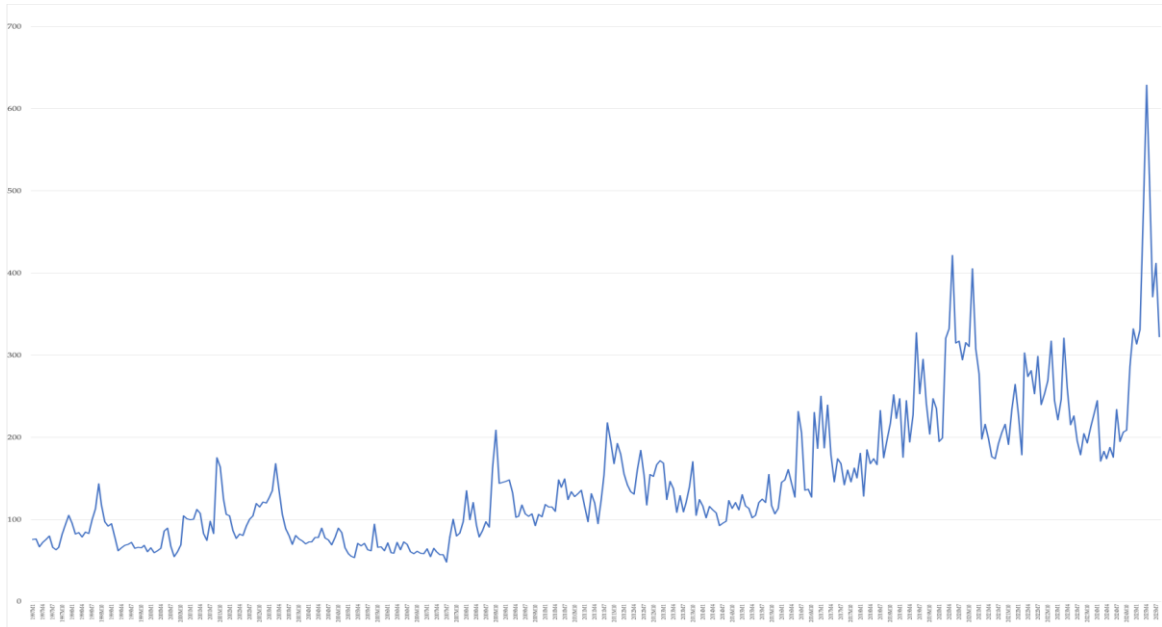
ที่มา: ประมวลโดยนักวิจัย

ปัจจัยทางด้านนโยบายและบรรยากาศการลงทุนคาดว่าจะเป็อุปสรรคต่อการขยายตัวของ GVC ผลพวงสำคัญจาก Trump 2.0 คือ การเพิ่มความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายอย่างมาก ดังสะท้อนจากดัชนีความไม่แน่นอนทางนโยบายเศรษฐกิจของโลก หรือ GEPU (Global Economic Policy Uncertainty Index) ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2568 เห็นได้ชัดว่า GEPU กระโดดขึ้นมากกว่า 3 เท่าตัวในช่วง 8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568 (ภาพที่ 2.1)² ความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นคาดว่าจะเปลี่ยนแปลงทิศทางการค้าและการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ แต่ทิศทางการเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้ทั้งเพิ่มขึ้น หรือลดลง ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของผู้ประกอบการต่อความไม่แน่นอนทางด้านนโยบาย

² GEPU เป็นการติดตามความถี่ในการเปลี่ยนแปลงนโยบายของประเทศสำคัญ 18 ประเทศ (ได้แก่ ออสเตรเลีย บราซิล แคนาดา จีน ฝรั่งเศส เยอรมัน กรีซ อินเดีย ไอร์แลนด์ อิตาลี ญี่ปุ่น รัสเซีย เกาหลีใต้ สเปน สวีเดน สหราชอาณาจักร และ สหรัฐอเมริกา) ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ในแต่ละเดือน ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ https://www.policyuncertainty.com/global_monthly.html

ภาพที่ 2.1

ดัชนีความไม่แน่นอนทางด้านนโยบายเศรษฐกิจของโลก หรือ GEPU (Global Economic Policy Uncertainty Index) ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2540 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2568

Source: Economic Policy Uncertainty (2025) available at https://www.policyuncertainty.com/global_monthly.html เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน พ.ศ. 2568

นโยบายภาษีศุลกากรเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน ที่มหาอำนาจและผู้บริโภครายใหญ่ของโลกอย่างสหรัฐอเมริกาหันกลับมาใช้ภาษีศุลกากรเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรม พร้อมกับสร้างห่วงโซ่อุปทานในประเทศ (ที่รู้จักกันว่าเป็น Reciprocal Tariffs) และเป็นส่วนเสริมในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ดังเช่นการเพิ่มภาษีศุลกากรกับสินค้าอินเดียเพื่อลงโทษที่อินเดียนำเข้าน้ำมันจากรัสเซีย ภาษีศุลกากรที่แท้จริง (Effective tariff rates) ของสหรัฐอเมริกาจึงเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากต่ำกว่าร้อยละ 3 ในปี พ.ศ. 2567 เป็นร้อยละ 16.4 ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2568 (Financial Times, 2025)

การทวีความสำคัญของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในสินค้าต่าง ๆ และทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเฉพาะเพื่อใช้ในสินค้าสำเร็จรูปหนึ่ง ยังมีทิศทางไม่ชัดเจน หากพิจารณาจากพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่ทุกสินค้าพยายามยกระดับไปสู่สินค้าอัจฉริยะ (Smart products) การพึ่งพาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้เป็นสิ่งที่ยากที่จะหลีกเลี่ยง เรื่องดังกล่าวจึงเป็นแรงเสริมให้ GVC ขยายตัวต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้เป็นหัวใจที่สำคัญของอุตสาหกรรมแห่งอนาคต รวมไปถึงศักยภาพทางด้านการทหาร ความสำคัญดังกล่าวทำให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วแทรกแซงโดยเฉพาะการให้เงินอุดหนุนโดยตรงกับบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์เพื่อให้เกิดการผลิตในประเทศของตน ตัวอย่างที่

ชัดเจน คือ US Chips and Science Act 2022 ในรัฐบาลประธานาธิบดี Biden ของสหรัฐอเมริกาที่ช่วยเหลือทั้งวิจัยและพัฒนา และการให้เงินอุดหนุนโดยตรงเพื่อหันมาผลิตในสหรัฐอเมริกา หรือ โครงการ Rapidus ของญี่ปุ่น ที่ต้องการสร้างเซมิคอนดักเตอร์สัญชาติญี่ปุ่นที่มีขนาด 2 นาโนเมตร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแทรกแซงเพื่อลดบทบาทของจีนในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ เช่น มาตรการควบคุมการส่งออก (Export controls) ที่สหรัฐอเมริกา ร่วมกับชาติพันธมิตรพยายามไม่จำหน่ายเซมิคอนดักเตอร์ล้ำสมัย รวมถึงอุปกรณ์เครื่องมือและวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ขั้นสูงให้กับจีน โดยหวังว่าการแทรกแซงดังกล่าวจะลดทอนบทบาทความสำคัญของจีนในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ และอุตสาหกรรมที่ต่อยอดจากเซมิคอนดักเตอร์เหล่านี้ (เช่น AI, Data center, ยานยนต์ไฟฟ้า)

ปัจจัยเหล่านี้ต่างถูกกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน และทำให้ผลสุทธิต่อ GVC แตกต่างกันไป นอกจากนี้เรื่องดังกล่าวยังแตกต่างกันไปตามอุตสาหกรรมอีกด้วย

บทที่ 3

ภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทย

เนื่องจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีเหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การครอบคลุมทุกสถานการณ์จึงทำไม่ได้ภายใต้กรอบระยะเวลาที่มี ดังนั้นการศึกษานี้ จึงคัดเลือก 4 สถานการณ์สำคัญที่คาดว่าจะมีนัยสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมไทย และสอดคล้องกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่คัดเลือกในการศึกษานี้

3.1 สถานการณ์ที่ 1: US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศต่าง ๆ

US Reciprocal Tariffs หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Reciprocal Tariffs เป็นการกระทำฝ่ายเดียว (Unilateral Action) ที่สหรัฐฯ ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นผู้นำในการสนับสนุนระบบการค้าเสรี กลับลำหันมาใช้ขึ้นภาษีศุลกากร หรือภาษีนำเข้ากับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จุดเริ่มต้นของ Reciprocal Tariffs คือ การข่มขู่ประเทศต่าง ๆ ด้วยอัตราภาษีนำเข้าที่สูง (เช่น กรณีของไทย อยู่ที่ร้อยละ 36) แต่อัตราที่จะเก็บจริงขึ้นอยู่กับผลการเจรจาวิภาคีของสหรัฐอเมริกากับประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศนั้นเสนอให้กับสหรัฐฯ โดยระหว่างรอผลการเจรจา สหรัฐฯ จัดเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 10 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2568 เป็นต้นมา

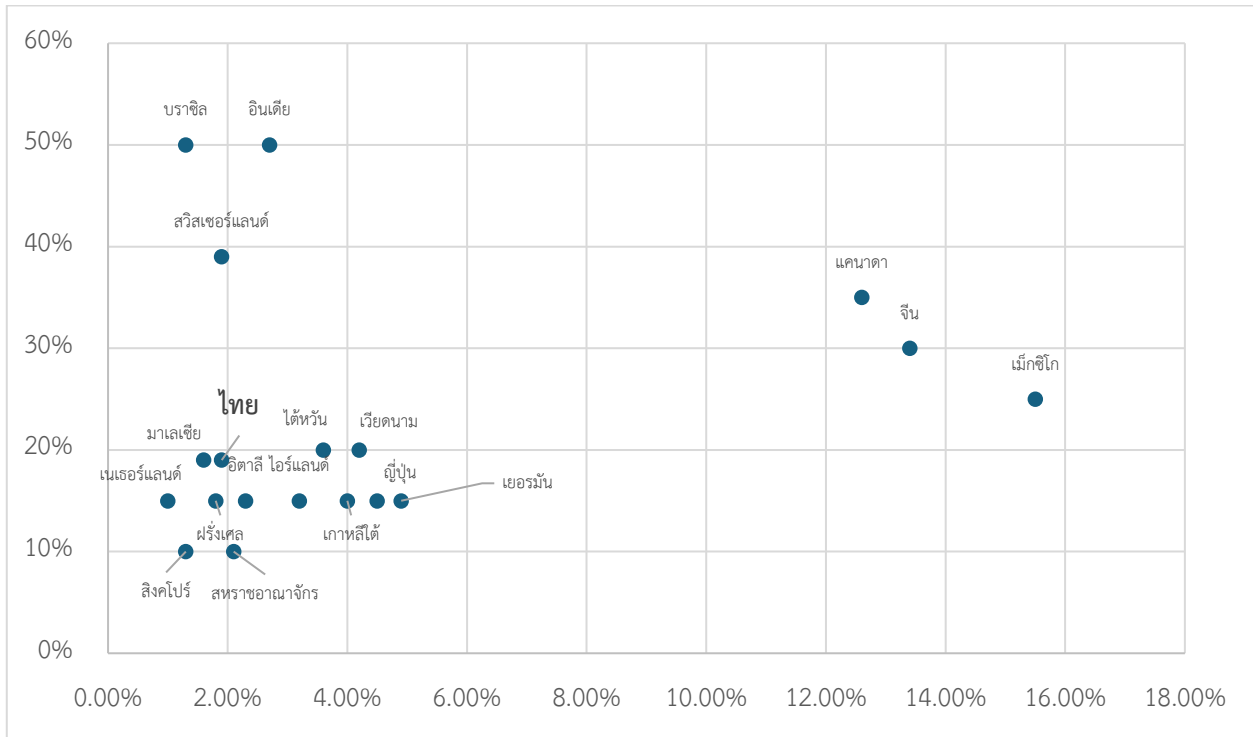
การข่มขู่ดังกล่าวทำให้หลายประเทศพยายามขอเจรจาและยื่นข้อเสนอต่าง ๆ เพื่อหวังให้สหรัฐฯ ไม่เก็บภาษีนำเข้าสูงดังที่ข่มขู่ ในขณะที่มีบางประเทศเช่น จีน บราซิล แคนาดา อินเดียที่แสดงท่าทีที่ต่อต้านการขึ้นภาษีนำเข้าฝ่ายเดียวของสหรัฐฯ และเกิดการข่มขู่ตอบโต้กันไปมา อย่างไรก็ตามในที่สุดในช่วงต้นเดือนสิงหาคมสหรัฐฯ ได้บรรลุข้อตกลงอัตราภาษีนำเข้าใหม่ (Trade Deal) กับมากกว่า 90 ประเทศทั่วโลก โดยอัตราภาษีนำเข้าใหม่อยู่ระหว่างร้อยละ 10-50 ตามแต่ละประเทศ (BBC 2025b)

อัตราภาษีนำเข้าที่จัดเก็บไม่ได้มีทิศทางที่ชัดเจนว่าสัมพันธ์กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ประเทศเกินดุลสูงกับสหรัฐฯ ประเทศที่สหรัฐฯ นำเข้ามาก หากพิจารณาเฉพาะประเทศที่สหรัฐฯ นำเข้า มากกว่าร้อยละ 1 ของการนำเข้ารวมในปี พ.ศ. 2567 อัตราภาษีนำเข้าขึ้นลงอย่างไม่มีแบบแผนชัดเจน (ภาพที่ 3.1)

ผลกระทบของ Reciprocal Tariff มีผลโดยตรงต่อการค้า คือ การขึ้นภาษีนำเข้าดังกล่าวทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคในสหรัฐฯ ลดลง และความต้องการสินค้าส่งออกจากทุกประเทศลดลง ในขณะที่สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่ไม่มีแนวโน้มจบลงในระยะเวลายันสั้นทำให้เกิดกระแสการเบี่ยงเบนทางการค้าสำหรับ โดยสหรัฐฯ หันมาซื้อสินค้าจากประเทศอื่น ๆ แทนการซื้อจากจีน ดังนั้นผลกระทบสุทธิของประเทศอื่น ๆ ที่มีใช้เงินจึงไม่ชัดเจน

ภาพที่ 3.1

US Reciprocal Tariffs ของประเทศรายใหญ่ที่ส่งออกไปสหรัฐฯ

หมายเหตุ: รายใหญ่ หมายถึง สัดส่วนการนำเข้าของประเทศนั้นๆ ต่อ การนำเข้ารวมของสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2567 ตั้งแต่ร้อยละ 1 ขึ้นไป

ที่มา: ข้อมูลทางการรายงานใน BBC (2025b)

Reciprocal Tariff คาดว่าไม่ส่งผลโดยตรงต่อการจัดระเบียบห่วงโซ่อุปทานใหม่ (Supply Chain Reconfiguration) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโยกย้ายฐานการผลิตระหว่างประเทศในภูมิภาคด้วยตัวเอง หากพิจารณาจากอัตราภาษีนำเข้าที่มีต่อประเทศในเอเชียตะวันออก (ทั้งเฉิงเหมินและไต้หวัน) ที่เป็น Global Factories ใน GVC อัตราภาษีนำเข้าไม่แตกต่างกันมากระหว่างประเทศ อัตราที่สูงที่สุดยังคงเป็นจีนที่ร้อยละ 30 ในขณะที่ไต้หวัน และเวียดนามที่ร้อยละ 20 ไทย มาเลเซีย และกัมพูชาที่ร้อยละ 19 ญี่ปุ่น และ เกาหลีใต้อยู่ที่ร้อยละ 15 และสิงคโปร์ที่ร้อยละ 10

ดังนั้น Reciprocal Tariff จึงไม่ส่งผลกระทบต่อโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโยกย้ายฐานการผลิตระหว่างประเทศในภูมิภาคด้วยตัวเอง เรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับทวิเคราะห์ใน Jongwanich and Kohpaiboon (2025) ที่ชี้ให้เห็นว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนมี Export Niches ในตลาดสหรัฐฯ ที่แตกต่างกัน รายการสินค้าส่งออกสำคัญของเวียดนามทับซ้อนกับไทยและมาเลเซียอย่างมาก

จีนเป็นกรณีกเว้นที่อัตราภาษีนำเข้าที่ประกาศในสิงหาคม พ.ศ. 2568 ทำให้บริษัทข้ามชาติยังคงเดินหน้าแผนการพึ่งพาฐานการผลิตในจีนลดลงเริ่มตั้งแต่ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561

จุฑาทิพย์ (2568) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากรณีซัพพลายเชนของอุตสาหกรรม Printed Circuit Board (PCB) บริษัทข้ามชาติลดระดับการพึ่งพาของฐานการผลิตในจีนให้อยู่ราวร้อยละ 50 และหันมาพึ่งพาการผลิตจากประเทศอื่น ๆ ตามยุทธศาสตร์ China plus ดังนั้นประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคยังคงได้รับอานิสงค์ต่อเนื่องจากการลดการพึ่งพาจีน แต่การโยกย้ายไปประเทศใด อย่างไร ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละบริษัท และปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากอัตราภาษีที่สหรัฐฯจัดเก็บ

ผลพวงประการหนึ่งจาก Trade Deal ที่ประเทศต่าง ๆ ทำกับสหรัฐฯ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเผชิญ Reciprocal Tariff ในอัตราที่สูง คือ ประเทศเหล่านี้เปิดเสรีเพื่อให้นำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ เพิ่มมากขึ้น การนำเข้าเพิ่มขึ้นอาจเกิดขึ้นทั้งในภาพรวมจากการลดภาษีนำเข้า นอกเหนือจากการนำเข้าสินค้าบางรายการเป็นพิเศษ เช่น เครื่องบิน และสิทธิประโยชน์ด้านอื่น ๆ Trade Deal ดังกล่าวไม่เพียงกระทบผู้ประกอบการภายในประเทศ แต่ทำให้การค้าเบียดเบียนไปเอื้อประโยชน์จากสินค้าจากสหรัฐฯ เพิ่มมากขึ้น เป็นผลเสียของการเบียดเบียนทางการค้าสูงในสินค้าที่เดิมมีภาษีนำเข้าสูง และเป็นสินค้าที่สหรัฐฯ มีความสามารถในการผลิต

หากมองไปข้างหน้าผลของ Reciprocal Tariff ไม่ได้จำกัดเพียงอัตราภาษีนำเข้าที่จัดเก็บ แต่สร้างความปั่นป่วนและความไม่แน่นอนให้กับระบบเศรษฐกิจโลกอย่างมาก ผลเสียจากความไม่แน่นอนบั่นทอนแนวโน้มการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศต่อไปในระยะปานกลางและระยะยาว (Penn Wharton, 2025)

ความไม่แน่นอนของ Reciprocal Tariff เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน

1. สหรัฐฯ ได้ผูกโยงอัตราภาษีนำเข้าใน Trade Deal เข้ากับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ กล่าวคือ ไม่ว่าอัตราภาษีนำเข้าที่ประกาศไปเมื่อสิงหาคม พ.ศ. 2569 เป็นเท่าใดสามารถถูกปรับเปลี่ยนได้ตลอดหากสหรัฐฯ ไม่พอใจประเทศดังกล่าว อินเดียเป็นกรณีตัวอย่างที่ชัดเจนที่จากเดิม 2 ประเทศจะลงนามทวิภาคีเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่าง 2 ประเทศ มาเป็นเพิ่มภาษีนำเข้าขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในสิงหาคม พ.ศ. 2568 ภายหลังที่ทราบว่ายินดีให้นำเข้าน้ำมันจากรัสเซีย และสอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐฯ (Sharma, 2025)

ดังนั้นผลกระทบเพิ่มเติมจากนโยบาย Reciprocal Tariff ที่นอกเหนือจากอัตราภาษีนำเข้าแล้ว ยังรวมถึงความไม่แน่นอนทางการค้าด้วย ดังนั้นบริษัทต่าง ๆ จำเป็นต้องมีแหล่งนำเข้าที่หลากหลาย และยืดหยุ่นพอที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน³ ความไม่แน่นอนดังกล่าวจึงคล้ายกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤต COVID-19 ที่สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Demand Shock เช่น การโยกคำสั่งซื้อจากประเทศที่ถูกเก็บภาษีเพิ่มขึ้นจากประเด็นการเมืองระหว่างประเทศ ไปยังประเทศอื่นๆ การเพิ่มความยืดหยุ่นเพิ่มต้นทุนและราคาของสินค้าไม่ว่ามาจากแหล่งใดก็ตาม และบั่นทอนกำลังซื้อของผู้บริโภคเพิ่มเติม

³ จากการสัมภาษณ์ผู้ส่งออกเสื้อผ้าไปยังสหรัฐฯ ที่ป้ายแสดงราคายังไม่ระบุราคาขายปลีก ซึ่งคาดว่าเป็นหนึ่งในมาตรการรับมือกับความไม่แน่นอนทางดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ในปัจจุบัน

2. แม้ประธานาธิบดี Trump ได้ประกาศใช้ Reciprocal Tariff และอ้างว่าเป็นนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญที่จะทำให้สหรัฐกลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง หรือ Make American Great Again (MAGA) เรื่องดังกล่าวเป็นประเด็นถกเถียงตั้งแต่เริ่มมีการบังคับใช้ (Moriyasu, 2026) จนกระทั่งวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 ศาลสูงสุดสหรัฐฯ ตัดสินว่า Reciprocal Tariff ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจประธานาธิบดี (Wolff, 2026) The 1977 International Emergency Economic Powers Act (IEEPA) ที่เป็นกรอบที่ประธานาธิบดี Trump ใช้เพื่อเก็บ Reciprocal Tariff แม้ให้อำนาจประธานาธิบดีสหรัฐฯ ดำเนินมาตรการเพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งของสหรัฐฯ แต่ไม่รวมการเปลี่ยนแปลง Tariff การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นอำนาจของสภาองเกรส (Article II ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา) ไม่ใช่อำนาจของประธานาธิบดี (Article I ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา)

ผลการตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐฯ เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 ทำให้ประธานาธิบดี Trump หันไปเก็บภาษีนำเข้าร้อยละ 10 ตาม Article 122 ของ the US Trade Act of 1974 ที่สามารถใช้ได้ไม่เกิน 150 วัน หากต้องการใช้เกินกว่า 150 วันต้องขอความเห็นชอบจากสภาองเกรส นอกจากนี้เพดานภาษีที่จัดเก็บตามกรอบ Article 122 กำหนดไว้ที่ร้อยละ 15 และที่สำคัญภาษีที่จัดเก็บต้องเป็นอัตราเดียว ไม่สามารถทำได้เหมือนที่ผ่านมากที่กำหนดอัตราที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

หลายฝ่ายเชื่อว่าประธานาธิบดี Trump ยังคงยืนยันหาทางใช้ภาษีต่อเนื่อง เพราะภาษีเป็นเครื่องมือสำคัญที่สหรัฐฯ ใช้ในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ วันนี้สหรัฐฯ เริ่มหันมาใช้ Article 301 ของ Trade Act of 1974 มาเป็นมาตรการทดแทน โดยมี 16 ประเทศที่ถูกกล่าวหาการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อสหรัฐฯ เมื่อ 12 มีนาคม พ.ศ. 2569 และไทยเป็นหนึ่งใน 16 ประเทศ (Reuters, 2026) ม

3. Reciprocal Tariff ของสหรัฐฯ แม้เริ่มขึ้นตั้งแต่เมษายน พ.ศ. 2568 เป็นต้นมาก็ตาม แต่เริ่มส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของคนสหรัฐฯ อย่างชัดเจนในช่วงครึ่งปีหลังของปี พ.ศ. 2568 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสินค้าในกลุ่มที่เป็นการบริโภคส่วนบุคคล (Personal Consumption Expenditures) เช่น รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เฟอร์นิเจอร์ (Dvorkin et al 2025) การทยอยปรับขึ้นดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากในระยะแรกของการขึ้นภาษีนำเข้า หลายฝ่ายยังไม่แน่ใจว่าสหรัฐฯ จะเพิ่มภาษีนำเข้าจริง หรือเป็นเพียงแค่คำขู่ พร้อมกับประเด็นความชอบธรรมทางกฎหมาย ดังนั้นในระยะแรกภาคเอกชนจึงชะลอที่จะผลกระทบภาษีนำเข้าไปยังผู้บริโภค แต่วันนี้ภาคเอกชนจำนวนมากยอมรับว่าประธานาธิบดี Trump จะยังคงเดินหน้าขึ้นภาษีนำเข้า แม้ US Supreme Court จะตัดสินว่า Reciprocal Tariff ไม่ชอบธรรมตามกรอบ IEEPA ก็ตาม ประธานาธิบดี Trump คงจะหาแนวทางอื่น ๆ มาใช้เพื่อเก็บภาษีนำเข้าในที่สุด ดังนั้นภาคเอกชนจึงทยอยผลกระทบภาษีนำเข้าดังกล่าวไปยังผู้บริโภค

เรื่องค่าครองชีพได้กลายมาเป็นประเด็นทางการเมืองสำคัญและทำให้ผลการเลือกนายเทศมนตรีของมหานครนิวยอร์กที่ Zohran Mandani ชนะได้คะแนนเสียง Votes มากที่สุดในรอบ 60 ปีบนประเด็นค่าครองชีพ

หรือ Affordability ในนิวยอร์ก (Meyersohn, 2026) และวันนี้พรรคฝ่ายค้าน Democrat กำลังใช้ประเด็น Affordability ซึ่งเป็นประเด็น Political Word ที่มีคนพูดถึงมากที่สุด และกำลังเป็นประเด็นที่ทางการเมืองใช้เพื่อต่อสู้กันการเลือกตั้งกลางเทอมของสหรัฐฯ (Lerer and Smith, 2025) วันนี้จึงเป็นสิ่งที่ต้องติดตามต่อเนื่องว่า ประธานาธิบดีสหรัฐฯ จะมีทำอย่างไรต่อ Reciprocal Tariff และผลต่อค่าครองชีพ หรืออาจมีมาตรการอื่น ๆ มาแก้ปัญหาค่าครองชีพในสหรัฐฯ

3.2 สถานการณ์ที่ 2: กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0

ภายหลังจากที่สหรัฐฯ หันหลังให้กับระบบการค้าเสรีโดยการหันมาใช้ภาษีนำเข้าอีกครั้ง ประเทศต่าง ๆ ก็กลับมาตื่นตัวกับการลงนาม FTA อีกครั้ง หรืออ้างถึงว่าเป็นกระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0 ซึ่งเป็นกรอบพหุภาคีใหม่เพื่อเป็นกรอบพหุภาคีที่ไม่รวมสหรัฐฯ (World Minus US Scenario) แม้หลักการการลงนาม FTA สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นกรอบกติกาการค้าในลักษณะ Rule-based ที่เป็นกรอบหลักขับเคลื่อนการค้าโลกในยุคทศวรรษ 1980 และ 1990 แต่ในความเป็นจริงทิศทางการลงนาม FTAs ยังคงเป็นไปในลักษณะเพื่อเปิดตลาดให้กับผู้ประกอบการ ในบริบทของ Reciprocal Tariff การลงนาม FTAs จึงเป็นความพยายามหาตลาดทดแทนตลาดสหรัฐฯ ที่มีความไม่แน่นอนสูงมาก ณ ขณะนี้

การตื่นตัวกับการลงนาม FTA เกิดขึ้นแทบทุกภูมิภาค โดยเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ การทบทวนกรอบข้อผูกพัน FTAs ที่ลงนามไปแล้ว เช่น กรณี ASEAN-China FTA (ACFTA) (Business Times, 2025a) ASEAN-Australia-New Zealand FTA (AANZFTA) (มีผลในเดือนเมษายน พ.ศ. 2568)⁴ รวมไปถึงความตกลงในระดับทวิภาคีตั้งในกรณีของสิงคโปร์และออสเตรเลีย (Business Times, 2025d) ในขณะที่หลาย ๆ ข้อตกลงอยู่ระหว่างการเตรียมการ เช่น Japan-Thailand Economic Partnership Agreement (JTEPA) แม้การทบทวนข้อผูกพัน FTAs เป็นความตกลงที่ทำก่อนหน้า แต่สัญญาณทางนโยบายที่สะท้อนจากท่าทีสหรัฐฯ ผ่าน Reciprocal Tariff คงมีบทบาทเร่งให้ประเทศต่าง ๆ สรุบบริบทใหม่เร็วขึ้น

ลักษณะที่สอง คือ การเร่งเจรจา FTAs ใหม่กับประเทศต่าง ๆ สหภาพยุโรปเป็นตัวอย่างชัดเจนที่พยายามเร่งเจรจา FTAs ทั้งกับกลุ่มประเทศละตินอเมริกาในกลุ่ม Mercusor ที่ประกอบด้วย อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย และ โบลิเวีย โดยมี ชิลี โคลอมเบีย เปรู และเอกวาดอร์ เป็นสมาชิกสมทบ (Business Times, 2026a) อินเดียเมื่อ 27 มกราคม พ.ศ. 2569 (EU, 2026) อินโดนีเซีย ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในอาเซียนอยู่ระหว่างการปิดดีล (Business Times 2025b; EU 2025a; Srivastava and Valero, 2025) รวมไปถึงความพยายามเข้าร่วม Comprehensive and Progressive Trans-pacific Partnership (CPTPP) (Martin, 2025a)

⁴ ข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศ นิวซีแลนด์จาก Website <https://www.mfat.govt.nz/en/trade/free-trade-agreements/free-trade-agreements-in-force/asean-australia-new-zealand-free-trade-agreement-aanzfta/upgrading-aanzfta>

เช่นเดียวกันกับกลุ่ม Mercusor ก็หันมาเจรจา FTA กับประเทศต่าง ๆ ทั้งแคนาดา อินเดีย ญี่ปุ่น เวียดนาม อินโดนีเซีย อังกฤษ (Donnan, 2025) หรือกรณีทีอินโดนีเซียบรรลุ FTA กับ Eurasian Economic Union ที่รัสเซียเป็นสมาชิก (Business Times, 2025c)

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างน้อย 3 ประการสำคัญ

ประการแรก คือ กระแส FTA ที่กำลังเกิดขึ้นภายใต้ Trump 2.0 มาพร้อมกับแรงกดดันให้ไทยเปิดตลาด หากไทยต้องการอยู่ในเกม FTA ภายใต้ Trump 2.0 ความท้าทายของการเปิดตลาดจึงไม่ใช่แค่เปิดหรือไม่ด้วยตัวเอง (ผู้ประกอบการไทยสู้กับเขาได้หรือไม่ อย่างไร) แต่ผลจากการเปิดเพิ่มภายหลังที่เปิดให้กับสหรัฐฯ ไปแล้ว เป็นอย่างไร และการเปิดดังกล่าวช่วยลดผลความเสียหายจากการเปิดเสรีของไทยที่ให้เฉพาะกับสหรัฐฯ หรือไม่ (ผลของ Trade Diversion)

ประการที่สอง คือ แรงกดดันการแข่งขันจากกระแส FTAs ภายใต้ Trump 2.0 คาดว่ามาจากสหภาพยุโรปที่เป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย กลุ่มประเทศที่ไทยยังไม่มี FTAs ด้วย แต่กำลังอยู่ระหว่างการเจรจา และผู้ประกอบการจำนวนมากในสหภาพยุโรปที่ต้องการกระแสตลาดส่งออกและลดการพึ่งพาสหรัฐฯ แรงกดดันดังกล่าวเกิดขึ้นในลักษณะที่มีการนำเข้าสินค้าและบริการจากสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้น และการเผชิญกับข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่พบใน High-Standard FTAs เช่น ข้อตกลงทรัพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กฎระเบียบทางด้านสิ่งแวดล้อม เรื่องดังกล่าวส่งผลต่อเนื่องต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประการที่สาม คือ แนวทางการใช้ประโยชน์จากกระแส FTAs ภายใต้ Trump 2.0 สำหรับไทยที่พึ่งพาสหรัฐฯ ในระดับที่สูงคือ การใช้ FTAs เพื่อกระจายตลาดส่งออกใหม่ (Export Diversification) ที่ต้องคำนึงถึงหลายปัจจัยประกอบ ตั้งแต่ศักยภาพการส่งออกของไทย ศักยภาพของ FTA ที่จะเปิดตลาดเพิ่มเติม และโครงสร้างการนำเข้าของประเทศนั้น ๆ นอกจากนั้นไทยควรใช้ FTAs ที่มีอยู่ หรือที่กำลังจะลงนามมาเป็นกรอบกติกาการค้า หรือ Rule-based Institution ท่ามกลางกระแสความไม่แน่นอนที่กำลังเกิดขึ้น และการใช้มาตรการฝ่ายเดียวของประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ (Unilateral Action) เรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับประเทศเล็กอย่างไทย และจำเป็นต้องเป็นความพยายามร่วมกันกับประเทศอื่น ๆ

3.3 สถานการณ์ที่ 3: สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค

วันนี้ความท้าทายทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ได้กลายเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต่างจับตา จุดเริ่มต้นของปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 ที่ชัดเจน คือ การประกาศสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2018 (สมัยประธานาธิบดี Trump สมัยแรก) และรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ มาตลอดจนถึง Trump 2.0 ที่ผันผวนสูงชันอย่างมาก ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียกับยูเครนที่ปะทุขึ้น โดยเมื่อกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 รัสเซียรุกรานและยึดพื้นที่บางส่วนของยูเครน (Silva-Valladares, 2022)

เรื่องดังกล่าวที่เกิดขึ้นทำให้ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นอยู่ก่อนทวีความรุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกรณีพิพาทระหว่างจีน-ไต้หวัน (One China Policy) ปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ โดยเฉพาะ หมู่เกาะ Spratly ที่เชื่อว่าเป็นแหล่งน้ำมันสำรองที่สำคัญและเป็นเหตุให้หลายประเทศเข้ายึดครองพื้นที่ (ฟิลิปปินส์ เวียดนาม สหรัฐฯ จีน และไต้หวัน) (ภาพที่ 3.2)

ภาพที่ 3.2

แผนที่การยึดครองหมู่เกาะ Spratly ในทะเลจีนใต้

Data from Natural Earth, Mapbox, Openstreetmaps

ที่มา: Geopolitical Monitor (2025)

วันนี้สถานการณ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์เลวร้ายลงเรื่อย ๆ เช่น

- กรณีไต้หวันของรัสเซียเข้าไปในน่านฟ้าของโปแลนด์เมื่อ 10 กันยายน พ.ศ. 2568 ยิ่งทำให้สถานการณ์รุนแรงขึ้น
- กรณีที่ผู้นำของสหรัฐฯ และจีนพบกันที่เมืองปูซาน เกาหลีใต้ เมื่อตุลาคม พ.ศ. 2568 ที่ทำให้ท่าทีการต่อต้านของสหรัฐฯ ต่อนโยบายจีนเดียวอ่อนลง (Chan et al. 2025)
- ท่าทีของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นต่อสถานการณ์จีน-ไต้หวันทำให้กรณีพิพาทหากเกิดขึ้นขยายวงกว้างขึ้น (Straits Times 2025)
- สถานการณ์ความไม่สงบในภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่แม้วันนี้บรรลู่ข้อตกลงสันติภาพที่มีสหรัฐฯ เป็นคนกลาง แต่หลายฝ่ายยังกังวลกับเงื่อนไขและการปฏิบัติได้จริง (BBC, 2025a; Fassih, 2025)

- ข้อพิพาทในตะวันออกกลางระหว่างซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอเมริกาบอเอมิเรตส์ต่อการโจมตีท่าเรือ Mukalla ในเยเมน เมื่อ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2568 (France 24, 2025; Romaniuk and Csicsmann, 2026)
- การปฏิบัติการจับกุมประธานาธิบดี นิโกลัส มาดูโร โมโรส ของเวเนซุเอลาเมื่อเช้ามืดของวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2569 ที่ส่งสัญญาณไปยังประเทศอื่น ๆ ที่ประธานาธิบดี Trump ได้กล่าวหาตบตีในทวีปละตินอเมริกา (คิวบา โคลัมเบีย เม็กซิโก) รวมไปถึงพื้นที่อย่างกรีนแลนด์
- การที่สหรัฐฯ ถอนตัวจาก 66 องค์กรระหว่างประเทศ โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย การก่อการร้าย ความคุ้มครองเด็กและสตรี สันติภาพ ประชาธิปไตย และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับท่าทีการแสดงความคิดเห็นและการสัมภาษณ์ของประธานาธิบดี Trump มาตลอด (Aljazeera, 2026a)
- สหรัฐฯ และอิสราเอลโจมตีอิหร่านเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 จนเป็นเหตุให้สังหารผู้นำสูงสุด อยาตอลลาห์ อาลี คาเมเนอี พร้อมด้วยรัฐมนตรีกลาโหม อาซิซ นาซีร์ซาเดห์, ผู้บัญชาการ IRGC โมฮัมหมัด ปากปูร์ และเจ้าหน้าที่ระดับสูงอีกหลายนายที่เสียชีวิต และทำให้อิหร่านตอบโต้ (Yeung, 2026)

เหตุการณ์ทางด้านภูมิรัฐศาสตร์เหล่านี้ทำให้สถานการณ์สงครามทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกมีความเป็นไปได้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น กรณีจีนและไต้หวัน จุดสนใจพุ่งไปที่จีนจะบุกยึดไต้หวันเมื่อไหร่ และอย่างไร แทนจีนจะบุกยึดไต้หวันหรือไม่ หรือ กรณีที่สหภาพยุโรปได้เตรียมความพร้อมรับมือหากเกิดสงครามโลกขึ้นจริง (เช่น การเริ่มเตรียมกำลังสำรอง การเรียกร้องให้ประชาชนเตรียมความพร้อมรับมือกับเหตุการณ์เหล่านี้) (Henley, 2025; The Economist, 2025) หรือความเสี่ยงที่สงครามระหว่างสหรัฐฯ-อิสราเอล และอิหร่านจะขยายวงกว้างออกไปมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น การใช้ทอร์ปิโดทำลายเรือรบอิหร่านในน่านน้ำสากลใกล้ศรีลังกา (Lendon, 2026) การเพิ่มกำลังทหารของประเทศสมาชิกอื่น ๆ องค์กรสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ หรือ นาโต้ (France 24, 2026) การทดสอบขีปนาวุธจากเรือรบของเกาหลีเหนือ (Aljazeera, 2026b) เรื่องดังกล่าวทำให้ราคาน้ำมันดิบทั่วโลกปรับเพิ่มขึ้นเป็น 87.79 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล (6 มีนาคม พ.ศ. 2569)⁵ จากที่การเคลื่อนไหวที่ 70 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในช่วงครึ่งหลังของกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 สถานการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับเพิ่มขึ้น

สถานการณ์ความตึงเครียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ ณ ขณะนี้ส่งผลต่อห่วงโซ่อุปทานของโลกอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก ความไม่แน่นอนที่สูงขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนนับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ชะลอการลงทุนของบริษัทข้ามชาติต่าง ๆ อันเนื่องจากทุกฝ่ายคาดว่าเศรษฐกิจโลกจะหดตัว ความต้องการสินค้าและบริการลดลง

⁵ ข้อมูลจาก <https://seekingalpha.com> เขาถึงเมื่อ 6 มีนาคม พ.ศ. 2569

และทำให้ความจำเป็นที่ต้องขยายกำลังการผลิตจึงหมดไป แต่ในบริบทปัจจุบันที่พัฒนาการของเศรษฐกิจโลกก่อน การปะทุขึ้นของปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน คือ บริษัทเหล่านี้กระจายการลงทุนระหว่างประเทศในลักษณะที่ ขั้นตอนการผลิตทั้งหมดถูกแบ่งและกระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ตามแนวคิด GVC ดังนั้นการผลิตสินค้าหนึ่ง ๆ มี หลายประเทศเข้ามามีส่วนร่วมผลิตในแต่ละขั้นตอน และถูกนำมาประกอบรวมกันที่จีนที่มีฐานะเป็น Global Factories เพื่อจำหน่ายไปยังทั่วโลก⁶ แต่ละฐานการผลิตจึงไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

เมื่อสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ตึงเครียด และจีนเป็นคู่กรณีสำคัญ บริษัทข้ามชาติเหล่านี้จำเป็นต้องลดการพึ่งพาฐานการผลิตจากจีน และย้ายมายังประเทศอื่น ๆ เรื่องดังกล่าวทำให้เกิดความต้องการลงทุนเพื่อย้ายฐานในประเทศอื่น ๆ ที่มีใช้เงินแม้สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ตึงเครียดขึ้น

ประการที่สอง คือ ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร หรือ Food Security เป็นประเด็นที่ทุกประเทศให้ความสำคัญเพื่อเตรียมตัวรับมือกับความไม่แน่นอนที่เกิดจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน เรื่องดังกล่าวคาดว่าจะเพิ่มความต้องการสินค้าเกษตรและอาหาร และเป็นประโยชน์ต่อประเทศที่ผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารสุทธิอย่างไทย⁷ ในขณะเดียวกันไทยจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการสต็อกสินค้าเพื่อเป็นกันชน (Buffer) หากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้นเช่นเดียวกัน เรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องมีการวางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสร้างสมดุลระหว่างโอกาสการส่งออกที่เพิ่มขึ้น และความมั่นคงทางอาหารแก่คนไทยไปพร้อม ๆ กัน

เรื่องดังกล่าวยังเชื่อมโยงไปยัง Trade Deal ที่ไทยทำกับสหรัฐฯ ทำให้ต้องเปิดเสรีสินค้าเกษตรหลายรายการ และเกษตรกรจำนวนหนึ่งได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีดังกล่าวเนื่องจากราคาและ/หรือคุณภาพไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากสหรัฐฯ ได้ ในสภาวะปกติเรื่องดังกล่าวเป็นกลไกตลาดที่ทำให้เกษตรกรเหล่านี้ผันตัวเองไปทำธุรกิจอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แทนการทนทำในสิ่งที่ไม่มีความถนัด

แต่ในบริบทที่โลกอาจเผชิญสงครามดังในปัจจุบัน ปัจจัยทางด้านความมั่นคงทางอาหารในลักษณะที่ไทยมีการผลิตเองได้ในประเทศต้องนำมาพิจารณาประกอบร่วมด้วย (ประสิทธิภาพการผลิต vs ความมั่นคงทางด้านอุปทาน) การพิจารณาชะลอการเปิดเสรี และ/หรือความช่วยเหลือรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ไทยมีความมั่นคงของอาหารโดยเฉพาะการผลิตเองเป็นหนึ่งในมาตรการที่ควรพิจารณาได้ตรงประกอบการตัดสินใจ เรื่องดังกล่าวสามารถประยุกต์ไปยังสินค้าจำเป็นอื่น ๆ เช่น ยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็น ที่อาจได้รับผลกระทบจากกระแส FTA ในยุค Trump 2.0 ได้เช่นกัน

⁶ ภาพดังกล่าวอนุมานจากข้อมูลการค้าระหว่างประเทศโดยรวม ในความเป็นจริง แต่ละสินค้าอาจมีรายละเอียดแตกต่างกัน และไม่จำเป็นต้องส่งมาประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูปที่จีนเท่านั้น

⁷ ไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารรายสำคัญของโลก และอยู่ที่ลำดับที่ 8 จากข้อมูลการค้าระหว่างประเทศเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2559-2667

3.4 สถานการณ์ที่ 4: นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์

วันนี้ประเทศต่าง ๆ หันมาพึ่งพาการแทรกแซงโดยตรงจากภาครัฐเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมสำคัญ ที่มีแรงจูงใจจากหลายสาเหตุ ทั้งปัญหาเศรษฐกิจภายในของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาการว่างงาน และช่องว่างทางรายได้ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีพลิกผันและความกังวลกับผลกระทบของเทคโนโลยีต่อภาคการผลิต ปัญหาการสะดุดของห่วงโซ่อุปทานที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤต COVID-19 และปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีน

แม้ประเทศต่าง ๆ มีอุตสาหกรรมเป้าหมายต่างกัน และเป้าหมายอาจปรับเปลี่ยนตามช่วงเวลา แต่เป้าหมายหนึ่งที่ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ สนใจร่วมกัน คือ อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ หรือ ชิป (Chip) ที่มีศักยภาพทั้งทางเศรษฐกิจและการทหารพร้อมกัน ศักยภาพทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นจากกระแสการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นทำให้ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าจำนวนมาก โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม (มักอ้างว่าเป็นสินค้าอัจฉริยะ หรือ Smart Products) ดังนั้นความต้องการชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์คาดว่าจะเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มีเซมิคอนดักเตอร์เป็นต้นทางของห่วงโซ่อุปทาน การมีอุตสาหกรรมต้นน้ำอย่างเซมิคอนดักเตอร์ช่วยเพิ่มโอกาสการยกระดับไปผลิตสินค้ากลางน้ำและปลายน้ำที่สลับซับซ้อนและมูลค่าสูง⁸ นอกจากนี้ชิปยังเป็นปัจจัยกำหนดศักยภาพทางการทหารด้วย (Shivakumar and Wessner, 2022; Microchip USA, 2025)

การเข้าแทรกแซงอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์เริ่มต้นจากความกังวลของสหรัฐฯ ต่อบทบาทของจีนในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ทั้งทางเศรษฐกิจและทางการเมืองระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการแพร่อิทธิพลทางการเมืองและการทหารของจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ บทวิเคราะห์ของสมาคมอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของสหรัฐฯ หรือ Semiconductor Industry Association (SIA) ที่คาดว่าในปี ค.ศ. 2025 จีนจะกลายมาเป็นผู้ผลิตสำคัญในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ (Palma et al., 2022)

การแทรกแซงในระยะแรกเป็นการใช้มาตรการห้ามส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีใหม่ที่มีนัยยะต่อความมั่นคงของประเทศ (Export Control Reform Act of 2018) และการทำสงครามการค้าทั้งต่อสินค้าจีน และต่อบริษัทจีน เช่น (การขึ้นบัญชีดำบริษัท ZTE บริษัท Huawei) เพื่อลดโอกาสทางธุรกิจของอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ในจีน แต่มาตรการเหล่านี้มีผลจำกัดเนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น คำจำกัดความทั้งเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีใหม่ และสินค้าที่มีนัยยะต่อความมั่นคงใน Export Control Reform Act of 2018 ไม่ชัดเจน (Bown, 2020a) หรือ มาตรการเหล่านี้ไม่สามารถควบคุมในกรณีที่ประเทศอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีของสหรัฐฯ ส่งสินค้าไปจำหน่ายยังจีน ตัวอย่างเช่น กรณีของ Taiwan

⁸ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์

Semiconductor Manufacturing Company (TSMC) ของไต้หวัน และ Samsung ของเกาหลีใต้ที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีของสหรัฐฯ ในการผลิตสินค้า และส่งออกไปยังจีน (Bown, 2020b)

หนึ่งในมาตรการสำคัญ และมีนัยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของจีน คือ มาตรการ Export Control ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 และมีเปลี่ยนทุกปีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการ ณ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 การปรับเปลี่ยนมุ่งไปที่การกีดกันมิให้จีนเข้าถึงหรือพัฒนา เซมิคอนดักเตอร์ล้ำสมัย (Advanced ICs) นอกจากนี้ก่อนหมดวาระในเดือนมกราคม พ.ศ. 2568 ประธานาธิบดี Biden ได้ใช้อำนาจตามมาตรา 301 ของ The US (1974) Trade Act เพื่อไต่สวนเกี่ยวกับชิปที่ใช้ในสินค้าอุตสาหกรรมในวงกว้าง หรือที่เรียกว่า Legacy Chip ใน 23 ธันวาคม พ.ศ. 2567 บนพื้นฐานของการอุดหนุนจากรัฐ การไต่สวนจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2568 เป็นต้นไป (Nikkei Asia, 2023) อย่างไรก็ตามบริษัทเอกชนของจีนก็พยายามต่อสู้หาช่องโหว่ของมาตรการเหล่านี้⁹

จุดเปลี่ยนสำคัญของมาตรการแทรกแซงอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ คือ สหรัฐฯ ได้ออกมาตรการใหม่พระราชบัญญัติชิปและวิทยาศาสตร์ปี ค.ศ. 2022 หรือ CHIPS and Science Act 2022 ที่ไม่เพียงปิดจุดอ่อนต่าง ๆ แต่มีความครอบคลุมมากที่สุดเมื่อเทียบกับมาตรการก่อนหน้านี้ และเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการอย่างมากซึ่งผ่านการรับรองเมื่อสิงหาคม ค.ศ. 2022 พร้อมกับการให้เงินอุดหนุนทางตรงกับการผลิตและการวิจัยเซมิคอนดักเตอร์ในประเทศมากถึง 52.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มาตรการดังกล่าวโดยเฉพาะเงินอุดหนุนการผลิตเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการสหรัฐฯ เรียกร้องและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี หลายบริษัทมีการประกาศแผนการลงทุนเพิ่มในสหรัฐฯ ทั้งในส่วนที่เป็นเซมิคอนดักเตอร์และอุปกรณ์สนับสนุน ที่มีเม็ดเงินลงทุนรวมเกือบ 200 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การลงทุนบางส่วนเป็นการลงทุนเพิ่มในโรงงานเดิม บางส่วนเป็นการลงทุนใหม่ ตัวอย่างเช่น บริษัท Intel ลงทุนตั้งโรงหล่อเซมิคอนดักเตอร์เพิ่ม 2 แห่งในรัฐแอริโซนา มูลค่าการลงทุนเบื้องต้นอยู่ระหว่าง 200-350 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เช่นเดียวกับกับบริษัท TSMC ที่ลงทุนตั้งโรงหล่อเซมิคอนดักเตอร์เพิ่ม 2 แห่งในรัฐแอริโซนา มีมูลค่าการลงทุน 40 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ บริษัท Western Digital ได้ขยายการลงทุนเพิ่มในรัฐแคลิฟอร์เนีย 0.35 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

การแทรกแซงดังกล่าวได้กระตุ้นให้ประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ดำเนินมาตรการในทำนองเดียวกันดังสรุปในตารางที่ 3.1 เช่น สหภาพยุโรปได้ออก European Chips Act ซึ่งมีวงเงินอุดหนุนสูงถึง 43 พันล้านยูโร ในเดือน

⁹ เช่น ในปี พ.ศ. 2565 สหรัฐฯ ปิดกั้นการเข้าถึง Extreme ultraviolet จีนใช้ Deep ultraviolet (DUV) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีเก่ากว่าที่ TSMC เคยใช้เพื่อผลิตชิปขนาด 7 นาโนเมตรแทน หรือในปี พ.ศ. 2566 สหรัฐฯ เพิ่มความเข้มข้นของมาตรการขึ้นโดยควบคุมการเข้าถึงเทคโนโลยี Total processing power (TPP) และการควบคุมความเร็วในการถ่ายข้อมูล แต่ผู้ประกอบการของจีนสามารถแก้ปัญหาโดยใช้ชิปที่ไม่ล้ำสมัยแต่จำนวนมากว่า เป็นต้น

กฎหมาย ค.ศ. 2022 ที่มุ่งเน้นการค้นพบใหม่ (first-of-a-kind) และการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ (cutting-edge) (Li, 2022; SIA, 2022)

ตารางที่ 3.1

มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของประเทศต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2021 เป็นต้นมา

ประเทศ	มาตรการสำคัญ
สหรัฐฯ	CHIPS and Science Act 2022 ซึ่งปิดกั้นไม่ให้เงินเข้าถึงเทคโนโลยีของสหรัฐฯ โดยเฉพาะหากเป็นภัยความมั่นคงหรือขัดแย้งกับนโยบายต่างประเทศ และส่วนที่สอง คือ การเพิ่มเงินลงทุนวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์จำนวน 52.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
สหภาพยุโรป	European Chips Act ซึ่งมีวงเงินอุดหนุนสูงถึง 47 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตั้งแต่วันที่ กันยายน 2023 (EU, 2025b)
ญี่ปุ่น	ทุ่มเทเงินกว่า 15 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (6.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2021 และอีก 8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2022) เพื่อส่งเสริมการวิจัยร่วมกับสหรัฐฯ ในการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน ไม่ว่าจะเป็นการผลิต และวัตถุดิบในการผลิต การผลักดันโครงการ Rapidus ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลญี่ปุ่น และบริษัทเอกชนชั้นนำเพื่อผลิตเซมิคอนดักเตอร์ล้ำสมัยขนาด 2 nm โดยเริ่มผลิตสินค้าต้นแบบ (Prototype) ได้แล้วเมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 ที่ผ่านมา (Muto, 2025; Rapidus, 2025; Sanie, 2025)
จีน	อนุมัติ 14 th Five Year Plan ซึ่งยกระดับการพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นปัญหาความมั่นคงของประเทศ โดยมีมาตรการ เช่น เพิ่มการใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาร้อยละ 7 ในช่วงห้าปีข้างหน้า กำหนดให้เซมิคอนดักเตอร์เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญ ยกเว้นภาษีนำเข้าสำหรับวัตถุดิบและชิ้นส่วนอุปกรณ์สำหรับผู้ผลิตลอจิกและชิปหน่วยความจำในประเทศที่มีขนาด 65 นาโนเมตรหรือเล็กกว่า นอกจากนั้นเทศบาลนครเซี่ยงไฮ้และรัฐบาลมณฑลเจ้อเจียงต่างประกาศโครงการเงินอุดหนุนและนโยบายภาษีพิเศษเพื่อเสริมความแข็งแกร่งในอุตสาหกรรมชิปของจีน และ คณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติ (NDRC) และกระทรวงพาณิชย์ ได้ประกาศแผนการจัดตั้งแพลตฟอร์มการจัดหาระหว่างประเทศสำหรับ

ประเทศ	มาตรการสำคัญ
	อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ในจีน
ไต้หวัน	เพิ่มแรงจูงใจในการลงทุนและเชิญชวนนักลงทุนจากทั่วโลกเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมต้นน้ำของเซมิคอนดักเตอร์ (วัตถุดิบ และเครื่องจักร) รวมไปถึงแรงงานทักษะสูง
เกาหลีใต้	มียุทธศาสตร์ K-Semiconductor Belt ในปี ค.ศ. 2021 ที่มีวงเงินสนับสนุนมากถึง 510 ล้านล้านวอน หรือประมาณ 412 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ระหว่างปี ค.ศ. 2021-2030) เพื่อส่งเสริมให้เกาหลีใต้มีห่วงโซ่การผลิตที่ใหญ่ที่สุดในโลกในทุก ๆ ด้าน
แคนาดา	ประกาศมาตรการส่งเสริมการลงทุนใหม่ต้นน้ำของการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ตั้งแต่การออกแบบ การผลิต วัสดุสำคัญ ๆ ในการผลิต รวมไปถึงการเตรียมกำลังคน/ผู้เชี่ยวชาญ

ที่มา: ตารางต้นแบบจากตารางที่ 3.7 ใน อาชนัน จุฑาทิพย์ วรณพงษ์ และวานิสสา (2565) และถูกปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมโดยนักวิจัย

อย่างไรก็ตามประธานาธิบดี Trump ในสมัยที่ 2 ได้สร้างความไม่แน่นอนต่อนโยบายอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ของสหรัฐฯ ไม่ว่าจะเรื่องการแก้ไข US Chip Act ที่ออกในสมัยประธานาธิบดี Biden (The Guardian, 2025) การเข้าถือหุ้นในบริษัท Intel (Eudaily and Yip, 2026) การปรับแก้เรื่อง Export Control เพื่อแลกเปลี่ยนกับปัญหาการควบคุมการส่งออกแร่หายากของจีนท่ามกลางสงครามการค้าระหว่างสองประเทศใน Trump 2.0. (Breuninger, 2025; Sanger, 2025) ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ พยายามสร้างความเข้มแข็งกับห่วงโซ่อุปทานของเซมิคอนดักเตอร์ต่อเนื่อง เช่น กรณีโครงการ Rapidus ของญี่ปุ่นที่วันนี้ประสบความสำเร็จในการผลิตชิปขนาด 2 nm ต้นแบบสำเร็จเมื่อกรกฎาคม พ.ศ. 2568 ที่ผ่านมา (Rapidus, 2025) หรือจีนผลักดันให้ห่วงโซ่อุปทานเซมิคอนดักเตอร์ของจีนมีความสมบูรณ์และลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ (McMorrow et al., 2025) ในขณะที่ไต้หวันดำเนินนโยบายคู่ขนาน กล่าวคือ เดินหน้ารักษาระดับการผลิตในไต้หวันเพื่อผลิตชิปรุ่นใหม่ ๆ ตามกรอบแนวคิด Silicon Shield ในขณะที่ตอบรับกับนโยบายส่งเสริมการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ในประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะสหรัฐฯ (Ryugen, 2025)

พัฒนาการของนโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ข้างต้นทำให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ในประเทศพัฒนาแล้วขยายตัว และมุ่งไปสู่การผลิตชิปล้ำสมัย (Advance Chips) จึงเปิดโอกาสให้บริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์หันไปใช้ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเป็นฐานการผลิตชิปอื่น ๆ หรือที่มักเรียกว่าเป็น Legacy Chip เรื่องดังกล่าวจึงเป็นโอกาสสำหรับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วม

ในห่วงโซ่อุปทานเซมิคอนดักเตอร์ กระแสข้างต้นจะเกิดสัมพันธ์กับกระแสการลดการพึ่งพาจีนในห่วงโซ่อุปทานเซมิคอนดักเตอร์

แม้วันนี้โอกาสดังกล่าวเปิดกว้างขึ้น แต่อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์เป็นอุตสาหกรรมที่ห่วงโซ่อุปทานมีลักษณะปิด ไม่ค่อยเปิดให้ผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดง่าย ๆ อันเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในตำแหน่งหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานสามารถสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงทั้งห่วงโซ่อุปทานได้ นอกจากนั้นแม้เป็นการผลิต Legacy Chip แต่ยังคงต้องใช้เงินลงทุนมหาศาล และต้องใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ สารเคมีและวัตถุดิบต่าง ๆ เฉพาะที่ผลิตในไม่กี่ประเทศเท่านั้น ดังนั้นการอุดหนุนจากภาครัฐทั้งในรูปแบบการอุดหนุนทางตรง และการให้สิทธิประโยชน์อื่น ๆ อาจเป็นเรื่องจำเป็น เรื่องเหล่านี้จำเป็นต้องนำมาพิจารณาและออกแบบยุทธศาสตร์การเข้าร่วมในห่วงโซ่อุปทานจากโอกาสที่เปิดกว้างขึ้น

บทที่ 4

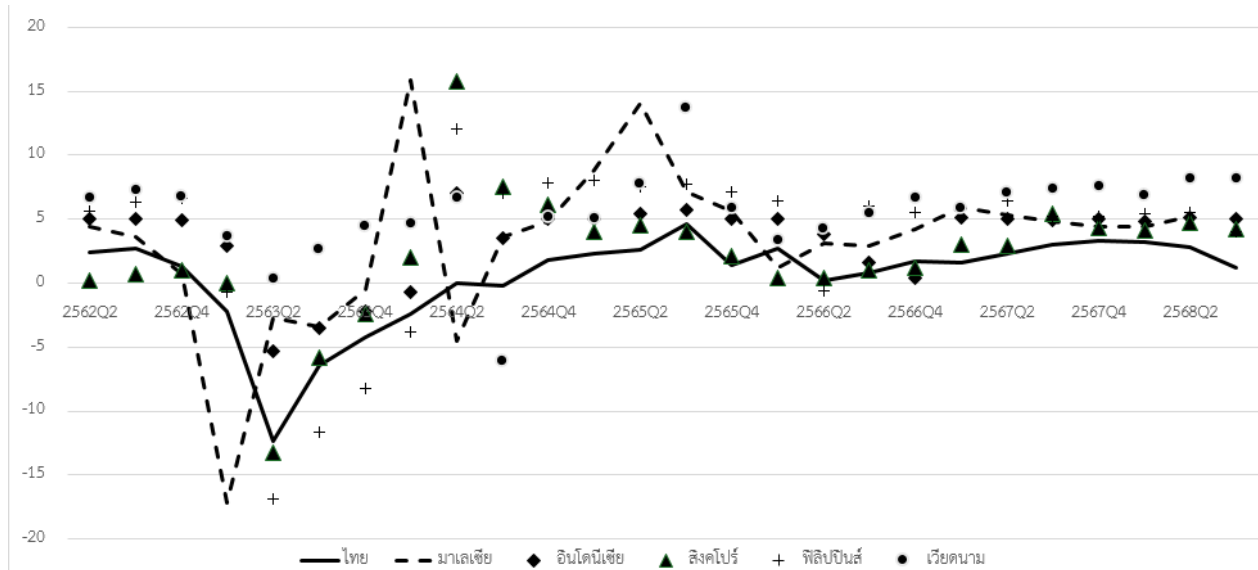
บทวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของภาคอุตสาหกรรมไทยในยุคหลังวิกฤต COVID-19

4.1 สถานการณ์เศรษฐกิจมหภาคของไทย: เศรษฐกิจโตต่ำ กำลังซื้อในประเทศน้อย และถูกซ้ำเติมด้วยเงินบาทแข็งค่า

เศรษฐกิจไทยประสบปัญหาอัตราการขยายตัวที่ต่ำ และยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต COVID-19 เศรษฐกิจไทยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปีในช่วงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2564 ถึงไตรมาสที่ 3 ปี พ.ศ. 2568 และแกว่งตัวอยู่ในช่วงแคบระหว่างร้อยละ 0.2-3.3 อัตราดังกล่าวต่ำกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอาเซียนอื่น ๆ (ภาพที่ 4.1)

ภาพที่ 4.1

อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค
ระหว่างไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2562 - ไตรมาส 3 ปี พ.ศ. 2568

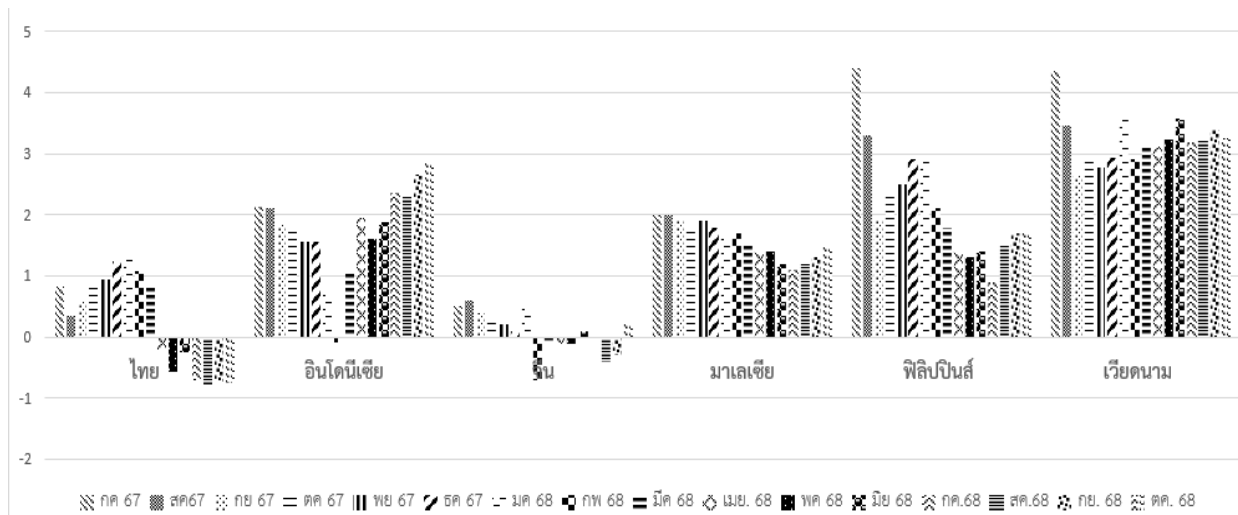
ที่มา: Trading Economics

ในขณะที่ไทยยังคงเผชิญความเสี่ยงการเกิดภาวะเงินฝืด โดยการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค หรือ CPI เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนติดลบตั้งแต่เดือนเมษายนต่อเนื่องถึงธันวาคม พ.ศ. 2568 โดยอัตราการเปลี่ยนแปลง CPI ติดลบในช่วงแคบระหว่างร้อยละ -0.2 ถึงร้อยละ -0.79 และทำให้อัตราเงินเฟ้อของไทยโดยรวมในปี พ.ศ. 2568 ติดลบครั้งแรกในรอบ 5 ปี (ภาพที่ 4.2)

เรื่องดังกล่าวแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เงินเฟ้อแม้ปรับเพิ่มขึ้น แต่ยังอยู่ในระดับที่เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่อยู่ในช่วงไม่เกินร้อยละ 5 สถานการณ์การลดลงของราคาในไทย คล้ายคลึงกับจีน แต่สภาพปัญหารุนแรงน้อยกว่าจีน

ภาพที่ 4.2

อัตราเงินเฟ้อของไทยเทียบกับประเทศในภูมิภาคระหว่างกรกฎาคม พ.ศ. 2567 - ตุลาคม พ.ศ. 2568 (ร้อยละการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน)

หมายเหตุ: ช่วงเวลาที่ครอบคลุมถึงตุลาคม พ.ศ. 2568 เพราะข้อมูลอัตราเงินเฟ้อของหลายประเทศมีค่าล่าช้า แต่ในกรณีของไทย อัตราเงินเฟ้อในเดือนพฤศจิกายนและ ธันวาคม พ.ศ. 2568 เท่ากับร้อยละ -0.49 และ -0.28 ตามลำดับ

ที่มา: Trading Economics

แม้แนวโน้มอัตราเงินเฟ้อดังกล่าวจะถือว่าไทยเข้าสู่ภาวะเงินฝืดหรือไม่ก็เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันได้¹⁰ แต่ที่สะท้อนกำลังซื้อของผู้บริโภคภายในประเทศที่อ่อนแอ โดยเฉพาะที่มีต่อสินค้าที่ผลิตในไทย ในขณะที่ความต้องการสินค้าไทยในต่างประเทศยังคงไปได้ดีพอสมควร ดังสะท้อนจากส่วนแบ่งตลาดโลกของไทยที่ทรงตัว

¹⁰ ส่วนหนึ่งเพราะอัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน หรือ Core Inflation ที่หักหมวดอาหารสด และพลังงานจากการคำนวณเงินเฟ้อยังมีค่าเป็นบวกราวร้อยละ 1

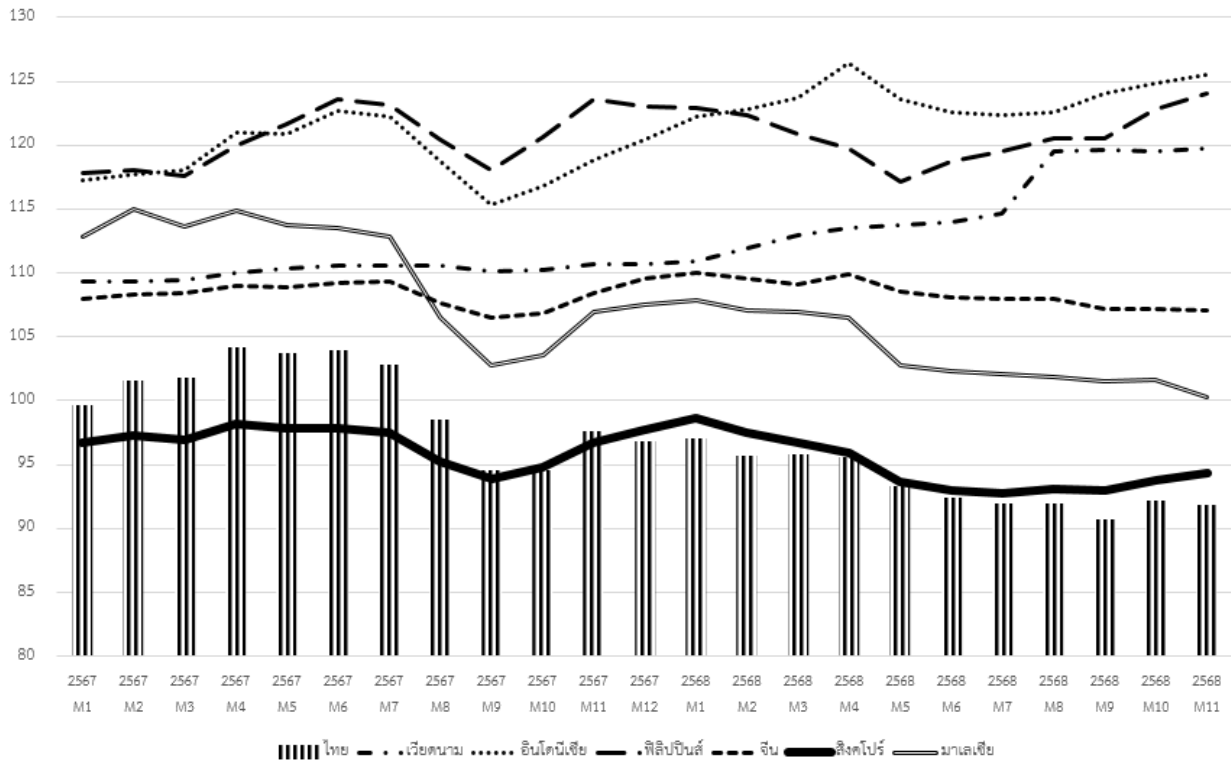
(ดูรายละเอียดในภาพที่ 4.6 ด้านล่าง) แม้หลายรัฐบาลที่ผ่านมาจะพยายามใช้นโยบายเพื่อกระตุ้นการบริโภคก็ตาม (เช่น กระเป๋าตังดิจิทัล หรือ คนละครึ่งพลัส) แต่ผลต่อสินค้าที่ผลิตในไทยยังมีจำกัด เรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับ อัตราการใช้กำลังการผลิตรายสาขาอุตสาหกรรมที่น่าเสียด้านล่าง

ภาพที่ 4.3 นำเสนอดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงินของไทย (แสดงโดยกราฟแท่ง) เทียบกับประเทศในภูมิภาค (กราฟเส้น) รายเดือนมกราคม พ.ศ. 2567 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2568¹¹ เราพบว่าค่าเงินบาทมีแนวโน้ม แข็งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ยกเว้นมาเลเซียค่าเงินมีแนวโน้มคงที่ (สิงคโปร์ และจีน) หรืออ่อนลง (อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม) เมื่อเทียบกับปีฐาน (2559) แม้ปัจจัยที่กำหนดค่าเงินเป็นประเด็นอ่อนไหว และเป็นหัวข้อที่ต้องการบววิเคราะห์เชิงลึกในประเด็นดังกล่าว แต่ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของค่าเงินบาทคาดว่า บั่นทอนความสามารถการแข่งขันทางด้านราคาของสินค้าส่งออก กระตุ้นให้มีการนำเข้าจากต่างประเทศมากขึ้น และซ้ำเติมปัญหาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจต่ำ และความเสี่ยงที่ไทยเผชิญปัญหาเงินฝืด

¹¹ ดัชนีเทียบกับค่าเฉลี่ยรายเดือนของปี พ.ศ. 2559 การเทียบเป็นดัชนีช่วยแก้ปัญหาระดับของอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงินที่ แตกต่างกันในแต่ละประเทศ เช่น เงินบาทของไทยอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ราว ๆ 35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ เงินดอง เวียดนามอยู่ที่ราว 20,000 ดองต่อดอลลาร์สหรัฐ การนำเอาค่าเงินตัวเองมาเปรียบเทียบกับจึงอาจไม่เห็นภาพที่ชัดเจนโดยเฉพาะทิศทางการแข็ง-อ่อน ค่าของเงินนั้นๆ

ภาพที่ 4.3

ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงินของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคระหว่าง
มกราคม พ.ศ. 2567 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2568

หมายเหตุ: ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนของเวียดนามในสิงหาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 จาก Trading Economics

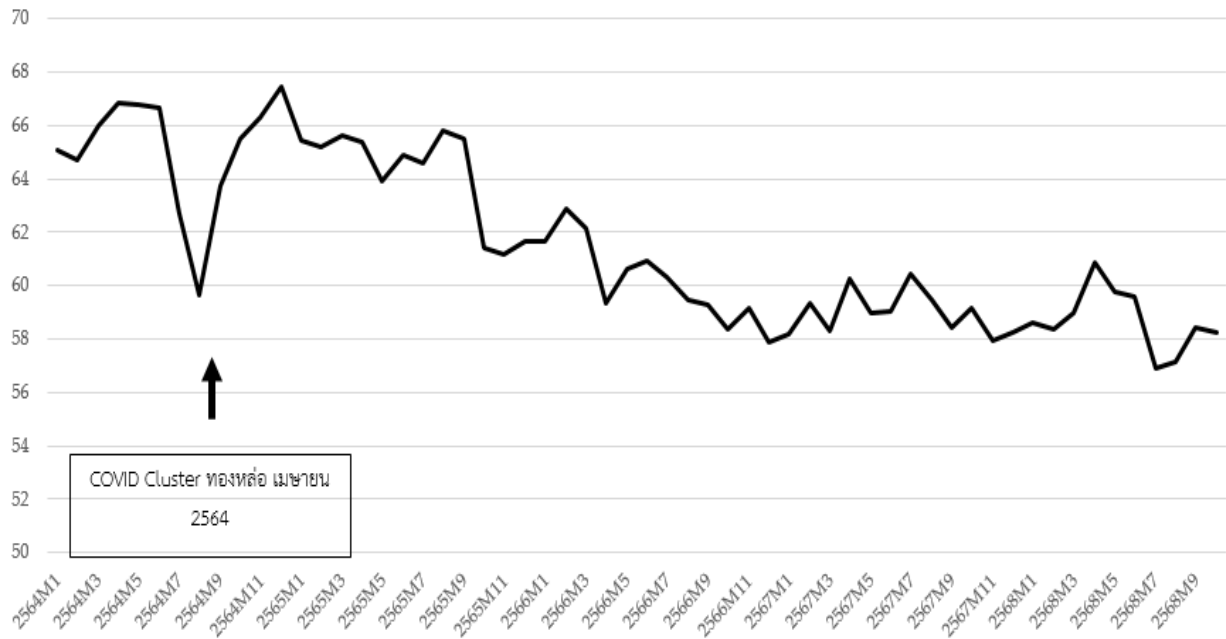
ที่มา: IMF Data

4.2 สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมไทย: ยังไม่ฟื้นจาก COVID-19 ปัญหากำลังการผลิตส่วนเกิน แต่การส่งออกยังไปได้

สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมทรุดหนักต่อเนื่องจากวิกฤต COVID-19 ดังสะท้อนจากแนวโน้มอัตราการใช้กำลังการผลิตทั้งภาพรวมที่ยังคงทยอยต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โดย ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2568 อัตราการใช้กำลังผลิตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 58.2 ระดับดังกล่าวต่ำกว่าเมื่อเทียบกับอัตราการใช้กำลังการผลิตในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 (คลัสเตอร์ทองหล่อ/Lock down รอบ 3) ที่ถือว่าเป็นจุดต่ำสุดในช่วงวิกฤต COVID-19 (พ.ศ. 2563-2565) (Kohpaiboon et al. 2025) (ภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.4

อัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิตเฉลี่ยของภาคอุตสาหกรรม (Seasonally adjusted Integrated index) ระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 ถึงตุลาคม พ.ศ. 2568

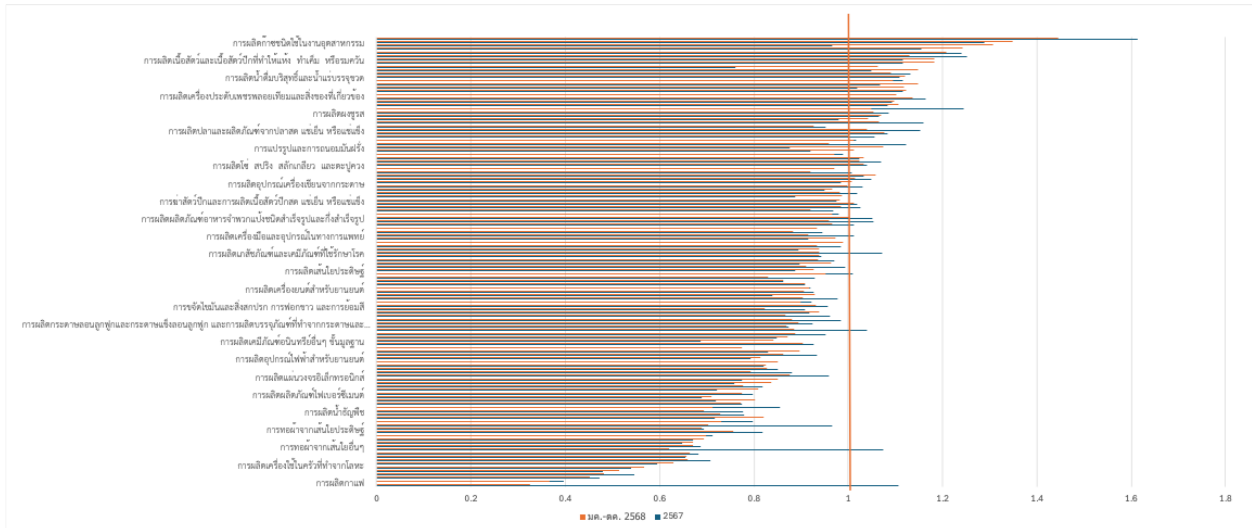
ที่มา: นักวิจัยประมวลจากฐานข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

หากพิจารณาจำแนกไปในสาขาการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่ระดับความละเอียด ISIC 4 หลัก พบว่าใน 10 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568 มีเพียง 38 จากทั้งหมด 128 สาขาการผลิต (หรือราว 1 ใน 3) ที่อัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิตเท่ากับ หรือมากกว่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 สาขาการผลิตเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้าบริโภคในครัวเรือน (อาหาร รองเท้า เครื่องดื่ม สุรา ขนม) ซึ่งเป็นเสมือนสินค้าจำเป็น ในขณะที่อุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ ที่มีอัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิตมากกว่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 ได้แก่ การผลิตจักรยานยนต์ และ ยางสังเคราะห์ ขึ้นต้น

สถานการณ์ดังกล่าวแย่งลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2567 ที่มี 45 สาขาการผลิตที่อัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิตเท่ากับ หรือมากกว่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 แม้ว่าสาขาการผลิตที่มีอัตราการใช้จ่ายกำลังการผลิตเท่ากับหรือมากกว่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2564 แตกต่างกันบ้าง แต่ไม่มากนัก

ภาพที่ 4.5

อัตราการใช้กำลังการผลิตแยกรายสาขาอุตสาหกรรมของปี พ.ศ. 2567 และ (มค.-ตค.) พ.ศ. 2568
เทียบกับปี พ.ศ. 2564

หมายเหตุ: แกนนอน คือ สัดส่วนอัตราการใช้กำลังการผลิตของปีที่กำลังพิจารณา เทียบกับปี พ.ศ. 2564 หากค่าสัดส่วนมากกว่า 1 หมายถึง อัตราการใช้กำลังการผลิต ณ ปีที่กำลังพิจารณาเท่ากับอัตราการใช้กำลังการผลิตในปี พ.ศ. 2564
ที่มา: นักวิจัยประมวลจากฐานข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

การวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression Analysis) อย่างง่าย ระหว่างอัตราการใช้กำลังการผลิตกับธรรมชาติการค้าของสาขาการผลิต¹² พบว่า สาขาการผลิตที่มีการพึ่งพาการส่งออกสูง มีสัดส่วนการส่งออกต่อผลผลิตที่สูงมักมีอัตราการใช้กำลังการผลิตสูงกว่า ในขณะที่สาขาการผลิตที่เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า มีสัดส่วนการนำเข้าต่อผลผลิตอยู่ในระดับที่สูง มักมีอัตราการใช้กำลังการผลิตต่ำกว่า แม้การวิเคราะห์สมการถดถอยข้างต้นอาจจะยังไม่ใช้การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แต่สามารถสะท้อนถึงสภาพปัญหาอัตราการใช้กำลังการผลิต

¹² การวิเคราะห์ที่ใช้การ Cross-sectional analysis ที่มีอัตราการใช้กำลังการผลิต 10 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568 เทียบกับปี พ.ศ. 2564 เป็นตัวแปรตาม (Dependent variable) ในขณะที่ตัวแปรอธิบายเป็นสัดส่วนการส่งออกต่อผลผลิตในอดีต (2564) และ สัดส่วนการนำเข้าต่อผลผลิต (2564) โดยมีตัวแปรควบคุมเพิ่มเติม คือ อัตราการขยายตัวการส่งออกและการนำเข้าของปี พ.ศ. 2566-2567 โดยมีผลเป็นดังนี้

$$\frac{CapU_{2568}}{CapU_{2564}} = 0.90^{***} - 0.02 * MPR + 0.03 * XOR - 0.008 M_{Growth} + 0.003^{***} X_{Growth}$$

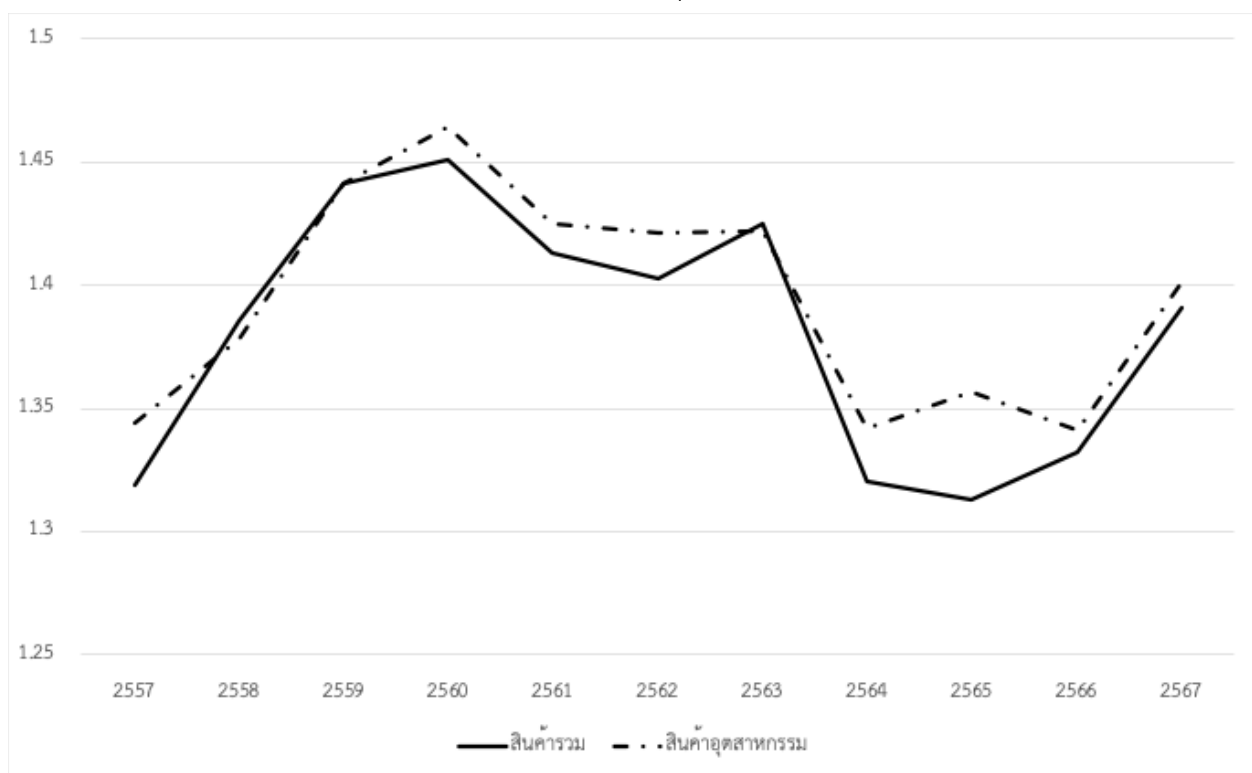
จำนวนตัวอย่าง 128 สาขาการผลิต โดยมีการทดสอบความมีนัยสำคัญโดยรวม (Overall Fit-F test) ผ่านที่ระดับความน่าเชื่อถือ 5%
*** และ * แสดงระดับความนัยสำคัญทางสถิติที่ไม่เท่ากับศูนย์ที่ร้อยละ 1 และ 10 ตามลำดับ

ผลิตที่จำกัดของไทยที่เกิดขึ้นในภาคที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า เรื่องดังกล่าวน่าจะสอดคล้องกับปัญหาที่ไทย และหลายประเทศในภูมิภาคกำลังเผชิญ คือ การไหลเข้ามาของสินค้าจีน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมด้านล่าง)

ในขณะที่ภาคที่พึ่งพาการส่งออกอยู่เดิมมีปัญหาน้อยกว่า และขึ้นอยู่กับความสามารถในการส่งออกของ สาขาการผลิตนั้น ๆ แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับ ส่วนแบ่งตลาดโลกของสินค้าโดยรวม (เส้นทึบ) และสินค้า อุตสาหกรรม (เส้นประ) ของไทยที่ยังทรงตัวอยู่ตลอดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2557-2567) (ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.6

(ร้อยละ) ส่วนแบ่งตลาดโลกของสินค้าโดยรวมและสินค้าอุตสาหกรรมของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2557-2567

ตารางที่ 4.1 และ 4.2 นำเสนอความสามารถในการส่งออกของไทยในรายผลิตภัณฑ์จากส่วนแบ่ง ตลาดโลก และดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ หรือ Revealed Comparative Advantage (RCA) ตามลำดับ การคำนวณในตารางที่ 4.1 และ 4.2 ดำเนินการที่ระดับความละเอียดสูงสุดที่พิกัด 6 หลักตามระบบ Harmonized (HS) แล้วนำเสนอที่ระดับ HS Section ที่มี 21 กลุ่มผลิตภัณฑ์ การนำเสนอจึงนับจำนวนรายการสินค้าที่มี ความสามารถในการส่งออกเทียบกับรายการสินค้าทั้งหมด การคำนวณครอบคลุมทั้งไทย และประเทศสำคัญใน ภูมิภาคอันประกอบด้วย จีน อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม

ตารางที่ 4.1 นำเสนอ (ร้อยละ) สัดส่วนรายการสินค้าที่มีส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2567 เท่ากับหรือมากกว่า ส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2565 ต่อรายการสินค้าที่มีการส่งออก โดยเฉลี่ยสินค้าส่งออกของไทยสามารถรักษาส่วน

แบ่งตลาด หรือเพิ่มส่วนแบ่งตลาดโลกได้มากถึงร้อยละ 69.8 สัดส่วนดังกล่าวต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน เล็กน้อย แต่สูงกว่าจีนและอินเดีย นอกจากนี้สัดส่วนดังกล่าวไม่แตกต่างกันมากระหว่าง HS Section โดยค่า สัดส่วนแกว่งระหว่าง HS Section ระหว่างร้อยละ 52.1 ถึงร้อยละ 87.3

สินค้าในกลุ่มนี้มีสัดส่วนรายการสินค้าที่สามารถรักษาส่วนแบ่งตลาด หรือเพิ่มส่วนแบ่งตลาดโลกมากเป็น อันดับต้น 3 กลุ่มแรก ได้แก่

- HS Section 9 - ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้ ไม้ก๊อกและของทำด้วยไม้ก๊อก ผลิตภัณฑ์ทำด้วย ฟาง ทำด้วยเอสพาร์โต หรือวัตถุดิบจากสัตว์หรือพืช เครื่องจักรสานและเครื่องสาน
- HS Section 3-ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมัน ดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขที่ได้จากสัตว์หรือพืช
- HS Section 1-สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (เช่น กุ้งแช่เย็นแช่แข็ง ไก่แช่เย็นแช่แข็ง ปลารมควัน)

ค่าดังกล่าวไม่ได้สะท้อนความสามารถในการส่งออกโดยตรงในลักษณะประเทศใดเก่งกว่าประเทศใด แต่ สะท้อนว่าผลการดำเนินการในรายผลิตภัณฑ์ส่งออกระหว่างปี พ.ศ. 2565 เทียบกับปี พ.ศ. 2567 ไม่เปลี่ยนแปลง ไปมากนัก กล่าวคือ ไทยไม่ได้สูญเสียความสามารถในการส่งออกในรายการสินค้าใดสินค้าหนึ่งเป็นการเฉพาะ สินค้าที่ไทยส่งออกในวงกว้างสามารถประคองความสามารถในการส่งออกได้เป็นที่น่าพอใจ

เพื่อสะท้อนความสามารถในการส่งออกโดยตรง การศึกษาที่ใช้ดัชนี RCA ที่นำเสนอในตารางที่ 4.2 ตาราง ที่ 4.2 คล้ายกับตารางที่ 4.1 แต่เป็นข้อมูลสัดส่วนรายการที่ค่า RCA มากกว่า 1 ต่อรายการสินค้าทั้งหมดใน HS Section ระหว่างปี พ.ศ. 2565-2567 ในกรณีของไทย ค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 18.1 กล่าวคือ เกือบ 1 ใน 5 ของรายการสินค้าที่ไทยส่งออกในแต่ละ HS Section เป็นรายการสินค้ามีค่า RCA มากกว่า 1

เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ พบว่า สัดส่วนดังกล่าวใกล้เคียงกับเวียดนาม แต่ต่ำกว่าจีน (ร้อยละ 42.9) และ อินเดีย (ร้อยละ 24.9) แต่สูงกว่าอินโดนีเซีย (ร้อยละ 16.5) มาเลเซีย (ร้อยละ 12.4) และสิงคโปร์ (ร้อยละ 8.6) ค่าดังกล่าวสะท้อนถึงความหลากหลายในตะกร้าส่งออกของไทย ที่ประเทศใหญ่กว่ามักจะมีฐานการผลิตที่ หลากหลาย ในขณะที่ประเทศที่มีขนาดเล็กในเชิงพื้นที่ และจำนวนประชากร ความส่งออกก็จะกระจุกตัวไปยัง บางรายการเฉพาะ

ตารางที่ 4.1: (ร้อยละ) สัดส่วนของรายการที่ส่วนแบ่งตลาดของปี พ.ศ. 2567 มากกว่าหรือเท่ากับส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2565 ต่อรายการทั้งหมด

HS 2 digit	คำอธิบาย	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
HS 01-05	สัตว์มีชีวิต ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	64.6	81	82.8	82.8	87.2	82.6	78.7
HS 06-14	ผลิตภัณฑ์จากพืช	61.9	72.3	84.7	84.2	92.9	77.1	82.5
HS 15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	78.2	78.2	67.3	65.5	83.6	87.3	90.9
HS 16-24	อาหารปรุงแต่ง เครื่องดื่ม สุรา และน้ำผสมยาสูบ ยาสูบ และผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	58.8	76.1	74.8	74.3	84.1	62.8	82.7
HS 25-27	ผลิตภัณฑ์แร่	58.7	67.7	80	76.1	78.1	72.3	76.8
HS 28-38	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมทางเคมี หรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน	53.3	63.5	85.9	82.1	76.7	80.1	88.2
HS 39-40	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก ยางและของที่ทำด้วยยาง	73.5	57.8	68.2	63.2	76.2	55.6	75.8
HS 41-43	หนังดิบ หนังฟอก หนังเฟอร์และของที่ทำด้วยหนังดังกล่าว เครื่องอาน และเครื่องเทียมลาก เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าถือ และภาชนะที่คล้ายกัน ของที่ทำด้วยเส้นสัตว์ (นอกจากเส้นตัวไหม)	60	65.7	74.3	88.6	95.7	67.1	70
HS 44-46	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้ ไม้ก๊อกและของทำด้วยไม้ก๊อก ผลิตภัณฑ์ทำด้วยพวง ทำด้วยเอสพาร์โต หรือวัสดุถักสานอื่นๆ เครื่องจักสานและเครื่องสาน	67.9	74.4	63.1	66.1	87.5	82.7	79.2
HS 47-49	เยื่อไม้หรือเยื่อที่ได้จากวัสดุจำพวกเส้นใยเซลลูโลสอื่นๆ กระดาษหรือกระดาษแข็งที่นำกลับคืนมาใช้ได้อีก (เศษและของที่ไม่ได้) กระดาษและกระดาษแข็ง และของที่ทำด้วยกระดาษหรือกระดาษแข็ง	69.2	60.3	59.6	71.2	79.5	65.8	74.7
HS 50-63	สิ่งทอและของทำด้วยสิ่งทอ	51	53.7	59.4	76.3	87.3	58.8	59.9

HS 2 digit	คำอธิบาย	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
HS 64-67	รองเท้า เครื่องสวมศีรษะ หมวกกันแดด หมวกที่ไม่ใช่ที่เป็นหนัง แอส (วิป) แอสซิม่า และส่วนประกอบของดั่งกล่าว ขนสัตว์ปีกที่จัดเตรียมแล้ว และของทำด้วยขนดั่งกล่าว ดอกไม้เทียม รวมทั้งของทำด้วยผมนคน	24	66	48	86	90	66	56
HS 68-70	ของทำด้วยหิน ปลาสเตอร์ ซีเมนต์ แอสเบสทอส ไมกา หรือวัสดุที่คล้ายกัน ผลิตภัณฑ์เซรามิก รวมทั้งแก้ว และเครื่องแก้ว	55	54.4	71.6	72.8	81.1	52.1	69.2
HS 71	ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดั่งกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหริยัญญาภัณฑ์	64.9	54.4	86	82.5	66.7	73.7	84.2
HS 72-83	โลหะสามัญและของทำด้วยโลหะสามัญ	61.6	54.8	77.2	67.3	77.2	70.4	71.7
HS84-85	เครื่องจักรและเครื่องกล เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ส่วนประกอบของเครื่องดั่งกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึก และเครื่องถอดภาพ และเสียงทางโทรทัศน์ ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดั่งกล่าว	51	65.8	76.8	59.8	69.7	58	76.1
HS 86-89	ยานบก อากาศยาน ยานน้ำ และเครื่องอุปกรณ์ขนส่งที่เกี่ยวข้อง	58.5	72	79.5	75	78	71.5	82
HS 90-92	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์ หรือ ศัลยกรรม นาฬิกาชนิดคล็อก และชนิดวอตซ์ เครื่องดนตรี รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดั่งกล่าว	45.4	72.7	79.6	58.3	63	73.1	75.9
HS 93	อาวุธและกระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของของดั่งกล่าว	57.1	81	95.2	90.5	76.2	95.2	100
HS 94-96	ผลิตภัณฑ์ เบ็ดเตล็ด	44.7	57.8	60.9	60.9	88.2	68.3	56.5
HS 97	ศิลปกรรม ของที่นักสะสมรวบรวม และโบราณวัตถุ	55.6	66.7	66.7	88.9	63	81.5	74.1
ค่าเฉลี่ย		57.9	66.5	73.4	74.9	80.1	71.5	76.4

HS 2 digit	คำอธิบาย	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
ค่าเฉลี่ยที่รวม HS Section ที่ 19 อารูช และ 21 ศิลปกรรม และโบราณวัตถุ		58.0	65.7	72.6	73.3	81.2	69.8	75.3
ค่าต่ำสุด		24	53.7	48	58.3	63	52.1	56
ค่าสูงสุด		78.2	81	86	88.6	95.7	87.3	90.9

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

ตารางที่ 4.2: (ร้อยละ) จำนวนรายการที่มีค่า Revealed Comparative Advantage (RCA) เฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2565-2567 มากกว่า 1 ต่อรายการทั้งหมด

HS 2 digit	คำอธิบาย	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
HS 01-05	สัตว์มีชีวิต ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	12.3	10.5	19.2	8.7	2.3	13.8	15.4
HS 06-14	ผลิตภัณฑ์จากพืช	16.9	27.1	12.4	4.2	0.3	11.6	12.4
HS 15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	7.3	21.8	29.1	41.8	5.5	7.3	7.3
HS 16-24	อาหารปรุงแต่ง เครื่องดื่ม สุรา และน้ำผสมยาสูบ ยาสูบ และผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	15.5	15.9	19	9.3	6.2	25.7	13.3
HS 25-27	ผลิตภัณฑ์แร่	16.1	24.5	14.2	16.1	11	14.2	12.3
HS 28-38	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมทางเคมี หรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน	46.9	48.1	8.4	8.4	12.8	10.8	4.4
HS 39-40	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก ยางและของที่ทำด้วยยาง	35.9	27.8	14.8	22.4	18.8	43.9	19.3
HS 41-43	หนังดิบ หนังพอก หนังเฟอร์และของที่ทำด้วยหนังดังกล่าว เครื่องอาน และเครื่องเทียมลาก เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าถือ และภาชนะที่คล้ายกัน ของที่ทำด้วยไม้สัก (นอกจากไม้สักใหม่)	37.1	40	15.7	4.3	4.3	32.9	34.3

HS 2 digit	คำอธิบาย	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
HS 44-46	ไม้และของที่ทำด้วยไม้ ถ่านไม้ ไม้ก๊อกและของที่ทำด้วยไม้ก๊อก ผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยยาง ทำด้วยเอสพาร์ไต์ หรือวัสดุอีกสถานที่อื่น ๆ เครื่องจักรกลานและเครื่องกลาน	34.5	12.5	33.3	18.5	0.6	13.7	29.2
HS 47-49	เยื่อไม้หรือเยื่อที่ได้จากวัตถุดิบจากเส้นใยเซลลูโลสอื่น ๆ กระดาษหรือกระดาษแข็งที่นำกลับมาใช้ได้อีก (เศษและของที่ไม่ได้) กระดาษและกระดาษแข็ง และของที่ทำด้วยกระดาษหรือกระดาษแข็ง	39.7	17.1	21.9	7.5	4.8	13.7	19.9
HS 50-63	สิ่งทอและของที่ทำด้วยสิ่งทอ	78.4	55.5	24.6	4.8	1.2	13.9	46.4
HS 64-67	รองเท้า เครื่องสวมศีรษะ หมวก ร่ม ปกกันแดด ไม้เท้า ไม้เท้าที่เป็นที่นั่ง เสื้อ (วิป) แอสซีมา และส่วนประกอบของรองเท้า ขนสัตว์ปีกที่จัดเตรียมแล้ว และของที่ทำด้วยขนดังกล่าว ดอกไม้เทียม รวมทั้งของทำด้วยนมคน	84	12	28	6	0	4	54
HS 68-70	ของที่ทำด้วยหิน ปลาสเตอร์ ซีเมนต์ แอสเบสทอส ไมกา หรือวัสดุที่คล้ายกัน ผลิตภัณฑ์เซรามิก รวมทั้งแก้ว และเครื่องแก้ว	66.3	32.5	8.3	13.6	4.1	23.1	13.6
HS 71	ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เทரியูทอปาน	24.6	31.6	12.3	5.3	21.1	29.8	1.8
HS 72-83	โลหะสามัญและของที่ทำด้วยโลหะสามัญ	58.5	34.2	9.5	11.3	8.8	14.2	16.9
HS84-85	เครื่องจักรและเครื่องกล เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึก และเครื่องถอดภาพ และเสียงทางโทรทัศน์ ส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	69.4	23.7	8.3	15.5	14.5	19.5	15.2
HS 86-89	ยานบก อากาศยาน ยานน้ำ และเครื่องอุปกรณ์การขนส่งที่เกี่ยวข้อง	33.5	15	8	6	9	16.5	6.5
HS 90-92	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพทำภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความถี่ การแพทย์ หรือ	52.8	6.9	8.8	23.1	35.6	20.8	8.8

HS 2 digit	คำอธิบาย	จีน	อินเดีย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
	ศัลยกรรม นาฬิกาชนิดคล็อก และชนิดวอตซ์ เครื่องดนตรี รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว							
HS 93	อาวุธและกระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ และอุปกรณ์ประกอบของของดังกล่าว	9.5	19	0	0	4.8	0	0
HS 94-96	ผลิตภัณฑ์ เบ็ดเตล็ด	85.7	16.8	17.4	8.7	2.5	14.9	39.8
HS 97	ศิลปกรรม ของที่นักสะสมรวบรวม และโบราณวัตถุ	22.2	7.4	0	0	0	0	0
ค่าเฉลี่ย		40.3	23.8	14.9	11.2	8.0	16.4	17.7
ค่าเฉลี่ยที่รวม HS Section ที่ 19 อาวุธ และ 21 ศิลปกรรม และโบราณวัตถุ		42.9	24.9	16.5	12.4	8.6	18.1	19.5
ค่าต่ำสุด		7.3	6.9	8	4.2	0	4	1.8
ค่าสูงสุด		85.7	55.5	33.3	41.8	35.6	43.9	54

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

4.3 โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศและตำแหน่งบน GVC ของภาคอุตสาหกรรมไทย

หากพิจารณาตลาดส่งออกและแหล่งนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของไทย พบว่า ตลาดส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของไทยกระจายตัวออกไปนอกภูมิภาคเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดสหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2561-2562 ตลาดภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นอาเซียน และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน) คิดเป็นสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 23.6 และ 24.9 ตามลำดับ แต่ลดลงเหลือร้อยละ 20.9 และ 21.6 ในปี พ.ศ. 2566-2567 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.3) ในขณะที่ส่วนแบ่งตลาดสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.8 เป็นร้อยละ 20.1 แนวโน้มที่ตลาดส่งออกพึ่งพาสหรัฐฯ เพิ่มมากขึ้นเป็นผลจากสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่ทำให้สหรัฐฯ พึ่งพาสินค้านำเข้าจากจีนลดลง แต่หันไปนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ แทน โดยไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้านิสงค์

การจำแนกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมดเป็นชิ้นส่วนและส่วนประกอบ (P&C) และสินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูปชี้ให้เห็นว่าการลดการพึ่งพาจีนของสหรัฐฯ เกิดขึ้นไม่เพียงในสินค้าสำเร็จรูปเท่านั้น แต่การลดการพึ่งพา P&C จากจีนสูงกว่าเมื่อเทียบกับสินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูป เช่น สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูปของไทยไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12 ในปี พ.ศ. 2561-2562 เป็นร้อยละ 13.1 ในปี พ.ศ. 2566-2567 ในขณะที่สัดส่วนการส่งออก P&C ไปสหรัฐฯ เพิ่มจากร้อยละ 14.9 เป็นร้อยละ 25.1 แนวโน้มดังกล่าวสะท้อนถึงความพยายามลดบทบาทของจีนใน GVC ของโลก ไม่ใช่การเลื่อนตำแหน่งของจีนที่เริ่มสูญเสียความได้เปรียบทางด้านค่าแรงงานและหันไปผลิต P&C แทนเหมือนดังที่พบในกรณีของญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวันในอดีต

แม้มูลเหตุที่ทำให้บริษัทข้ามชาติลดบทบาทจีนใน GVC มีหลากหลาย เช่น ที่ผ่านมามีบทบาทใน GVC ที่มากจนเกินไป และทำให้ห่วงโซ่การผลิตมีความเสี่ยงสูงต่อปัจจัยที่ไม่คาดฝันอย่าง COVID-19 และสถานการณ์การเมืองภายในประเทศจีน (O'Farrell, 2022) แต่ปัจจัยทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่คาดว่าจะไม่จบลงอย่างรวดเร็ว เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ตลาดในภูมิภาคอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นสหภาพยุโรป (EU27) ละตินอเมริกา ตะวันออกกลาง และแอฟริกา มีร้อยละต่อการส่งออกโดยรวมไม่แตกต่างกันนักในระหว่าง 2 ช่วงเวลา ทั้งในกรณีสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด P&C และสินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูป

ตารางที่ 4.3

โครงสร้างตลาดส่งออกสินค้าสำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567

	สินค้าทั้งหมด	สินค้าเกษตร และอาหาร	สินค้า อุตสาหกรรม	ชิ้นส่วนและ ส่วนประกอบ	สินค้าอุตสาหกรรม สำเร็จรูป
พ.ศ. 2561-2562					
1.อาเซียน	26.3	23.7	23.6	21.4	27.5
- CLMV	11.4	11.1	9.2	5.3	14.9
2.เอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือ	25.4	33.4	24.9	25.3	19.9
- จีน	11.9	15.4	11.6	11.6	6.9
3. RCEP	55.0	57.9	52.3	45.7	55.9
4. EU27	7.5	4.7	8.3	10.6	7.1
5. สหรัฐฯ	11.9	10.1	12.8	14.9	12.0
6. ละตินอเมริกา	3.2	1.1	3.8	5.1	3.1
7. ตะวันออกกลาง	3.8	4.5	3.9	1.9	5.8
8. แอฟริกา	2.5	8.7	1.8	2.3	3.7
พ.ศ. 2566-2567					
1.อาเซียน	23.5	20.4	20.9	18.5	25.2
- CLMV	9.7	7.5	7.8	4.4	12.8
2.เอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือ	23.8	42.9	21.6	21.4	21.8
- จีน	11.9	28.5	9.7	8.5	10.3
3. RCEP	50.4	64.1	45.9	38.6	55.7
4. EU27	7.1	3.7	8.0	10.4	6.6
5. สหรัฐฯ	17.7	8.7	20.1	25.1	13.1
6. ละตินอเมริกา	3.5	1.3	4.2	5.6	3.3
7. ตะวันออกกลาง	4.2	5.1	4.3	1.8	7.4
8. แอฟริกา	2.2	5.5	1.7	2.4	3.0

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

ตารางที่ 4.4

แหล่งนำเข้าสินค้าสำคัญของภาคอุตสาหกรรมไทยในปี พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567

	สินค้าทั้งหมด	สินค้าเกษตร และอาหาร	สินค้า อุตสาหกรรม	ชิ้นส่วนและ ส่วนประกอบ	สินค้าอุตสาหกรรม สำเร็จรูป
พ.ศ. 2561-2562					
1.อาเซียน	19.8	8.8	16.9	20.2	33.6
- CLMV	5.2	4.7	3.5	3.1	14.3
2.เอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือ	41.3	9.6	48.4	57.7	31.3
- จีน	20.4	6.6	23.7	24.6	23.4
3. RCEP	60.0	20.8	62.7	70.8	66.0
4. EU27	6.7	2.2	7.6	7.1	6.1
5. สหรัฐฯ	6.6	4.6	6.2	7.5	5.8
6. ละตินอเมริกา	1.9	3.6	1.1	0.9	1.5
7. ตะวันออกกลาง	9.1	0.5	1.9	0.3	9.5
8. แอฟริกา	1.6	0.9	0.7	0.2	1.2
พ.ศ. 2566-2567					
1.อาเซียน	18.1	24.0	15.7	16.3	29.9
- CLMV	5.4	15.0	3.9	3.7	13.2
2.เอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือ	44.5	21.6	57.0	65.7	33.1
- จีน	25.3	15.9	32.2	28.3	27.0
3. RCEP	58.7	54.7	65.4	63.1	67.1
4. EU27	5.5	5.4	6.7	5.3	5.7
5. สหรัฐฯ	6.6	5.6	5.8	6.6	4.1
6. ละตินอเมริกา	2.6	14.4	1.4	0.9	1.6
7. ตะวันออกกลาง	10.2	1.2	1.9	0.2	9.8
8. แอฟริกา	1.8	0.6	0.6	0.1	1.9

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

ทางด้าน การนำเข้าดังกล่าวเสนอในตารางที่ 4.4 ไทยมีการพึ่งพาเงินเพิ่มขึ้น ไทยนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรม จากจีนร้อยละ 23.7 ในช่วงปี พ.ศ. 2561-2562 และเพิ่มเป็นร้อยละ 32.2 ในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 ในขณะที่ ประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ อย่างกลุ่มอาเซียน และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนืออื่น ๆ มีความสำคัญลดลง โดยในกรณี ของกลุ่มอาเซียน สัดส่วนการนำเข้าลดลงจากร้อยละ 16.9 เหลือร้อยละ 15.7 เช่นเดียวกันกับประเทศเอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนืออื่น ๆ ที่คงที่ร้อยละ 25 ใน 2 ช่วงเวลา

แหล่งนำเข้านอกภูมิภาคมีบทบาทปรับลดลงในเกือบทุกตลาดทั้ง EU27 สหรัฐฯ และแอฟริกา แต่ไม่ เปลี่ยนแปลงในกรณีของตะวันออกกลาง ในขณะที่ละตินอเมริกามีบทบาทสำคัญขึ้นเล็กน้อย

เพื่อประเมินตำแหน่งบน GVC การศึกษานี้ดูการค่าของ Finish และ P&C หากประเทศมีบทบาทเป็น ฐานประกอบใน GVC ประเทศมีแนวโน้มนำเข้า P&C มาเพื่อประกอบเป็น Finish และส่งออก ดังนั้นประเทศที่เป็น ฐานประกอบมีการขาดดุลใน P&C ($X_{part} - M_{part} < 0$) และเกินดุลใน Finish ($X_{Finish} - M_{Finish} > 0$) แต่หากประเทศอยู่ในตำแหน่งที่ผลิตชิ้นส่วน ประเทศนั้นเมื่อนำเข้า P&C เพื่อดำเนินการเป็น P&C ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และทำให้ดุลการค้า P&C เกินดุล ($X_{part} - M_{part} > 0$) ในขณะเดียวกันประเทศนั้นมีแนวโน้มขาดดุลใน Finish ($X_{Finish} - M_{Finish} < 0$)

ตารางที่ 4.5 นำเสนอบทวิเคราะห์ดุลการค้า Finish และ P&C ใน 2 ช่วงเวลา พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567 โดยดุลการค้าในตารางถูกเทียบกับมูลค่าการค้าระหว่างประเทศ (ส่งออกบวกนำเข้า) แนวโน้ม ดุลการค้า Finish และ P&C ของไทยและเวียดนาม มีตำแหน่งบนห่วงโซ่อุปทานที่มีความคล้ายคลึงกับจีนที่เป็น ฐานการประกอบที่ขาดดุลการค้า P&C แต่เกินดุลการค้า Finish และส่งออกไปยังทั่วโลก หรือเป็น Assembling Center แนวโน้มการขาดดุลการค้า P&C และเกินดุลการค้า Finish พบเช่นกันในกรณีอินโดนีเซียและอินเดียที่มี บทบาทเพิ่มขึ้นใน GVC และคาดว่าเป็นฐานการประกอบ Finish ท่ามกลางความท้าทายทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่มี คุณลักษณะคล้ายกัน

แนวโน้มที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับกลุ่มที่เป็นฐานการประกอบ (จีน ไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และ อินเดีย) คือ จีนและไทย มีลักษณะคล้ายกัน คือ การขาดดุลใน P&C น้อยกว่าเมื่อเทียบกับประเทศที่เป็นฐานการ ประกอบอื่น ๆ ขนาดการขาดดุลการค้า P&C ที่แตกต่างกันนี้สะท้อนถึงการพึ่งพาชิ้นส่วนภายในประเทศที่แตกต่าง กันและอาจสะท้อนถึงความสลับซับซ้อนของ Finish ที่ประกอบเพื่อส่งออก เรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องมีการ วิเคราะห์เชิงลึกในรายละเอียดที่เกินจากขอบเขตของการศึกษาในปัจจุบัน

แนวโน้มดุลการค้า P&C และ Finish ของประเทศอื่นๆ ในตารางที่ 4.5 ชี้ให้เห็นว่าประเทศเหล่านี้เป็นฐาน การผลิต P&C โดย P&C ที่ผลิตอาจส่งไปยังฐานการผลิต P&C อื่น ๆ และ/หรือไปยังฐานประกอบ เกาหลีใต้ และ ไต้หวัน ที่วันนี้เป็นผู้นำในการผลิตชิ้นส่วนสำคัญอย่างเซมิคอนดักเตอร์ มีขนาดการเกินดุลการค้า P&C ที่สูง ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ มีขนาดการเกินดุลการค้า P&C ที่ต่ำกว่า ในกรณีของสิงคโปร์ที่มีบทบาทผสมผสาน

ระหว่างการผลิต P&C และการเป็น Logistic Hub ของภูมิภาคทำให้มีการนำเข้าและส่งออก P&C สูง พร้อม ๆ กัน ดุลการค้า P&C จึงเกินดุลเล็กน้อย

ตารางที่ 4.5

สัดส่วนของการค้าชิ้นส่วนและส่วนประกอบต่อการค้าภายใน GVC ในปี พ.ศ. 2561-2562 และ พ.ศ. 2566-2567

	ส่งออก		นำเข้า	
	2561-2562	2566-2567	2561-2562	2566-2567
จีน	5.1	16.6	51.5	49.5
อินโดนีเซีย	-50.1	-39.6	30.4	30.8
ญี่ปุ่น	24.1	15.4	-22.6	-19.1
มาเลเซีย	12.2	13.4	5.4	2.4
ฟิลิปปินส์	19.0	20.4	-55.7	-66.7
สิงคโปร์	6.3	5.6	-0.4	0.2
เกาหลีใต้	33.8	22.9	-1.8	3.3
ไต้หวัน	35.0	35.6	-24.0	-37.0
ไทย	3.2	-5.3	31.4	27.9
เวียดนาม	-24.3	-21.9	49.3	44.6
อินเดีย	-36.1	-33.8	34.0	34.6

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

4.4 ปัญหาทุนจีน

ปัญหาทุนจีนในไทยเป็นประเด็นวิวาทะสำคัญและสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสภาพปัญหาของภาคอุตสาหกรรมไทย

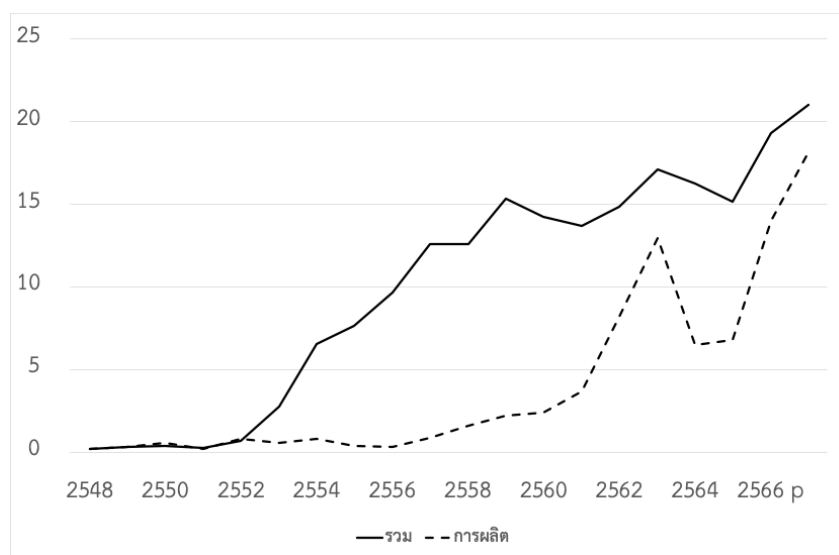
เพื่อทำให้เกิดความกระจ่างเราจำแนกปัญหาทุนจีนออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ ส่วนแรก คือ การนำเข้าจากจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (ทุนจีนผ่านสินค้า) และส่วนที่สอง คือ การเข้ามาตั้งโรงงานของชาวจีนในไทย (ทุนจีนผ่านการตั้งโรงงาน)

การนำเข้าสินค้าจีนและปัญหาการสวมสิทธิ์ (ทุนจีนผ่านสินค้า)

ไทยไม่แตกต่างจากหลายประเทศที่ประสบปัญหาการไหลเข้าของสินค้านำเข้าราคาถูก (Ultra low) จากจีน และทำให้สัดส่วนการนำเข้าสินค้าจากจีนต่อการนำเข้ารวมของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2567 เป็นต้นมา (ภาพที่ 4.7) เรื่องดังกล่าวถูกโยงไปที่ 2 เหตุการณ์และนำมาสู่มายาคติว่าไทยเป็นฐานการสวมสิทธิ์ของสินค้าจีน เหตุการณ์แรก การนำเข้าจากจีนที่เพิ่มขึ้นและทำให้ไทยขาดดุลการค้ากับจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในภาพรวม เรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นพร้อมกับการเกินดุลการค้าของไทยกับสหรัฐฯ ในภาพรวม (ภาพที่ 4.8) เหตุการณ์ที่สอง คือ ความไม่สัมพันธ์กันระหว่างอัตราการขยายตัวการส่งออกและดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรม ที่แม้การส่งออกขยายตัวดี แต่ดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมโดยรวมปรับลดลง

ภาพที่ 4.7

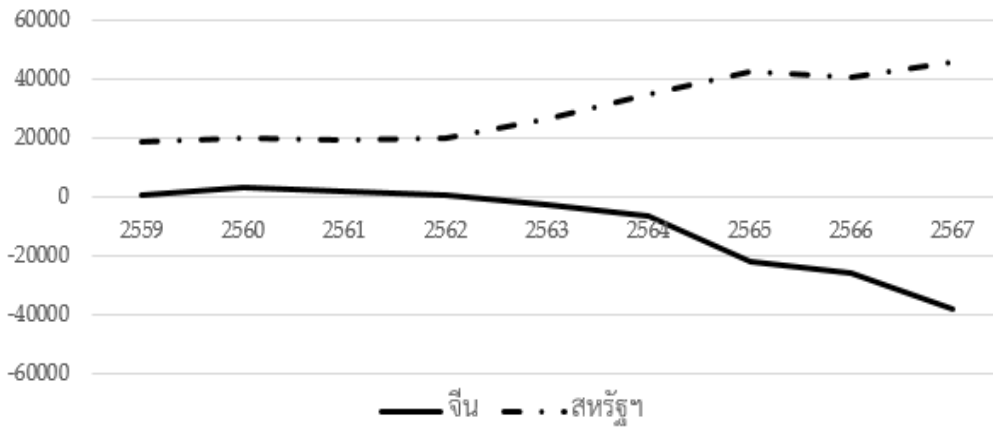
สัดส่วน (ร้อยละ) การนำเข้าจากจีนต่อการนำเข้ารวมระหว่างปี พ.ศ. 2548-2567

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 4.8

ดุลการค้าของไทยกับจีนและสหรัฐฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2567

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

การเชื่อมโยงทั้งสองเหตุการณ์ทำให้หลายฝ่ายอนุมานว่าไทยเป็นฐานการสวมสิทธิ์จากจีนไปยังตลาดสหรัฐฯ โดยสวมสิทธิ์ที่อนุมานมักอ้างถึงกรณีการแปลงเอกสารเพื่อซ่อนแหล่งกำเนิดที่แท้จริง (Fraudulent) หรือ การทำกิจกรรมการผลิตเล็กน้อย เช่น การ Repackaging¹³ ดังนั้นการส่งออกภาคอุตสาหกรรมของไทยไม่มีส่วนกระตุ้นภาคการผลิตของไทยแต่อย่างใด

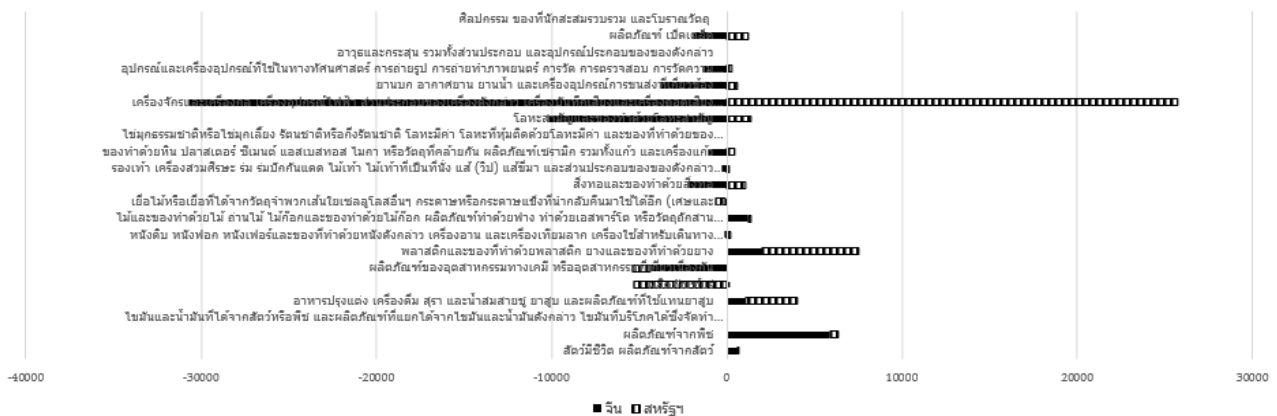
อย่างไรก็ตามการเชื่อมโยงเหตุการณ์ทั้งสองเข้ากับการนำเข้าและนำไปสู่ข้อสรุปเรื่องสวมสิทธิ์จากจีนไปสหรัฐฯ เป็นเรื่องไม่เหมาะสม และสร้างความสับสนเกี่ยวกับความท้าทายที่แท้จริงของภาคอุตสาหกรรมโดยไม่จำเป็น โดยในเหตุการณ์แรก การขาดดุลการค้ากับจีน และเกินดุลการค้ากับสหรัฐฯ ที่พบในข้อมูลรายปีนั้นไม่เพียงพอที่จะสรุปว่าการส่งออกของไทยไปสหรัฐฯ เป็นการสวมสิทธิ์แต่อย่างใด เพราะการอนุมานการสวมสิทธิ์ต้องทำข้อมูลในระดับรายเดือนและรายสินค้า ไม่ใช่รายปีและทำที่ภาพรวม หากการสวมสิทธิ์เกิดขึ้นจริง การนำเข้าสินค้าจากจีนต้องเกิดขึ้นก่อน และสินค้าเหล่านั้นจึงถูกส่งออกไปยังสหรัฐฯ ในระยะเวลาต่อมาไม่นาน เช่น 1 เดือน หรือ 2 เดือน มิเช่นนั้นจะเกิดต้นทุนต่าง ๆ เช่น ต้นทุนค่าระวางเรือ ต้นทุนการเก็บสินค้า ปัญหาคุณภาพสินค้าที่เสื่อมลง นอกจากนั้นสินค้านำเข้าจากจีน และสินค้าที่ส่งออกไปสหรัฐฯ ต้องเป็นสินค้าที่อยู่ในหมวดเดียวกันที่ไม่สามารถสะท้อนจากภาพรวมได้

¹³ แต่ในระยะหลังในบริบทของ Reciprocal Tariff กระแสเรื่องสวมสิทธิ์เริ่มเปลี่ยนและพุ่งประเด็นไปที่การพึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้า โดยเฉพาะจากจีน เช่น Pacheco (2024) Strauss (2024)

ดั่งนำเสนอในภาพที่ 4.9 เห็นได้ว่าหากสินค้ารวมแบ่งออกเป็น 21 กลุ่มสินค้าน้อยตามการจัดกลุ่ม HS Section เราไม่พบหลักฐานว่ามี HS Section ใดที่มีการขาดดุลการค้ากับจีน พร้อมกับการเกินดุลการค้ากับสหรัฐฯ พร้อมๆ กัน ยกเว้น สินค้าใน HS Section 16 *เครื่องจักรและเครื่องกล เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว* (HS 84-85) ในกรณี HS Section 16 หากพิจารณาที่ในรายละเอียดพบว่าการขาดดุลการค้ากับจีนมีมูลค่าต่ำกว่าการเกินดุลการค้ากับสหรัฐฯ ค่อนข้างมาก โดยมูลค่าการขาดดุลการค้าจากจีนในปี พ.ศ. 2567 มีมูลค่าไม่ถึง 20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่มูลค่าการเกินดุลจากสหรัฐฯ มีมากกว่า 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ภาพที่ 4.9

ดุลการค้าระหว่างไทยกับจีนและสหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2567 ตาม HS Section

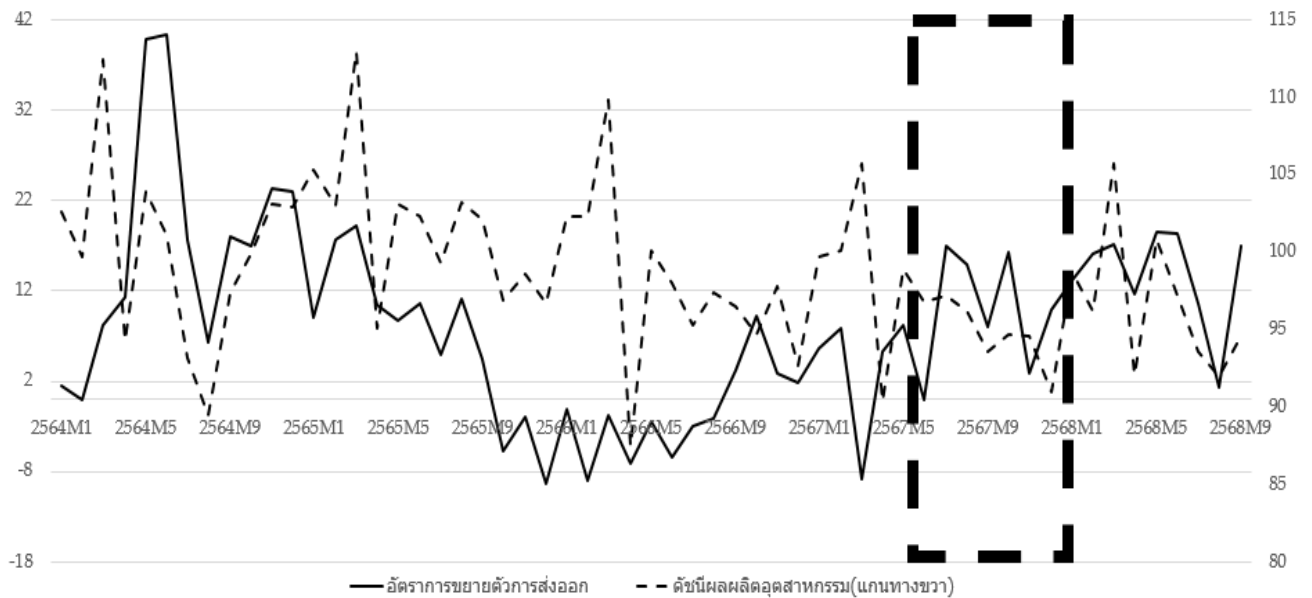
ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากฐานข้อมูล UNComtrade

การวิเคราะห์ใน Kohpaiboon (forthcoming) ชี้ให้เห็นว่าหากเราพิจารณาข้อมูลรายเดือนและวิเคราะห์รายสินค้าที่พิกัด 6 หลักของ HS Classification เราไม่พบแนวโน้มที่ชัดเจนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการค้าภายในพิกัด 6 หลักอย่างชัดเจนระหว่างช่วงก่อนและหลังการทำสงครามการค้า ที่ ณ พิกัด 6 หลักหนึ่งๆ ไทยมีการนำเข้าสินค้าจากจีนเพิ่มขึ้น พร้อม ๆ กับการส่งออกไปสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นภายในกรอบเวลา 1-3 เดือน

ในขณะที่เหตุการณ์ที่สองที่มีการกล่าวอ้างถึงความไม่สัมพันธ์กันระหว่างอัตราการขยายตัวการส่งออกและดัชนีผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเป็นการอนุมานจากช่วงเวลาสั้นๆ ระหว่างมิถุนายน - ตุลาคม พ.ศ. 2567 แต่หากมองให้ครอบคลุมในช่วงระยะเวลาที่กว้างขึ้น ดัชนีเศรษฐกิจทั้งสองยังสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การส่งออกที่ขยายตัว มีผลช่วยกระตุ้นให้การผลผลิตภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น (ภาพที่ 4.10)

ภาพที่ 4.10

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการขยายตัวการส่งออกและดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมระหว่าง
มค. พ.ศ. 2564 - กย. พ.ศ. 2568

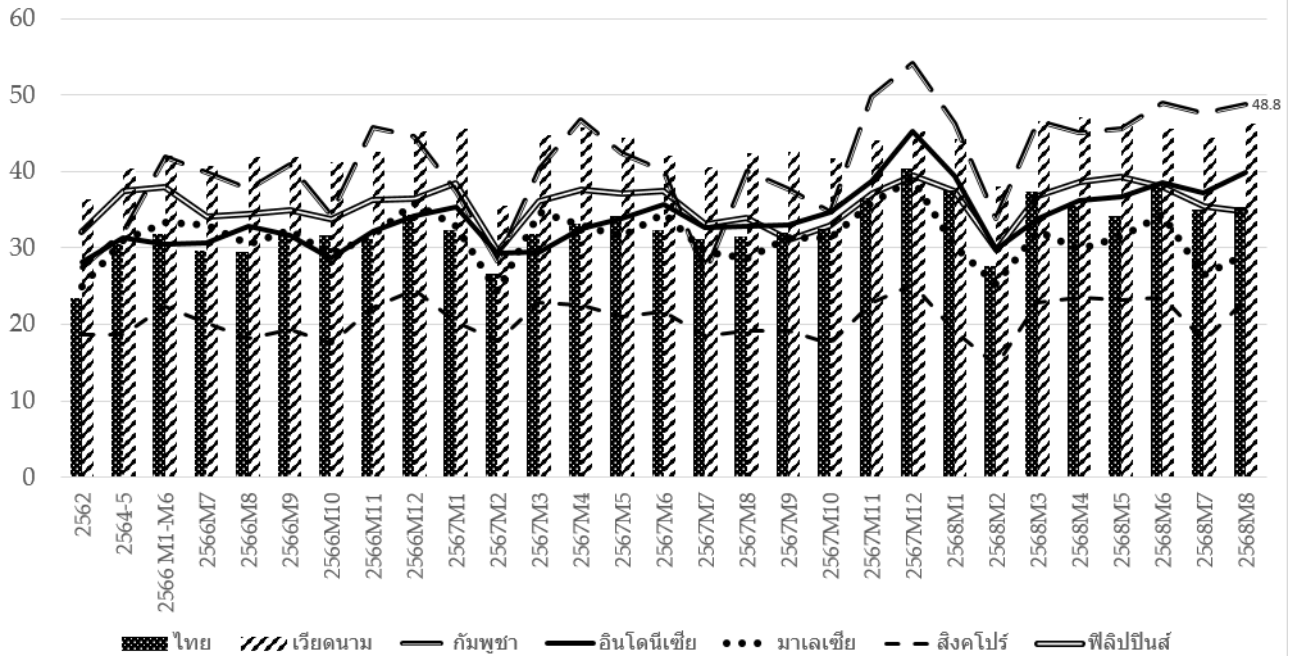
ดังนั้นปัญหาการนำเข้าสินค้าจากจีนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วไม่ใช่เรื่องการสมมติที่ สำคัญปัญหาการ ทะลักเข้ามาของสินค้าจีนไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะไทย แต่เกิดขึ้นกับเกือบทุกประเทศในภูมิภาค ดังนำเสนอใน ภาพที่ 4.11

ปัญหาทางด้านการแข่งขันจากผู้ประกอบการจีน เรื่องดังกล่าวเชื่อมโยงหลายประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน เช่น

- การแข่งขันที่เป็นธรรม (Fair Competition) ระหว่างผู้ประกอบการไทยและจีน
- ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤต COVID-19 (เช่น ปัญหาหนี้เสีย ต้นทุนที่ต้องแบกรับ) และทำให้ ผู้ประกอบการไทยไม่สามารถที่จะแข่งขันกับสินค้าจีนได้
- ปัญหาความต้องการสินค้าที่มุ่งเน้นราคาตามสถานะเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่ฟื้นตัว
- ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านกฎระเบียบที่สร้างภาระให้กับผู้ประกอบการภายในประเทศ

ภาพที่ 4.11

(ร้อยละ) สัดส่วนการนำเข้าจากจีนต่อการนำเข้ารวมของประเทศอาเซียน พ.ศ. 2562 - สค. พ.ศ. 2568

การเข้ามาตั้งโรงงานของผู้ประกอบการจีน (ทุนจีนผ่านการตั้งโรงงาน)

จีนได้ทวีความสำคัญในฐานะนักลงทุนโดยตรงในไทยเพิ่มขึ้นมาตั้งแต่วิกฤต COVID-19 เป็นต้นมา การเข้ามาตั้งกล่าวเป็นผลจากทั้งแรงผลัก (Push Factors) จากจีนที่ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากต้องการย้ายฐาน เช่น กระแสการกีดกันสินค้าที่ผลิตในจีน และความวิตกกังวลกับสถานการณ์ภายในจีนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง นอกจากนี้แรงดึง (Pull Factors) จากไทยก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้จีนย้ายมาตั้งโรงงานในไทยเพิ่มขึ้น เช่น สิทธิประโยชน์ทางการลงทุน ชุมชนชาวจีนที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในไทย เป็นต้น

ตารางที่ 4.6 นำเสนอภาคการผลิตที่จีนไปตั้งโรงงานในไทยระหว่างปี พ.ศ. 2565 – ครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2568 พบว่า สาขาการผลิตยางและพลาสติก และรถยนต์เป็นภาคการผลิตที่จีนไปลงทุนมากที่สุด ในครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2568 ร้อยละ 18.1 ของการลงทุนโดยตรงโดยรวมจากจีนไปยังการผลิตรถยนต์ เรื่องดังกล่าวเกี่ยวข้องกับนโยบายของไทยในการสนับสนุนรถยนต์ไฟฟ้า (เช่น EV 3.0 และ 3.5) รองลงมาได้แก่ ยางและพลาสติก (ร้อยละ 16.3) คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ (เลนส์) (ร้อยละ 8.4) การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือ (ร้อยละ 7.4) และเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 6.2)

แนวโน้มที่น่าสนใจจากการเข้ามาของทุนจีนผ่านการตั้งโรงงานการผลิต คือภาคการผลิตที่ผู้ประกอบการจีนเข้ามาตั้งโรงงานตรงกับภาคการผลิตที่ผู้ประกอบการไทยปิดตัวลง ตารางที่ 4.7 นำเสนอจำนวนโรงงานสะสมระหว่าง พ.ศ. 2564 ถึง 10 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568 โดยอิงการจัดกลุ่มสาขาการผลิตของกรมโรงงานอุตสาหกรรม สาขาการผลิตที่ผู้ประกอบการไทยเลิกกิจการมากที่สุด 4 อันดับแรกได้แก่ (1) การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก (499 แห่ง); (2) การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากแร่โลหะ (444 แห่ง); (3) การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากโลหะ (444 แห่ง); และ (4) ผลิตภัณฑ์อาหาร (363 แห่ง)

แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับการเปิดโรงงานใหม่ของผู้ประกอบการจีน สาขาการผลิต 5 อันดับแรกของผู้ประกอบการจีนจดทะเบียนใหม่ ได้แก่ (1) การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก (112 แห่ง); (2) ผลิตภัณฑ์อาหาร (66 แห่ง); (3) การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากโลหะ (59 แห่ง); (4) การเก็บรวบรวมของเสีย การบำบัดและการกำจัดของเสีย (99 แห่ง); และ (5) การผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำจากโลหะ (43 แห่ง)

การตรงกันของสาขาการผลิตที่ผู้ประกอบการไทยปิดตัว และที่ผู้ประกอบการจีนเปิดใหม่สะท้อนถึงการแย่งงานของผู้ประกอบการจีนจากผู้ประกอบการไทย (Crowding out effect) และการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายในประเทศที่แตกต่างกัน การเข้ามาทำให้อัตราการใช้กำลังผลิตภาคอุตสาหกรรมแย่ง หมายถึงผู้ประกอบการรายใหม่เหล่านี้ไม่กระตุ้นความต้องการสินค้าและบริการในเศรษฐกิจไทยมากเท่ากับผู้ประกอบการรายเดิม การทดแทนรายเก่าด้วยรายใหม่เหล่านี้จึงทำให้ความต้องการโดยรวมลดลง

ตารางที่ 4.6

สัดส่วนการลงทุนโดยตรงของจีนในสาขาการผลิตของไทยระหว่าง พ.ศ. 2565 - 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568

	2565	2566	2567	2568 Q1-Q2
การผลิตอาหาร	3	4.7	2.3	4.4
การผลิตเครื่องดื่มน้ำ	0	0	0.1	0
การผลิตกระดาษ	1.3	2.4	2.2	3.4
การผลิตถ่านโค้กและปิโตรเลียม	0	0.1	0	0
การผลิตเคมีภัณฑ์	7.9	5.6	6.2	6.2
การผลิตเภสัชภัณฑ์	-0.1	0	0.2	0.1
การผลิตยางและพลาสติก	23.2	31.3	20.9	16.3
การผลิตคอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์	7.6	8	6.3	8.4
การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า	4.7	13.7	12.1	4.9

การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือ ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	6.1	9.7	8.7	7.4
การผลิตยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งพ่วง	13.2	2.8	18.8	18.1
การผลิตเฟอร์นิเจอร์	1	1.3	0.5	1.2

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.7

ยอดจำนวนโรงงานสะสมระหว่าง พ.ศ. 2564 – (มค.-ตค.) พ.ศ. 2568

พ.ศ. 2564 - (มค.-ตค) พ.ศ. 2568	จำนวนโรงงานไทยที่ ปิดตัว	จำนวนโรงงานที่จีน เปิดกิจการ
การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก	499	112
การผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร	363	66
การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโลหะประดิษฐ์ยกเว้น เครื่องจักรและ อุปกรณ์	444	59
การเก็บรวบรวมของเสีย การบำบัดและการกำจัดของเสีย การนำของเสียกลับมาใช้ใหม่	99	56
การผลิตผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ทำจากแร่โลหะ	444	43
การผลิตกระดาษและ ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากกระดาษ	68	31
การผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า	131	29
การผลิตเครื่องจักรและเครื่องมือ ซึ่งมิได้จัดประเภท ไว้ในที่อื่น	155	33
การผลิตเคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์เคมี	155	23
การผลิตโลหะขั้นมูลฐาน	49	24
อื่นๆ	1488	174

หมายเหตุ: การระบุสัญชาติสถานประกอบการดำเนินการโดยอนุมานจากชื่อสถานประกอบการ

ที่มา: ผู้เขียนประมวลจากข้อมูลจดทะเบียนใหม่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

4.5 นัยยะต่อการรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

สถานการณ์ของเศรษฐกิจไทยที่นำเสนอในบทนี้มีนัยยะต่อการรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศอย่างน้อย 3 ประการ

ประการแรก : การรับมือกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศของไทย คือ การหาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้น

สถานการณ์ของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมสะท้อนความอ่อนแอของกำลังซื้อภายในประเทศ ประกอบกับภาระหนี้ครัวเรือนที่สูง และระดับการบริโภคที่สูงของไทย จึงเป็นเรื่องยากที่ไทยจะสามารถใช้ตลาดภายในประเทศเพื่อเป็นกันชน (Buffer) กับเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันในอนาคตอย่างสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ กำลังการผลิตส่วนเกินทำให้การลงทุนใหม่เกิดขึ้นยาก การส่งออกจึงเป็นเพียงกลจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยที่ยังทำงานอย่างปกติ ดังนั้นแนวทางการรับมือกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศของไทย คือ การหาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ ณ ขณะนี้ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องยาก เรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องเป็นการทำงานเชิงรุก ติดตามสถานการณ์เหล่านี้ให้ใกล้ชิด พร้อมๆ กับทำงานร่วมกับภาคเอกชนเพื่อตักตวงโอกาส

ประการที่สอง: การเพิ่มความยืดหยุ่นทางการผลิตเพื่อรับมือเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Shock

ในมุมมองของประเทศเล็กที่มีใช้คู่ขัดแย้งโดยตรงท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศอย่างไทย ความไม่แน่นอนที่เกิดทั้งจากนโยบายของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ และความไม่สงบทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน หรือ Shock ที่สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Shock (ผันผวน)

เช่น กรณีข้อพิพาทระหว่างจีนและญี่ปุ่นต่อถ้อยแถลงของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเกี่ยวกับไต้หวัน เรื่องดังกล่าวทำให้รัฐบาลจีนเตือนคนจีนที่ไปเที่ยวญี่ปุ่นและลดการนำเข้าสินค้าต่าง ๆ จากญี่ปุ่น เรื่องดังกล่าวเปิดโอกาสให้ประเทศอื่น ๆ ส่งสินค้าดังกล่าวทดแทนญี่ปุ่นได้ หรือ การลดลงของภาชนะนำเข้าสหรัฐฯ จากเดิมที่ร้อยละ 19 เหลือร้อยละ 10 ภายหลังคำตัดสินของศาลสูงสุดของสหรัฐฯ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569 ที่ผ่านมาและทำให้ผู้ส่งออกอาจพยายามเร่งส่งออก ก่อนที่ประธานาธิบดีสหรัฐฯ จะหาเครื่องมืออื่น ๆ ที่แรงกว่ามาทดแทน เรื่องดังกล่าวถือเป็น Positive Shock แต่อาจเป็นผลชั่วคราว ในขณะที่สินค้าญี่ปุ่นที่เคยส่งไปยังจีนอาจเกิดสถานะล้นตลาดในญี่ปุ่น และจำหน่ายไปยังประเทศอื่น ๆ ได้ หรือ ปัญหาสงครามในตะวันออกกลางระหว่าง

สหรัฐฯ-อิสราเอล และอิหร่านทำให้การขนส่งทั้งทางน้ำและทางอากาศได้รับผลกระทบ เรื่องดังกล่าวถือเป็น Negative Shock สถานการณ์ดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับ วิกฤต COVID-19

การรับมือสถานการณ์ที่สลับระหว่าง Positive และ Negative Shock คือ การเพิ่มความยืดหยุ่นทางด้าน การผลิตที่พร้อมจะรับมือกับ Shock ที่เกิดขึ้น โดยสามารถเพิ่มการผลิตและตัดทวงหากเกิด Positive Shock ในขณะที่สามารถประคองตัวได้ในกรณีที่เกิด Negative Shock

ภาครัฐมีบทบาทสูงมากในการเพิ่มความยืดหยุ่นทางด้านการผลิตอย่างน้อย 2 ด้าน

ด้านแรก คือ ความพร้อมด้านสินเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความยืดหยุ่นทางด้านการผลิต ท่ามกลาง ความผันผวนระหว่าง Positive และ Negative Shock ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการจึงมีความผันผวน แต่ ระบบสินเชื่ออุตสาหกรรมที่ยังคงพึ่งพาแหล่งเงินทุนระยะสั้นอย่างธนาคารพาณิชย์คาดว่าจะเป็อุปสรรคในการรับมือ กับความผันผวนดังกล่าว

เช่น กรณีที่สหรัฐฯ ช่มชู่ที่จะเก็บ Reciprocal tariffs ในอัตราที่สูงและทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากเร่ง ส่งออกสินค้าไปสหรัฐฯ ก่อนภาษีมีผลบังคับใช้ การเร่งผลิตและส่งออกพร้อม ๆ กันทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น และ ต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มเติม การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจึงเป็นปัจจัยกำหนดความยืดหยุ่นทางด้านการผลิต

สถานการณ์ที่มีความผันผวนดังกล่าวมีแนวโน้มที่สถาบันการเงินจะชะลอการปล่อยสินเชื่อ และ บั่นทอน ความยืดหยุ่นทางด้านการผลิต ดังนั้นการปล่อยให้กลไกตลาดทำงานเพื่อจัดสรรสินเชื่อเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้ไทยมีความยืดหยุ่นทางด้านการผลิต การเข้าแทรกแซงเพื่อบรรเทาภาระความเสี่ยงส่วนเกินเป็นเรื่อง ที่ต้องพิจารณาและหาแนวทางบรรเทา

ด้านที่สอง คือ การเพิ่มความยืดหยุ่นทางด้านกฎระเบียบต่าง ๆ และการขออนุญาตเป็นอีกปัจจัยที่ สามารถเพิ่มความยืดหยุ่นทางด้านการผลิตท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศได้

ประการที่สาม: การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศ

การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยบรรเทาปัญหากำลังการผลิตส่วนเกินที่เกิดขึ้นกับสาขาการผลิตจำนวนมาก พัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกระแสการ ลดการพึ่งพาจีน ชี้ให้เห็นว่าหาเรื่องการสวมสิทธิ์ที่เริ่มให้ความสำคัญกับการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ และชี้ให้เห็นว่าเกี่ยวกับความได้เปรียบทางด้านราคาของผู้ประกอบการจีนเนื่องจากความช่วยเหลือจากรัฐ (การอุดหนุน) เปิดโอกาสให้ไทยเชิญชวนให้บริษัทข้ามชาติ โดยเฉพาะผู้ประกอบการจีน ขยายห่วงโซ่อุปทาน ภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการไทย

เรื่องดังกล่าวไม่เพียงแต่แก้ปัญหากลุ่มผู้ประกอบการจีนที่มีการใช้ชิ้นส่วนในไทยต่ำมาก (กลุ่มจีนศูนย์ เหรียญ) แต่ยังเป็นโอกาสสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการจีนที่เป็นนักลงทุนระดับโลก (Global Investors) ปรับห่วงโซ่อุปทานของตนเองให้เข้าสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป

เรื่องดังกล่าวต้องการบทวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อมียุทธศาสตร์ ชิ้นส่วนใดที่ไทยมีศักยภาพ และทำให้เราสามารถรักษาสมดุลระหว่างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และแสวงหาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ มิเช่นนั้นการกระตุ้นการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตและบั่นทอนความสามารถในการแข่งขัน

ปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อเป็นประเด็นหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม การเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงข่ายการผลิต และเพิ่มความเชื่อมโยงภายในประเทศในหลาย ๆ ครั้งจำเป็นต้องลงทุนเพิ่มทั้งเครื่องจักร เงินทุนหมุนเวียน และการเพิ่มแรงงานทักษะ เรื่องดังกล่าวเชื่อมโยงไปยังแหล่งเงินทุนของภาคอุตสาหกรรม หากพิจารณาอดคงค้างสินเชื่อภาคเอกชน พบว่า ยอดสินเชื่อคงค้างของภาคอุตสาหกรรมลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา แม้คำตอบที่ชัดเจนว่า ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมพึ่งพาแหล่งเงินทุนใดเป็นสิ่งที่ต้องวิเคราะห์เชิงลึก แต่สะท้อนถึงปัญหาการขาดแคลนเงินทุนของผู้ประกอบการไทย ปัญหาดังกล่าวคาดว่าจะรุนแรงขึ้นในวิกฤต COVID-19 ที่แนวทางการช่วยเหลือของไทยให้ความสำคัญกับแรงงานที่ถูกปลดจากโรงงานที่ปิดตัว และกลุ่มเปราะบาง ไม่เหมือนในกรณีสิงคโปร์ที่ช่วยเหลือสถานประกอบการไม่ให้ปิดตัวและรักษาการจ้างงาน

การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศต้องพิจารณามิติถึงการพึ่งพาตนเอง (Self-sufficiency) เพิ่มเติม สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศสุ่มเสี่ยงที่ทำให้เกิดสงคราม และทำให้มิติทางด้านการพึ่งพาตนเองกลายมาเป็นประเด็นพิจารณาที่สำคัญโดยเฉพาะกับสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เช่น อาหาร ยา และเวชภัณฑ์ต่าง ๆ

สาขาการผลิตอย่างอาหารที่ไทยมีความสามารถในการผลิต ส่งออก และพึ่งพาตนเองได้ในระดับที่สูง โจทย์การพึ่งพาตนเองจึงอยู่ที่การบริหารจัดการสต็อกสินค้าเพื่อเป็นกันชน (Buffer) และช่องโหว่การลักลอบส่งออก (ตั้งกรณีการลักลอบส่งออกหน้ากอนามัยในช่วงต้นวิกฤต COVID-19) ต่าง ๆ หากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด นอกจากนั้นการวางยุทธศาสตร์ต้องเชื่อมโยงไปกับพันธะการเปิดเสรีภายใต้ Trade Deal ที่ไทยทำกับสหรัฐฯ

ในสาขาการผลิตที่เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าอย่างอุตสาหกรรมยา โจทย์การพึ่งพาตนเองจึงต้องคำนึงถึงปัญหา Supply Chain Disruption ต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และการผลิตสินค้าทดแทน เป็นต้น

บทที่ 5

บทวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและห่วงโซ่อุปทานของสาขา อุตสาหกรรมสำคัญ

การศึกษานี้คัดเลือก 2 สาขาอุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วน) และ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยตรรกะการเลือกและขอบเขตของสาขาการผลิตได้นำเสนอไปข้างต้น (บทที่ 1 ตารางที่ 1.4) โดยบทวิเคราะห์ในแต่ละสาขามีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน คือ เริ่มจากการนำเสนอความท้าทายที่กำลังเผชิญ ธรรมชาติของห่วงโซ่อุปทาน สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อสาขาอุตสาหกรรม และ ผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน

5.1 กลุ่มยานยนต์

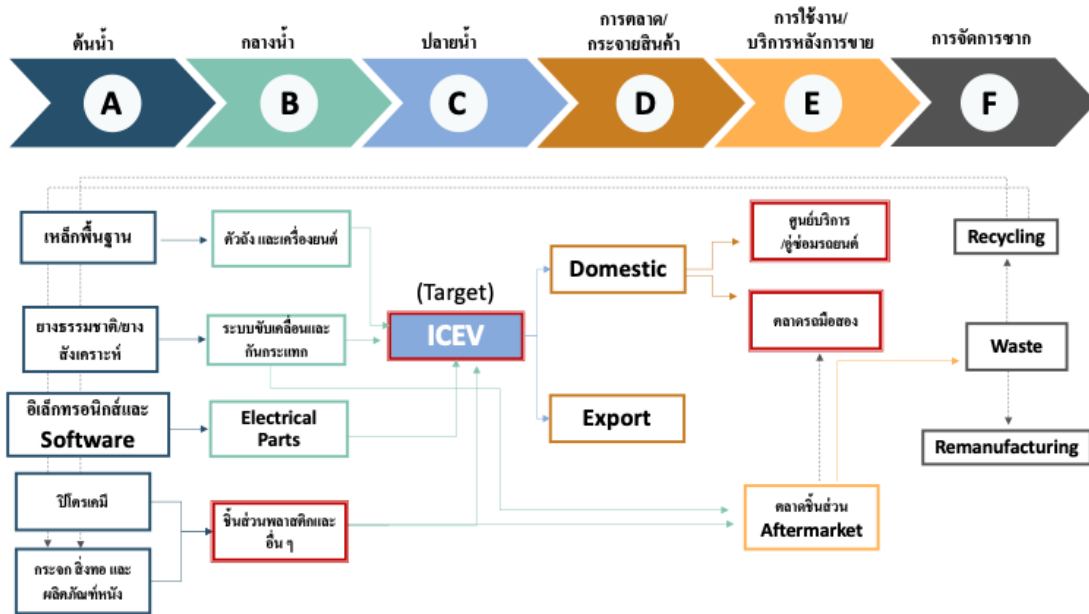
5.1.1 ห่วงโซ่อุปทาน

กลุ่มยานยนต์ในการศึกษานี้ครอบคลุมรถยนต์ประเภทต่าง ๆ ทั้งระบบ เครื่องยนต์สันดาป ไฟฟ้า และ กลุ่มผสมทั้งไฮบริด และปลั๊กอินไฮบริด และชิ้นส่วนยานยนต์ที่เกี่ยวข้อง

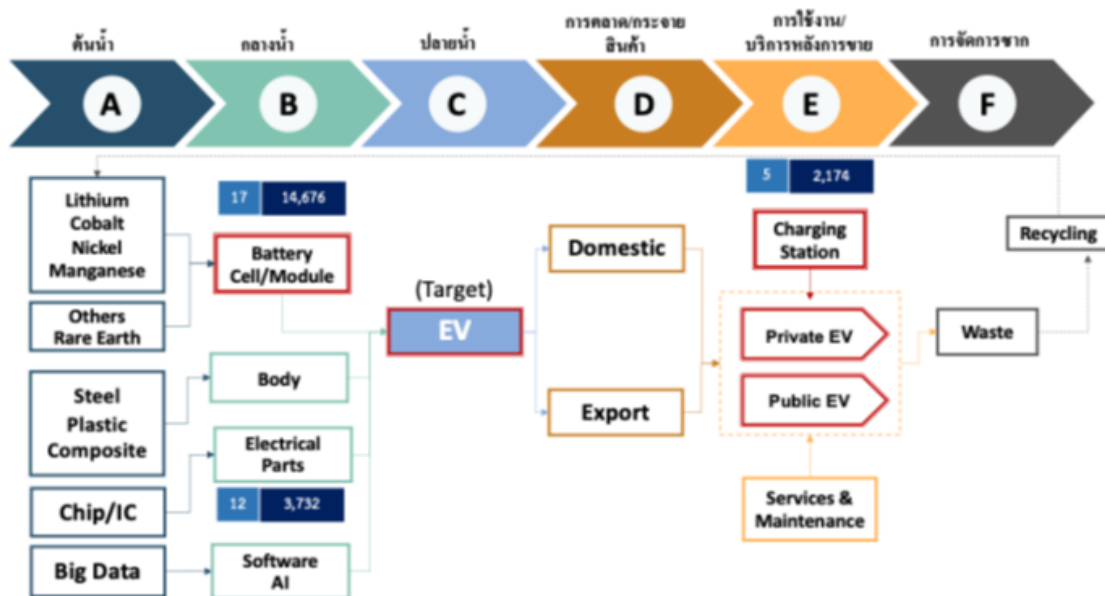
ภาพที่ 5.1 และ 5.2 นำเสนอห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs และ BEVs ตามลำดับ ในกรณีของ ICEVs อุตสาหกรรมต้นน้ำประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมพื้นฐานไม่ว่าเป็นอุตสาหกรรมเหล็ก ปิโตรเคมี ยางธรรมชาติ/ยางสังเคราะห์ กระจก สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์หนัง อิเล็กทรอนิกส์และซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการผลิตเป็นชิ้นส่วนรถยนต์ต่าง ๆ ที่ใช้ ICEVs เพื่อตลาดภายในประเทศและส่งออก ห่วงโซ่อุปทานในลำดับถัดไปของ ICEV ของตลาดภายในประเทศ คือ ศูนย์บริการ/อู่ซ่อมรถยนต์ ตลาดรถมือสองที่เชื่อมโยงกับชิ้นส่วนที่นำมาใช้ทดแทน หรือ ตลาด Aftermarket ส่วนท้ายของห่วงโซ่อุปทาน คือ ซากรถยนต์ซึ่งบางส่วนนำไปรีไซเคิล และบางส่วนสามารถนำไปเข้าสู่ขบวนการชุบชีวิต หรือ Remanufacturing

ในกรณีของ BEVs ต้นทางของห่วงโซ่อุปทานจะทับซ้อนกับ ICEVs ในส่วนของอุตสาหกรรมพื้นฐาน (เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก ปิโตรเคมี ยาง กระจก สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์หนัง และอิเล็กทรอนิกส์ และซอฟต์แวร์ต่าง ๆ) ที่นำไปผลิตเป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนกลางน้ำของห่วงโซ่อุปทาน อย่างไรก็ตามมูลค่าของชิ้นส่วนเหล่านี้ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับ ICEVs โดยเฉพาะส่วนที่เป็นโลหะต่าง ๆ ยกเว้นชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึงซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ในขณะที่ต้นทางของห่วงโซ่อุปทานของ BEVs ที่สำคัญ คือ แร่หายากที่จำเป็นในการผลิตแบตเตอรี่ที่เป็นชิ้นส่วนที่สำคัญที่สุดใน BEVs ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึงซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เป็นส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานกลางน้ำของ BEVs ชิ้นส่วนเหล่านี้ถูกประกอบขึ้นกลายเป็น BEVs เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

ภาพที่ 5.1
ห่วงโซ่อุปทาน ICEVs

ภาพที่ 5.2
ห่วงโซ่อุปทาน BEVs

ลำดับถัดไปของห่วงโซ่อุปทานของ BEVs คือ สถานีชาร์จ (ทั้งสถานีชาร์จส่วนตัว และที่เป็นสาธารณะ) และบริการบำรุงรักษา ซึ่งเป็นส่วนที่มีความแตกต่างจากกรณี ICEVs เพราะบริการเหล่านี้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ คาดว่าจะต่ำกว่าเมื่อเทียบกับ ICEVs รวมไปถึงการจ้างงานจากบริการดังกล่าวมีจำกัด ในกรณีสถานีชาร์จ วันนี้ ศักยภาพของแบตเตอรี่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และทำให้ความจำเป็นที่ต้องใช้บริการสถานีชาร์จสาธารณะทยอย ปรับลดลง ในขณะที่บริการบำรุงรักษา BEVs ส่วนใหญ่เป็นการตรวจสอบการทำงานของชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าระบบขับเคลื่อนพลังงานไฟฟ้าทำงานได้ปกติ ไม่เหมือนกรณี ICEVs ที่ชิ้นส่วนหลาย ๆ รายการที่ต้องเปลี่ยน เช่น น้ำมันเครื่อง ไส้กรองน้ำมัน ยางรองต่าง ๆ เป็นต้น การเปลี่ยนชิ้นส่วนทดแทนเหล่านี้ยัง ต้องพึ่งพาคน

ในขณะที่ห่วงโซ่อุปทานของรถยนต์อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นไฮบริด ปลั๊กอินไฮบริด และรถยนต์ไฟฟ้าดัดแปลงก็ จะผสมผสานระหว่าง ICEVs และ BEVs โดยไฮบริดมีส่วนคล้ายคลึงกับ ICEVs มากกว่าปลั๊กอินไฮบริด และรถยนต์ ไฟฟ้าดัดแปลง

จุดแตกต่างที่สำคัญของห่วงโซ่อุปทาน ICEVs และ BEVs คือ กิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs อยู่ในไทยเป็นจำนวนมาก กรณียกเว้น คือ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นท่ามกลางกระแสยานยนต์ แห่งอนาคต เรื่องดังกล่าวขยายผลไปยังไฮบริดที่ไทยผลิตและส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ กิจกรรมในห่วงโซ่อุปทานของ BEVs ยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในไทย กิจกรรมที่เกิดขึ้นยังคงเป็นการนำเข้า รถยนต์ BEVs สำเร็จรูป (Completely Built Up หรือ CBU) หรือเป็นการนำมาประกอบ (Completely Knock Down หรือ CKD) ส่วนหนึ่งเพราะ BEVs ยังใหม่ เทคโนโลยีการผลิตยังไม่นิ่งแต่พัฒนาต่อเนื่อง โดยเฉพาะส่วนที่ เกี่ยวข้องกับแบตเตอรี่ บริษัทผลิต BEVs ต่าง ๆ ยังคงดำเนินการผลิตที่ประเทศต้นทาง (Home Country) เพื่อ รักษาความลับทางธุรกิจ และส่งออกรถในลักษณะ CKD และ CBU แทนการสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Kohpaiboon, and Durongkaveorj 2024)

5.1.2 ความท้าทายของอุตสาหกรรม

ความท้าทายที่สำคัญที่อุตสาหกรรมยานยนต์ของไทยกำลังเผชิญ คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ที่ทำให้รถยนต์แบตเตอรี่ไฟฟ้า หรือ BEVs (Battery Electric Vehicles) วิ่งได้ไกลในการชาร์จ 1 ครั้งและกลายมา เป็นคู่แข่งกับรถยนต์เครื่องสันดาป หรือ ICEVs (Internal Combustion Engine Vehicles) ได้ในปัจจุบัน

วันนี้การผลิตยานยนต์ของไทยส่วนใหญ่ยังเป็น ICEVs แต่อุตสาหกรรม ICEVs ของไทยกำลังเผชิญ Shock ระลอกที่ 3 ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในรอบทศวรรษที่ผ่านมา และเป็นรอบที่หนักที่สุดนับแต่มีอุตสาหกรรมยานยนต์

ในไทย (Kohpaiboon, 2025)¹⁴ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากนโยบายการบริหารการเปลี่ยนผ่านไปสู่ BEVs โดยเฉพาะมาตรการให้เงินอุดหนุนเพื่อซื้อ BEVs

ในความเป็นจริง BEVs และ ICEVs มีโครงสร้างการผลิตที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ไม่ใช่เป็นการต่อยอด ดังนั้นการให้เงินอุดหนุนเพื่อซื้อ BEVs จึงลดทอนความต้องการซื้อ ICEVs ในไทย การลดทอนความต้องการ ICEVs ดังกล่าวส่งผ่านไปยังตลอดห่วงโซ่อุปทาน

สถานการณ์เศรษฐกิจของจีนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน และปัญหาในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในจีน ทำให้บริษัท BEVs ของจีนจำนวนมากประสบปัญหากำลังการผลิตส่วนเกิน หันไปส่งออกไปทั่วโลก และทำสงครามราคาอย่างรุนแรง เพื่อแก้ปัญหากำลังการผลิตส่วนเกิน (Zhou, 2024; Watanabe, 2025) เรื่องดังกล่าวทำให้ผลต่อความต้องการ ICEVs ในไทยยิ่งลดลง

วันนี้จีนได้กลายเป็นผู้ผลิตและพัฒนา BEVs รายสำคัญของโลก วันนี้จีนเป็นผู้ส่งออก BEVs ที่ใหญ่ที่สุดในโลก (Kohpaiboon and Wongcharoen, forthcoming) อันเป็นผลจากความสามารถในการแข่งขันทางด้านราคา (Price Competitiveness) และการทำสงครามราคา BEVs ของผู้ประกอบการจีน วันนี้หลายประเทศเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับที่มาของความสามารถในการแข่งขันทางด้านราคา เพราะบริษัท BEVs ของจีนจำนวนมากได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลภายใต้โครงการ Made-in-China 2025 ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 (2015) (Kawase, 2022) เรื่องดังกล่าวเป็นเหตุให้หลายประเทศพยายามใช้มาตรการกีดกัน BEVs จากจีนที่มาจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เช่น กรณีของสหภาพยุโรปที่จัดเก็บภาษีตอบโต้การอุดหนุนการส่งออกและการทุ่มตลาด BEVs จากจีน (EU, 2024)

แรงกดดันการแข่งขันเกิดขึ้นในส่วนชิ้นส่วนยานยนต์ ICEVs เช่นกัน ผู้ผลิตชิ้นส่วนจีนเข้ามาแย่งตลาดผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากการนำเข้าและการเข้ามาตั้งโรงงานของผู้ผลิตชิ้นส่วนจีน โดยเฉพาะใน ส่วนพลาสติกและชิ้นส่วนยาง ผู้ผลิตชิ้นส่วนเหล่านี้สร้างกดดันทางด้านราคาอย่างมาก เรื่องดังกล่าวมีการหยิบยกขึ้นมาทั้งจากผู้ประกอบการรถยนต์และชิ้นส่วน แต่สาเหตุของความได้เปรียบทางด้านราคายังไม่ชัดเจน และผู้ประกอบการของไทยยังคงมีความหลากหลาย

ผู้ประกอบการชิ้นส่วนไทยในกลุ่มพลาสติกมองว่าผู้ผลิตชิ้นส่วนที่ตั้งในจีนได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐทางด้านแหล่งเงินทุน ต้นทุนสาธารณูปโภค และอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ผลิตไทยในกลุ่มชิ้นส่วนโลหะเห็นว่าความได้เปรียบของผู้ผลิตจีนที่ย้ายมาในไทยเกิดจากการนำเอาเครื่องจักร แม่พิมพ์ และเครื่องมือที่ใช้อยู่ในจีนมาด้วย ต้นทุนด้านเครื่องจักร แม่พิมพ์ และอุปกรณ์จึงมีน้อยมาก และทำให้เกิดความได้เปรียบทางด้านราคากับผู้ผลิตชิ้นส่วนไทย ผู้ผลิตในกลุ่มชิ้นส่วนยางมองว่าผู้ผลิตจีนที่เข้ามาในชิ้นส่วนยางมีการลงทุนเครื่องจักรใหม่ แต่คาดว่าได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนและทำให้ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และภาระดอกเบี้ยต่ำกว่า

¹⁴ รอบแรก คือ ความไม่ประสบความสำเร็จของโครงการรถยนต์คันแรก แต่โครงการดังกล่าวได้ทำให้กำลังการผลิตโดยรวมรถยนต์เพิ่มขึ้นอย่างมาก และรอบที่สอง คือ วิกฤต COVID-19

5.1.3 ผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

เนื่องจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศมีพลวัตที่สูง ดังนั้นการประเมินผลกระทบของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่ออุตสาหกรรมยานยนต์จึงจำเป็นต้องกำหนดข้อสมมติดังนี้

- ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในระยะสั้น (1-2 ปีข้างหน้า) ยังไม่ลามไปสู่การใช้กำลังทางทหารในวงกว้าง ดังนั้นเศรษฐกิจโลกยังคงขยายตัวต่อเนื่อง แม้อัตราการขยายตัวอาจปรับเปลี่ยนขึ้นลงบ้างก็ตาม
- ไทยไม่เป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงกับสหรัฐฯ และเผชิญ Reciprocal Tariff ไม่ต่างจากประเทศอื่น ๆ เกินร้อยละ 5
- ทิศทางนโยบายต่อ BEVs ยังคงเดินหน้าและยึดโยงกับกรอบนโยบายในการประชุมคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติ (9 ธันวาคม พ.ศ. 2568) ไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม และการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศตามนโยบาย EV 3.0 และ EV 3.5 เป็นไปตามที่กำหนดไว้เดิม
- ไทยไม่เผชิญเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองอย่างรุนแรง (เช่น การบุกยึดสนามบิน การบุกยึดสถานที่ราชการที่สำคัญ)

ภายใต้ข้อสมมติข้างต้น สถานการณ์พัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบันทำให้ความท้าทายดังกล่าวมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยพัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะ Reciprocal tariff และสถานการณ์ความตึงเครียดทั่วโลกที่ทำให้โอกาสการเกิดสงครามเพิ่มขึ้นทำให้หลายฝ่ายเชื่อว่าเศรษฐกิจโลกจะชะลอตัวในอีก 1-2 ปีข้างหน้า และทำให้ความต้องการสินค้าและบริการปรับลดลง โดยเฉพาะสินค้ากึ่งถาวรอย่างรถยนต์ เรื่องดังกล่าวไม่เพียงแต่ซ้ำเติมสถานะเศรษฐกิจภายในประเทศที่ต่ำอย่างต่อเนื่อง แต่ยังทำให้แนวโน้มการส่งออกชะลอตัวลง

ในขณะที่กระแส FTA ในยุค Trump 2.0 โดยเฉพาะความพยายามลงนาม FTA ของสหภาพยุโรปกับประเทศต่าง ๆ กระแส FTA ดังกล่าวทำให้การแข่งขันรุนแรงขึ้น ในหลักการ การแข่งขันที่รุนแรงจากกระแส FTA สามารถเกิดขึ้นผ่านการลดภาษีนำเข้า และที่มีใช้ภาษี ผลที่ผ่านมาตรการมีใช้ภาษีเป็นความท้าทายสำคัญที่ภาครัฐจำเป็นต้องเตรียมรับมือเพราะแม้มูลเหตุแท้จริงของมาตรการที่มีใช้ภาษียังมีความหลากหลาย (เช่น กีดกันสินค้า รักษาสิ่งแวดล้อม) แต่ผลของมาตรการเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการค้า ที่หลายครั้งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนห่วงโซ่การผลิตที่แต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการต่าง ๆ มีความเข้าใจที่ไม่เท่ากัน และมีความสามารถในการรับมือแตกต่างกันได้ ในขณะที่มาตรการทางด้านภาษีนำเข้าเป็นสิ่งที่ตรงไปตรงมา และการผูกมัด (Commitments) ต่าง ๆ มักมีการหารือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องก่อนหน้าเสมอ ผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่มักจะตระหนักกับแรงกดดันที่เกิดขึ้น

นอกจากนั้นยานยนต์คล้ายกับสินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีแนวโน้มพึ่งพาชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มความปลอดภัยให้กับผู้โดยสาร พัฒนาการดังกล่าวมีอ้อมถึงเป็นยานยนต์แห่งอนาคต การพึ่งพาชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่เพิ่มขึ้นทำให้ห่วงโซ่อุปทานของการผลิตรถยนต์คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการเข้าแทรกแซงอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์อย่างเข้มข้นได้เช่นกัน หากพิจารณาสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศทั้ง 4 เหตุการณ์ที่กล่าวข้างต้น ผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs และ BEVs แตกต่างกันไป เพราะสถานการณ์ปัจจุบันที่ทั้ง ICEVs และ BEVs กำลังเผชิญต่างกันและห่วงโซ่อุปทานแตกต่างกัน

กรณี ICEVs

แนวโน้มสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศข้างต้นซ้ำเติมแนวโน้มความต้องการลดลงจากการเข้าสู่ตลาดของ BEVs ดังนั้นบริษัทรถยนต์เหล่านี้ที่ได้เริ่มยุบรวมฐานการผลิต (Production Consolidation) ที่กระจายไปในแต่ละภูมิภาค ให้เหลือเพียงไม่กี่ฐานคงเดินหน้า หรืออาจเร่งเร็วขึ้นกว่าเดิม

ฐานการผลิตเดิมที่มีประสิทธิภาพด้อยกว่าฐานอื่นๆ มีโอกาสถูกยุบและย้ายคำสั่งการผลิตไปยังฐานการผลิตอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า นอกจากนั้นโอกาสที่ฐานการผลิตจะส่งออก ICEVs ไปนอกภูมิภาคมีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผลกระทบต่อฐานการผลิตของไทยจึงไม่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันของไทยเทียบกับฐานการผลิตอื่นๆ ในเครือข่ายการผลิตทั่วโลก

ข้อมูลเบื้องต้นที่น่าเสนอในตารางที่ 5.1 และภาพที่ 5.3 ชี้ให้เห็นขบวนการยุบรวมฐานการผลิตที่เกิดขึ้นและความท้าทายที่ไทยกำลังเผชิญ ที่ผ่านมาการผลิต ICEVs ในประเทศผู้ผลิต ICEVs รายใหญ่ (สหรัฐฯ ญี่ปุ่น เยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ) หรือ Triad ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยหันไปผลิตในประเทศรายได้สูงอื่น ๆ เช่น เกาหลีใต้ สเปน สาธารณรัฐเช็ก เป็นต้น โดยในปี พ.ศ. 2567 สัดส่วนการผลิตรถยนต์ ICEVs ของ Triad เหลือเพียงร้อยละ 26.8 ในปี พ.ศ. 2567 จากที่เคยผลิตกว่าร้อยละ 80 ในช่วงทศวรรษ 1990 ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2560-2567 การผลิต ICEVs ในจีนและประเทศรายได้สูงอื่น ๆ มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาสำคัญรองจากจีน 4 อันดับแรก ได้แก่ อินเดีย บราซิล เม็กซิโก และไทย มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14.2 เป็น ร้อยละ 17.5

หากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของไทยในการผลิต ICEVs ไทยยังมีความเสี่ยงในการยุบรวมฐานการผลิต ส่วนแบ่งการผลิต ICEVs มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 เป็นต้นมา จากร้อยละ 2.4 เหลือร้อยละ 1.8 ในปี พ.ศ. 2567 (ตารางที่ 5.1) การลดลงดังกล่าวเป็นผลจากการหดตัวของความต้องการ ICEVs ภายในประเทศ

ปัจจัยทางด้านนโยบายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญเช่นกัน เพราะการลงทุนผลิต ICEVs เป็นการลงทุนระยะยาว สัญญาณทางด้านนโยบายเป็นหัวใจสำคัญ

ในกรณีของไทย รัฐบาลไทยตั้งแต่สมัย ฯพณฯ เศรษฐา ทวีสิน ได้พยายามปรับท่าทีให้เกิดความสมดุลขึ้นต่อ BEVs และประกาศเจตนารมณ์ชัดเจนว่าไทยยินดีที่จะเป็นฐานการผลิต ICEVs สุดท้ายของโลก หรือที่เรียกว่าเป็น Last Man Standing การปรับเปลี่ยนนโยบายส่งเสริมยานยนต์สมัยใหม่ในการประชุมคณะกรรมการนโยบาย

ยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติ หรือ EV บอร์ด เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2569 ที่สร้างสมดุลระหว่าง BEVs และยานยนต์ประเภทอื่น ๆ มากขึ้น (รัฐบาลไทย, 2568)

ทางด้านการส่งออก ไทยคาดว่าจะสามารถรักษาฐานการผลิตรถยนต์นั่งดีเซลที่มีขนาดมากกว่า 2,500 cc (HS 870333) และรถกระบะ 1 ตัน (HS 870421) ในขณะที่ฐานการผลิตรถยนต์นั่งเครื่องเบนซินขนาดเล็ก (1,000- 1,500 cc) (HS 870322) ไทยสูญเสียให้กับอินโดนีเซีย ความสำเร็จของการเป็น Last Man Standing ใน ICEVs ยังรวมไปถึงโอกาสที่เป็นฐานการผลิตและส่งออกรถยนต์ไฮบริดเช่นกัน วันนี้ไทยส่งออกรถยนต์ไฮบริดเพิ่มมากขึ้น (ภาพที่ 5.3)

ตารางที่ 5.1

สัดส่วนการผลิตรถยนต์ที่มีใช้ BEVs ของประเทศสำคัญระหว่างปี พ.ศ. 2560-2567

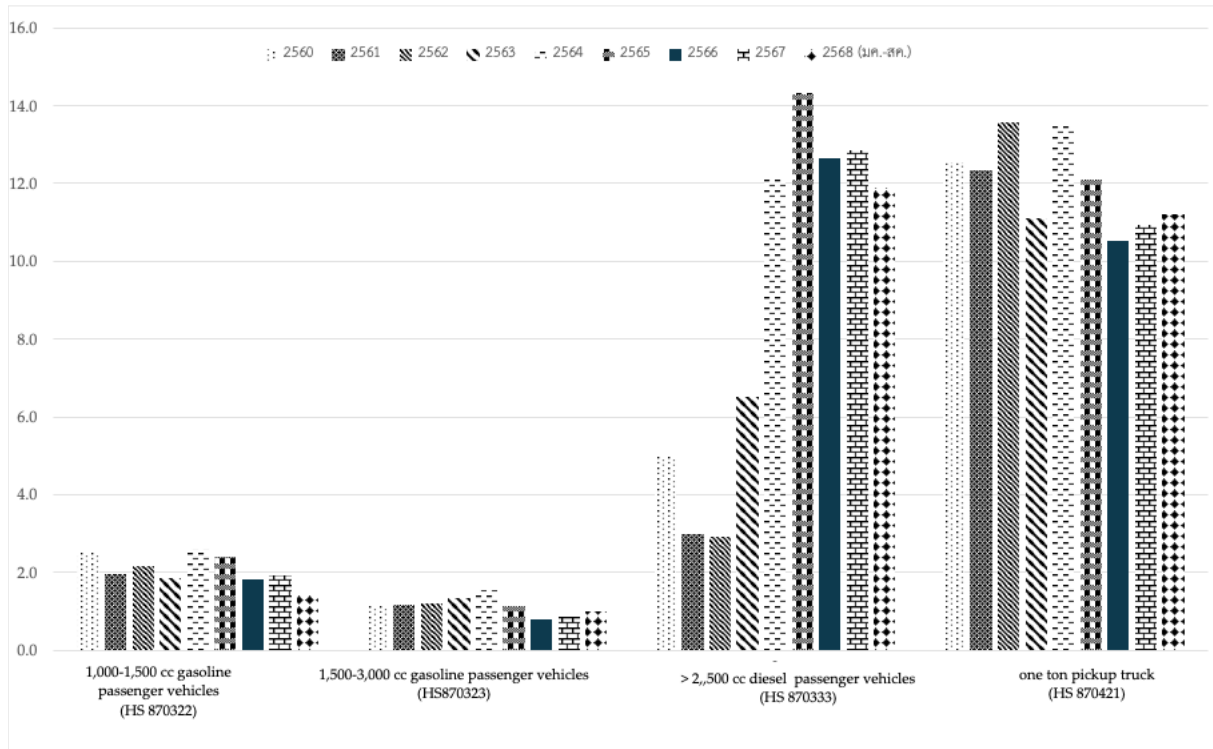
	ประเทศ Triad	ประเทศ รายได้สูงอื่น ๆ (Non-triad)	จีน	ประเทศกำลังพัฒนา สำคัญรองจากจีน 4 อันดับแรก	ไทย
2560	31.6	14.7	29.5	14.2	2.1
2561	31.0	14.7	28.0	15.0	2.3
2562	31.4	15.1	27.2	14.9	2.2
2563	29.5	14.9	31.8	13.2	1.9
2564	28.7	14.1	30.2	15.3	2.2
2565	28.7	14.7	27.8	17.1	2.4
2566	28.7	14.4	27.7	16.7	2.2
2567	26.8	14.6	28.5	17.5	1.8

หมายเหตุ: ยอดการผลิตรถยนต์ที่มีใช้ BEVs ประมาณการจากรายการการผลิตรถยนต์รวมทั้งด้วยการผลิต BEVs (ยอดขาย BEVs หักด้วยปริมาณการส่งออก)

ที่มา: ข้อมูลการผลิตรถยนต์จากฐานข้อมูล OICA ในขณะที่ยอดขาย BEVs จาก IEA และปริมาณการส่งออกจาก UNComtrade

ภาพที่ 5.3

ส่วนแบ่งตลาดโลกของรถยนต์ประเภทต่าง ๆ ของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2560-2568 (มค.-สค.)

ที่มา: นักวิจัยคำนวณจากข้อมูล UNComtrade

ผลกระทบดังกล่าวของ ICEVs ยังส่งต่อมาทุกตำแหน่งในห่วงโซ่อุปทาน ผู้ผลิตชิ้นส่วนต้นน้ำและกลางน้ำต่างได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันกับผู้ผลิต ICEVs แต่สถานการณ์ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่บั่นทอนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลกและความต้องการสินค้า รวมไปถึงรถยนต์ ทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่ามีแนวโน้มใช้รถยนต์เดิมนานขึ้น และเพิ่มความต้องการชิ้นส่วนทดแทน (ตลาด Aftermarket)

อย่างไรก็ตามการเรียกร้องให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนผลิตเพื่อป้อนโรงงานประกอบรถยนต์ หรือผู้ผลิตชิ้นส่วน OEM (Original Equipment Manufacturing) เข้าสู่ตลาด Aftermarket เป็นความท้าทายเพราะตลาดทั้งสองส่วนแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้ตลาด Aftermarket ของไทยมีมูลค่าประมาณ 120,000 - 140,000 ล้านบาท ประมาณร้อยละ 30 เป็น Original Equipment Suppliers (OES) ที่เป็นชิ้นส่วนเดียวกันกับที่ส่งให้โรงงานประกอบรถยนต์

การผลิตในตลาด OEM เป็นการผลิตปริมาณมาก และต่อเนื่องในรถยนต์บางรุ่น ดังนั้น หัวใจการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของ OEM คือ การลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผ่านการผลิตที่มากและต่อเนื่อง (Mass production) หรือ Economies of scale เป็นหัวใจ ในขณะที่ตลาด Aftermarket ผู้ผลิต

จำเป็นต้องเป็นการตอบโจทย์คำสั่งซื้อที่เล็กกว่ามาก และมีความหลากหลาย เช่น การตอบโจทย์รถยนต์ทุกรุ่น หลากหลายยี่ห้อ ที่ใช้ชิ้นส่วนนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง Economies of scope เป็นหัวใจสำคัญ¹⁵

Economies of scale และ scope ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมกันเสมอไป การมาทำ REM จึงเป็นเสมือน เริ่มธุรกิจใหม่ ที่ต้องการทั้งเงินทุนและ Knowhow ในการแข่งขัน นอกจากนั้น ในหลาย ๆ ครั้งเกี่ยวข้องกับ ข้อตกลงภายใต้สัญญา OEM (เช่น การแบ่งภาระต้นทุนแม่พิมพ์)

นอกจากนั้นการที่จีนมีบทบาทนำในตลาด Aftermarket ในสหรัฐฯ เป็นอีกปัจจัยบวกท่ามกลาง สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ เพราะสหรัฐฯ พึ่งพาชิ้นส่วนรถยนต์จากจีนเป็นจำนวนมาก ตลาด Aftermarket เหล่านี้มีผู้เล่นรายใหญ่ (International Trading Group) ที่เป็น distributor เช่น Autozone, NAPA (GPC), O'Reilly Auto Parts และ Carquest เป็นกลุ่มที่กำกับทิศทางการค้า แต่วันนี้กลุ่มเหล่านี้หันมา มอง ASEAN เพิ่มมากขึ้น (จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ)

ในขณะที่ผลกระทบของกระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0 ต่อห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs คาดว่าเป็นกระแส การรักษาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่การลดภาษีนำเข้าเพิ่มเติมภายใต้กระแส FTA ยังมีความไม่แน่นอนสูง และยากที่จะ คาดเดา ที่ผ่านมามีไทยชะลอการลดภาษีนำเข้าให้นานที่สุด การเปิดเสรีเพิ่มจะเกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่เป็น ดั้งนั้น สถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน การเปิดเสรีเพิ่มอาจเป็นไปได้ยาก ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างภาษีนำเข้าของ อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยในปัจจุบันนั้นล้าหลัง และทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบที่ไม่เป็นธรรมกับประเทศ ต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับโครงสร้างให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

กระแสทางการรักษาสิ่งแวดล้อมคาดว่าจะเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ

ลักษณะแรก เป็นกระแส Decarbonization เรื่องดังกล่าวเป็น Theme ที่สหภาพยุโรปผลักดันอย่าง ต่อเนื่อง Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลง อย่างไม่รู้ทิศทางแรงกดดันดังกล่าวต่ออุตสาหกรรมยานยนต์คาดว่าจะไม่ได้มาจากการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรป เพราะสหภาพยุโรปไม่ใช่ตลาดส่งออกสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ แต่แรงกดดันจากตลาดส่งออกสำคัญ อย่างออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เช่น Australia's New Vehicle Efficiency Standard หรือ New Zealand Clean Car Policy เป็นสิ่งที่ต้องเตรียมความพร้อมรับมือ

ลักษณะที่สอง คือ Circular Economy ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นผ่านกรอบ FTA ที่สหภาพยุโรปเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง Remanufacturing ที่ทั้งสหรัฐฯ และสหภาพยุโรปให้ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือใน การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และลดปัญหาการฝังกลบ ความต้องการสินค้าเหล่านี้มีแนวโน้มเพิ่มในช่วงที่ เศรษฐกิจชะลอตัว เรื่องดังกล่าวคาดว่าไทยจะสามารถใช้ประโยชน์ท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่าง ประเทศในปัจจุบันได้ เพราะชิ้นส่วน ICEVs บางรายการเท่านั้นที่ Remanufacturing คุ้มค่าทางธุรกิจ เช่น

¹⁵ หรือที่มักอ้างในกลุ่ม Aftermarket ว่าเป็น SKU (Stock Keeping Units) มีเวลาสั้น ยอดการผลิตที่เล็ก และต้องมีการจัดการ Stock ที่ดี

ชิ้นส่วนโลหะ เครื่องยนต์ ยางรถยนต์บางประเภท ชิ้นส่วนเหล่านี้มีผู้ประกอบการคนไทยจำนวนหนึ่งที่มีความสามารถในการแข่งขัน และส่งออก

นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของประเทศต่างๆ ดำเนินการเป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาททางการค้าและการลงทุนคาดว่าส่งผลทำให้ห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs สะดุด โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์บางรายการ อย่างไรก็ตามผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน ICEVs ของไทยน่าจะไม่มีจำกัดเพราะฐานการผลิต ICEVs ของไทยไม่อยู่ใน Segment ที่ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่ล้ำสมัย

กรณี BEVs

ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ทั้งจาก Reciprocal tariff และความไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ความต้องการ BEVs โดยรวมลดลง ไม่แตกต่างจากกรณี ICEVs ทั้งจากภาษีและความไม่แน่นอนที่มีผลทำให้ต้นทุนของสินค้าโดยรวมเพิ่มขึ้น

เนื่องจากจีนเป็นผู้ส่งออก BEVs รายใหญ่ของโลก และประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้บริโภครายใหญ่ของ BEVs มาตรการกีดกันเพิ่มเติมจากประเทศพัฒนาแล้วต่อ BEVs บนพื้นฐานของการค้าที่ไม่เป็นธรรม การอุดหนุนการส่งออกจากภาครัฐ และการทุ่มตลาดซ้ำเติมสถานการณ์ ดังนั้นการส่งออก BEVs ของจีนไปยังประเทศพัฒนาแล้วจึงคาดว่าจะลดลง และทำให้ผู้ผลิตจากจีนต้องหันมาระบาย BEVs มายังตลาดประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โอกาสที่ท่าส่งครมราคาคงที่เพิ่มขึ้นในไทยในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาคาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน BEVs ของไทยคาดว่าจะมีจำกัดเพราะที่ผ่านมา BEVs ยังไม่มีการผลิตภายในประเทศมากนัก โดย 9 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568 ไทยผลิต BEVs 41,183 คัน การผลิตส่วนใหญ่ยังคงเป็นการประกอบ CKD Kits การสร้างซัพพลายเชนภายในประเทศยังมีจำกัด จากการที่บริษัท BEVs จากจีนจำนวนมากเข้าร่วมโครงการ EV 3.0 และ EV 3.5 บริษัทเหล่านี้จำเป็นต้องผลิตเพื่อชดเชยการนำเข้าที่เข้ามา โดยคาดว่าจะผลิต 126,594 คัน และ 92,420 คันในปี พ.ศ. 2568 และ พ.ศ. 2569¹⁶ ด้วยขนาดตลาดภายในประเทศของไทยที่เล็ก BEVs ต้องส่งออก

แม้ EV 3.0 และ EV 3.5 มีการกำหนดการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ แต่สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่กำลังเกิดขึ้นคาดว่าจะการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศตามโครงการ EV 3.0 และ EV 3.5 นั้นไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการอุดหนุนการผลิตและส่งออก และเป็นเหตุให้โดนภาษี AD CVD จากสหภาพยุโรป สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นต้องการให้ชิ้นส่วนภายในประเทศต้องทำโดยซัพพลายเออร์ไทย เรื่องดังกล่าวจึงเป็นโอกาสของไทยท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

¹⁶ ประเมินการณ์จากข้อมูล BEVs ที่เข้าร่วมโครงการ EV3.0 และ 3.5 (8 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2568)

กระแสสิ่งแวดล้อมจากกระแส FTA ใน Trump 2.0 ต่อห่วงโซ่ BEVs มีจำกัด เพราะตัว BEVs เองมีคุณลักษณะที่รักษาสิ่งแวดล้อม แม้ว่าประโยชน์สุทธิต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับ Carbon Intensity ในการผลิตกระแสไฟฟ้าของประเทศ และการจัดการ BEVs ที่หมดสภาพ

ในขณะที่ปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์บางรายการ และการเข้าถึงแร่หายากซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลิตแบตเตอรี่สำหรับ BEVs ส่งผลต่อห่วงโซ่อุปทานของ BEVs มากกว่าเมื่อเทียบกับ ICEVs

5.2 กลุ่มอิเล็กทรอนิกส์

5.2.1 ห่วงโซ่อุปทาน

ภาพที่ 5.4 นำเสนอห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาโดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และนำมาดัดแปลงในการศึกษานี้¹⁷ ส่วนต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทานเริ่มจากซิลิคอนที่เป็นสารตั้งต้นของเซมิคอนดักเตอร์ การออกแบบ และการทำ Wafer Fabrication เพื่อผลิตเป็นเซมิคอนดักเตอร์พื้นฐานต่าง ๆ (มักเรียกรวมว่าเป็น Front-end ของเซมิคอนดักเตอร์) เช่นเดียวกันทองแดงที่เป็นสารตั้งต้นของการออกแบบและผลิต Printed Circuit Board (PCB)

ส่วนกลางน้ำของห่วงโซ่อุปทานเป็นการประกอบเซมิคอนดักเตอร์พื้นฐานเหล่านี้และทดสอบเพื่อสร้างชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่นำไปใช้งานต่อ เช่น Microprocessor sensor กิจกรรมการประกอบและทดสอบอ้างโดยรวมว่าเป็น Back-end ของเซมิคอนดักเตอร์ การดำเนินการอาจทำกันภายในบริษัท (Full integrated) หรือบางครั้งให้มือปืนรับจ้างเป็นผู้ดำเนินการ หรือที่เรียกว่าเป็น Outsourced Assembly and Test (OSAT) เช่นเดียวกัน PCB ที่ถูกออกแบบและพัฒนาขึ้นจะนำมาประกอบเข้ากับชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการในส่วนปลายน้ำ

ส่วนปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทานเป็นการนำชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ไปใช้ร่วมกับชิ้นส่วนอื่น ๆ เพื่อให้สินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่จำหน่ายภายในประเทศและส่งออก หลายผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องมีบริการหลังการขาย ส่วนท้ายของห่วงโซ่อุปทาน คือ ขยะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Waste Electrical and Electronic Equipment: หรือ WEEE) ที่วันนี้หลายฝ่ายในโลกพยายามผลักดันให้ผู้ผลิตมีบทบาทในการเก็บคืน (Extended Producer Responsibility หรือ EPR)

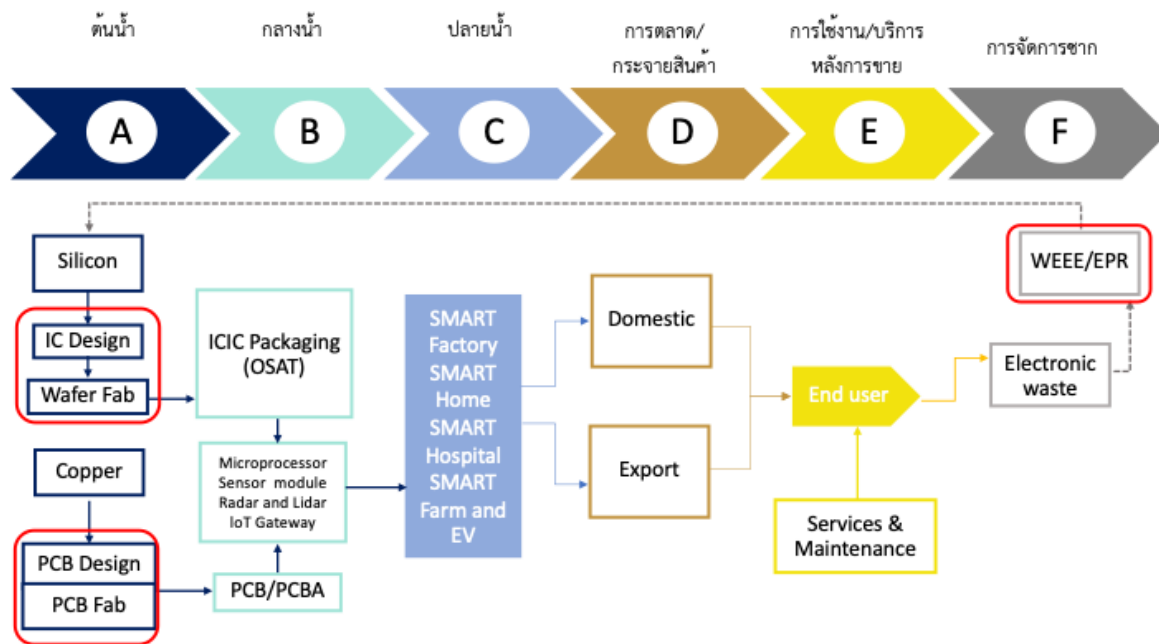
ไทยมีการผลิตในทุกส่วนในห่วงโซ่อุปทานทั้งหมด โดยแต่ละส่วนของห่วงโซ่อุปทานมีความแข็งแกร่งที่แตกต่างกัน วันนี้ในส่วนต้นน้ำ ไทยมีผู้ประกอบการน้อยกว่าเมื่อเทียบกับส่วนกลางน้ำและปลายน้ำ การออกแบบ

¹⁷ งานศึกษาแต่ละงานอาจมีการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่แตกต่างกัน เช่น Jongwanich (forthcoming) จัดกลุ่มให้เซมิคอนดักเตอร์ทั้ง Back และ Front ends อยู่ด้วยกันเป็นส่วนต้นน้ำของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และวาง PCB ทั้งหมด (การออกแบบ การทำ Fab และการประกอบไปอยู่ในส่วนกลางน้ำ)

Chip มีผู้เล่นไม่กี่ราย แต่จุดเด่นในส่วนนี้ คือ มีผู้ประกอบการคนไทยแท้ ๆ (Indigenous firm) อย่าง Silicon Craft (มหาชน) เป็นผู้ประกอบรายสำคัญ และ ผู้เล่นรายอื่น ๆ เช่น Design Gateway ที่เป็นบริษัทร่วมทุนไทยและญี่ปุ่น

ในขณะที่ส่วนกลางน้ำ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติ ในส่วนการประกอบและทดสอบ เซมิคอนดักเตอร์มีทั้งที่เป็นลักษณะการทำเองครบวงจร เช่น Infineon Hana Semiconductor ในขณะที่บางรายเป็นผู้รับจ้างเพื่อประกอบและทดสอบ หรือ OSAT (Outsourced Semiconductor Assembly and Test) อาทิ UTAC Rohm Integrated นอกจากนี้ไทยยังเป็นฐานการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น Power Supplies, Sensors, RFID (Radio Frequency- Identification) ตัวรับส่งสัญญาณ เป็นต้น รวมไปถึงการประกอบ PCB ต่าง ๆ ในขณะที่ไทยเป็นฐานการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า (เครื่องปรับอากาศ เครื่องพิมพ์) และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 5.4
ห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา: ดัดแปลงจากแผนภูมิพัฒนาโดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

พัฒนาการสำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา คือ ไทยมีบทบาทเพิ่มขึ้นในส่วนต้นน้ำมากขึ้น เช่น โครงการ FT1 การร่วมทุนระหว่าง Hana Semiconductors และบริษัทในเครือ ปตท. การย้ายฐานของกลุ่มบริษัท PCB Fabrication ของไต้หวันกว่า 50 บริษัทมายังไทย โดยคาดว่าจะการผลิตเริ่มในปี พ.ศ. 2569 และ

สามารถสร้างรายได้การส่งออก 7-15 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จาก 1.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (จุฬาทิพย์, 2568) และการขยายการลงทุนของ Lumentum ที่ต้องการทำการผลิต Photonic Chip เต็มรูปแบบในไทย (Thailand Now, 2025; Akana, 2025) นอกจากนั้นหลายบริษัทในส่วนกลางน้ำได้มีการขยายกำลังการผลิต (ตารางที่ 5.2) จากการสัมภาษณ์แนวโน้มข้างต้นยังคงเดินทางท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

ตารางที่ 5.2

พัฒนาการสำคัญในห่วงโซ่อุปทานกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์

โครงการ	มูลค่า (พันล้านบาท)
FT1 การร่วมทุนระหว่าง Hana Microelectronics และกลุ่ม ปตท., ผลิต silicon carbide wafers ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6 และ 8 นิ้ว สำหรับ power semiconductors (Akama, 2024a)	11.5
Hon Hai Precision Industry (หรือรู้จักกันทั่วไปว่า Foxconn) ผลิตเครื่องจักรในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ (Phoonphongphiphat, 2024),	10.7
Infineon ตั้งโรงงาน power module fab ในปี พ.ศ. 2569 (Akama, 2025a)	n.a.
95 ผู้ผลิต PCB ย้ายฐานมาที่ไทย (BOI, 2024)	162
Delta Electrics ขยายฐานการผลิตต่อเนื่องในไทย (M&B, 2024; Wiriyapong, 2025)	17.5 (ต่อปี)
การจัดตั้ง 7 data centres (The Nation, 2024)	273
Sony ขยายโรงงานประกอบและทดสอบ image sensors (Akama, 2024b)	2.3
Lumentum ขยายการผลิต Photonic Chip ในไทย (Akama, 2025b)	2.3

หมายเหตุ: ใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ 1 ดอลลาร์ สรอ. เท่ากับ 35 บาท

ที่มา: ดัดแปลงจากจุฬาทิพย์ (2568)

5.2.2 ความท้าทายของอุตสาหกรรม

ไทยเชื่อมโยงใน GVC ของบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติในส่วนที่เป็นฐานประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ (Assembly base) ดังที่นำเสนอในบทที่ 4 ขอบเขตการประกอบกว้างครอบคลุมตั้งแต่ฐานประกอบและทดสอบเซมิคอนดักเตอร์ (Back-end) การประกอบเป็นชิ้นส่วนให้เป็นชิ้นส่วนที่เป็น Module เพื่อนำไปประกอบต่อตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มชิ้นส่วน Module เช่น Sensor ตัวรับส่งสัญญาณ RFID IC อื่นๆ และ PCBA ไป

จนถึงการใช้ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูปอย่างเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์สำนักงาน (เช่น ฮาร์ดิสก์ เครื่องพิมพ์)

ตำแหน่งในห่วงโซ่อุปทานในที่นี้เป็นฐานประกอบทำให้หลายฝ่ายกังวลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องดังกล่าวถูกกำกับโดยมายาคติเรื่องโรงงานศูนย์เหรียญ และการสวมสิทธิ์ และความกังวลกับกระแสเทคโนโลยีพลิกผัน ในความเป็นจริง ฐานประกอบมีความหลากหลาย ไม่ใช่แค่การใช้แรงงานไร้ฝีมือประกอบชิ้นส่วนเหล่านี้เท่านั้น แต่ยังมีอาจหมายถึงการประกอบชิ้นสูงที่ใช้แรงงานทักษะและอุปกรณ์ที่ทันสมัย

ระดับค่าแรงของไทยในปัจจุบันและปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่พบเห็นในวงกว้าง ชี้ให้เห็นว่า ไทยไม่ใช่แค่ฐานประกอบง่าย ๆ อีกต่อไป แต่การเป็นฐานประกอบในสินค้าที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การยกระดับการผลิตจึงไม่เกิดขึ้นในลักษณะหันไปผลิตสินค้าใหม่ แต่ยังเป็นสินค้าเดิมที่มีมูลค่าต่อหน่วยที่เพิ่มขึ้น แต่สินค้าอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและทำให้ราคามีแนวโน้มปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง เรื่องเหล่านี้จึงทำให้นักวิเคราะห์การเงินทั่วไปไม่สามารถตระหนักถึงการยกระดับที่เกิดขึ้นได้จากข้อมูลในระดับมหภาค จุดเด่นของไทยในการเป็นฐานประกอบ คือ การเป็นฐานประกอบที่เชื่อถือได้ (Trust) ที่รักษาความลับทางธุรกิจ เรื่องดังกล่าวสำคัญในสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจพยายามแข่งขันเพื่อก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในทางธุรกิจ

วันนี้การรักษาและ/หรือเพิ่มบทบาทในห่วงโซ่อุปทานกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมไม่ก็อุตสาหกรรมที่คาดว่าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI และการผนวก AI เหล่านี้เข้าไปในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมไปถึงยุทธศาสตร์ทำให้ความต้องการอิเล็กทรอนิกส์ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยให้การส่งออกของไทยขยายตัวต่อเนื่องและประคองอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ความท้าทายที่สำคัญเพื่อการรักษาและ/หรือเพิ่มบทบาทในห่วงโซ่อุปทานกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์มี คือ การสร้างความเชื่อมโยงแต่ละห่วงโซ่อุปทานเข้าหากัน เพราะที่ผ่านมาแม้ไทยมีบทบาทอยู่ทุกส่วนในห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในแต่ละตำแหน่งไม่มีความเชื่อมโยงกัน ส่งออกผลผลิตจากกลางน้ำของห่วงโซ่อุปทาน ในขณะที่นำเข้าสินค้ากลางน้ำที่ใช้ในการผลิตส่วนปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทานจากต่างประเทศ

เรื่องดังกล่าวเป็นผลจากโครงสร้างภาษีนำเข้าที่เป็นชั้นบันไดที่กระตุ้นให้ผู้ผลิตมุ่งไปผลิตแต่สินค้าในส่วนปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทานเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ ในขณะที่ผู้ผลิตที่ต้องการส่งออกจึงต้องพึ่งพาชิ้นส่วนจากต่างประเทศ และใช้มาตรการคืน/ยกเว้นภาษีนำเข้าต่าง ๆ (เช่น การยกเว้นภาษีนำเข้าตามกรอบ BOI มาตรา 29 ของ พรบ. ศุลกากร พ.ศ. 2560 คลังสินค้าทัณฑ์บน เป็นต้น) เพื่อลดภาระภาษีนำเข้าที่อาจมี

แม้โครงการผลิตอิเล็กทรอนิกส์แบ่งงานกันทำในระดับชิ้นงาน (Task specialization) ชิ้นงานเหล่านี้เข้าและออกประเทศต่าง ๆ หลายครั้งจนกว่าจะเป็นสินค้าสำเร็จรูป ดังนั้นชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศหนึ่ง ๆ มักพึ่งพาชิ้นงานจากประเทศอื่น ๆ และผลผลิตที่ทำขึ้นมักนำไปใช้ประกอบกับชิ้นส่วนอื่น ๆ ในประเทศอื่น ๆ การเชื่อมโยงสามารถเกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง คงเป็นเรื่องยากที่ประเทศหนึ่งจะทำทุก ๆ ชิ้นงานในประเทศ

ตำแหน่งของการเชื่อมโยงหนึ่งที่เป็นประเด็นถกเถียงมานานในสังคมไทย คือ การเชื่อมโยงย้อนหลัง (Backward Linkage) ไปจนถึงต้นน้ำ คือ Front-end Semiconductor โดยเฉพาะการมี Wafer Fabrication ในประเทศจะมีส่วนช่วยให้โอกาสที่ไทยจะหันไปผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่สลับซับซ้อนได้ดีขึ้น¹⁸ และยังสร้างประโยชน์ในวงกว้างหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะระบบนิเวศทางด้านนวัตกรรม (Innovation Eco-system) ที่ให้แรงจูงใจสายงานทางด้านวิทยาศาสตร์ (วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ ช่างเทคนิค) เกิดการพัฒนาระบบทดสอบภายในประเทศ ชี้นำทิศทางการวิจัยที่เอื้อทั้งระบบการศึกษาและเศรษฐกิจของประเทศพร้อม ๆ กัน

เรื่องดังกล่าวเป็นประเด็นถกเถียงเพราะไทยเคยพยายามผลักดันให้เกิดโครงการดังกล่าวในช่วงทศวรรษ 1990 แม้โครงการดังกล่าวล้มเหลวจากหลาย ๆ เหตุผล (เช่น วิกฤตต้มยำกุ้ง ปัญหาคอร์รัปชัน) (Jongwanich and Kohpaiboon, forthcoming) แต่มีบริษัทข้ามชาติจำนวนมากให้ความสนใจ (WSJ, 1997; Sherer, 1997a & 1997b; Wong-Anan, 1997; Wilson, 2006) นอกจากนั้นการลงทุนใน Wafer Fabrication ใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และความสำเร็จ-ไม่สำเร็จของโครงการเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยไม่ใช่แค่ตัวโครงการเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ โดยเฉพาะกำลังคน และความต่อเนื่องของนโยบาย การสร้าง Wafer Fabrication ส่วนใหญ่ภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น การให้เงินอุดหนุนการลงทุน (Bown, and Wang, 2024; Goldberg et al. 2024) ในขณะที่หลายประเทศรวมทั้งไทยกำลังเผชิญความท้าทายทางด้านหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้นจากการรับมือวิกฤต COVID-19 ที่ผ่านมา ดังนั้นการสร้างการเชื่อมโยงดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งความท้าทาย

5.2.3 ผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

ตั้งในกรณีของอุตสาหกรรมยานยนต์ การประเมินผลกระทบของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่ออุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ จำเป็นต้องกำหนดข้อสมมติที่ประกอบด้วย

- ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในระยะสั้น (1-2 ปีข้างหน้า) ยังไม่ลามไปสู่การใช้กำลังทางทหารในวงกว้าง ดังนั้นเศรษฐกิจโลกยังคงขยายตัวต่อเนื่อง แม้อัตราการขยายตัวอาจปรับเปลี่ยนขึ้นลงบ้างก็ตาม
- ไทยไม่เป็นคู่ขัดแย้งโดยตรงกับสหรัฐฯ และเผชิญ Reciprocal Tariff ไม่ต่างจากประเทศอื่น ๆ เกินร้อยละ 5

¹⁸ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

- ทิศทางนโยบายของรัฐบาลต่ออุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์สอดคล้องกับ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การ พัฒนาอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูงแห่งชาติฉบับแรก และมีการเดินหน้า อย่างอย่างชัดเจน
- ไทยสามารถจัดการกับระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม (น้ำ และไฟฟ้า) เพราะกิจกรรม ที่จะเกิดการย้ายฐานการผลิตท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติ ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ต้องการระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะปริมาณน้ำที่เพียงพอ (เช่น กรณี FT1 ที่ต้องการน้ำมากถึง 5,000 ลบ.ม. ต่อวัน) และกระแสไฟฟ้าที่เพียงพอและมี เสถียรภาพ
- ไทยไม่เผชิญเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองอย่างรุนแรง (เช่น การบุกยึดสนามบิน การบุกยึด สถานการณ์ราชการที่สำคัญ)

ภายใต้ข้อสมมติข้างต้น สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่มีผลโดยตรงต่อห่วงโซ่อุปทานของกลุ่ม อิเล็กทรอนิกส์ คือ การเข้าแทรกแซงอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์อย่างเซมิคอนดักเตอร์ ในขณะที่พัฒนาการทางด้าน ภูมิรัฐศาสตร์อื่น ๆ ทั้ง Reciprocal tariff และสถานการณ์ความตึงเครียดทั่วโลกที่ทำให้เศรษฐกิจโลกชะลอตัวใน อีก 1-2 ปีข้างหน้า แต่ผลกระทบต่อความต้องการสินค้าคงจำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ อิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่กลุ่มต้นน้ำและกลางน้ำคาดว่าจะขยายตัวต่อเนื่องตามกระแส AI

การเข้าแทรกแซงอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์อย่างเซมิคอนดักเตอร์มีผลโดยตรงต่อห่วงโซ่อุปทานของกลุ่ม อิเล็กทรอนิกส์ เกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ

1. ประเทศพัฒนาแล้วจำนวนมากทุ่มเทงบประมาณเพื่อต้องการเป็นผู้นำในเซมิคอนดักเตอร์ที่ล้ำสมัย และพยายามดำเนินนโยบายต่าง ๆ รวมถึงการให้เงินอุดหนุนโดยตรงเพื่อให้บริษัทชั้นนำในโลกเข้าไปตั้งโรงงาน (เช่น US Chip Act) หรือการสร้างรัฐวิสาหกิจ อย่างโครงการ Rapidus ของญี่ปุ่น หรือการเข้าถือหุ้นบริษัท Intel ของรัฐบาลสหรัฐฯ

2. ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ได้ร่วมมือกับประเทศพันธมิตรปิดกั้นไม่ให้ผู้ประกอบการจีนเข้าถึงทั้ง เซมิคอนดักเตอร์ล้ำสมัย และอุปกรณ์ เครื่องจักร สารเคมีที่จำเป็นที่วันนี้ผูกขาดอยู่กับประเทศเพียงไม่กี่ประเทศ เช่น เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น ไต้หวัน (Jongwanich and Kohpaiboon, 2025) ในขณะที่จีนพยายามตอบโต้ด้วย มาตรการต่าง ๆ เช่น การห้ามการส่งแร่หายาก การห้าม Nexperia ส่งออกที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตยานยนต์ใน สหภาพยุโรป (Davidson, 2025; Carroll, 2025) ในขณะเดียวกันจีนพยายามลดการพึ่งพาทางด้านเทคโนโลยี จากสหรัฐฯ และพันธมิตรและทำให้ห่วงโซ่อุปทานในส่วนต้นและกลางน้ำพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด (Desmarais, 2026; Tabeta and Wakasugi, 2026)

3. รัฐบาลได้หันพยายามเก็บเซมิคอนดักเตอร์ที่ล้ำสมัย (ขนาดเล็กๆ) ให้อยู่ในไต้หวันตามกรอบแนวคิด Silicon Shield เพื่อป้องกันการบุกรุกของจีน เรื่องดังกล่าวเดินคู่ขนานกับการขยายกำลังการผลิตในสหรัฐฯ (Mendelson, 2026; Hille, 2026)

สถานการณ์เหล่านี้ทำให้บริษัทข้ามชาติในกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนห่วงโซ่อุปทานของตนเองเพื่อให้ห่วงโซ่อุปทานของตนเองรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ดีขึ้น (Supply Chain Resilience) อย่างไรก็ตามห่วงโซ่อุปทานอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะในส่วนของ Semiconductor รวมไปถึงอุตสาหกรรมสนับสนุน (เครื่องจักร สารเคมี และชิ้นส่วนต่างๆ) เป็นห่วงโซ่อุปทานที่ปิด ไม่เปิดรับผู้ประกอบการรายใหม่มากนัก เนื่องจากการลงทุนใน Semiconductor ใช้เงินลงทุนมหาศาลและเป็นการลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ Front-end เมื่อบริษัทเข้าร่วมในห่วงโซ่อุปทานแล้วก็ยากที่จะออก และเป็นเรื่องยากที่ผู้เล่นรายใหม่จะเข้าสู่ตลาดหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ นอกจากนี้ความผิดพลาดเล็กน้อยในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในห่วงโซ่อุปทาน อาจสร้างความเสียหายกับห่วงโซ่อุปทานอย่างมหาศาล ดังนั้นการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่อุปทานอิเล็กทรอนิกส์ต่อสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศจึงเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ Front-end Semiconductor

Jongwanich and Kohpaiboon (2025) ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนห่วงโซ่อุปทานของบริษัทข้ามชาติใน Semiconductor ที่ออกไปลงทุนโดยตรงในประเทศอื่น ๆ ที่มีใช้เงิน¹⁹ สถานการณ์ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ทำให้การลดการพึ่งพาฐานการผลิตในจีนเกิดขึ้นอย่างระมัดระวัง บริษัทจำนวนมากไม่พร้อมที่ออกไปลงทุนประเทศใดก็ได้ แต่เลือกประเทศที่มีความคุ้นเคย เช่น เป็นฐานการผลิตเดิม ดังนั้นการลงทุนใหม่จึงเป็นการขยายฐานและ/หรือ เป็นฐานการผลิตในกิจกรรมอื่นๆ อยู่แล้ว การลงทุนใหม่จึงเป็นการขยายประเภทกิจการ

จุดสนใจของประเทศมหาอำนาจในเซมิคอนดักเตอร์เหล่านี้อยู่ที่ส่วนประมวลผล (Logic) และส่วนความจำ (Memory) ที่ใช้เม็ดเงินลงทุนมหาศาล ดังกรณีของ TSMC ที่มีแผนการลงทุนเพิ่มสำหรับ AI Chips ใช้เงินมากถึง 150 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือ 5.3 ล้านล้านบาท (Hille, 2026) แต่ด้วยทรัพยากรที่จำกัด โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านกำลังคนที่เป็นปัญหาใหญ่ที่บริษัทเหล่านี้กำลังเผชิญ จึงมีความเป็นไปได้ที่ประเทศเหล่านี้ย้ายฐานการผลิตเซมิคอนดักเตอร์อื่น ๆ ไปดำเนินการในต่างประเทศ

เรื่องดังกล่าวจึงอธิบายปรากฏการณ์การม่อถ่ายกิจกรรมในส่วน Wafer Fabrication ไปยังประเทศต่าง ๆ เรื่องดังกล่าวเป็นโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศสำหรับประเทศขนาดเล็กอย่างไทย

อย่างไรก็ตามการผลิตเซมิคอนดักเตอร์อื่น ๆ ก็ใช้เงินลงทุนสูงเช่นกัน แม้ไม่มากเหมือนกรณี Logic และ Memory ก็ตาม ดังนั้นการเสนอตัวให้เป็นที่มาท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศจำเป็นต้องมี

¹⁹ มีบางบริษัทที่สวนกระแสลงทุนในจีนเพิ่มขึ้น เช่น กรณี Micron (Strumpf and Liang, 2023)

ยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน คำนึงถึงโอกาสการสร้างเชื่อมโยงภายในประเทศ และการขับเคลื่อนจำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง

ส่วนอื่นๆ ของกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์เช่นกัน บริษัทข้ามชาติเริ่มขยับห่วงโซ่อุปทานเช่นกัน ท่ามกลางความไม่แน่นอนที่สูงที่มาจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ การปรับห่วงโซ่อุปทานคาดว่าจะเป็นการผ่องถ่ายกำลังการผลิตระหว่างฐานการผลิตเดิมมากกว่าการออกไปลงทุนใหม่

ทิศทางการลงทุนที่เกิดขึ้นขณะนี้สอดคล้องกับพัฒนาการในไทย ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับประโยชน์จาก China plus one ทั้งโครงการร่วมทุนระหว่าง Hana Semiconductors และบริษัทในเครือ ปตท. จัดตั้งบริษัท FT1 เพื่อทำ Front-end Wafer Fabrication ที่จังหวัดลำพูนแม้วันนี้จะชะลออันเนื่องจากหลายปัจจัย การขยายกำลังการผลิตในส่วน Back-end ของ Infineon Technologies การลงทุนของ Lumentum เพื่อผลิต Photonic Chip การเดินทางขยายลงทุนของ Delta ที่ทำให้ไทยเป็นฐานการผลิตที่ใหญ่ที่สุดนอกไต้หวันและการเตรียมรองรับคำสั่งซื้อของ Chip ที่ล้ำสมัย และการย้ายฐานในส่วนของ PCB Fabrication ของไต้หวันมายังไทย

วันนี้นโยบายภาครัฐส่งสัญญาณตอบรับกับกระแสดังกล่าว (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูงแห่งชาติฉบับแรกที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ที่มีเป้าหมายสุดท้ายเพื่อผลิต Made-in-Thailand Chip ที่มีเป้าหมายการผลิตใน 5 กลุ่ม Power, Sensor, Photonics, Analog และ Discrete และเชื่อมโยงไปยังยานยนต์ไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์อัจฉริยะอื่น ๆ (Techsauce, 2026) Made-in-Thailand Chip สอดคล้องกับกลุ่มสินค้ากลางน้ำในห่วงโซ่อุปทานที่ไทยส่งออกเพิ่มขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ นอกจากนี้ไทยยังอาจจริงจังทางด้านกำลังคนเพื่อรองรับการขยายตัว (Jongwanich and Kohpaiboon, forthcoming) เรื่องดังกล่าวแม้ยังมีความไม่แน่นอนสูง แต่เป็นโอกาสที่กำลังเกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1 ข้อสรุป

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศรอบใหม่ที่เริ่มขึ้นตั้งแต่ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน เป็นต้นมา ได้ทวีความรุนแรง ผันผวนและซับซ้อนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภายหลังการกลับเข้าสู่ตำแหน่งของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา D. Trump ที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางการค้าที่เกิดกับเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก เรื่องดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีทางเศรษฐกิจทั่วโลก

ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ เพราะไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนเป็นประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับไทยทั้งสิ้นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม อาทิ ความขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจอย่างจีนและสหรัฐอเมริกาส่งผลให้โครงข่ายการผลิตเดิมของบริษัทข้ามชาติที่มีมาก่อนหน้าอาจต้องปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสม และลดความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ ที่มหาอำนาจทั้งสองอาจมีได้ในอนาคต

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ คือ วิเคราะห์และระบุปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทยในปัจจุบัน วิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิต และห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการผลิตสำคัญของไทยโดยการประเมินความเสี่ยงและโอกาสที่เกิดขึ้นในแต่ละภาคส่วน โดยพิจารณาถึงความสามารถในการแข่งขัน การลงทุน การจ้างงาน และการปรับตัวของอุตสาหกรรมของไทย และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการความเสี่ยงและมาตรการที่จำเป็น เพื่อการวางแผนรับมือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม รวมถึงเพื่อเสริมสร้างความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทาน และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมผลิตไทย

ผลการศึกษาบทที่ 3 วิเคราะห์ 4 สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศใหญ่และนัยต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิตของไทย โดย 4 สถานการณ์สำคัญได้แก่

- US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศต่าง ๆ
- กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0
- สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค
- นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์

แต่ละเรื่องมีประเด็นที่สำคัญที่แตกต่างกัน และมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญที่แตกต่างกันดังสรุปได้ในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ: ผลกระทบ และประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ

สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	ผลกระทบในภาพรวม	ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ
US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> ผลกระทบต่อกำลังซื้อของซูเปอร์โกลบอลในสหรัฐฯ ความไม่แน่นอนของอัตราภาษีสูงในลักษณะที่ปรับเปลี่ยนขึ้น/ลดลงได้ภายในระยะเวลาอันสั้นตามพัฒนาการด้านการเมืองระหว่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ผลของ Reciprocal Tariff ทำให้การย้ายฐานเกิดขึ้นจากจีนไปยังประเทศอื่น ๆ เดิมหน้าต่อเมือง แต่การย้ายฐานระหว่างประเทศอื่น ๆ คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างจำกัด การนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ กับปัญหา Trade Diversion ทางด้านนำเข้า
กระแส FTA ภายใต้อำนาจ Trump 2.0	<ul style="list-style-type: none"> ข้อเรียกร้องในการลงนาม FTA จะเพิ่มขึ้น กฎกติกาจากสหภาพยุโรปมีบทบาทสำคัญต่อการค้าโลกที่รวมสหรัฐฯ (World minus US) โดยเฉพาะมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> โจทย์การเปิดเสรีของไทยไม่ใช่เปิดหรือไม่เปิด แต่เป็นการเปิดเพิ่มภายหลังที่เปิดให้กับสหรัฐฯ ไปแล้วเป็นอย่างไร จุดยืนการเจรจา FTA สำหรับไทยต้องรักษาสมดุลระหว่างการเปิดตลาดใหม่ และการใช้ FTA เพื่อป้องกันการใช้มาตรการฝ่ายเดียว
สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค	<ul style="list-style-type: none"> ความไม่แน่นอนที่สูงขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนนับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะลดการลงทุนของบริษัทข้ามชาติต่าง ๆ อันเนื่องมาจากทุกฝ่ายคาดว่าเศรษฐกิจโลกจะหดตัว 	<ul style="list-style-type: none"> การย้ายฐานของบริษัทข้ามชาติเหล่านี้คงดำเนินต่อไปเพื่อลดการพึ่งพาฐานการผลิตจากจีน แม้สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ตึงเครียดขึ้น แต่จะเป็นไปอย่างระมัดระวัง ประเด็นความมั่นคงทางอาหาร ยา และสินค้าอุปโภคบริโภคพื้นฐานเป็นประเด็น

สถานการณ์ผู้มีรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	ผลกระทบในภาพรวม	ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ
นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ และหรือทางทหารพยายามดึง Advanced Chip กลับประเทศ 	<p>ใหญ่ที่ต้องนำมาพิจารณาถ่วงน้ำหนักในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน</p> <ul style="list-style-type: none"> ภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัด โดยเฉพาะเฉพาะกำลังคน ประเทศเหล่านี้จำเป็นต้องย้ายการผลิต Legacy Chip ไปยังประเทศอื่น ๆ Legacy Chip ต่าง ๆ มีความหลากหลายประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับ Niches ที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ การเตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะน้ำ และไฟฟ้าเป็นหัวใจ เสถียรภาพทางนโยบายเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดโอกาสการมีส่วนร่วมในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์

ที่มา: ประมวลโดยนักวิจัย

บทที่ 4 วิเคราะห์สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมของไทย ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวันนี้เศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญความท้าทายที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจโตต่ำ กำลังซื้อในประเทศน้อย และถูกซ้ำเติมด้วยเงินบาทแข็งค่า สาขาการผลิตอุตสาหกรรมจำนวนมากมีอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ต่ำ และต่ำกว่าในช่วงวิกฤต COVID-19 ในขณะที่แรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เหลืออยู่ คือ การส่งออกที่ยังคงไปได้ดีในระดับที่น่าพอใจ โดยส่วนแบ่งตลาดโลกของไทยทั้งสินค้าโดยรวม และสินค้าอุตสาหกรรมหลายสินค้ามีความสามารถในการแข่งขันเป็นที่น่าพอใจ

ไทยอยู่ในตำแหน่งเป็นฐานประกอบสินค้าอุตสาหกรรมในห่วงโซ่การผลิตของโลก เช่นเดียวกับกับจีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดีย ดังนั้นการที่สหรัฐฯ ลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากจีนลง ประเทศที่อยู่ในตำแหน่งเดียวกันบน GVC โลกอย่างไทย เวียดนาม อินโดนีเซีย และอินเดียจึงมีแนวโน้มได้ประโยชน์ในการเข้าตลาดสหรัฐฯ ในขณะที่ปัญหาการสมมติสินค้าจากจีนผ่านไทยไปยังสหรัฐฯ คาดว่าเกิดขึ้นกับสินค้าบางรายการ ไม่ใช่เกิดในวงกว้างอย่างที่มีการวิจารณ์กัน

ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และ/หรือจำหน่ายภายในประเทศกำลังเผชิญความท้าทายจากทุนจีนทั้งในลักษณะการนำเข้า และการเข้ามาลงทุนโดยตรงของผู้ประกอบการจีน เรื่องดังกล่าวคาดว่าจะสำคัญถึงแนวโน้มอัตราการใช้กำลังการผลิตของหลายสาขาการผลิตที่ยังไม่ฟื้นตัวจากวิกฤต COVID-19 และแนวโน้มการเลิกกิจการของผู้ประกอบการไทย

การรับมือกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศของไทย คือ การหาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นผ่านการส่งออก ในขณะที่การพึ่งพาตลาดภายในประเทศเพื่อเป็นกันชน (Buffer) ทำได้ยาก ณ ขณะนี้ การส่งออกเป็นเพียงกลจักรขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยกลจักรเดียวที่ยังทำงานอย่างปกติ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องยาก ต้องเป็นการทำงานเชิงรุก ติดตามสถานการณ์เหล่านี้ให้ใกล้ชิด พร้อมๆ กับทำงานร่วมกับภาคเอกชนเพื่อตักตวงโอกาส

สิ่งที่ไม่ควรมองข้าม คือ สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบันได้ทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันที่สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Shock การเพิ่มความยืดหยุ่นของห่วงโซ่อุปทานจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะไทยไม่ใช่คู่ขัดแย้งโดยตรงท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ภาครัฐอาจพิจารณาเพื่อเข้ามาบรรเทาภาระความเสี่ยงส่วนเกินท่ามกลางความไม่แน่นอน และทำให้ภาคธุรกิจเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างเหมาะสม และเพียงพอ นอกจากนั้นการเพิ่มความยืดหยุ่นทางด้านกฎระเบียบต่าง ๆ และการขออนุญาตเป็นอีกปัจจัยที่สามารถเพิ่มความยืดหยุ่นทางการผลิตท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศได้

การตักตวงโอกาสสุดท้าย คือ การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศ ที่ไม่เพียงแต่บรรเทาปัญหาการผลิตส่วนเกินที่เกิดขึ้น พัฒนาการทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกระแสการลดการพึ่งพาจีน ข้อกล่าวหาเรื่องสมมติที่เริ่มให้ความสำคัญกับการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ และข้อกล่าวหาเกี่ยวกับความได้เปรียบทางด้านราคาของผู้ประกอบการจีนเนื่องจากความช่วยเหลือจากรัฐ เปิดโอกาสให้ไทยเชิญ

ชวนให้บริษัทข้ามชาติ โดยเฉพาะผู้ประกอบการจีน มาขยายห่วงโซ่อุปทานภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการไทย

นอกจากนั้นท่ามกลางสถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาค การสร้างความเชื่อมโยงภายในประเทศต้องพิจารณามิติถึงการพึ่งพาตนเอง (Self-sufficiency) เพิ่มเติม โดยเฉพาะสินค้าจำเป็น ไม่ว่าจะเป็น อาหาร ยา และสินค้าอุปโภคบริโภค สาขาการผลิตอย่างอาหารเป็นสาขาที่ไทยมีความสามารถในการผลิต ส่งออก และพึ่งพาตนเองได้ในระดับที่สูง โจทย์การพึ่งพาตนเองจึงอยู่ที่การบริหารจัดการสต็อกสินค้าเพื่อเป็นกันชน (Buffer) และช่องโหว่การลักลอบส่งออก (ตั้งกรณีการลักลอบส่งออกหน้ากอนามัยในช่วงต้นวิกฤต COVID-19) ต่าง ๆ หากเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด นอกจากนั้นการวางยุทธศาสตร์ต้องเชื่อมโยงไปกับพันธะการเปิดเสรีภายใต้ Trade Deal ที่ไทยทำกับสหรัฐฯ ในสาขาการผลิตที่เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าอย่างอุตสาหกรรมยา โจทย์การพึ่งพาตนเองจึงต้องคำนึงถึงปัญหา Supply Chain Disruption ต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และการผลิตสินค้าทดแทน เป็นต้น

บทที่ 5 วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมการผลิตที่สำคัญ 2 สาขา ได้แก่ ยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วน) และอิเล็กทรอนิกส์

อุตสาหกรรมยานยนต์

วันนี้อุตสาหกรรมยานยนต์กำลังเผชิญการแข่งขันอย่างรุนแรงจาก BEVs นำเข้าจากจีนที่เป็นความท้าทายที่รุนแรงที่สุดในรอบ 50 ปี นับตั้งแต่อุตสาหกรรมพัฒนาขึ้นในไทย แรงกดดันการแข่งขันเกิดขึ้นในชิ้นส่วน ยานยนต์ ICEVs เช่นกัน นอกจากนั้นผู้ผลิตชิ้นส่วนจีนยังเข้ามาแย่งตลาดผู้ผลิตชิ้นส่วนของไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากการนำเข้าและการเข้ามาตั้งโรงงานของผู้ผลิตชิ้นส่วนจีน โดยเฉพาะใน ส่วนพลาสติกและชิ้นส่วนยาง

แนวโน้มสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศข้างต้นซ้ำเติมแนวโน้มความต้องการลดลงจากการเข้าสู่ตลาดของ BEVs ที่กระจายไปในแต่ละภูมิภาค ให้เหลือเพียงไม่กี่ฐานยังคงเดินหน้า หรืออาจเร่งเร็วขึ้นกว่าเดิม หากพิจารณาจากการส่งออกที่ผ่านมา ไทยมีโอกาที่จะเป็นฐานการผลิตรถยนต์นั่งดีเซลที่มีขนาดมากกว่า 2,500 cc (HS 870333) และรถกระบะ 1 ตัน (HS 870421) ในขณะที่ฐานการผลิตรถยนต์นั่งเครื่องเบนซินขนาดเล็ก (1,000- 1,500 cc) เดิม (HS 870322) คาดว่าไทยสูญเสียให้กับอินโดนีเซีย วันนี้รถยนต์ไฮบริดคาดว่าจะป็นสินค้าส่งออกที่มีศักยภาพ สถานการณ์ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่บั่นทอนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของโลกและความต้องการสินค้า รวมไปถึงรถยนต์ ทำให้ผู้บริโภครู้สึกทั่วโลกมีแนวโน้มใช้รถยนต์เดิมนานขึ้น และเพิ่มความต้องการชิ้นส่วนทดแทน (ตลาด Aftermarket) ทั้งในและต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐฯ

กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0 ต่อห่วงโซ่อุปทานของ ICEVs คาดว่าทำให้กระแสการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอีกความท้าทายต่อห่วงโซ่อุปทาน โดยเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นกระแส Decarbonization เรื่องดังกล่าวเป็น Theme ที่สหภาพยุโรปผลักดันอย่างต่อเนื่อง Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลง และอีกลักษณะหนึ่ง คือ Circular Economy ที่คาดว่า

จะเกิดขึ้นผ่านกรอบ FTA ที่สหภาพยุโรปเกี่ยวข้องกับ โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง Remanufacturing ที่ทั้งสหรัฐฯ และ สหภาพยุโรปให้ความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และลดปัญหาการฝังกลบ ความไม่แน่นอนต่าง ๆ ทั้งจาก Reciprocal tariff และความไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ความต้องการ BEVs โดยรวมลดลง ไม่แตกต่างจากกรณี ICEVs แต่ข้อเท็จจริงที่ว่าจีนเป็นผู้ส่งออก BEVs รายใหญ่ของโลก และประเทศพัฒนาแล้วเป็นผู้บริโภครายใหญ่ของ BEVs สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศคาดว่าจะทำให้การส่งออก BEVs ของจีนไปยังประเทศพัฒนาแล้วลดลง และทำให้ผู้ผลิตจากจีนต้องหันมาขยาย BEVs มายังตลาดประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสงครามราคาคงที่เกิดขึ้นในไทยในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาคาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แม้วันนี้ผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน BEVs ของไทยมีจำกัด แต่บริษัท BEVs จากจีนจำนวนมากเข้าร่วมโครงการ EV 3.0 และ EV 3.5 และต้องผลิตเพื่อชดเชยการนำเข้าที่ผ่านมา การใช้ไทยเป็นฐานการส่งออก BEVs ไปยังประเทศอื่น ๆ จึงยากที่จะหลีกเลี่ยง (บนสมมติฐานว่ามาตรการ EV 3.0 และ EV 3.5 สามารถบังคับใช้ได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ) สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศคาดว่าจะเป็แรงกดดันให้ผู้ผลิต BEVs จีนในไทย ต้องใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อลดข้อครหาเกี่ยวกับการผลิตและการค้าที่ไม่เป็นธรรม เรื่องดังกล่าวจึงเป็นโอกาสของไทยท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ นอกจากนั้นการผลิต BEVs คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์รุนแรงกว่าเมื่อเทียบกับ ICEVs

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ไทยเชื่อมโยงใน GVC ของบริษัทข้ามชาติในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีบทบาทเป็นฐานประกอบชิ้นสูง ที่ใช้แรงงานทักษะ และอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการดำเนินการ โดยผลิตภัณฑ์ที่ไทยส่งออกมีทั้งฐานประกอบ และทดสอบเซมิคอนดักเตอร์ (Back-end) การประกอบชิ้นส่วนให้เป็น Module เพื่อนำไปประกอบต่อ ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มชิ้นส่วน Module เช่น Sensor ตัวรับส่งสัญญาณ RFID IC อื่นๆ และ PCBA ไปจนถึงการใช้ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูปอย่างเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์สำนักงาน (เช่น ฮาร์ดิสก์ เครื่องพิมพ์)

กลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมไม่กี่อุตสาหกรรมที่คาดว่าจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้นความท้าทายสำหรับไทย คือ การเพิ่มบทบาทในห่วงโซ่อุปทานและกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ และการเพิ่มการเชื่อมโยงมายังฐานการผลิตในไทย

Front-end Semiconductor โดยเฉพาะ Wafer Fabrication เป็นตำแหน่งบนห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ยังไม่เกิดขึ้นในไทย เรื่องดังกล่าวเป็นประเด็นถกเถียงกันมานานในไทย ในมุมหนึ่ง การเกิด Wafer Fabrication ในไทยมีส่วนช่วยเพิ่มโอกาสที่ไทยไปผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่สลับซับซ้อนได้ดีขึ้น และยังเป็นการสร้างระบบนิเวศทางด้านนวัตกรรม (Innovation Eco-system) ของหลาย ๆ อุตสาหกรรมที่เป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาในระยะต่อไป แต่การลงทุนใน Wafer Fabrication ใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และ

ความสำเร็จ-ไม่สำเร็จของโครงการเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยไม่ใช่แค่ตัวโครงการเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ โดยเฉพาะกำลังคน และความต่อเนื่องของนโยบาย ด้วยเม็ดเงินลงทุนจำนวนมากแต่เป็นการผลิต (Legacy Chip) ทำให้ประเทศจำนวนมากให้เงินอุดหนุนการลงทุน แต่สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ทั้งการที่ประเทศพัฒนาแล้วจำนวนมากทุ่มเทงบประมาณเพื่อต้องการเป็นผู้นำในเซมิคอนดักเตอร์ที่ล้ำสมัย ประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐฯ และจีนต่างใช้ความได้เปรียบของตนเองในห่วงโซ่อุปทานของตนมาเกัดกันซึ่งกันและกัน สหรัฐฯ และประเทศพันธมิตรปิดกั้นไม่ให้ผู้ประกอบการจีนเข้าถึงทั้งเซมิคอนดักเตอร์ล้ำสมัย อุปกรณ์ เครื่องจักร และสารเคมีที่จำเป็นที่ประเทศเหล่านี้มีบทบาทนำ ในขณะที่จีนพยายามตอบโต้ด้วยมาตรการต่าง ๆ เช่น การห้ามการส่งแร่หายาก

สถานการณ์เหล่านี้ทำให้บริษัทข้ามชาติต้องลดการพึ่งพาฐานการผลิตในจีน แต่ทำด้วยความระมัดระวังท่ามกลางกระแสความไม่แน่นอน บริษัทเหล่านี้จึงเลือกประเทศที่มีความคุ้นเคย เช่น เป็นฐานการผลิตเดิม ดังนั้นการลงทุนใหม่จึงเป็นการขยายฐาน และ/หรือเป็นฐานการผลิตในกิจกรรมอื่นๆ อยู่แล้ว

จุดสนใจของประเทศมหาอำนาจในเซมิคอนดักเตอร์เหล่านี้อยู่ที่ส่วนประมวลผล (Logic) และส่วนความจำ (Memory) ที่เป็นเซมิคอนดักเตอร์ที่ล้ำสมัย จึงมีความเป็นไปได้ที่ประเทศเหล่านี้ย้ายฐานการผลิตเซมิคอนดักเตอร์อื่น ๆ ไปดำเนินการในต่างประเทศ และทำให้เราเห็นการผ่องถ่ายกิจกรรมในส่วน Wafer Fabrication ไปยังประเทศต่าง ๆ เรื่องดังกล่าวเป็นโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศสำหรับประเทศขนาดเล็กอย่างไทย

อย่างไรก็ตามการผลิตเซมิคอนดักเตอร์อื่น ๆ ก็ใช้เงินลงทุนสูงเช่นกัน แม้ไม่มากเหมือนกรณี Logic และ Memory ก็ตาม ดังนั้นการเสนอตัวให้เป็นฐานท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน คำนึงถึงโอกาสการสร้างเชื่อมโยงภายในประเทศ และการขับเคลื่อนจำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ท่ามกลางความไม่แน่นอนที่สูงที่มาจากสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ การปรับห่วงโซ่อุปทานคาดว่าจะเป็นการผ่องถ่ายกำลังการผลิตระหว่างฐานการผลิตเดิมมากกว่าการออกไปลงทุนใหม่ หรือที่มักเรียกว่าเป็นยุทธศาสตร์ China Plus One และ ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับประโยชน์

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เผยแพร่ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ศักยภาพ และความท้าทายที่ภาคอุตสาหกรรมไทยกำลังเผชิญอยู่จริง เพื่อให้นโยบายและมาตรการเสริมศักยภาพของภาคอุตสาหกรรมไทยรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ได้ทันที่

- จัดทำและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และความท้าทายของภาคอุตสาหกรรมไทยในรูปแบบง่ายเพื่อให้ผู้อ่านในวงกว้างเข้าถึง
- ตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อบรรเทาผลกระทบจากภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อผู้ประกอบการไทย รวมไปถึงการตักตวงโอกาสที่เกิดขึ้น

2. มีมาตรการเชิงรุกเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยเชื่อมโยงเข้ากับฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติที่ย้ายมาไทยท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และกระแส China plus one

- ติดตามและวิเคราะห์กระแสการย้ายฐานการผลิตของบริษัทข้ามชาติว่าเกิดขึ้นอย่างไรทั้งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานที่เกิดขึ้น เพื่อสะท้อนโอกาสมายังผู้ประกอบการไทย
- จัดตั้งคณะทำงานร่วมกับภาคเอกชนเพื่อระบุตำแหน่งในห่วงโซ่อุปทานศักยภาพที่ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทาน
- ออกแบบมาตรการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการไทยให้สามารถตักตวงประโยชน์จากการย้ายฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติ

3. ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถพึ่งพาตนเองในการผลิตสินค้าจำเป็นพื้นฐาน (เช่น อาหาร ยา วัคซีน และสินค้าอุปโภคจำเป็นอื่น ๆ) เพื่อรองรับเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขั้ว เช่น การเกิดสงครามขนาดใหญ่

- กำหนดขอบเขตสินค้าจำเป็นที่ไทยมี และควรจะมีเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง (Self-sufficiency) และรองรับเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขั้ว
- ประเมินห่วงโซ่อุปทานและระดับการพึ่งพาตนเองในสินค้าจำเป็นเหล่านั้น (สถานที่/แหล่งผลิต การขนส่ง และการกระจายตัวในพื้นที่ต่าง ๆ) รวมไปถึงโอกาสการสร้างร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการรับมือเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขั้ว
- ทบทวนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนย้ายสินค้าจำเป็นเหล่านี้เพื่อเตรียมรับมือปัญหาการลักลอบส่งออกในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขั้ว
- ผนวกรวมการพึ่งพาตนเองในสินค้าจำเป็นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดท่าทีการเจรจาความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งการยกระดับกรอบ FTA เดิม และการลงนาม FTA ใหม่ ๆ รวมถึงความตกลงการค้าที่ทำกับสหรัฐฯ

4. ตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขการชะลอตัวการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินโดยเฉพาะสินเชื่อภาคอุตสาหกรรมที่ไม่มีการปล่อยเพิ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา และเตรียมหาแหล่งเงินทุนระยะปานกลางที่มีความสำคัญกับการสร้างรากฐานการผลิตในระยะยาวของประเทศประกอบการปล่อยสินเชื่อ

5. จัดทำจุดยืนการเจรจาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศระดับชาติ เพื่อเป็นกรอบใหญ่กำกับทิศทางการเจรจากรอบ FTA รายประเทศ/กลุ่มประเทศ โดยเชื่อมโยงผนวกมิติทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการดำเนินนโยบายฝ่ายเดียว (Unilateralism) กระแสการกระจายตลาดส่งออกของไทย และประเทศคู่ค้า การรักษากติกาการค้าโลกบนกรอบความร่วมมือพหุภาคี (Multilateralism) รวมไปถึงพันธะผูกพันการเปิดเสรีที่ไทยทำกับสหรัฐฯ

6. ควรมีการศึกษาทบทวนโครงสร้างภาษีศุลกากรของไทย โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างบริษัทข้ามชาติที่ได้รับสิทธิพิเศษการลงทุนเพื่อส่งออกและผู้ประกอบการในประเทศ

อุตสาหกรรมยานยนต์

1. ประกาศจุดยืนทางการเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์) ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Vehicles) พร้อมกับการยืนยันอย่างหนักแน่นที่ไทยเป็น Last Man Standing สำหรับการผลิตรถ ICEV ท่ามกลางกระแสการยุบรวมฐานการผลิต ICEV ของโลก

2. จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อช่วยให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนไทยในห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์ยกระดับเพื่อสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดใหม่ ๆ โดยเฉพาะข้อกำหนดทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านความปลอดภัย

3. ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศของ BEVs ที่รับสิทธิประโยชน์การส่งเสริมการลงทุน ที่นำไปสู่การสร้างห่วงโซ่อุปทานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าอย่างแท้จริง

4. จัดทำ Sandbox เพื่อศึกษา Business Model ที่ให้ผู้ผลิต OEM สามารถทำตลาด REM เพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขัน และลดผลกระทบจากการมาของ BEVs รวมไปถึงการเปิดตลาด REM ใหม่ โดยเฉพาะสหรัฐฯ

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

1. พัฒนายุทธศาสตร์ชาติการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะ เช่น มาตรการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าต่าง ๆ (ทั้ง EV3 และ EV3.5) (ร่าง)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูงแห่งชาติ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในการส่งเสริม เป็นต้น เพื่อให้ทิศทางการพัฒนามีเอกภาพและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศตามความสามารถการแข่งขัน

2. พัฒนายุทธศาสตร์การเชิญชวนการลงทุนจากต่างประเทศท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับจุดเด่นพื้นฐานของไทย (มากกว่าการแข่งขันการให้สิทธิประโยชน์การลงทุน) ทั้งการมีผู้เล่นสำคัญในทุกตำแหน่งของห่วงโซ่อุปทานของอิเล็กทรอนิกส์ (การประกอบ และทดสอบชิป รวมถึงชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เช่น power sensor แผงวงจรพิมพ์ (PCB) หรือฮาร์ดดิสก์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องพิมพ์ต่าง ๆ) โครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นเสถียรภาพเรื่องไฟฟ้าและความเพียงพอของน้ำประปา ความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ห่างจากพื้นที่ขัดแย้ง และเสี่ยงที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่ และฐานการผลิตของไทยเป็นที่น่าเชื่อถือ (Trusted Production Base) โดยเฉพาะการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทต่างชาติ

3. พัฒนาความร่วมมือระดับภูมิภาคโดยเฉพาะกรอบอาเซียน หรือกรอบที่มี ASEAN เป็นศูนย์กลาง เช่น ASEAN Korea FTA, และ ASEAN-Japan Economic Partnership Agreement เพื่อให้อาเซียนเป็นฐานการผลิตทางเลือกเพิ่มเติมท่ามกลางกระแส China plus one และทำให้ห่วงโซ่อุปทานการผลิตของโลกสามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้ดียิ่งขึ้น (Supply Chain Resilience).

4. ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจว่าโรงงานผลิตในไทยเป็นการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และลดความเสี่ยงที่จะถูกกล่าวหาเรื่องการสวมสิทธิ

5. ปรับปรุงแนวทางการใช้ประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือผู้ประกอบการคนไทย และไม่ขัดกับกฎกติกาการค้าโลก

6. ปลดล็อกการห้ามให้บริษัทข้ามชาติที่ได้รับการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการภายในประเทศ

7. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการไทยกับบริษัทข้ามชาติ เช่น การเข้าใช้บริการเครื่องมือทดสอบ การเยี่ยมชมความล้ำสมัยในการผลิต และแลกเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินการอาจทำผ่านกรอบความร่วมมือบรรษัทบริบาล หรือ Corporate Social- Responsibility (CSR) มาตรการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ภาคผนวกที่ 1

รายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ภาพรวม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>1. เผยแพร่ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทศักยภาพ และความท้าทายที่ภาคอุตสาหกรรมไทยกำลังเผชิญอยู่จริง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อให้นโยบายและมาตรการการเสริมศักยภาพของภาคอุตสาหกรรมไทยรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ได้ทันทั่วทั้ง ● จัดทำและเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และความท้าทายของภาคอุตสาหกรรมไทยในรูปแบบง่ายเพื่อให้ผู้อ่านในวงกว้างเข้าถึง ● ตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมไทย เพื่อบรรเทาผลกระทบจากภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อผู้ประกอบการไทย รวมไปถึงการตีทวงโอกาสที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
<p>2. มีมาตรการเชิงรุกเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยเชื่อมโยงเข้ากับฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติที่ย้ายมาไทยท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และกระแส China plus one</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ติดตามและวิเคราะห์กระแสการย้ายฐานการผลิตของบริษัทข้ามชาติว่าเกิดขึ้นอย่างไรทั้งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และการเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อุปทานที่เกิดขึ้น เพื่อสะท้อนโอกาสไปยังผู้ประกอบการไทย ● จัดตั้งคณะทำงานร่วมกับภาคเอกชนเพื่อระบุ 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
	<p>ตำแหน่งในหน่วยงานศึกษาศึกษาที่ผู้ประกอบการไทยสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการเผชิญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทาน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ออกแบบมาตรการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการไทยให้สามารถดึงดูดวงประโยชน์จากการย้ายฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> • กรมศุลกากร • สถาบันอุตสาหกรรมเฉพาะทาง เช่น สถาบันไฟฟ้า • กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง
<p>3. ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถพึ่งพาตนเองในการผลิตสินค้าจำเป็นพื้นฐาน (เช่น อาหาร ยารักษาโรค และสินค้าอุปโภคจำเป็นอื่น ๆ) เพื่อรองรับเหตุการณ์ ภูมิรัฐศาสตร์ สุดขีด เช่น การเกิดสงครามขนาดใหญ่</p>	<ul style="list-style-type: none"> • กำหนดขอบเขตสินค้าจำเป็นที่ไทยมี และควรจะมี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง (Self-sufficiency) และรองรับเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขีด • ประเมินห่วงโซ่อุปทานและระดับการพึ่งพาตนเองในสินค้าจำเป็นเหล่านั้น (สถานที่/แหล่งผลิต การขนส่ง และการกระจายตัวในพื้นที่ต่าง ๆ) รวมไปถึงโอกาสการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการรับมือเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขีด • ทบทวนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทานสินค้าจำเป็นเหล่านี้เพื่อเตรียมรับมือปัญหาการลักลอบส่งออกในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขีด • ผนวกมิติการพึ่งพาตนเองในสินค้าจำเป็นเป็นอีก 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม • สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ • กรมการค้าภายใน และ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
	<p>ปัจจัยหนึ่งในการกำหนดทำที่การเจรจาความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งการยกระดับกรอบ FTA เดิม และการลงนาม FTA ใหม่ ๆ รวมถึงความตกลงการค้าที่ทำกับสหรัฐฯ</p>	
<p>4. ดึงคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขการชะลอตัวการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินโดยเฉพาะสินเชื่อภาคอุตสาหกรรมที่ไม่มีการปล่อยเพิ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา และเตรียมหาแหล่งเงินทุนระยะปานกลางที่ให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานการผลิตในระยะยาวของประเทศประกอบการปล่อยสินเชื่อ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ที่ผ่านมามีการปล่อยสินเชื่อที่มีกับผลกระทบต่อ โดยเฉพาะงบการเงินของสถานประกอบการที่ได้รับผลกระทบในช่วงวิกฤต COVID-19 อย่างรุนแรง ● การปล่อยสินเชื่อควรมีมิติของการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยรวม โดยใช้แบบจำลองบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม หรือ IFCT เป็นต้นแบบ ● ท่ามกลางความผันผวนและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นใน Trump 2.0 การเตรียมความพร้อม ทางด้านสินเชื่อเป็นสิ่งจำเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม ● ธนาคารแห่งประเทศไทย ● สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม (สสว.) ● ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ● ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ● ตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ● สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (กองทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน)
<p>5. จัดทำจุดยืนการเจรจาความร่วมมือทาง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● จุดยืนดังกล่าวมีอุตสาหกรรมที่กำลังพิจารณาเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> ● กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>เศรษฐกิจระหว่างประเทศระดับชาติ เพื่อเป็นกรอบใหญ่กำกับทิศทางการเจรจากรอบ FTA รายประเทศ/กลุ่มประเทศ</p>	<p>ศูนย์กลาง (Industrial centric) ที่ผนวกมิติทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการค้าเงินนโยบายฝ่ายเดียว (Unilateralism) กระแสการกระจายตลาดส่งออกของไทย และประเทศคู่ค้า การรักษากติกการค้าโลกบนกรอบความร่วมมือพหุภาคี (Multilateralism) รวมไปถึงพันธะผูกพันการเปิดเสรีที่ไทยทำกับสหรัฐฯ ฯ</p>	<p>กระทรวงพาณิชย์</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ● กระทรวงอุตสาหกรรม ● สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ● กรมอาเซียน ● กระทรวงการต่างประเทศ <p>กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ</p> <p>กระทรวงพาณิชย์</p>
<p>6. ควรมีการศึกษาทบทวนโครงสร้างภาษีศุลกากรของไทย โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างบริษัทข้ามชาติที่ได้รับสิทธิพิเศษการลงทุนเพื่อส่งออกและผู้ประกอบการในประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การดำเนินการที่ผ่านมามีอภิงการระดมสมองจากตัวแทนผู้ประกอบการที่ไม่ต้องการลดภาษีศุลกากร และนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรม ● ที่ผ่านมามีไทยได้มีการลดภาษีศุลกากรผ่านกรอบ FTA ไป ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่โครงสร้างภาษีศุลกากรตามกรอบ FTA จะขัดแย้งกับภาษีศุลกากรตามกรอบ WTO ได้ ● การทบทวนโครงสร้างภาษีศุลกากรในระยะต่อไปควรอิงกับสูตรกลาง เช่น Swiss Formula บนพื้นฐานที่ว่าสินค้าใดมีภาษีศุลกากรเดิมอยู่ในระดับที่สูง ควรมีการลดภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงกว่า 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ● กระทรวงอุตสาหกรรม ● กรมการค้าต่างประเทศ ● กระทรวงพาณิชย์ ● กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ● กระทรวงพาณิชย์ ● สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>7. ปรับปรุงแนวทางการใช้ประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือผู้ประกอบการคนไทย และไม่ขัดกับกฎกติกาการค้าโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> • มาตรการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพที่จะช่วยผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะสินค้ากลางน้ำและสินค้าที่ต่อยอดจากกลุ่มกลางน้ำที่บริษัทข้ามชาติมีบทบาทนำ • ควรกำหนดกลุ่มสินค้าเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพควรเชื่อมโยงกับศักยภาพของกลุ่มกลางน้ำ • ทบทวนปัญหาในทางปฏิบัติของนโยบายบัญชีนวัตกรรมที่ส่งเสริมสินค้าพัฒนาเทคโนโลยีโดยคนไทย 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน • กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง • สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) • สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
<p>8. ปลดล็อกการทำมาค้าขายข้ามชาติที่ได้รับ การส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กับผู้ประกอบการภายในประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้คนไทยไม่สามารถเข้าถึงชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และทำให้ห่วงโซ่อุปทานในประเทศไม่เชื่อมโยงกัน คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออก • การปลดล็อกอาจดำเนินการผ่านกรอบปฏิรูปโครงสร้างภาษีศุลกากรที่เกี่ยวข้อง เมื่อภาษีศุลกากรต่ำ การบังคับให้บริษัทข้ามชาติต้องส่งออกทั้งหมดก็เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน • กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>9. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการไทยกับบริษัทข้ามชาติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> การปลดล็อกสามารถดำเนินการผ่านกรอบบริษัทบริบาล หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) ตัวอย่างของการดำเนินการ เช่น การเข้าใช้บริการเครื่องมือทดสอบ การเยี่ยมชมความล้ำสมัยในการผลิต และแลกเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินการจากผ่านกรอบความร่วมมือบริษัทบริบาล หรือ Corporate Social- Responsibility (CSR) มาตรการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กรมศุลกากร สมาคมเคมีคอนกรีตแห่งประเทศไทย (กำลังจะเปิดตัว) สมาคมสมมงกอล์ฟตัว กลุ่มไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สมาอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมการรับช่วงการผลิตไทย

กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>1. ประกาศจุดยืนทางด้านการเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์) ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green</p>	<ul style="list-style-type: none"> การขับเคลื่อนดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นท่ามกลางกระแสความต้องการ BEVs ที่จะลดตัวลง การดึงดูดเงินลงทุนตรวจสอบคลุมไปถึงการขาย 	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>Vehicles) พร้อมกับกับการยืนยันอย่างหนักแน่นที่ไทยเป็น Last Man Standing สำหรับการผลิต ICEV ท่ามกลางกระแสการยุบรวมฐานการผลิต ICEV ของโลก</p> <p>2. จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อช่วยให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนไทยในห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์ยกระดับเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดใหม่ ๆ โดยเฉพาะข้อกำหนดทางด้านสิ่งแวดล้อมและทางด้านความปลอดภัย</p>	<p>ฐานการลงทุนเดิมของผู้ประกอบการรายเดิม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ควรพิจารณาเรื่องการลงทุนเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของนักลงทุนต่างชาติเพื่อป้องกันปัญหา Unfair pricing โดยเฉพาะในส่วนของชิ้นส่วนและปิดโอกาสผู้ประกอบการไทยที่จะเข้าสู่ห่วงโซ่การผลิต ● การขับเคลื่อนสามารถใช้งานศึกษาที่สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกับสถาบันยานยนต์เป็นจุดเริ่มต้น (แผนการยกระดับผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ ปี พ.ศ. 2567) โดยเพิ่มมิติอื่น ๆ ที่มีความท้าทายระยะสั้นอย่างข้อกำหนดใหม่ ๆ ที่มีต่อการผลิตและการส่งออก ● การออกแบบแผนปฏิบัติการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะของ OEM (เช่น บทบาทของ Economies of scale) OES และ REM (Economies of scope) ที่แตกต่างกันมาประกอบ ● การขับเคลื่อนมาตรการเหล่านี้ควรใช้กรอบการทำงานของทีมสุดซอย/เต็มหน่วยเป็นต้นแบบ 	<p>ลงทุน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย ● กลุ่มยานยนต์ ภาครัฐอุตสาหกรรม ● สมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย <ul style="list-style-type: none"> ● สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
	<p>ที่ใช้เพื่อตอบโจทย์ความต้องการในระยะสั้น อย่างมาตรการใหม่ ๆ ที่มีนัยต่อการค้า ที่เข้าถึงปัญหาด้วยความรวดเร็ว และมีช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ</p>	
<p>3. ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ขึ้นส่วนภายในประเทศของ BEVs ที่รับสิทธิประโยชน์การส่งเสริมการลงทุน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การทำงานควรประสานกันระหว่างการประชุมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโรงงาน และขบวนการผลิตทางวิศวกรรม เพื่อให้แน่ใจว่ามูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นมาจากการผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อมมากขึ้นเพียงใด ● ควรใช้โอกาสการส่งออกไปยังตลาดอื่น ๆ เป็นแต้มต่อในการหารือกับผู้ผลิต BEVs ของจีนที่ตั้งโรงงานในไทย เพื่อสร้างห่วงโซ่การผลิตในประเทศให้เกิดการพัฒนาเชิงลึก และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยมีส่วนร่วมในห่วงโซ่การผลิตที่เพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● กรมศุลกากร ● สถาบันอุตสาหกรรมเฉพาะทาง เช่น สถาบันยานยนต์ ● สมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย ● สมาคมส่งเสริมการรับช่วงการผลิตไทย ● กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ● กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ● สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
<p>4. จัดทำ Sandbox เพื่อศึกษา Business Model ที่ให้ผู้ผลิต OEM สามารถทำตลาด REM เพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● แนวคิดเรื่องการตลาดคู่ขนาน OEM และ REM ยังไม่ได้พิจารณาคุณลักษณะเฉพาะของ OEM (เช่น บทบาทของ Economies of scale) OES 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● สมาคมผู้ประกอบการชิ้นส่วนยานยนต์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>และลดผลกระทบจากการมาของ BEVs รวมไปถึงการเปิดตลาด REM ใหม่</p>	<p>และ REM (Economies of scope) ที่แตกต่างกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> • แต่มีผู้ประกอบการบางรายที่ตลาดลูกค้าขนาดใหญ่จะ มีการถอดบทเรียนและนำมาขยายผลในวงกว้าง 	<p>และอะไหล่ทดแทนไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> • สมาคมผู้ค้าอะไหล่รถจักรยานยนต์ • สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย • กลุ่มอุตสาหกรรมชิ้นส่วน • สมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>1. พัฒนาศูนย์อุตสาหกรรมพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน</p>	<p>ยุทธศาสตร์ฯ ต้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะ เช่น มาตรการส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้า ต่าง ๆ (ทั้ง EV3 และ EV3.5) (ร่าง)</p> <p>ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูงแห่งชาติ กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในการส่งเสริม เป็นต้น เพื่อให้ทิศทางการพัฒนามีเอกภาพและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศตามความสามารถการแข่งขัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม • สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ในฐานะเลขานุการบอร์ดเมคโคโนดักเตอร์และกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน) • สมาคมเซมิคอนดักเตอร์ของไทย (กำลังจะเปิดตัว) • สมาคมส่องกล้อง • กลุ่มไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนายุทธศาสตร์การเชิญชวนการลงทุนจากต่างประเทศท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ	<p>จุดเด่นสำคัญของไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การมีผู้เล่นสำคัญในทุกตำแหน่งของห่วงโซ่อุปทานของอิเล็กทรอนิกส์ (การประกอบ และทดสอบชิป รวมถึงชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เช่น power sensor แผงวงจรพิมพ์ (PCB) หรือฮาร์ดดิสก์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องพิมพ์ต่าง ๆ) ● โครงสร้างพื้นฐานไม่ถือว่าเป็นเสถียรภาพเรื่องไฟฟ้าและความเพียงพอของน้ำประปา ● ความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ห่างจากพื้นที่ขัดแย้ง และเสี่ยงที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่ ● ฐานการผลิตของไทยเป็นที่น่าเชื่อถือ (Trusted Production Base) โดยเฉพาะการเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทต่างชาติ 	<p>สภาอุตสาหกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สมาคมส่งเสริมการรับช่วงการผลิตไทย ● สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ● กระทรวงอุตสาหกรรม
3. ผนึกความร่วมมือระดับภูมิภาคโดยเฉพาะกรอบอาเซียน หรือ กรอบที่มี ASEAN เป็น	<ul style="list-style-type: none"> ● ASEAN และ ASEAN Partners อย่างญี่ปุ่น และเกาหลีใต้มีศักยภาพที่จะเป็น Middle Power 	<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ในฐานะเลขานุการบอร์ดเคมีคอนแทกเตอร์ และกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>ศูนย์กลาง</p> <p>4. ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ ขึ้นส่วนภายในประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจ ว่าโรงงานผลิตในไทยเป็นการผลิตที่สร้าง มูลค่าเพิ่ม และลดความเสี่ยงที่จะถูกกล่าวหา เรื่องการสวมสิทธิ</p>	<p>ท่ามกลางกระแสสงครามการค้าระหว่างจีน และ สหรัฐอเมริกา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การทำงานควรประสานกันระหว่างการประชุม มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโรงงาน และ ขบวนการผลิตทางวิศวกรรม เพื่อให้แน่ใจว่า มูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นมาจากการผลิตทั้งทางตรงและ ทางอ้อมมากขึ้นเพียงใด ● ความโปร่งใสในขบวนการทำงานเพื่อให้ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาสามารถเข้าร่วม สังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ 	<p>ASEAN Industrial Cooperation- AICO)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ การค้า กระทรวงพาณิชย์ ● กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ● กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ● กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
		<ul style="list-style-type: none"> ● สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ● กรมศุลกากร ● สถาบันอุตสาหกรรมเฉพาะทาง เช่น สถาบันไฟฟ้า ● กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ● กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ● สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการ ลงทุน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>5. ปรับปรุงแนวทางการใช้ประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือผู้ประกอบการคนไทย และไม่ขัดกับกฎกติกาการค้าโลก</p>	<ul style="list-style-type: none"> • มาตรการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพที่จะช่วยผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น โดยเฉพาะสินค้ากลางน้ำและสินค้าที่ต่อยอดจากกลุ่มกลางน้ำที่บริษัทข้ามชาติมีบทบาทนำ • ควรกำหนดกลุ่มสินค้าเป้าหมายอย่างชัดเจน โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพควรเชื่อมโยงกับศักยภาพของกลุ่มกลางน้ำ • ทบทวนปัญหาในทางปฏิบัติของนโยบายบัญชีนวัตกรรมที่ส่งเสริมสินค้าที่พัฒนาเทคโนโลยีโดยคนไทย 	<ul style="list-style-type: none"> • กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง • สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) • สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงอุตสาหกรรม
<p>6. ปลดล็อคการห้ามให้บริษัทข้ามชาติที่ได้รับ การส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ ภายในประเทศ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้คนไทยไม่สามารถเข้าถึงชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และทำให้ห่วงโซ่อุปทานในประเทศไม่เชื่อมโยงกัน คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออก • การปลดล็อคอาจดำเนินการผ่านการปฏิรูปโครงสร้างภาษีศุลกากรที่เกี่ยวข้อง เมื่อภาษีศุลกากรต่ำ การบังคับให้บริษัทข้ามชาติต้องส่งออกทั้งหมด ก็เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น • การปลดล็อคสามารถดำเนินการผ่านกรอบบริษัท บริบาล หรือ Corporate Social Responsibility 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน • กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ประเด็นพิจารณา	ส่วนราชการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
<p>7. ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการไทยกับบริษัทข้ามชาติ</p>	<p>(CSR)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ตัวอย่างของการดำเนินการ เช่น การเข้าใช้บริการเครื่องมือทดสอบ การเยี่ยมชมความล้ำสมัยในการผลิต และแลกเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น โดยการดำเนินการอาจทำผ่านกรอบความร่วมมือบรรษัทบริบาล หรือ Corporate Social- Responsibility (CSR) มาตรการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม • กระทรวงอุตสาหกรรม • กรมศุลกากร • สมาคมเคมีคอนกรีตแห่งประเทศไทย (กำลังจะเปิดตัว) • สมาคมสมอองกลฝั่งตัว • กลุ่มไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สภาอุตสาหกรรม และ • สมาคมส่งเสริมการรับช่วงการผลิตไทย

ภาคผนวกที่ 2

การจัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา ณ ห้องประชุมชั้น 6

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

ณ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2569 เวลา 9.30-12.00 น.

โครงการฯ ได้จัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา ณ ห้องประชุมชั้น 6 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ณ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2569 เวลา 9.30-12.00 น. ตัวอย่างหนังสือเชิญ กำหนดการ และเอกสารประกอบการสัมมนาดังเอกสารแนบ ในภาพที่ ผ2.1 และ ผ2.2

การสัมมนามีผู้เข้าร่วมประชุมออนไลน์ (Onsite) จำนวน 60 คน และออนไลน์ (Online) จำนวน 61 คน รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมดังตารางที่ ผ2.1 และ ผ2.2 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการดำเนินการโครงการฯ ทีมวิจัยได้จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดประชุมเผยแพร่ผลการศึกษาอย่างเหมาะสม ผลการประชุมสัมมนาได้หยิบยกประเด็นขึ้นหารือที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาได้ดังนี้:

- ณ 5 มีนาคม พ.ศ. 2569 สถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศลุกลามไปสู่สงครามจากการสู้รบระหว่างอิสราเอล-สหรัฐ และอิหร่าน และมีโอกาสนำไปสู่สงครามวงกว้างได้สูงขึ้น ผลกระทบระยะสั้นที่ไทยต้องเตรียมตัว คือ วิกฤตทางด้านน้ำมันและวัตถุดิบต้นน้ำของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งภูมิภาคตะวันออกกลางเป็นแหล่งป้อนวัตถุดิบสำคัญของโลก ดังนั้นห่วงโซ่อุปทานของไทยกำลังเผชิญต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น และนำไปสู่ปัญหา Cost-push Inflation (หยิบยกขึ้นหารือโดยผู้เชี่ยวชาญจาก สศอ.)
- โอกาสการเกิดสงครามขนาดใหญ่ที่เพิ่มขึ้นทำให้กระแสความมั่นคงทางอาหารและสินค้าจำเป็นที่ไทยต้องมีแผนและมาตรการเพื่อรองรับกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน
- จุดเด่น-จุดด้อยของไทยเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในการดึงดูดเม็ดเงินการลงทุนอย่างเวียดนาม แม้วันนี้สิ่งที่พบเห็นตามสื่อออนไลน์ที่มองว่าไทยเสียเปรียบเวียดนามในทุกมิติ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกินความจริง ไทยยังมีความโดดเด่นที่เหนือกว่าเวียดนามโดยเฉพาะในมิติทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน การขยายความให้ถูกต้องและชัดเจนถึงจุดเด่นและจุดด้อยของไทย คาดว่าจะแก้ภาพลักษณ์เชิงลบเกินจริง (over pessimism) ของภาคอุตสาหกรรมไทยได้ และทำให้เราสามารถรับมือกับความท้าทายภาคอุตสาหกรรมได้อย่างเหมาะสม (หยิบยกโดยผู้เข้าร่วมเสวนา ภาคเอกชน)

- โอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ค่อนข้างแตกต่างกัน โอกาสสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์เกิดขึ้นค่อนข้างจำกัด เนื่องจากยานยนต์เป็นสินค้ากึ่งถาวรที่อ่อนไหวต่อสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่สูง โอกาสที่พอมืออยู่เกิดขึ้นในส่วนของตลาดชิ้นส่วนทดแทน หรือส่วน Aftermarket นอกจากนี้การพยายามเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานภายในประเทศจากกระแส BEV เป็นอีกช่องทางหนึ่ง (ไม่ใช่แค่การจูงใจให้คนซื้อ BEV เท่านั้น) แต่สำหรับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ แม้กระแสการย้ายฐานมายัง Safe Zone ยังคงเกิดขึ้น แต่อาจชะลอตัวลงบ้างท่ามกลางสถานการณ์การสู้รบในตะวันออกกลาง (หีบยกขึ้นหรือโดยผู้เชี่ยวชาญจาก สศอ.)
- ปัญหาหนึ่งของอุตสาหกรรมไทย คือ การขับเคลื่อนให้นโยบายเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างห่วงโซ่อุปทานในประเทศ ที่แม้มีความพยายามทางด้านนโยบาย แต่มาตรการกำกับเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติแท้จริงยังเป็นความท้าทาย ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดภาพความเข้าใจและทิศทางที่พัฒนาาร่วมกัน การมี Grand Strategy ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น Grand Strategy ในการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอิเล็กทรอนิกส์ของไทยเพื่อให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่รัฐบาลส่วนราชการ เอกชน และภาคการศึกษา มีความเข้าใจทิศทางของการพัฒนาห่วงโซ่อุปทาน คาดว่าจะมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของนโยบายมากกว่าที่เกิดขึ้นในอดีต นอกจากนี้การขับเคลื่อนจำเป็นต้องมีระบบการติดตามอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงและยั่งยืน ดังนั้นในข้อเสนอทางนโยบายในการศึกษาจึงได้แนบประเด็นพิจารณาที่หีบยกประเด็นปัญหาเหล่านี้ประกอบข้อเสนอทางด้านนโยบาย (หีบยกโดยตัวแทนภาคเอกชน)
- ปัญหาเรื่องทุนเงินเป็นสิ่งที่ต้องพยายามติดตามอย่างใกล้ชิด เพราะปัญหาไม่ได้มีเฉพาะทุนเงินผิดกฎหมายเท่านั้น แต่ยังมีผู้ประกอบการเงินอื่น ๆ ด้วย แม้ผู้ประกอบการเหล่านี้จะตั้งใจทำธุรกิจ แต่แนวทางการบริหารธุรกิจยังอาจเป็นปัญหา ดังนั้นภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันเพื่อให้สามารถติดตาม และบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม (หีบยกขึ้นหรือโดยผู้เชี่ยวชาญจาก สศอ.)
- บทวิเคราะห์ที่นำเสนอในงานศึกษาเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์และเป็นองค์ความรู้ที่จำเป็นให้กับส่วนราชการในวงกว้าง หลายมาตรการต้องอาศัยความร่วมมือกับส่วนราชการอื่น ๆ ที่ผ่านมาการเจรจาข้อตกลงการค้าต่าง ๆ ส่วนราชการไทยขาดข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ และทำให้เราใช้ประโยชน์จากการเจรจาได้ไม่เต็มศักยภาพ (อดีตข้าราชการระดับสูง)

ภาพที่ ผ2.1

ตัวอย่างหนังสือเชิญและกำหนดการประชุม

ที่ อก ๐๘๐๖/๖๖๗๕

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
ถนนพระรามที่ ๖ แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

เรียน -แบบท้าย-

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างกำหนดการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้ดำเนิน “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดยมีสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษา

ในการนี้ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมร่วมกับที่ปรึกษาโครงการฯ มีกำหนดจัดการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” ในวันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๖๐๑ ชั้น ๖ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกล (Zoom Meeting ID: 998 3353 5939, Passcode: 313315) จึงขอเรียนเชิญผู้แทนหน่วยงานของท่านเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาตามวันและเวลาดังกล่าว โดยมีรายละเอียดร่างกำหนดการปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และขอได้โปรดลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมผ่านทางแบบฟอร์มตาม QR Code ภายในวันศุกร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ จะขอบคุณมาก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายศุภกิจ บุญกิจ)

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ
กลุ่มยุโรป อเมริกา แอฟริกาใต้ และองค์การระหว่างประเทศ
โทร. ๐ ๒๕๓๐ ๖๘๐๗ ต่อ ๖๘๐๗๑๖๐ (จุฬาทิพย์)
โทรสาร ๐ ๒๕๓๐ ๖๘๐๗ ต่อ ๖๘๐๗๑๕๙

ลงทะเบียน

กำหนดการ
<http://biale.oie.go.th/oieqcode/76221>

- แนบท้าย -

๑. ผู้อำนวยการสถาบันยานยนต์
๒. ผู้อำนวยการสถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
๓. ผู้อำนวยการสถาบันไทย-เยอรมัน
๔. ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อผลิตแห่งชาติ
๕. ผู้อำนวยการสถาบันอาหาร
๖. ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
๗. ผู้อำนวยการสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ
๘. ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
๙. ผู้อำนวยการสถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย
๑๐. ผู้อำนวยการสถาบันพลาสติก

-ว่าง-

การสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
ต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”
ในวันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๓๐-๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุม ๖๐๑ ชั้น ๖ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกล

เวลา	หัวข้อ
๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๐ น.	กล่าวต้อนรับ โดย นายศุภกิจ บุญศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
๑๐.๑๐ - ๑๑.๐๐ น.	การนำเสนอผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกษะไพบุลย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๑.๐๐ - ๑๑.๑๕	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๑.๑๕ - ๑๑.๔๕	การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกษะไพบุลย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๑.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	สรุปประเด็น (Wrap-up)

หมายเหตุ Link สำหรับการเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา ผ่านระบบการประชุมทางไกล
Zoom Meeting
Meeting ID: 998 3353 5939
Passcode: 313315
Link: https://zoom.us/j/99833535939?pwd=Kmo4Gi95p9V9meTxK6ERQwzmawjUd_1

ลงทะเบียน

ร่างกำหนดการ

<http://biale.ole.go.th/oleqrcode/76221>

คู่มือ บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สศอ. (กท. กลุ่มยุโรป โทร. ๐ ๒๕๓๐ ๖๘๐๗ ต่อ ๖๘๐๗๑๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๐ ๖๘๐๗ ต่อ ๖๘๐๗๑๗)
ที่ อก ๐๘๐๖/๕๖๓๐ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์
ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

เรียน อรอ./อสอ./อพร./ลมอ./ลอน./ผวก.กนอ.

ด้วย สศอ. ได้ดำเนิน “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดยมีสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษา

ในการนี้ สศอ. ร่วมกับที่ปรึกษาโครงการฯ มีกำหนดจัดการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” ในวันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๙ เวลา ๐๙.๓๐-๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๖๐๑ ชั้น ๖ สศอ. และผ่านระบบการประชุมทางไกล (Zoom Meeting ID: 998 3353 5939, Passcode: 313315) จึงขอเรียนเชิญผู้แทนหน่วยงานของท่านเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาตามวันและเวลาดังกล่าว โดยมีรายละเอียดร่างกำหนดการปรากฏตามเอกสารที่แนบ และขอได้โปรดลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมผ่านทางแบบฟอร์มตาม QR Code ภายในวันศุกร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙ จะขอบคุณมาก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายสุกกิต บุญศิริ)

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ลงทะเบียน

ร่างกำหนดการ

<http://oie.oie.go.th/oieqr/76221>

ผู้ตรวจ ๑๐ กุมภาพันธ์
ผู้แทน
ผู้พิมพ์ ๑๐ กุมภาพันธ์
ผู้ร่าง ๑๐ กุมภาพันธ์

-ร่าง-

การสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษามลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
ต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”
ในวันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๙ เวลา ๐๙.๓๐-๑๒.๐๐ น.
ณ ห้องประชุม ๒๐๑ ชั้น ๒ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกล

เวลา	หัวข้อ
๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๐ น.	กล่าวต้อนรับ โดย นายศุภกิจ บุญศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
๑๐.๑๐ - ๑๑.๐๐ น.	การนำเสนอผลการศึกษา “โครงการศึกษามลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกาะไพฑูริย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๑.๐๐ - ๑๑.๑๕	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๑.๑๕ - ๑๑.๔๕	การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อผลการศึกษา “โครงการศึกษามลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกาะไพฑูริย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๑.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	สรุปประเด็น (Wrap-up)

หมายเหตุ Link สำหรับการเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา ผ่านระบบการประชุมทางไกล
Zoom Meeting
Meeting ID: 998 3353 5939
Passcode: 313315
Link: <https://zoom.us/j/99833535939?pwd=Kmpo4Gf95p9V9meTxK6EROWzmoyvUd.1>

ลงทะเบียน

ร่างกำหนดการ

<http://bioie.oie.go.th/oieqr/76221>

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กท. (กลุ่มยุโรป โทร. ๐ ๒๕๓๐ ๖๘๐๗ ต่อ ๖๘๐๗๑๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๐ ๖๘๐๗ ต่อ ๖๘๐๗๙๙)

ที่ อก ๐๘๐๖/๒๕๖๙

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

เรียน ผอ.กม./ ผอ.กร.๑/ ผอ.กร.๒/ ผอ.กว./ ผอ.กส.

ด้วย สศอ. ได้ดำเนิน “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดยมีสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษา

ในการนี้ สศอ. ร่วมกับที่ปรึกษาโครงการฯ มีกำหนดจัดการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” ในวันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๙ เวลา ๐๙.๓๐-๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๖๐๑ ชั้น ๖ สศอ. จึงขอเรียนเชิญผู้แทนหน่วยงานของท่านเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาดังกล่าว โดยมีรายละเอียดร่างกำหนดการปรากฏตามเอกสารที่แนบ และขอได้โปรดลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมผ่านทางแบบฟอร์มตาม QR Code ภายในวันจันทร์ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๙ จะขอบคุณมาก

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายชาติ ชันศิริ)

ผอ.กท.

ลงทะเบียน

-ร่าง-

การสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
ต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

ในวันพฤหัสบดีที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๙ เวลา ๐๙.๓๐-๑๒.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ๖๐๑ ชั้น ๖ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกล

เวลา	หัวข้อ
๐๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๐ น.	กล่าวต้อนรับ โดย นายศุภกิจ บุญศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม หรือผู้แทน
๑๐.๑๐ - ๑๑.๐๐ น.	การนำเสนอผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่าง ประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกษไพบุลย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๑.๐๐ - ๑๑.๑๕	พักรับประทานอาหารว่าง
๑๑.๑๕ - ๑๑.๔๕	การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบ ทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิต ของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกษไพบุลย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๑.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	สรุปประเด็น (Wrap-up)
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน

ลงทะเบียน

FACULTY OF ECONOMICS

THAMMASAT UNIVERSITY
PRACHAN ROAD, BANGKOK 10200
THAILAND

Tel. (662) 224-1355 (Tha Prachan Campus)

Fax (662) 224-9428

Tel. (662) 564-2892 (Rangsit Campus)

Fax (662) 564-2891

<http://www.econ.tu.ac.th/>

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระประแดง กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ (๖๖๒) ๒๒๑-๑๓๕๕ (ท่าพระจันทร์)

โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๑-๓๑๑๘

โทรศัพท์ (๖๖๒) ๕๖๔-๒๘๙๒ (ศูนย์รังสิต)

โทรสาร (๖๖๒) ๕๖๔-๒๘๙๑

18 กุมภาพันธ์ 2569

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

เรียน -แนบท้าย-

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างกำหนดการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้ดำเนิน “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดยมีสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่ปรึกษา

ในกรณี สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมร่วมกับที่ปรึกษาโครงการฯ มีกำหนดจัดการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” ในวันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกล (Zoom Meeting ID: 998 3353 5939, Passcode: 313315) จึงขอเรียนเชิญผู้แทนหน่วยงานของท่านเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษาตามวันและเวลาดังกล่าว โดยมีรายละเอียดร่างกำหนดการปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย และขอความร่วมมือลงทะเบียนเข้าร่วมการประชุมตามช่องทาง QR Code ที่แนบมานี้ ภายในวันศุกร์ที่ 27 กุมภาพันธ์ 2569 ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ศ.ดร. อาชนัน เกาะโพลย์

นักวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศูนย์วิจัยความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ
โทร. 0970394125 (พิมพ์ิกา โกฎจน์พันธ์)
pimpika.k@st.econ.tu.ac.th

ลงทะเบียน

กำหนดการ

<http://bioie.oie.go.th/>
oieqr/76221

-ว่าง-

การสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษามลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

ต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

ในวันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และผ่านระบบการประชุมทางไกล

เวลา	หัวข้อ
09.30 – 10.00 น.	ลงทะเบียน
10.00 – 10.10 น.	กล่าวต้อนรับ โดย นายศุภกิจ บุญศิริ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
10.10 - 11.00 น.	การนำเสนอผลการศึกษา “โครงการศึกษามลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกาะไพบูลย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11.00 - 11.15	พักรับประทานอาหารว่าง
11.15 – 11.45	การรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ต่อผลการศึกษา “โครงการศึกษามลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย” โดย ศ.ดร.อาชนัน เกาะไพบูลย์ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
11.45 – 12.00 น.	สรุปประเด็น (Wrap-up)

หมายเหตุ Link สำหรับการเข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา ผ่านระบบการประชุมทางไกล

Zoom Meeting

Meeting ID: 998 3353 5939

Passcode: 313315

Link: <https://zoom.us/j/99833535939?pwd=Kmo4Gi95p9V9meTxK6ER0wzmoyvjUd.1>

รายชื่อหน่วยงานที่จะส่งเชิญ

FG 18 ก.ค. 2568

1. เลขานุการสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ saraban@nesdc.go.th
2. เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน head@boi.go.th
3. อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ saraban@dft.go.th
4. อธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ saraban-dtn@moc.go.th
5. อธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ saraban@ditp.go.th
6. อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า saraban@dbd.go.th
7. ผู้อำนวยการสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา saraban@itd.or.th
8. เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า saraban@tcct.or.th
9. อธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ saraban0700@mfa.go.th และ intercon01@mfa.go.th
10. อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน saraban@dsd.go.th
11. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย saraban@bot.or.th
12. เลขานุการคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก info@eeco.or.th
13. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม saraban@sme.go.th
14. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ saraban@nstda.or.th
15. กรรมการผู้จัดการธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย info@exim.go.th
16. กรรมการผู้จัดการธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย
vocs@smebank.co.th
17. ประธานกรรมการหอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย tcc@thaichamber.org
18. ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย saraban@fti.or.th
19. ประธานสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย tnsc@tnsc.com
20. สมาคมไทยผู้ประกอบการธุรกิจเงินร่วมลงทุน contact@tvca.or.th
21. กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Setcontactcenter@set.or.th
22. หัวหน้าบริหาร บริษัท เอ็น-เวสต์ เวนเจอร์ ramesh@nvestventure.com
23. สมาคมอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย
24. กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
25. สมาคมยานยนต์ไฟฟ้าไทย
26. สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย
27. สมาคมผู้นำเข้าและผู้จำหน่ายรถยนต์ใหม่

ภาพที่ ผ2.2
เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนา

โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย

5 มีนาคม 2569
ศ. ดร. ชานัน ชาติไพรัช
ศูนย์วิจัยความสามารถแข่งขันและการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
archanant@econ.tmu.ac.th

ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 และนัยต่อเศรษฐกิจไทย

- ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศไม่ใช่เรื่องใหม่ในโลก
- ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 รุนแรงกว่าที่ผ่านมา คือ ความขัดแย้งเกิดขึ้นท่ามกลาง Global Deep Integration อย่างลึกซึ้งของประเทศต่าง ๆ (การแบ่งกันขึ้นงานกันทำ- Task specialization)
- ประเทศที่เป็นคู่กรณีหลักในปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ อย่างจีนและสหรัฐฯ เกี่ยวข้องใน Deep Integration
- การถอยจาก Global Deep Integration คาดว่าเป็นการฝอยถ่ายไปยังประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คู่กรณีหลัก
- สถานการณ์เศรษฐกิจภายในประเทศของไทย แนวทางการรับมือ คือ ต้องหาโอกาสท่ามกลางกระแสภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

สถานการณ์ที่ 1: US Reciprocal Tariffs และ Trade deals ที่สหรัฐฯ มีกับประเทศต่าง ๆ

- เป็นการกระทำฝ่ายเดียว (Unilateralism) ที่สร้างความไม่แน่นอนสูง
- แม้ Supreme Court ตัดสินว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ Tariff เป็นเครื่องมือหลักของสหรัฐฯ ในการดำเนินนโยบายกีดกันการค้าและการต่างประเทศอาจเปลี่ยนรูปแบบ
- ในระยะสั้น ภาษีที่สหรัฐฯ จัดเก็บลดลงเหลือ 10% (สูงสุดได้ไม่เกิน 15%) ภายใต้ Section 122 ของ the US Trade Act of 1974 แต่ทำได้ภายใน 150 วัน และเก็บเหมือนกันทุกประเทศ
- สมการเจรจาเพื่อปิด Trade deal เปลี่ยน

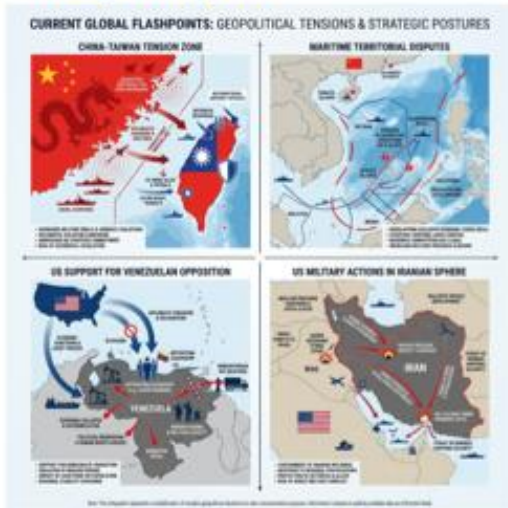

สถานการณ์ที่ 2 : กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0

- ประเทศอื่นๆ ดึงตัวกับการลงนาม FTA อีกครั้งในสถานการณ์ หลังที่สหรัฐฯ หันหลังให้กับกรอบกติกาพหุภาคีโดยเฉพาะ EU เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็น World minus US
- กติกาที่มีใช้การค้าจากสหภาพยุโรป โดยเฉพาะมิติทางด้านสิ่งแวดล้อมทวีความสำคัญมากขึ้นต่อความสามารถส่งออก (ทั้ง Carbon emission and Circular economy)
- กระแส FTA ภายใต้ Trump 2.0 อาจคู่เจรจาใหม่เกิดแรงกดดันใหม่ ๆ ในทาร์เปิดตลาดมาชงไทย

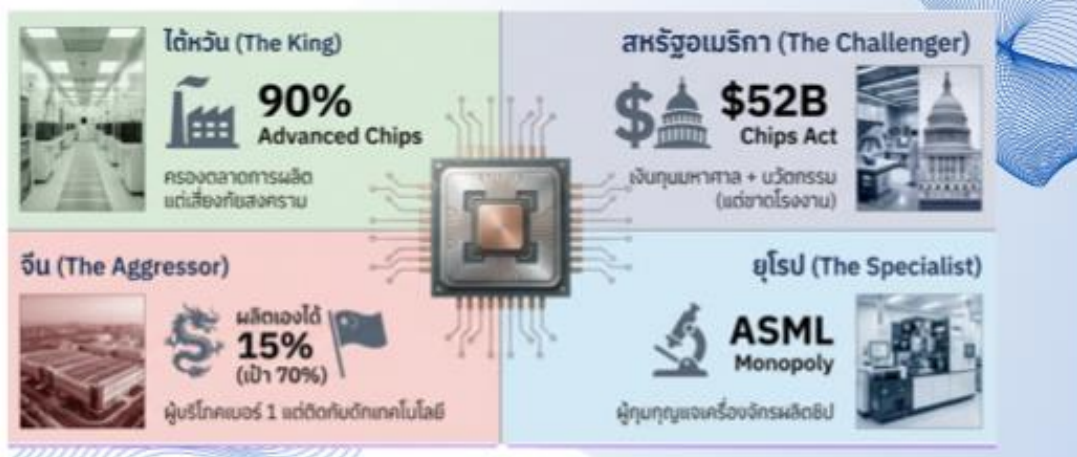
สถานการณ์ที่ 3: สถานการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาคพัฒนาไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความรุนแรง

- นัยยะของสถานการณ์ความไม่สงบ**
- ลดการพึ่งพาฐานการผลิตการผลิตที่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง เช่น China plus one strategy, Silicon Shields
 - แต่การย้ายฐานทำด้วยความระมัดระวัง โดยเลือกไปขยายการลงทุนในประเทศที่คุ้นเคย
 - มีทิศทางด้านความมั่นคงในสินค้าที่จำเป็น (อาหาร ยา และอุปโภคบริโภคพื้นฐาน) เพื่อรองรับสถานการณ์การเกิดสงครามขนาดใหญ่ และเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด

สถานการณ์ที่ 4: นโยบายเฉพาะต่ออุตสาหกรรมยุทธศาสตร์

ไทยควรมียุทธศาสตร์อย่างไรท่ามกลาง Chip war

สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมไทย

กำลังการผลิตส่วนเกินจำนวนมาก

การส่งออกของไทยขยายตัวต่อเนื่อง

2 ใน 3 ของสาขาการผลิตยังไม่ฟื้นจาก COVID-19

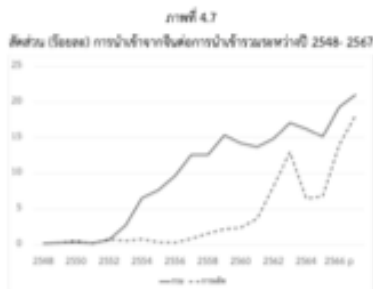

หมายเหตุ: แยกแยะ 3 สาขาการผลิตคือ สาขาการผลิต (สีน้ำเงิน) สาขาการก่อสร้าง (สีส้ม) และ สาขาบริการ (สีเขียว)

สิ้นเชิงไปยังภาคอุตสาหกรรมลดลงต่อเนื่องและกระจุกตัว

ความท้าทายเรื่องทุนจีน (Chinese Capital)

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

Punchline:

- ภาคอุตสาหกรรมไทยกำลังเผชิญแรงกดดันทั้งจากสินค้าจีน และผู้ประกอบการจีน
- การเข้าตั้งโรงงานของผู้ประกอบการจีนไม่ได้สร้าง Linkage พอที่จะทดแทนการปิดตัวของผู้ประกอบการไทย

ตารางที่ 4.7

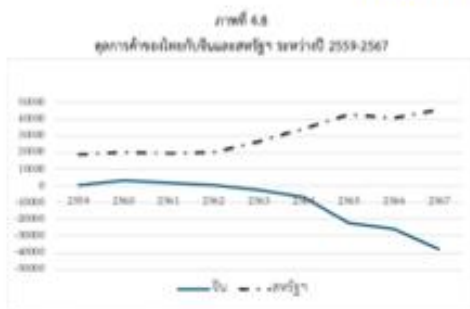
องค์ประกอบโครงการลงทุนระหว่าง 2564-พ.ค. 2568

2564-พ.ค. 2568	จำนวนโครงการที่คิดเป็น %	จำนวนโครงการที่คิดเป็นมูลค่า
การผลิตสินค้าเกษตรและปศุสัตว์	499	112
การผลิตสินค้าอาหาร	363	66
การผลิตสินค้าที่ใช้จากวัตถุดิบจากต่างประเทศ เช่น เครื่องจักรและอุปกรณ์	444	59
การผลิตบริการและอื่น ๆ การบริการและการค้าปลีก	99	56
การนำของเข้าที่คิดเป็นเงิน		
การผลิตสินค้าอื่น ๆ ที่ใช้จากวัตถุดิบ	444	43
การผลิตบริการและอื่น ๆ ที่ไม่ระบุประเภท	68	31
การผลิตบริการอื่น ๆ	131	29
การผลิตบริการและอื่น ๆ ที่ไม่ระบุประเภท	155	33
การผลิตสินค้าอื่น ๆ	155	23
การผลิตสินค้าอุตสาหกรรม	49	24
อื่นๆ	1488	174

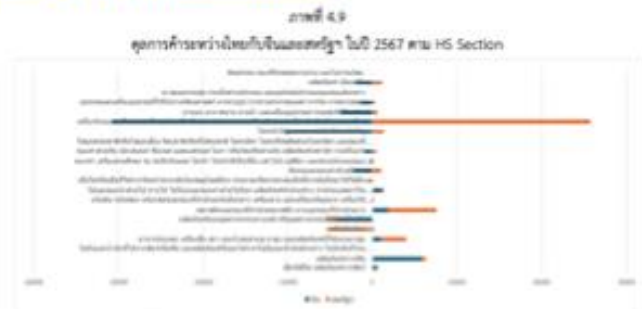
หมายเหตุ: การลงทุนที่เข้าไทยจากต่างประเทศดำเนินการโดยผู้ประกอบการไทยและต่างประเทศ

ที่มา: ผู้ให้บริการสาขาที่ดูแลเขตเมืองใหม่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม

มายาคติเรื่องปัญหาการสวมสิทธิ์

ที่มา: ข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง UNComtrade

ที่มา: ข้อมูลสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง UNComtrade

Punchline:

- สวมสิทธิ์สินค้าจีนไปสหรัฐฯ ในลักษณะการปลอมแปลงเอกสาร (Wash the origin) เกิดขึ้น(ถ้ามี) และเป็นกรณี ไม่ได้เป็นวงกว้าง และจำเป็นต้องแก้ผ่านการบังคับใช้กฎหมาย
- จุดสนใจในเรื่องการสวมสิทธิ์ คือ การพึ่งพาวัตถุดิบและสินค้าที่สำเร็จมาจากจีนเพื่อส่งออกไปสหรัฐฯ เรื่องดังกล่าวต้องทำงานร่วมกับสหรัฐฯ (ประกาศกฎระเบียบให้ชัดเจน) และเป็นโอกาสที่ไทยควรไขว่คว้าหากมีการเตรียมการให้พร้อม

แนวทางการรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

- หาโอกาสท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ผ่านการส่งออก
- ต้องเพิ่มความยืดหยุ่นในห่วงโซการผลิตของไทย เพราะสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน สลับไปมาระหว่าง Positive และ Negative Shock (ผันผวน)
- ด้อยอดให้เกิดความเชื่อมโยงภายในประเทศ
- ผนวกมิติ Self-sufficiency เพื่อรับมือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน

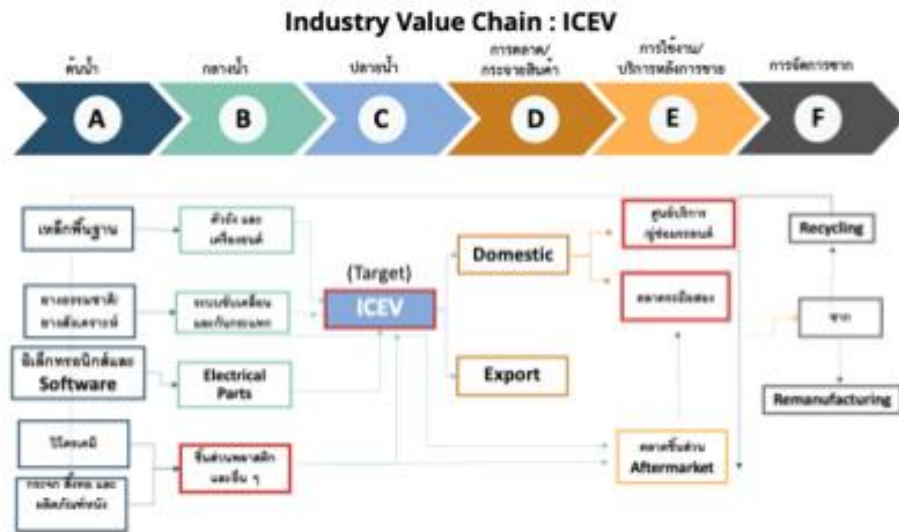
ข้อเสนอแนะนโยบายในภาพรวม

- เผยแพร่ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท ศักยภาพ และความท้าทายที่ภาคอุตสาหกรรมไทยกำลังเผชิญอยู่จริง เพื่อให้นโยบายและมาตรการเสริมศักยภาพของภาคอุตสาหกรรมไทยรับมือสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ได้ทันทั่วถึง
- มีมาตรการเชิงรุกเพื่อให้ผู้ประกอบการไทยเข้าไปเชื่อมโยงกับฐานการผลิตของนักลงทุนต่างชาติที่ย้ายเข้ามาตามกระแส China plus one
- ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถพึ่งพาตนเองในการผลิตสินค้าจำเป็นพื้นฐาน (เช่น อาหาร ยารักษาโรค และสินค้าอุปโภคจำเป็นอื่น ๆ) เพื่อรองรับเหตุการณ์ภูมิรัฐศาสตร์สุดขั้ว เช่น การเกิดสงครามขนาดใหญ่

นัยยะทางด้านนโยบายโดยรวม (ต่อ)

- ดึงคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขการชะลอตัวการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน และเตรียมหาแหล่งเงินทุนระยะปานกลาง ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานการผลิตในระยะยาวของประเทศประกอบการปล่อยสินเชื่อ
- จุดยืนการเจรจาต้อง ผนวกมิติทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ การรักษากติกาการค้าโลกบนกรอบความร่วมมือพหุภาคี (Multilateralism) รวมไปถึงพันธะผูกพันการเปิดเสรีที่ไทยจะทำกับสหรัฐฯ
- ควรมีการศึกษากบทวนโครงสร้างภาษีศุลกากรของไทย โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างบริษัทข้ามชาติที่ได้รับสิทธิพิเศษการลงทุนเพื่อส่งออกและผู้ประกอบการในประเทศ

Supply Chain ในอุตสาหกรรม ICEVs

สมมติฐานของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ต่อยานยนต์

- ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในระยะสั้น (1-2 ปีข้างหน้า) ยังไม่สามไปสู่การใช้กำลังทางทหารในวงกว้าง
- ไทยไม่เผชิญส่วนต่างภาษี Reciprocal tariff มากกว่าประเทศคู่แข่งอื่น ๆ เกินร้อยละ 10
- ทิศทางนโยบายต่อ BEVs เป็นไปตามกรอบการประชุมคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติ (9 ธันวาคม 2568) ไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม และสามารถในการบังคับการผลิตขงได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผลกระทบต่อ Supply Chain ของ ICEVs

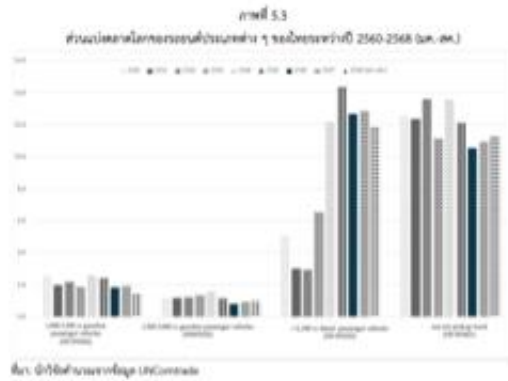
การยุบฐานการผลิต (Production Consolidation) กับ Lastman Standing

ภาพที่ 5.1
สัดส่วนการผลิตของ OEMs ICEV ของประเทศต่างๆ ระหว่างปี 2560-47

ปี	ประเทศ ไทย	ประเทศ จีน	ประเทศ อินเดีย	ประเทศ เกาหลีใต้	ประเทศ ญี่ปุ่น	ประเทศ อื่นๆ
2560	31.6	14.7	29.5	14.2	2.1	
2561	31.0	14.7	28.0	15.0	2.3	
2562	31.4	15.1	27.2	14.9	2.2	
2563	29.5	14.9	31.8	13.2	1.9	
2564	28.7	14.1	30.2	15.3	2.2	
2565	28.7	14.7	27.8	17.1	2.4	
2566	28.7	14.4	27.7	16.7	2.2	
2567	26.8	14.6	28.5	17.5	1.8	

หมายเหตุ: สัดส่วนการผลิตของ OEMs ICEV ของประเทศต่างๆ ระหว่างปี 2560-47 คำนวณจากข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศไทย (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศจีน (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศอินเดีย (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศเกาหลีใต้ (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศญี่ปุ่น (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศอื่น ๆ (ข้อมูลปี 2560-2567)

ที่มา: ข้อมูลการผลิตของ OEMs ICEV ในประเทศไทย (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศจีน (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศอินเดีย (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศเกาหลีใต้ (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศญี่ปุ่น (ข้อมูลปี 2560-2567) และข้อมูลของ OEMs ICEV ในประเทศอื่น ๆ (ข้อมูลปี 2560-2567)

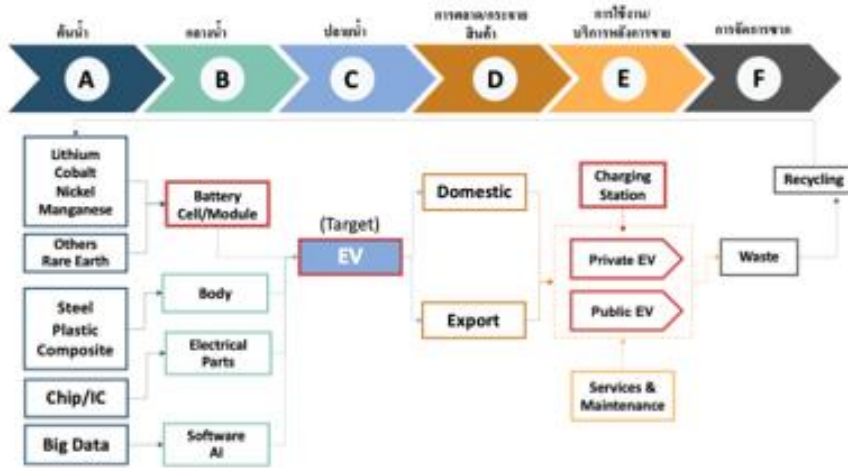

ที่มา: ข้อมูลการผลิตของ OEMs ICEV

ผลกระทบจากปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ ต่อ ICEV Supply Chain

- ผลกระทบต่อรถยนต์ส่งต่อมายังทุกตำแหน่งในห่วงโซ่อุปทาน
- ตลาด Aftermarket คาดว่ามีความต้องการมากขึ้นทั้งตลาดในและต่างประเทศ
 - การให้ OEM มาเป็น REM เป็นความท้าทายเพราะธุรกิจทั้งสองใช้ Core competency ที่แตกต่างกัน (Economies of scale vs Economies of scope)
 - ความท้าทายของตลาดในและต่างประเทศต่างกัน
- ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม
 - Decarbonization - CBAM, Australia's New Vehicle Efficiency Standard, New Zealand Clean Car Policy
 - Circular Economy- Remanufacturing
- ปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และการระดมของห่วงโซ่อุปทาน

Supply Chain ในอุตสาหกรรม BEVs

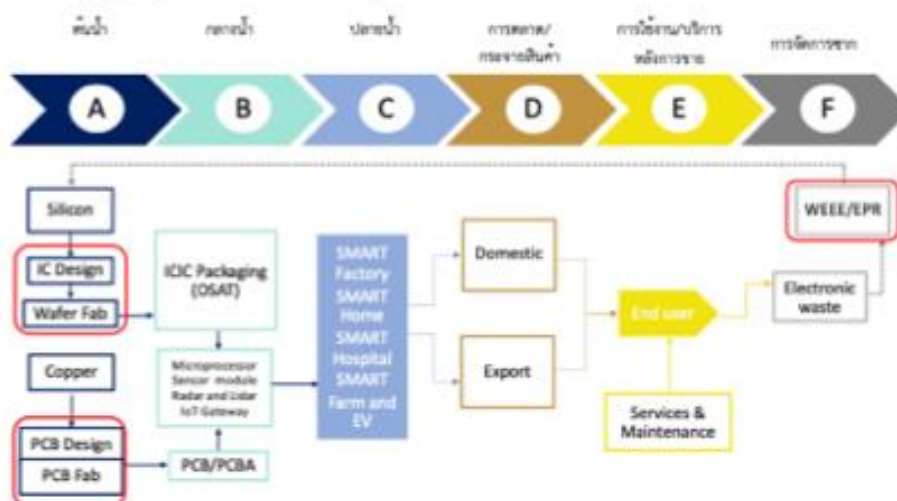
ผลกระทบจากปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ ต่อ BEV Supply Chain

- ผลกระทบต่อรถยนต์ต่อห่วงโซ่อุปทานมีจำกัด เพราะห่วงโซ่อุปทานของ BEVs ส่วนใหญ่อยู่ที่ประเทศต้นทาง (Home Country)
- บริษัท BEVs ที่เข้าร่วมโครงการ EV3.0 และ EV 3.5 มีภาระต้องผลิตอีกกว่า 200,000 คัน ในปี 2568 และ 2569 ดังนั้นบริษัทจีนต้องใช้ไทยเป็นฐานเพื่อส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ การสร้าง Linkage จึงเป็นเรื่องจำเป็น
- ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมมีผลจำกัดต่อ BEVs
- ปัญหาการขาดแคลนชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และการสะสมของห่วงโซ่อุปทาน BEVs คาดว่าจะรุนแรงกว่า ICEVs และกระทบต่อความต้องการโดยรวมของ BEVs

ข้อเสนอเชิงนโยบายอุตสาหกรรมยานยนต์

- ประกาศชัดเจนทางด้านการเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ (รถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์) ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Vehicles) พร้อมกับการขึ้นอันดับอย่างหนักแน่นที่ไทยเป็น Last Man Standing สำหรับการผลิต ICEV ท่ามกลางกระแสการบูรณาการการผลิต ICEV ของโลก
- จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อช่วยให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนไทยในห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์ยกระดับเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดใหม่ ๆ โดยเฉพาะข้อกำหนดทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางด้านความปลอดภัย
- ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศของ BEVs ที่รับสิทธิประโยชน์การส่งเสริมการลงทุน ที่นำไปสู่การสร้างห่วงโซ่อุปทานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าอย่างแท้จริง
- จัดทำ Sandbox เพื่อศึกษา Business Model ที่ให้ผู้ผลิต OEM สามารถทำตลาด REM เพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขัน และลดผลกระทบจากการขายของ BEVs รวมไปถึงการเปิดตลาด REM ใหม่ โดยเฉพาะสหรัฐฯ

Supply Chain ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

สมมติฐานของสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ต่ออิเล็กทรอนิกส์

- ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในระยะสั้น (1-2 ปีข้างหน้า) ยังไม่ลามไปสู่การใช้กำลังทางทหารในวงกว้าง
- ไทยไม่เผชิญส่วนต่างภาษี Reciprocal tariff มากกว่าประเทศคู่แข่งอื่น ๆ เกินร้อยละ 10
- ทิศทางนโยบายต่ออุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับ(ร่าง)ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูงแห่งชาติฉบับแรก และมีการเดินหน้าอย่างอย่างชัดเจน
- ไทยสามารถจัดการกับระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม (น้ำ และ ไฟฟ้า)

ผลกระทบจากปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ ต่ออิเล็กทรอนิกส์ Supply Chain

- สถานการณ์การฟ้องถ่ายกำลังการผลิตออกจากจีนยังคงเดินหน้าต่อเนื่อง ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับประโยชน์จาก China plus one
 - โครงการร่วมทุนระหว่าง Hana Semiconductors และบริษัทในเครือ ปตท. จัดตั้งบริษัท FT1 เพื่อทำ Front-end Wafer Fabrication
 - การขยายกำลังการผลิตในส่วน Back-end ของ Infineon Technologies
 - การลงทุนของ Lumentum เพื่อผลิต Photonic Chip
 - การเดินหน้าขยายลงทุนของ Delta ที่ทำให้ไทยเป็นฐานการผลิตที่ใหญ่ที่สุดนอกไต้หวัน
 - การเตรียมรองรับคำสั่งซื้อของ Chip ที่ล้ำสมัย และการย้ายฐานในส่วน of PCB Fabrication ของไต้หวันมายังไทย
 - การเดินสายของประเทศชั้นนำใน Semiconductors มายังไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

- การสร้าง linkage ในไทยเป็นหัวใจที่ทำให้ไทยดึงดูดวงโอกาสท่ามกลางวิกฤต ดังนั้นการมียุทธศาสตร์ทางด้านเซมิคอนดักเตอร์ที่ตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงที่ว่า
 - Niche ของไทยอยู่ที่ไหน (Sensor, RFID, Power Modules, Optics)
 - มีความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์
 - แผนการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น ๆ (ผู้ใช้ Semiconductors เหล่านี้) ให้ชัดเจน
 - ลดปัญหาความไม่แน่นอนด้านอื่น ๆ (การเมือง นโยบาย)

ข้อเสนอเชิงนโยบายอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

- พัฒนายุทธศาสตร์ชาติการพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ลดห่วงโซ่อุปทาน โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะ เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต่าง ๆ ภายในประเทศ
- พัฒนายุทธศาสตร์การเชิญชวนการลงทุนจากต่างประเทศท่ามกลางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับจุดเด่นพื้นฐานของไทย ทั้งการมีผู้เล่นสำคัญในทุกตำแหน่งของห่วงโซ่อุปทานของอิเล็กทรอนิกส์ โครงสร้างพื้นฐาน ความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ที่ห่างจากพื้นที่ขัดแย้ง และเสี่ยงที่จะเกิดสงครามขนาดใหญ่ และฐานการผลิตของไทยเป็นที่น่าเชื่อถือ
- พัฒนาความร่วมมือระดับภูมิภาคโดยเฉพาะกรอบอาเซียน หรือกรอบที่มี ASEAN เป็นศูนย์กลาง (ASEAN Centrality) เพื่อให้อาเซียนเป็นฐานการผลิตทางเลือกเพิ่มเติมเช่นท่ามกลางกระแส China plus one และทำให้ห่วงโซ่อุปทานการผลิตของโลกสามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝันได้ดียิ่งขึ้น (Supply Chain Resilience).

ข้อเสนอเชิงนโยบายอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (ต่อ)

- ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจว่าโรงงานผลิตในไทยเป็นการผลิตที่สร้างมูลค่าเพิ่ม และลดความเสี่ยงที่จะถูกกล่าวหาเรื่องการฮวนฮวน
- ปรับปรุงแนวทางการใช้ประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภายในประเทศเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือผู้ประกอบการคนไทย และไม่ขัดกับกฎกติกาการค้าโลก
- ปลดล็อกการค้ากับบริษัทข้ามชาติที่ได้รับการส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการภายในประเทศ
- ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการไทยกับบริษัทข้ามชาติ เช่น การเข้าใช้บริการเครื่องมือทดสอบ การเชื่อมขบความสัมพันธ์ในการผลิต และแลกเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยการทำกิจกรรมร่วมมือของบรรษัท หรือ Corporate Social- Responsibility (CSR) มาตรการเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

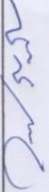

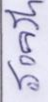

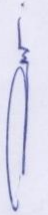

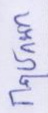
ตารางที่ ผ.2.1

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมออนไลน์

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

วันหยุดสัปดาห์ที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
1	วรรณศรี รามางกูร	-	-	0625654515	
2	Chattraporn Means	Manager	Toyota	0614136567	
3	Sasipa Suwapanonth	นวด.ชก.	กร1	0894921237	
4	นางสาว อังฉรียา อานนท์กิจพานิช	วิศวกรเหมืองแร่ชำนาญการพิเศษ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	080-587-7747	
5	บุรณ ศิลปธรรม	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	กส.	0982468140	
6	นายรัฐนนท์ บุญญา	นักวิชาการอุตสาหกรรมชำนาญการพิเศษ	กองโลจิสติกส์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	0648409939	
7	นายภาณุพงษ์ คำผาคัด	วิศวกรชำนาญการ	กองโลจิสติกส์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	0873047573	
8	นายจักรพันธ์ เต็นตวงบริพันธ์	ผู้อำนวยการ	กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0891603663	
9	น.ส.กฤษกานก ศรีเมือง	เศรษฐกิจ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	0852145325	

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
10	อาศิรวรรณ โพธิพันธ์	นักวิชาการมาตรฐานชำนาญการพิเศษ	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	0808143054	
11	นายชาติ ชันศิริ	ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
12	นางศุภวรรณ เทอดเกียรติบุรณะ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
13	นางสาวจุฑาทิพย์ ศิริพงษ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
14	นายสรวิศ ชัยเลิศวงศ์กุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
15	นายเมธี ลายประดิษฐ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
16	นางสาวอุบลวรรณ หลอดเงิน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
17	นายณนทิวรรณ สามัญบุตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
18	นางสาวอภิษฎา บุญกลิ่น	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		
19	นายธีรพล บุญนาค	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
20	นางสาวพัทธวรรณ อินทฤทธิ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		พัทธวรรณ
21	นางสาวพิชชภา นันทเศรษฐ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม		พิชชภา
22 x	ศุภวรรณ เทอดเกียรติบุรณะ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0814365228	
23	สมานลักษณ์ ตันติกุล	ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคอุตสาหกรรม	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0817739066	สมานลักษณ์
24	นางบุตรี เข็มเทียนรัตน์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0819063917	
25 x	สรวิศ ชัยเลิศวิมลกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0831345322	
26 x	นนทิวรรณน์ สามัญบุตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	02-430-6807 ต่อ 680707	
27	นายณัฐนันท์ รัตนชมภู	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	0952955311	ณัฐนันท์
28 x	อภิษฎา บุญกลิ่น	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ)	0813447269	

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”
 วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.
 ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
29	คามภีร์ เสนุดุตร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ แห่งชาติ (สศช.)	0919456514	
30	นางสาวสินีนภา เก้าอินทอง	รักษาการผู้อำนวยการสถาบันพลาสติก	อุตสาหกรรมพัฒนาวัสดุอี สถาบัน พลาสติก	0816179496	

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
31	น.ส.ฐิษา มณีโช	ผอ.อ.สอ.	สอ.		ฐช.
32	น.ส.ศุภพนา รุ่งชม	ผอ.อ.สอ.	สอ.		R
33	น.ร. วิภาวิไล ชาติ	ผอ.	สอ.		วิภา
34	น.ส. พัชราภา ติรัตน	ผอ.อ.สอ.	สอ.		พัชรา
35	น.ร. ปิรณัฐ สิมานะ	ผอ.อ.สอ.	สอ.		ปิรณัฐ
36	น.ส. นิสิตา อลงพันธ์	-	สอ.		นิสิตา
37	นาย ทวีสิน ไชยวรรณ	ผอ.อ.สอ.	สอ.		ทวีสิน
38	นายณวัฒน์ ไชยรัตน์	ผอ.อ.สอ.	สอ.		ณวัฒน์
39	น.อ.อัมรินทร์ อภิชัยสิทธิ์	ผอ.อ.สอ.	สอ.		อัมรินทร์
40	นายณวัฒน์ ธิวัณธู	IT	สอ.		ณวัฒน์
41	นายณวัฒน์ ธิวัณธู	สอ.	สอ.		ณวัฒน์

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษาผลกระทบทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

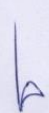
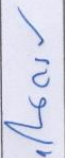

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
42	วราภรณ์ บงขจรรัตน์	นอต.ศน.	ทอ.		ศว.
43	ศศิธร วัลสี	นอต.ปก.	กน.	๐๙๔๒๑๐๔๕๔	ทศน
44	กนิษฐ์ มยุพันธ์			๐๙๙๔๑๕๕๕๕๕๕	ศพ
45	ชยวาทิศา สนิท	นอต.ศก.	ศส.๑	๐๙๒๑๗๑๒๒๗๓	ศน.
46	อริยาพร ตีเมธิตานันท์	นอต.นง	สกน.	๐๙๙๗๒๑๒๑๐	ศส.๒
4๗	วชิรวิภา ไททองพันธ์			๐๙๗๐๙๙๙๙๙๕	ศน.
48	ศรณี สิริวรรณ			๐๙๕๒๑๑๑๑๑๑	ศส.๑
๔๙	อนุสรณ์ อิ่มนง	นท.	ศค.๑.	๐๙๐๒๑๐๐๐๐๖	ศ
๕๐	นพพนันต์ อธิพัฒน์	นอต.ศก.พาณิชย์	สกน.	๐๙๑-๗๕๕๗๑๙๙	ศน.
51	ฉัตรภา คุ้มแก้ว	นอต.ศก.	ศค.๑.	๐๙๙-๖๙๔๖๒๒๖	ศ
52	เกศนีย์ อธิพัฒน์	นอต.ศก.	ศค.๑.		ศ

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา “โครงการศึกษานโยบายกระทรวงศึกษาธิการระหว่างประเทศต่อห่วงโซ่อุปทานและอุตสาหกรรมการผลิตของไทย”

วันพฤหัสบดีที่ 5 มีนาคม 2569 เวลา 09.30-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 สศอ.

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	เบอร์โทรศัพท์	ลายมือชื่อ
53	กฤษดา วิโนชา	ช่าง	ส.ค.		
54	ดร.ณรรตนา ไชยรัตน์	อ.พ. อ.รมว.กรมการค้าระหว่างประเทศ	สศอ.		
55	ดร.ศศิธร อินทรวิเศษ	อ.พ.ศ. ม.โทรคมนาคม	สศอ.		สศอ.
56	ณนวิทย์ นนท์	ช่าง	ส.ค.		ณนวิทย์
57	นาย สกฤษดิ์ นนท์	อ.พ.ศ.	ส.		
58	น.ส.ณัฐพร ภู่อรรถพันธ์	อ.พ.ศ.	กส.1		ณัฐพร
59	น.ส. วรวิภา ศรีฤกษ์	อ.พ.ศ.	กส.2		วรวิภา
60	ดร.ณัฐพร นนท์	อ.พ.ศ.	กส.1		ณัฐพร

ตารางที่ ผ.2.2

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมออนไลน์

จำนวน	ชื่อ	นามสกุล	ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน
1	สมพิศ	โอสถานนท์	นักวิชาการอุตสาหกรรมชำนาญการพิเศษ	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
2	ณัฐ	รุจิรัตน์	ผู้อำนวยการสถาบัน	สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
3	กฤษฎา	ภารัตนวงศ์	ผู้อำนวยการฝ่ายยุทธศาสตร์อุตสาหกรรม	สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
4	ดวงเดือน	ฉัตรทิพย์ธาดาร	ผู้จัดการแผนกอาวุโส	สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
5	ศรณรินทร์	แสงคะนอง	นักวิชาการมาตรฐาน	สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม
6	ขยงกฤษ	จินดา	นักวิชาการมาตรฐาน	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
7	เพชรชนก	คนยัง	นวม.ชก.	สมอ.
8	รักเร่	เกตุอนเมฆ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
9	ศีตลักษณ์	แก้วบุษ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
10	นายบุญญวัฒน์	ขุนอินทร์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
11	ทศพร	สุวรรณ์เณ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
12	นายเทพพงศ์	ศรีประภาพงศ์	นักวิชาการมาตรฐาน	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
13	นายวัช	ทะหมาน	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน	สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
14	ป๋วยวิจิณท์	ลู้อยชนะ	นักวิชาการมาตรฐานชำนาญการ	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

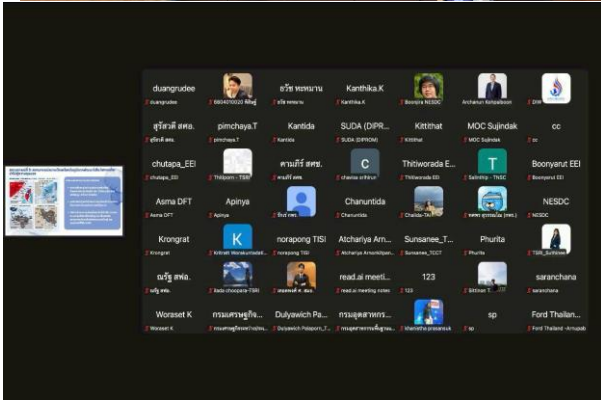
จำนวน	ชื่อ	นามสกุล	ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน
15	กิตติวิช	กฤษณ์ธรรม	พนักงานราชการ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
16	อัสม่า	ออฟเพอร์แมนส์	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ
17	อนิวรรณรัตน์	ตันเตชาณรงค์	ผู้จัดการ	บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
18	สุธินี	โสภณพงษ์	นักวิชาการ	สทสว.
19	น.ส.ดวงฤดี	สมบัติเจริญนนท์	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ
20	นางณัฐวรรณ	เมณฑส	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ
21	ณัฐชนน	จันทองปาน	ผู้จัดการ	DENSO
22	ปณิติตา	ศรีมนโรธ	Officer	Denso International Asia
23	ดวงใจ	โอเดณ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด
24	อานภาพ	ทัตพิทักษ์กุล	ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจ	บริษัท ฟอर्ट มอเตอร์ คัมปะนี (ประเทศไทย) จำกัด
25	ไอลดา	ชูภารา	นักวิชาการ	สทสว.
26	รัชนิดา	นิติพัฒน์ภักษ์	Vice President	สถาบันยานยนต์
27	นางสาวรวิพร	หงสกุล	หัวหน้าส่วนความร่วมมือพหุภาคี ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
28	นางสาวณัฐฐา	รัตนเวชตระกูล	นักวิเคราะห์นโยบาย SMEs	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
29	นางสาวสุชญา	เพ็งคาสุคันโธ	นักวิเคราะห์นโยบาย SMEs	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จำนวน	ชื่อ	นามสกุล	ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน
30	ดร.ฐิติภรณ์	ธีระวิวัฒน์กิจ	นักวิชาการ	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
31	อภิญา	เลิศวิญญอมล	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ
32	ฐิติมนต์	วิภาสกาญจน์	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ
33	วรเศรษฐ์	คุณทวีลาภผล	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ
34	นางสาวนิวิศน์	ฤทธิรงค์	หัวหน้าส่วนความร่วมมือภูมิภาคอาเซียน	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
35	สุจินดา	คำจร	นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ	กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
36	หม่อมหลวงปรีทิพย์	เทวกุล	ผู้อำนวยการฝ่ายโครงสร้างตลาดและระบบธุรกิจ	สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
37	นางสาวกัญฐิกา	คันธวิธูร	นักวิชาการแข่งขันทางการค้า	สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
38	นายพิสิษฐ์	ศิริพรนพคุณ	นักวิชาการแข่งขันทางการค้า	สำนักงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า
39	นางสาวสุธัสนา	อมรตารรัตน์	นักวิชาการแข่งขันทางการค้า	สำนักงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า
40	นางสาวพิมพ์พญา	แดงเย็น	นักวิชาการแข่งขันทางการค้า	สำนักงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า
41	นางสาวศันศันย์	มณีประวดี	นักวิชาการแข่งขันทางการค้า	สำนักงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

จำนวน	ชื่อ	นามสกุล	ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน
42	นางสาววิภาดา	ต้นนิตติคุณพงษ์	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กองส่งเสริมและพัฒนายุทธกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
43	สลิทธิพันธ์	โลกิตสถาพร	นักวิเคราะห์เศรษฐกิจ	สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือ
44	จิรวัดน์	สิงห์พร	นักวิเคราะห์เศรษฐกิจ	สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือ
45	นางสาวศรณก	ตั้งใจจิต	ผู้อำนวยการ ฝ่ายความร่วมมือต่างประเทศ	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
46	นายภูริทัต	สุปรียธิติกุล	เจ้าหน้าที่พิเศษสัมพันธ์	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
47	สรัดชญา	ธิตีสวรรค์	เศรษฐกร	ธนาคารแห่งประเทศไทย
48	ชวิตา	ศรีหิรัญ	นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
49	นายภัทรพล	อรรถพร	นักวิชาการอุตสาหกรรมชำนาญการ	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
50	นางสาวฐิตาพร	ชิตจัญ	นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
51	ดร.จุฬารัตน์	ต้นประเสริฐ	รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
52	คุณพัชรี	กุลวิณ	ผู้อำนวยการฝ่ายอาวุโส ฝ่ายยุทธศาสตร์และติดตามประเมินผล	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
53	จิราพร	เรืองทวีศิลป์	ผู้จัดการ	SME Bank
54	ชลิตา	ดอนจักร์	เจ้าหน้าที่	สถาบันยานยนต์
55	อิทธิพันธ์	ผดุงไทย	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จำนวน	ชื่อ	นามสกุล	ตำแหน่ง	ชื่อหน่วยงาน
56	อรนุช	บุญสกุลโสภิต	ผู้จัดการ	สมาคมอุตสาหกรรมยานยนต์ไทย
57	ชนิษฐา	ประสารสุข	ผู้จัดการ	สมาคมสมาคมกอล์ฟแห่งประเทศไทย
58	สิทธิินนท์	ตารินทร์	Policy Researcher	สถาบันยานยนต์
59	น.ส.ณัฐวรา	นิยมแก้ว	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
60	บุญจิรา	ขอประเสริฐ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	สศช
61	นางสุรัสวดี	ข้าวไฉ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	กว.

ตัวอย่างของภาพในการจัดสัมมนาเผยแพร่ผลการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Akama, K. (2024a), 'Thailand to move up semiconductor value chain with first front-end fab', Nikkei Asia, 16 October available at <https://asia.nikkei.com/Business/Tech/Semiconductors/Thailand-to-move-up-semiconductor-value-chain-with-first-front-end-fab>
- Akama, K. (2024b), 'Sony opens \$66m Thailand fab for driver-assist image sensors', Nikkei Asia, 28 March available at <https://asia.nikkei.com/Business/Tech/Semiconductors/Sony-opens-66m-Thailand-fab-for-driver-assist-image-sensors>
- Akama, K. (2025a), 'Infineon to start up Thai power module fab in 2026', Nikkei Asia 15 January available at <https://asia.nikkei.com/Business/Tech/Semiconductors/Infineon-to-start-up-Thai-power-module-fab-in-2026>
- Akama, K. (2025b) 'Thailand lands \$70 m investment from Lumentum for AI chipmaking', *Nikkei Asia*, 10 October available at <https://asia.nikkei.com/business/tech/semiconductors/thailand-lands-70m-investment-from-lumentum-for-ai-chipmaking>
- Aljazeera (2026a), 'Which are the 66 global organisations the US is leaving under Trump?', 8 January available at <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/8/which-are-the-66-global-organisations-the-us-is-leaving-under-trump>
- Aljazeera (2026b), 'North Korea's Kim oversees cruise missile tests from new naval destroyer', 7 March available at <https://www.aljazeera.com/news/2026/3/5/north-koreas-kim-oversees-cruise-missile-tests-from-new-naval-destroyer>
- Ando, M., Kimura, F., & Obashi, A. (2021). International production networks are overcoming COVID-19 shocks: Evidence from Japan's machinery trade. *Asian Economic Papers*, **20**(3), 40–72.
- Antras, P. (2020). Conceptual aspects of global value chains. *World Bank Research Observer*, 1–24.
- Athukorala, P. (2014). Growing with global production sharing: The tale of Penang export hub, Malaysia. *Competition & Change*, **18**(3), 221–245.
- BBC (2025a), 'Trump's 20-point Gaza peace plan in full', 9 October <https://www.bbc.com/news/articles/c70155nked7o>

BBC (2025b), 'See the Trump tariffs list by country', 7 August available at <https://www.bbc.com/news/articles/c5ypxnnyg7jo>

BOI (2024), 'New wave of PCB investment in the decade. Well Tech opened production line' Press Release, Board of Investment (BOI), Bangkok available at https://media.thaigov.go.th/uploads/document/232/2024/10/pdf/Doc_20241016112433000000.pdf (In Thai)

Bown, C. (2020a). Export controls: America's other national security threat. Working Paper. Washington.

Bown, C. (2020b). How Trump's export curbs on semiconductors and equipment hurt the US technology sector. Trade and Investment Policy Watch. Washington.

Bown, C. and D. Wang (2024), 'Semiconductors and modern industrial policy', *PIIE Working Paper*, Peterson Institute for International Economics, Washington, January available at <https://www.piie.com/sites/default/files/2024-08/wp24-3.pdf>

Breuninger, K. (2025), 'Trump greenlights Nvidia H200 AI chip sales to China if U.S. gets 25% cut, says Xi responded positively', CNBC, 8 December available at <https://www.cnbc.com/2025/12/08/trump-nvidia-h200-sales-china.html>

Business Times (2025a), 'China and Asean, hit by US tariffs, sign upgraded free trade pact', 28 October available at <https://www.businesstimes.com.sg/international/asean/china-and-asean-hit-us-tariffs-sign-upgraded-free-trade-pact>

Business Times (2025b), 'EU advancing in trade agreement talks with Philippines, Thailand, Malaysia, trade chief says', 25 September available at <https://www.businesstimes.com.sg/international/asean/UPDATE-1-EU-advancing-in-trade-agreement-talks-with-Philippines-Thailand-Malaysia-trade-chief-says>

Business Times (2025c), 'Indonesia signs free trade deal with Russian-led Eurasian Economic Union', 22 December available at <https://www.businesstimes.com.sg/international/asean/indonesia-signs-free-trade-deal-russian-led-eurasian-economic-union>

Business Times (2025d), 'Singapore constantly looks to improve external ties, takes upgraded partnerships seriously: PM Wong', 11 October available at

<https://www.businesstimes.com.sg/singapore/singapore-constantly-looks-improve-external-ties-takes-upgraded-partnerships-seriously-pm-wong>

Business Times (2026a), 'Italy plans to back Mercosur, paving way for new EU trade deal', 5 January available at <https://www.businesstimes.com.sg/international/italy-plans-back-mercotur-paving-way-new-eu-trade-deal>

Carroll, L (2025), 'Battle between Netherlands and China over chipmaker could disrupt car factories, companies say', *The Guardian*, 23 October, available at <https://www.theguardian.com/business/2025/oct/23/volvo-vw-carmakers-dutch-takeover-chinese-chipmaker-nexperia-japanese>

Davidson, H. (2025), 'China steps up control of rare-earth exports citing 'national security concerns'', *The Guardian*, 9 October available at <https://www.theguardian.com/world/2025/oct/09/china-steps-up-control-rare-earth-exports-national-security-concerns>

Desmarais, A. (2026), 'Xi Jinping: 2025 was a year of AI and chip breakthroughs amid US-China tech rivalry', *Euro News*, 2 December available at <https://www.euronews.com/next/2026/01/02/xi-jinping-2025-was-a-year-of-ai-and-chip-breakthroughs-amid-us-china-tech-rivalry>

Donnan, S. (2025), 'Key Ways the New Rules of Global Trade Are Changing', 22 December available at <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2025-12-22/the-new-world-order-in-global-trade>

Dvorkin, M., F. Leibovici, and A. Santacreu (2025), 'How tariffs are affecting prices in 2025', *On the Economy Blog*, Federal Reserve Bank of St. Louis, 16 October available at <https://www.stlouisfed.org/on-the-economy/2025/oct/how-tariffs-are-affecting-prices-2025>

EU (2024), 'EU Commission imposes countervailing duties on imports of battery electric vehicles (BEVs) from China', 12 December available at <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/eu-commission-imposes-countervailing-duties-imports-battery-electric-vehicles-bevs-china>

EU (2025a), 'EU and Indonesia conclude negotiations on free trade agreement' Press Release, 23 September available at https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2168

- EU (2025b), 'European Chips Act', 18 December available at <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-chips-act>
- Eudaily, C. and J. Yip (2026), 'Intel stock jumps 10% after CEO meets with Trump as U.S. stake doubles value', CNBC, 9 January <https://www.cnbc.com/2026/01/09/intel-stock-lip-bu-tan-trump.html>
- European Commission (2026), 'EU-India Free Trade Agreement, Investment Protection Agreement and Geopolitical Indications Agreement', available at https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/india/eu-india-agreements_en
- Feenstra, R.C., & Hanson, G.H. (1996). Globalization, outsourcing, and wage inequality. *American Economic Review*, **86**(2), 240–245.
- Financial Times (2025) Trump tracker: US tariffs, published 6 February and updated 15 September available at <https://www.ft.com/content/2c473393-35fb-479d-8bba-236a1a98087c>
- France 24 (2025), 'Yemen declares emergency as S. Arabia bombs Mukalla port over UAE weapons shipment', 12 December available at <https://www.france24.com/en/live-news/20251230-saudi-led-coalition-says-targeted-arms-shipments-from-uae-in-yemen>
- France 24 (2026), 'European countries to deploy military assets to Cyprus after drone attack on UK base', 5 March available <https://www.france24.com/en/europe/20260305-european-countries-deploy-military-assets-cyprus-after-iranian-attack-uk-base>
- Geopolitical Monitor (2025), 'South China Sea Dispute: Vietnam', 12 September available at <https://www.geopoliticalmonitor.com/south-china-sea-dispute-vietnam/>
- Goldberg, P., R. Juhasz, N. Lane, G. Forter, and J. Thurk (2024), 'Industrial policy in the global semiconductor sector', CEPR Discussion paper DP19402, 27 August available at <https://cepr.org/publications/dp19402>
- Helpman, E. (2006). Trade, FDI, and the organization of firms. *Journal of Economic Literature*, **44**(3), 589–630.
- Henley, J. (2025), 'Many in US and western Europe think 'third world war likely within five to 10 years'', *The Guardian*, 6 May available at <https://www.theguardian.com/world/2025/may/06/majority-in-us-and-west-europe-think-third-world-war-likely-within-10-years-poll-ve-day>

- Hille, K. (2026), 'TSMC to boost capital spending as demand for AI chips surges', *Financial Times*, 15 January available at https://www.ft.com/content/a3b4c1ac-f26a-44bd-a605-25603b2a0669?utm_source=chatgpt.com
- IMF (2025), *World Economic Outlook Update: Global Economy: Tenuous Resilience amid Persistent Uncertainty*, International Monetary Fund (IMF) July 2025, Washington.
- Jongwanich, J. and A. Kohpaiboon (2025), 'The Impact of Geo-political Tensions on Global Semiconductor Supply Chain', Report submitted to Economic Research Institute of ASEAN and East Asia (ERIA), Jakarta.
- Jongwanich, J. and A. Kohpaiboon (forthcoming), Thailand in the semiconductor global value chains (GVCs)', Discussion Paper, Faculty of Economics, Thammasat University.
- Kano, L., Tsang, E., & Yeung, H. W. (2020). Global value chains: A review of the multi-disciplinary literature. *Journal of International Business Studies*, **51**, 577–622.
- Kawase, K. (2022), 'Made in China 2025 thrives with subsidies for tech, EV makers', *Nikkei Asia*, 22 July available at <https://asia.nikkei.com/business/business-spotlight/made-in-china-2025-thrives-with-subsidies-for-tech-ev-makers>
- Kohpaiboon, A. (2025), 'The Thai automotive industry in troubled transition', *ISEAS Perspective*, 5 June available at <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2025-41-the-thai-automotive-industry-in-troubled-transition-by-archanun-kohpaiboon/>
- Kohpaiboon, A. and W. Durongkaveorj (2024), 'Trade and Investment Patterns of Electric Vehicles', *Journal of Southeast Asian Economies*, 41(3): 197-220
- Lendon, B. (2026), 'In torpedoing an enemy warship, the US Navy just did something it hasn't done in eight decades' *CNN*, 7 March available at <https://edition.cnn.com/2026/03/05/middleeast/us-iran-submarine-warship-analysis-intl-hnk-ml>
- Lerer, L. and J. Smith (2025), 'How Democrats used one word to turn the tide against Trump', *New York Times*, 20 December <https://www.nytimes.com/2025/12/20/upshot/affordability-democrats-trump.html>
- Li, L. (2022). The global microchip race: Europe's bid to catch up. Retrieved from <https://www.ft.com/content/b31e27fd-0781-4ffd-bb69-9af985abff41>, 13 December

- M&B (2024), 'DELTA meets with the Prime Minister to discuss an additional investment plan of 500 million dollars', Money and Banking Newspaper(M&B), 6 February available at <https://en.moneyandbanking.co.th/2024/89895/>
- Martin, E. (2025a), 'As the US and China clash on trade, one deal offers a third way', *GIS Report*, 23 October available at <https://www.gisreportsonline.com/r/cptpp-trade-partnership/>
- McMorrow, R., J. Leahy and E. White (2025), 'China calls for 'extraordinary measures' to achieve chip breakthroughs', *Financial Times*, 28 October available at <https://www.ft.com/content/a0d51b13-de0a-43f7-b0d7-6cf44643269d>
- Mendelson, A. (2026), 'Taiwan's £7.5tn secret weapon is disintegrating', *The Telegraph*, 2 January available at <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2026/01/02/taiwans-75tn-silicon-shield-is-disintegrating/>
- Meyersohn, N. (2026), 'Mayor Mandani's new job: fixing New York's affordability crisis', *CNN Business*, 1 January available at <https://edition.cnn.com/2026/01/01/business/affordability-ny-mayor-zohran-mamdani>
- Microchip USA (2025), 'Semiconductors: a national defense priority', 6 August available at https://www.microchipusa.com/industry-news/semiconductors-a-national-defense-priority?srsId=AfmBOorDRyAhO53rTmgDg-xjraObvvtSZDSqonWPhO2U8RGGTLPH1zi_
- Milberg, W., & Winkler, D. (2013). *Outsourcing economics: Global value chains in capitalist development*. Cambridge University Press.
- Muto, T. (2025), 'Japan's Rapidus aims to deliver 2-nm chip samples by July', *Nikkei Asia* 1 April available at <https://asia.nikkei.com/business/tech/semiconductors/japan-s-rapidus-aims-to-deliver-2-nm-chip-samples-by-july>
- Nikkei Asia (2023), 'Joe Biden launches US trade probe into legacy Chinese Chips', 23 December, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/US-China-tensions/Joe-Biden-launches-U.S.-trade-probe-into-legacy-Chinese-chips>
- O' Farrell, S. (2022). European Chamber raises flag on doing business in China. *fDI Intelligence* 5 October, Available at <https://www.fdiintelligence.com/content/7a760078-c53c-592d-840d-148d227b4972>

- Pacheco, I. (2024), 'The not-so-secret way around US tariffs', *Wall Street Journal*, 22 December available at <https://www.wsj.com/economy/trade/tariff-evasions-us-trade-c7f3cb27>
- Palma, R., Raj Varadarajan, Goodrich, J., Lopez, T., & Patil, A. (2022). The growing challenge of semiconductor design leadership Retrieved from https://www.semiconductors.org/wp-content/uploads/2022/11/2022_The_Growing_Challenge_of_Semiconductor_Design_Leadership_FINAL.pdf
- Penn Wharton (2025), 'Budget Model: The economic effects of President Trump's tariffs', 10 April University of Pennsylvania, available at <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/issues/2025/4/10/economic-effects-of-president-trumps-tariffs>
- Phoonphongphiphat, A. (2024), 'Thailand green-lights Foxconn subsidiary's \$306m chip plant investment', *Nikkei Asia* 11 December available at <https://asia.nikkei.com/Business/Tech/Semiconductors/Thailand-green-lights-Foxconn-subsidiary-s-306m-chip-plant-investment>
- Ponte, S., Gereffi, G., & Raj-Reichert, G. (Eds.). (2019). *Handbook on global value chains*. Edward Elgar.
- Rapidus (2025), 'Rapidus Achieves Significant Milestone at its State-of-the-Art Foundry with Prototyping of Leading-Edge 2nm GAA Transistors', Press Release 18 July available at https://www.rapidus.inc/en/news_topics/information/rapidus-achieves-significant-milestone-at-its-state-of-the-art-foundry-with-prototyping-of-leading-edge-2nm-gaa-transistors/
- Reuters (2026), 'The 16 US trading partners hit by Trump's '301' probes' 12 March available at <https://www.reuters.com/world/china/16-us-trading-partners-hit-by-trumps-301-probes-2026-03-11/>
- Romaniuk, S. and L. Csicsmann (2026) 'Saudi-UAE tensions come to a head in Mukalla incident', *Geopolitical Monitor*, 2 January available at <https://www.geopoliticalmonitor.com/saudi-uae-tensions-come-to-a-head-in-mukalla-incident/>
- Ryugen, H. (2025), 'TSMC touts new 2-nm Taiwan chip fab, seeking balance with U.S. plans', *Nikkei Asia*, 1 April available at <https://asia.nikkei.com/business/tech/semiconductors/tsmc-touts-new-2-nm-taiwan-chip-fab-seeking-balance-with-u.s.-plans>

- Sanger, D. (2025), 'Trump's Nvidia Chip Deal Reverses Decades of Technology Restrictions', *New York Times*, 15 December available at <https://www.nytimes.com/2025/12/09/us/politics/trump-nvidia-ai-chips-china.html>
- Sanie, M. (2025), 'Japan's Rapidus Debuts 2 nm Prototype Chips. Is TSMC Nervous?', 15 September <https://sanieinstitute.substack.com/p/japans-rapidus-debuts-2-nm-prototype>
- Sharma, K. (2025), 'India's tough year of Trump tariffs leads to trade pacts with others', *Nikkei Asia*, 30 December available at <https://asia.nikkei.com/economy/trade-war/trump-tariffs/india-s-tough-year-of-trump-tariffs-leads-to-trade-pacts-with-others>
- Sherer, P. (1997a), 'Alphatec loses a partner, turns to the government', *The Wall Street Journal*, 12 May available at <https://www.wsj.com/articles/SB863375110458270500>
- Sherer, P. (1997b), 'Confidence crisis dogs Thailand chip plant', *Wall Street Journal* 2 May available at <https://www.wsj.com/articles/SB862513233156116500>
- Shivakumar, S. and C. Wessner (2022), 'Semiconductors and national defense: what are the stakes?', Center for Strategic and International Studies (CSIS), Washington available at <https://www.csis.org/analysis/semiconductors-and-national-defense-what-are-stakes>
- SIA. (2022). State of the US semiconductor industry, Semiconductor Industry Association (SIA) Retrieved from https://www.semiconductors.org/wp-content/uploads/2022/11/SIA_State-of-Industry-Report_Nov-2022.pdf
- Silva-Valladares, (2022), 'The 2022 Russo-Ukraine War after 100 Days', *Geopolitical Monitor*, 3 June available at <https://www.geopoliticalmonitor.com/the-2022-russo-ukraine-war-after-100-days/>
- Spencer, B.J. (2005). International outsourcing and incomplete contracts. *Canadian Journal of Economics*, **38**(4), 1107–1135.
- Srivastava, S. and J. Valero (2025), 'EU and India Unlikely to Finalize Trade Agreement by End of Year', *Bloomberg*, 13 December available at <https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-12-12/eu-and-india-unlikely-to-finalize-trade-agreement-by-end-of-year>
- Straits Times (2025), 'China rejects Japan PM Takaichi's reaffirmation of Taiwan stance', 5 December available at <https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/china-rejects-japan-pm-takaichis-reaffirmation-of-taiwan-stance>

- Strauss, M. (2024), 'Chinese goods fraudulently "transhipped" through third countries to evade customs duties US says', Mark A. Strauss Law 13 December available at <https://www.markastrausslaw.com/customs-fraud/chinese-goods-fraudulently-transshipped-through-third-countries-to-evade-customs-duties-us-says/>
- Strumpf, D. and R. Liang (2023), 'Micron, blacklisted by Beijing, to pump \$600 million into China expansion', *The Wall Street Journal*, 16 June available at <https://www.wsj.com/articles/micron-blacklisted-by-beijing-to-pump-600-million-into-china-expansion-6b8d0075>
- Tabeta, S. and T. Wakasugi (2026), 'Moore Threads and peers bring China AI chip independence closer', *Nikkei Asia* 16 January available at <https://asia.nikkei.com/business/tech/semiconductors/moore-threads-and-peers-bring-china-ai-chip-independence-closer>
- Thailand Now (2025), 'Lumentum doubles down on Thailand's high-tech ambitions', 10 November available at <https://www.thailandnow.in.th/innovation-sustainability/lumentum-doubles-down-on-thailands-high-tech-ambitions/>
- The Economist (2025) 'Europe's generals are warning people to prepare for war', 30 December available at <https://www.economist.com/europe/2025/12/30/europes-generals-are-warning-people-to-prepare-for-war>
- The Guardian (2025), 'Trump signs order to set up new entity to take over Biden's Chips Act program', 1 April available at <https://www.theguardian.com/us-news/2025/mar/31/trump-order-chips-act>
- The Nation (2024), 'Thailand a favourite pick for data centre investors', the Nation, 27 November available at <https://www.nationthailand.com/business/tech/40043641>
- Watanabe, M. (2025), 'China's industrial policy a recipe of overcapacity', *East Asia Forum*, 23 December available at <https://eastasiaforum.org/2025/12/23/chinas-industrial-policy-a-recipe-of-overcapacity/>
- Wilson, D. (2006), 'Alphatec: the fab that could have been', *EE Times* 1 January, available at <https://www.eetimes.com/alphatec-the-fab-that-could-have-been/>

Wiriyapong, N. (2025), 'Delta unfazed by latest tax regulations', Bangkok Post, 10 January available at <https://www.bangkokpost.com/business/general/2936876/delta-unfazed-by-latest-tax-regulations>

Wolf, M. (2022, November 11). Disease and war are shaping our economy. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/1509f29f-f27c-4a01-a0f3-07877caec813?emailId=2219a177-cd57-45f3-940c-eaf973ad0285&segmentId=7d033110-c776-45bf-e9f2-7c3a03d2dd26>

Wolff, A. (2026), 'The obstacles facing Trump's next attempt at imposing tariffs', *Real Time Economics*, Peterson Institute of International Economics, Washington DC. available at <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/2026/obstacles-facing-trumps-next-attempt-imposing-tariffs>

Wong-Anan, N. (1997), 'Motorola may be interested in chip venture with Alphatec' *The Wall Street Journal*, 20 May available at <https://www.wsj.com/articles/SB864065384264656000>

WSJ (1997), 'Thai Alphatec's founder Charn resigns from company board', *Wall Street Journal* 12 September available at <https://www.wsj.com/articles/SB874078290279305500>

WTO (2025), *Global Trade Outlook and Statistics*, April, World Trade Organization (WTO), Geneva

Yeung, J. (2026), 'Everything we know on the seventh day of the US and Israel's war with Iran', 7 March available at <https://edition.cnn.com/2026/03/05/middleeast/us-israel-iran-war-what-we-know-intl-hnk>

Zhou, C. (2024), 'China's underutilized factories fan export dump fears in US and Europe', *Nikkei Asia*, 4 June available at <https://asia.nikkei.com/spotlight/asia-insight/china-s-underutilized-factories-fan-export-dump-fears-in-u.s.-and-europe>

จุฑาทิพย์ จงวนิชย์ (2568) โครงการศึกษาแนวทางการปรับโครงสร้างภาคการส่งออกเพื่อยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันของไทยในตลาดโลกให้เติบโตอย่างยั่งยืน: คลัสเตอร์อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ (บทที่ 5) รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ นนทบุรี

รัฐบาลไทย (2568) การทบทวนมติดังกล่าว เป็นไปตามมติการประชุมคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2567 โดยปรับบทบาทการดำเนินการให้กรมสรรพสามิตสามารถออกกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง ตามกรอบอำนาจหน้าที่ เพื่อสนับสนุนการดำเนินมาตรการ EV3 , EV3.5 อย่างมีประสิทธิภาพ 23 ธันวาคม จาก <https://www.thaigov.go.th/th/news/160341>